

СВЯТА ЕВАНГЕЛИЯ

Госкода Нашого
Ісуса Христа

РИМ-1946

СВЯТА ЕВАНГЕЛИЯ

Госкода Нашого
Ісуса Христа

РИМ-1946

Ч. 169/46

Переклад український: „Свята Євангелія
І. H. Icusa Христа“ з поясненнями

позволяю друкувати

Рим, 9 грудня 1946.

о. ГЛІБ КІНАХ ЧСВВ
Вікарій Генеральний
Василіянського Чина св. Йосафата

Ч. 505/46

Дозволяється друкувати:

Рим, дня 10 грудня 1946

† ІВАН Єп.
Аpostольський Візитатор
для Українців Західної Європи

ПЕРЕДМОВА

У добі переслідувань і найбільшої недолі нашої святої української католицької Церкви й нашої закривленої батьківщини, повне зрозуміння для цих наших страждань найшли ми тільки й одиноко в Апостольській Столиці, у св. Отця Папи Пія XII, Вселенського Архієрея, найвищого пастиря Христової Церкви, Христового Намісника й батька всіх християн. Висловом цієї любові св. Отця та правдиво батьківського співчуття для теперішнього положення зединеної з Апостольським Престолом української католицької Церкви, це проголошення Енцикліки до всього католицького світу в 350 річницю Берестейської Унії: „До всіх Східних Церков“, що дана в Римі, у св. Петра, дня 23 місяця грудня 1945-го року.

І не тут місце вичисляти й ту велику матеріальну поміч, що Її дізнали й дізнають наші безталанні українці звігці з рук св. Отця Пія XII та його органу, Св. Конгрегації для Східної Церкви. Та не тільки матеріальну поміч подає Апостольська Столиця, а також моральну й духову.

Вистарчить тільки згадати тут про іменування Преосв. Кир Івана Бучка Апостольським Візитатором

ПЕРЕДМОВА

для українців католиків, щоб пастирській опіці Преосв. Візитатора поручити душевні і духовні потреби розсипаних збігців. Саме на прошення і заходи Високодостойного Візитатора Апостольського Кир Івана Св. Конгрегація для Східної Церкви видала Молитовник „Хвалім Господа“; а ось тепер і „Святу Євангелію Господа Нашого Ісуса Христа“.

Мені поручено приготування перекладу на українську мову тексту св. Євангелії з поданням найконечніших для зрозуміння євангельської науки пояснень. Ця книжка: Свята Євангелія -- це овоч цілорічної праці. Цей український переклад не можу назвати моїм у повнім значенні, бо ж я у великій мірі покористувався іже існуючими давнішими перекладами, так що мало я там міг додати свого. Основою цього перекладу був грецький текст Нового Завіту, виданий проф. Папського Біблійного Інституту о. Августином Мерком Т. І., у Римі 1938 р. Та для користі читачів узглядняв я і наш церковно-словянський літургійний текст. Тож деякі поширення словянського тексту, а в грецькім поминені, зазначував я у моїм перекладі дужками. У поясненнях зміряв я до того, щоб не тільки улегшити зрозуміння св. Євангелії, але також подати найважніші поучення й епонуки до поглиблення релігійного життя, опираючись у цім передусім на висказах сн. Отців Церкви.

Не можу не згадати тут й про цю поміч, що подали мені своїми вказівками й цінними заввагами: В преп. О. Лазар Березовський ЧСВВ і Всеч. О. Петро Качур,

ПЕРЕДМОВА

за цю складаю їм цириу подяку. Годі також поминути й неясипуцього складача цієї книжки брата Йосифа, монаха Гrottafferatської Архимандрії, бо його неструнженій праці треба завдячити, що друк цієї Євангелії тривав розмірно короткий час.

Бажанням моїм у цій праці було: щоб з Божою ласкою наші збігці у читанні св. Євангелії, цієї найціннішої книги Нового Завіту, найшли не лише поучення, але й потіху в своїх зліднях, піднесення на душі й щораз більше світла й спонуки в пізнанні Господа й Спаса нашого Ісуса Христа, в любові до Його й наслідуванні Його у своїм житті. А це буде для мене найцінніша нагорода.

У Римі дни 12. листопада в празник св. Священомученика Йосафата 1946 р.

о. Теодосій Галущинський ЧСВВ.

Духовник Папської Колегії
св. Священомуч. Йосафата в Римі

В С Т У П

I

Свята евангелія

У Новім Завіті слово „евангелія“ означає: щасливу й благу вість про спасіння та відкуплення людей, яке довершив Господь Ісус Христос, воплочене Боже Слово, що замешкало між нами. Це правдиве благовістя, що його очікували й за ним тужили люди через тисячеліття. Про це передсказали старозавітні пророки, його попередили численні прообрази. У повні віків це благовістя проголосив сам Ісус Христос, як це написано у св. Матея: *«І проходив Ісус по усіх містах і в селах і навчав у їх божницях і проповідував евангелію царства»* (9³⁵). Він оснував це царство й довершив відкуплення людей своєю науковою і прикладом найсвятішого життя на землі, свою страсťю і гіркою смертю на хресті, своїм преславним воскресенням, вознесенням, і вісланням св. Духа та оснуванням св. Церкви, цього видимого Божого царства на землі. Коли ж Ісус відійшов на небо, дав заповіт своїм апостолам голосити це благовістя усім людям по всій землі, по конець віків.

Так то й усну проповідь про Спасителя Ісуза Христа і його діло спасіння людей, про Бо-

ВСТУП

же царство нерозлучне з особою Богочоловіка, названо : **євангелією**.

Згодом почали списувати євангелію. В апостольських часах було їх досить багато (Лук. I¹). Та свята Церква прийняла лиш чотири, які за особливим Божим варядженням і ва вдохновенням св. Духа списали два апостоли (Матей і Іван) і два апостольські учні (Марко і Лука), й передали і увіковічнили в св. Христовій Церкві, як цінний Божий дар. І хоч чотирьох євангелистів списали цю апостольську проповідь про життя, діла й науку Ісуса Христа, все ж це тільки одна євангелія в чотирьох оповіданнях : Матея, Марка, Луки й Івана. Тому ці перші чотири книги Священописання Нового Завіту мають спільну назву: Свята Євангелія.

Прегарно висказується св. Іван Золотоуст, чому ці святі книги називають євангелія-благовістя: „Вони бо звіщають усім людям дарування кари, прощення гріхів, оправдання, відкуплення, прибрання за Божих дітей, споріднення з Божим Словом; вони звіщають усім без різниці ворогам і грішникам, і цим, що живуть іще у темряві невірства. Що дається прирівняти до цього благовістя ? — Бог на землі, а чоловік у небі, дивна злука небесних зі земними : ангели співають з людьми, а люди товаришують з ангелами ; довголітня ворожнеча покінчена, завіт Бога з людьми

довершений, диявол посоромлений, біси прогнані, смерть переможена, рай отворений, прокляття знесено, гріх прощений, лож усунена, правда обявлена, слово віри повсюди засіяне, росте, на землі прозянуло нове життя, ангели наші приятелі і велика надія на майбутні речі. . . “ (І-ша гом. на єванг. Матея). —

Що існують ні менше, ні більше, тільки чотири, вище названі канонічні євангелія; унагляднюють і прообразують чотири таємні подоби херувимів, що їх бачив у видінні пророк Єзикіїл, як вони несли престіл Господній; а були це подоби лева, вола, вірла і чоловіка (1⁵⁻¹²). Уже в другому столітті св. Отці додумувались у цих подобах символів чотирьох євангелистів: чоловік, згайдно ангел в людській подобі, це символ євангелиста Матея, бо він свою євангелію зачинає родословом, цебто людським походженням Ісуса Христа, сина Давидового, сина Авраамового; лев знову, це символ євангелиста Марка, що свою євангелію зачинає словами: »*Голос, що накликус в пустині*« (І³); в іл, це символ євангелиста Луки, що зачинає євангелію оповіданням про старавітну Богослужбу в Єрусалимськім храмі; на кінець орел, символ св. апостола Івана, що не наче орел вlinув у своїй євангелії понад усе сотворене, вдивляючись вірлиним оком у сонце Божества Господа Ісуса Христа, відвічне Боже Слово.

II

Євангелисти

1. **М а т е й.** – Першу канонічну Євангелію написав Матей. Він, син Алфея (МАРКО 2¹⁴), походив з Галилеї та й звався Левій. У місті Капернаумі займав становище старшого митаря. Його апостольське ім'я Матей (по – грецьки: Теодор, а по – нашому: Богдан), нагадує на Божий дар апостольського покликання (Мат. 4¹⁸⁻²²). Чи це ім'я носив він змалку, чи дав йому Ісус Христос, чи сам він по покликанні на апостола з вдячності для Бога перемінив собі ім'я Левій на Матей, – не знаємо. Від дня покликання він постійно перебував у товаристві Спасителя, як сьомий у числі дванадцятьох апостолів. Був свідком життя, діл та науки Ісуса Христа, від виступу Спасителя в Капернаумі аж до Вознесення його на небо. Враз з другими апостолами приняв Святого Духа в день п'ятдесятій й находився у Єрусалимі ще в часі вибору дияконів (Діяння Апост. 6²).

Благовість голосив Матей спершу в Палестині своїм землякам – жидам. Як подає давнє християнське передання, мав Матей голосити євангелію в Індії, Персії, а навіть у Етіопії. Його тлінні останки, що мали б походити з Етіопії, ще донині переховуються у престольній церкві в Салерно, в Італії. Церква обходить його пам'ять дня 16 листопада.

Опускаючи Ізраїль, списав Матей свою євангельську проповідь в арамейській, тоді говірній у жидів мові. Тим бажав він жидам-християнам полишити свої євангельські проповіді, щоб забезпечити їх від ложних наук; а ненаверненим з жидівства уможливити пізнати правду, що Ісус, що тілу син Авраама й Давида царя, — це правдивий Месія — Христос, Син Божий, що його з тогою очікували їх праотці, предсказували пророки та й проображували старозавітні прообрази.

Арамейський текст Євангелії Матея не задержався. Зате маємо вірний переклад на грецьку мову. Він повстав тоді, коли верховні апостоли, Петро й Павло, проповідали в Римі.

2. М а р к о . Він походженням також жид. Його ім'я семітське було Іван (Діян. апост. 13⁵; 15³⁹). Мати його Марія посідала в Єрусалимі дім, де мабуть Спаситель ураз в апостолами споживав пасхальну вечерю і встановив Пресв. Євхаристію; та де в перших часах збиралися християни на молитви й Богослужби. Св. Петро, звільнений чудесно через ангела з тюрми, вдається зараз до «хати Марії, матері Іvana, званого Марком, де чимало зібралось і молились» (Діян. апост. 12¹²).

Марка, як видається, поучав і охрестив сам св. Петро, бо в своєму посланні називає Марка своїм »сином« (І Петра 5¹³). Святі Отці називають Марка учнем, співтоварищем і „перекладчиком“

св. Петра. Він і товаришив св. Петрові в подорожі до Римуколо 42-44 р. По повороті з Риму за своїм племінником і свояком Варнавою вибрався був з св. Павлом на першу його місійну подорож. Та, мабуть, не маючи сили переносити труди такої подорожі, в місті Перге відлучився від апостола Павла. Тим то в другій місійній подорожі св. Павло не хотів уже брати Марка за товариша. Вслід за тим він ураз з Варнавою вибралися благовістити на острів Кипр. Правдоподібно з Кириу Марко перенісся до Олександрії около 54 р. після Хр. Так став Марко першим єпископом Олександрії та й основником Олександрійського патріярхату. Понишивши в Олександрії на час свого наслідника Ананію, сам знову вибрався у Рим. Там стрінувся з св. Апостолом Павлом, що тоді находився в Римі у вязниці. Це ясно виходить з посланій св. Павла, писаних з Римуколо 63 р. до Колосян (4¹⁰) і до Филимона (ст. ²⁴), дс пересилає привіт також від свого співробітника Марка.

З Риму вибрався до Малої Азії, та знову повернув до Риму. По мученичій смерти верховних апостолів, Петра й Павла (II до Тимотея 4¹¹), св. Марко вернув до Олександрії і там свої апостольські труди увінчав також мученичою смертю. Св. Церква святкує його пам'ять 25 квітня. Його мощі перевезли з Олександрії у часі між 813 а

820 р. до Венеції, де вони уміщені в прегарнім, його іменем названім, соборі.

Свою Євангелію списав він на бажання римських християн, щоб він, як ученик і перекладчик апостола Петра, носив ім'я на письмі проповіді Петра, верховного пастыря Христової Церкви. Це одноголосна думка апостольських Отців: Папія, Климента й інших. І справді від вмісту цієї Євангелії, у способі представлення поодиноких подій з земного життя Ісуса Христа; а головно з того, що сповідається про Петра, а ще більше з того, що про нього замовчується, безсумнівно видно, що тут говорить сам св. Петро.

3. Лука. — За свідоцтвом найстарших апостольських Отців: св. Климента Римського, св. Ігнатія і св. Полікарпа, Лука написав третю канонічну Євангелію.

Лука з походження поганин, грек з Антіохії Сирійської, а з призначенням свого — лікар (до Колоссян 4¹⁴). Дуже правдоподібне, що Лука один з тих християн, що навернулись у Антіохії зараз по мучеництві св. архидиякона Стефана (Діян. апост. 11²⁰). Тому, що він у своїй Євангелії більш як інші євангелисти, написав про Пресвяту Богородицю і Приснодіву Марію, середньовіччя зробило його першим мистцем — майстром образу Пресвятої Діви. Не виключене, що саме тому, що був лікарем. Лука товаришив багато св. апост.

Павлові у його місійних подорожах (Діяння апост. 16¹⁰⁻²⁰; 21¹⁻¹⁸). Звісно бо, що апостол Павло часто западав на здоровлі.

Про життя та труди св. евангелиста Луки, знаємо дуже мало. За переданням мав умерти в Тебах мученичою смертю. Його мощі враз з мощами св. апостола Андрея 357 р. перенесли до Царгороду. Св. Церква обходить його пам'ять 18 жовтня.

Так як Марко написав свою Євангелію на основі процовідей апостола Петра, так і Лука, що особисто не знав Ісуса Христа й не бачив його, свою Євангелію написав на бажання визначного, але близче незнаного нам, римлянина Теофіля, на основі проповідей св. Павла. Притім користав він в існуючих уже описів земного життя Спасителя, а ще більше в оповідань самовидців, про що сам виразно каже в Передмові до своєї Євангелії (1¹⁻⁴). Євангелія Луки, як видається, написана була в Римі, ще перед 70 р. після Хр.

Три перші канонічні Євангелії показують велику подібність у виборі та впорядкуванні подій з земного життя Ісуса Христа. Тому їх називають синоптичними, значить: так одна близька до другої, що можна одним поглядом ока обняти їх.

Та не бракує їм також знаменних різниць у представленні тотожних подій, що повстали

передусім на основі особистих спостережень. Бо кожний з тих трьох євангелістів писав для іншого круга читачів, та й на інших ніж другі оправився джерелах. Так дають вони трояку форму апостольських проповідей, залежно від того, хто були їхні слухачі, та що спонукало їх писати Євангелію. Відмінних бо треба було добирати умовин і висказів, щоб освітлювати поучення, чи події в житті Ісуса, для навернених жідів (Матей); інакше, коли проповідали поганам (Марко); а знову інакше, де були жиди всуміш з поганами (Лука).

4. І в а н. - Св Іван, апостол і євангелист, походив з Галилеї в Витсаїді, і був сином Зеведея і Саломії. З призвання рибалка як і його батько й брат Андрей, також апостол. Спершу став він ураз з братом учнем св. Івана Предтечі Й Хрестителя. Саме на того ж свідоцтво про Месію і Господа Ісуса (Іван 1³⁹), ураз зо своїм братом Андреєм, пійшли за Ісусом і удостоїлись бути його першими учнями. Іванувесь час від покликання пробував з Ісусом, як його найбільш улюблений учень. Сам Ісус називав його і його брата Андрея »сини грома« (МАРКО 3¹⁷). Враз з Петром і Яковом був він свідком воскресення дочки Яїра, переображення Ісуса на Таворі, тай його конання і кривавого поту в Гетсиманії. Також зо св. Петром приготовляв він пасхальну вечерю. Він одинокий з апостолів стояв на Гол-

гофті під хрестом і там удостоївся тої ласки, що Господь Ісус віддав йому під синівську опіку свою найсвятішу і страдальну матір (Іван 19²⁷).

По Вознесенні Ісуса Христа аж до блаженно-го Успення Преч. Діви й Богородиці св. Іван пробував головно в Єрусалимі (Діяння апост. 8¹⁴; до Галат. 1¹⁹; 2⁹). До Єфесу прибув Іван, по всякій правдоподібності, щойно по мученичій смерті св. апостола Павла, т. є около 67 р. після Хр. Там управляв він малоазійськими Церквами й виховав цілий ряд учнів, між тими великих мучеників і апостольських Отців: Папія з Гієраполя, св. Ігнатія Антіохійського, св. Полікарпа зі Смирни і інших. Давнє християнське передання подає одноголосно, що за римського цісаря Домітіяна викинули його вперед у кипачий олій, коли ж вийшов неткнений, вивезли його на вигнання на скалистий і непринітний острів Патмос, де він удостоївся таємничих та надзвичайних видінь, що їх описав у своїй пророчій книзі Откровення або Обявлення, бо в ній обявлена таємнича майбутня доля св. Церкви, головно при кінці віків. За цісаря Нерви знову повернув до Єфесу, а за цісаря Траяна свято вснув у Бозі у віці понад 100 літ. Св. Церква пам'ять апостола Івана обходить двічі в році: дня 8 травня і 26 вересня.

Уже в пізньому віці свого життя списав Іван на прохання своїх учнів, четверту канонічну

Євангелію. Та коли синоптики (Матей, Марко й Лука) описують передусім месіянську діяльність Ісуса Христа в Галилії, то св. Іван подає те, що вчинив і ділав Ісус у Юдеї і Єрусалимі. Євангелія Іванова призначена була, доповнити попередні три канонічні Євангелії, а також опрокинути тодішні ложні науки, що затемнювали або й перечили Божество Господа Ісуса Христа (Іван 20³¹).

III

Як слід читати святу Євангелію?

Свята Євангелія, це найцінніша, найважливіша й найбільш корисна духовна книжка. Іде справді лист небесного Огця до своїх дітей на землі. У тому листі заявляє і засвідчує нам Бог свою безмежну любов, і вчить нас, не через пророків і святих людей, як це було в Старім Завіті, але через свого Єдинородного Сина (Іван 3^{11-17, 31-36}; 5^{24; 43-44}; 7¹⁶⁻¹⁷; 12⁴⁹⁻⁵⁰; 14⁶⁻⁷; Жид. 1¹); та показує, як нам – Божим дітям – жити на землі. Тим то й на цілому світі нема більше читаної книжки, як Свята Євангелія, що її переклали на всі мови світу.

2. Святу Євангелію, як і інші книги Священописання, не писали свящеописьменники в власної волі, ані власного досвіду: »бо ніколи

пророцтва не було з людської волі, а Святым Духом вдохновені, промовляли святі Божі люди» (ІІ Петра 1²¹). То ж Дух Святий наклонив особлившим просвіченням євангелистів до писання і так провадив, що вони писали тільки це й так, як велів їм Дух Святий. Тим то свята Євангелія не людське слово, а Боже, писане рукою Богом вибраних людей.

Тому кожний віруючий чоловік уважає за свій обовязок щодня прочитувати одну частину св. Євангелії, та й так розважувати науку й життя Господа нашого Ісуса Христа, бо для усіх людей він – *правда, дорога й життя* (Іван 14⁸).

3. Свята Євангелія саме тому, що подає життя і науку Божественного Спасителя, є-поміж усіх книг Священописання, находить у св. Церкві особлившу пошану й почитання. Тільки свята Євангелія має місце на престолі перед кивотом і представляє Господа Ісуса того, що жив на землі, учив, терпів, умер на хресті, воскрес у славі і вознісся на небо, щоб власіти праворуч Отця, звідки й прийде в славі судити живих і мертвих. Тільки святу Євангелію читають на Богослужбах ті, що назнаменовані св. Тайною священства: єпископи, санкціонери й диякони; коли інші книги Священописання: Діяння і Послання апостольські, і паремії з Старого Завіту чигають нижчі чини – піддиякони, четці – ба навіть у потребах світ-

ські віруючі люди. Як під час Богослужби священик іде з св. Євангелією, попереджають його свіщоносці зо свічками й кадильницею. На Утренній Службі ставить священик Євангелію на тетраподі, щоб приступали вірні й побожно її ціluвали. Торжественні присяги завжди складаються на св. Євангелію, неначе в прияві самого Спасителя. Померлим вірним кладеться св. Євангелію на домовину на знак, що віра й любов до Спасителя дає їм запоруку воскресення і життя вічного.

4. Святе Писання маємо читати з покірним та віруючим серцем, а не для заспокоєння цікавости, бо це найбільша перепона, щоб там найти для себе духовну користь. Хто хоче мати світло й поучення у читанні св. Євангелії, нехай читає її у такім дусі віри й бажання пізнання та любови Господа Ісуса Христа, в якому була вона писана. У тяжких до зрозуміння місцях святої Євангелії, вірувати треба що це Божі правди й таємниці, що в багатьох випадках переходять снагу людського розуму; а при нагоді покірно просити вияснення у свого панотця або духовника.

„Бережись, щоб Божі слова не були тобі на осудження: почуті, а не сповнені; пізнані, а не сплюблені; вірою прийняті, а не збережені“ (Томи Кемпійського: Наслідування Христа кн. III, 2,15).

МОЛІТВА

перед читанням святої Євангелії.

Осяй серця наші, Чоловіколюбче Владико, пречистим світлом Богопізнання Твого, та й очі розуму нашого відкрий, щоб розуміти євангельські науки Твої. Обгорни нас і страхом блаженних заповідей Твоїх, щоб, поконавши всі тілесні шохоті, проживати життям духовним, замисляючи й творячи все по Твоїй вподобі. Ти бо світло душі й тіла нашого, Христе Боже, ѹ Тобі з бевначальним Твоїм Отцем і пресвятым і благим і животворящим Твоїм Духом, нехай буде слава від нас нині й повсякчас й на віки вічні. Амінь.

По читанні святої Євангелії.

Ісусе Христе, світло правдиве, що просвічеш і освячуєш кожного чоловіка, що приходить на світ. Нехай же й на нас назнаменується світло лиця Твого, щоб у ньому побачили ми неприступне світло. І направи стопи наші на путь заповідей Твоїх, молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих Твоїх. Амінь.

ВІД МАТЕЯ
СВЯТЕ БЛАГОВІСТВОВАННЯ

Народження й дитячі літа (1, 1 -2, 23)

1. Родоначальник Ісуса Христа

1. ¹ Книга роду Ісуса Христа, сина Давидового, сина Авраамового : ² Авраам породив Ісаака, Ісаак породив Якова, а Яків породив Юду й братів його. ⁴ Юда породив Фареса й Зару від Та-

ми, а Фарес породив Єсрому, а Єсрому породив Арама. ⁴ Арам породив Амінадава, Амінадав же породив Наасона, а Наасон породив Салмона. ⁵ Салмон же породив Вооза від Рахави. Вооз породив Овида від Рути,

¹ Ісус Христос, єдинородний Божий Син, друга особа Божа Пресвятої Трійці, що воплотився з Преч. Діви Марії і святого Духа й став чоловіком. — Хто зачинає читати Євангелію, нехай розбудить віру, що Ісус Христос, це Богочоловик, наш Спаситель і суддя. „Як не повірите, не остоїтесь“ (Ісаї 7, 9). Так св. апостол Павло почуває свого учня й єпископа Єфезу, що тоді священописання дає мудрість, яка веде до спасіння, коли читати його з глибокою і живою вірою (ІІ Тим. 3, 15).

² Матей подає на початку своєї евангелії родослів Ісуса Христа, щоби переконати Жидів, що Ісус воїстину Месія, якого очікували Їхні праотці й передсказали св. пророки.

Овид породив Єсея.⁶ Єсей породив Давида царя; Давид цар породив Соломона від Уріової.⁷ Соломон породив Ровоама, а Ровоам породив Авію, Авія породив Асафа.⁸ Асаф породив Йосафата, а Йосафат породив Йорама, Йорам породив Осію.⁹ Осія ж породив Йоатама, а Йоатам породив Ахаза, Ахаз породив Єзихію.¹⁰ Єзихія породив Манасію, а Манасія породив Амоса, Амос породив Йосію.¹¹ Йосій породив Ілонію

і його братів за переселення до Вавилону.¹² А після переселення до Вавилону Ілонія породив Салатиїла, Салатиїл породив Зоровавеля,¹³ а Зоровавель породив Авіюда, Авіюд породив Єлиякима, а Єлияким породив Азору.¹⁴ Азор породив Садока, а Садок породив Ахима, Ахим породив Ілюду.¹⁵ Ілюд породив Ілеазаря, Ілеазар породив Матана, Матан породив Якова.¹⁶ Яків породив Йосифа, чоловіка Марії, що з неї

¹⁶ Деякі різниці між родословом у Матея і Луки (3, 23-38) повстали мабуть з різного розуміння батьків. У Жидів був закон, що брат мав обов'язок одружитись з бездітною вдовою свого помершого брата, а перша дитина мала носити назгу небінника, щоб рід його не звівся. Крім того бездітні родини часто адоптували, цебто приймали за свою дитину близького родича, передаючи

народився Ісус, званий Христос.

¹⁷ І так усіх поколінь від Авраама до Давида поколінь чотирнадцять; і від Давида до переселення до Вавилону поколінь чотирнадцять; та й від вавилонської неволі до Христа поколінь чотирнадцять.

2. Ангел звіщає Йосифові вощочення Ісуся.

¹⁸ А різдво Ісуся Хри-

ста було так: Як його мати Марія була заручена з Йосифом, то перше, ніж вони війшлися, показалось, що вона має в лоні від Духа Святого. ¹⁹ А Йосиф, чоловік її, бувши людина праведна, не бажав її знеславити й хотів її тайком відпустити. ²⁰ Як же він це задумав, то ангел Господень у сні явився йому і сказав:

йому ім'я своє і майно. Тим чином мали вони двох батьків: одного природного, а одного законного.

¹⁷ Цей поділ на 14 родів мабуть зроблений ради лекшого запамятання.

¹⁹ Св. Йосиф не був дійсним природним батьком Ісуся, а лише законним. Бувши дівственним чоловіком і опікуном Пренепорочної Діви Марії Богоматері, на основі подружжя був також дівственным батьком Ісуся, зачатого святым Духом. Звідси велике достоїнство св. Йосифа, що йому доручив Бог найцінніші скарби: Ісуся і Пресвяту Діву. Папа Лев XIII проголосив святого Йосифа Покровителем св. католицької Церкви. Він також

„Йосифе, сину Давидів, не бійся прийняти до себе Марію, твою дружину, бо що в ній зародилося, є від Духа Святого.²¹ І вона породить Сина й даси йому ім'я Ісус; Він бо спасе людей своїх від їх гріхів;²² А де все сталося, щоб слово, сказане пророком:
²³ Ось Діва почне в лоні

й породить Сина й назвуть його ім'ям Емануїл“, — що значить: З нами Бог.

²⁴ А Йосиф, прокінувшись зо сну, учинив так, як звелів йому ангел Господень, і прийняв свою дружину.²⁵ Та не знав її, аж породила своєго первородного сина, і він назвав його ім'ям Ісус.

як голова Пресвятої Родини є хоронителем християнських родин. А що його смерть на руках Ісуся і Марії була найблаженіща, тому св. Йосиф є також заступником у годині смерті. Наша Церква святкує його пам'ять 26 грудня цебто другого дня Різдвяних Свят і в неділю по Різдві.

²³ Це звісне пророцтво Ісаї (7,14) про народження Мессії з Пречистої Діви-Богородиці, що була діва перед Пасителевим народженням, лишилася діва в самім народженні і по народженні. — Емануїл значить: З нами Бог, це воплочене Боже Слово. В Ісусі Христі Бог є з нами, бо став чоловіком і головою містичного тіла, якого ми члени. Він з нами в Пресвятій Євхаристії. Як Бог, він

3. Поклін мудреців зо Сходу.

2. ¹А як Ісус народився у Вифлеємі юдейськім за днів царя Ірода, то в Єрусалим прийшли мудрці від схід-сонця ² й питалися: „Де народжений жидівський цар? Бо ми бачиди його звізду, на сході, й прийшли поклонитись йому“.

3 Як же цар Ірод те почув, то затривожився

ї ввесі Єрусалим із ним.

⁴ І зібрав усіх первосвящеників і книжників народу й випитувався в них, де має Христос народитись? ⁵ А вони сказали йому: „У Вифлеємі юдейськім, бо так написано у пророка:

⁶ І ти, Вифлеєме, Юдина земле, нічим не менший єси між вождями Юди; бо з тебе вийде вождь, що стане пасти-

відвічний Син Бога Вітця; як людина, син Пресвятої Богородиці: як Бог не має матері, тільки Отця на небі; як чоловік, не має батька, тільки Пречисту й дівственну матір на землі.

¹ Вифлеєм, містечко яких 8 км від Єрусалиму. Ірод,званий Великим, жорстоко володів Палестиною 36 літ. Помер кілька літ по народженні Спасителя. – ² Мудреці походили мабуть з Персії, де були жрецями й дорадниками в перських володарів. Займалися також науковою і слідили рух зір.

⁶ Пророк Міхей на 700 літ перед Христом передсказав народження Ісуса Христа в Вифлеємі (3,1).

рем моого народу, Ізраїла“.

⁷ Тоді Ірод тайком закликав мудрців до себе й випитувався в них про час, коли зявилась звізда. ⁸ А посилаючи їх у Вифлеєм, сказав: „Ідіть і пильно розпитайте про дитя; а як найдете, то дайте мені знати, щоб і я пішов поклонитись Йому“.

⁹ А вони вислухали царя й пішли. І ось звізда, що її бачили на сході, йшла попереду їх, аж прийшла й стала над тим місцем, де було дитя. ¹⁰ А як вони побачили звізду, зраділи дуже великою радістю, ¹¹ та й увійшли в хату, ѿбачили дитя з Ма-

рією, матірю його, і припавши поклонилися Йому; та й відкрили свої скарби й піднесли Йому дари: золото, ладан і миро. ¹² Та в сні остережені не вступати до Ірода, іншою дорогою вернулись у свою землю.

4. Втеча до Єгипту.

¹³ А як вони відійшли, то ангел Господень явився у сні Йосифові та й сказав: „Уставай, візьми дитя і його матір і тікай у Єгипет і пробудь там, поки скажу тобі; бо Ірод шукатиме дитяти, щоб погубити його“. ¹⁴ І він устав, узяв дитя та його матір у ночі і поспішив до

Єгипту.¹⁵ І був там до Іродової смерти, щоб сповнилось Господнє слово, сказане пророком: „Із Єгипту покликав я сина моого“.

¹⁶ А Ірод, як побачив, що мудрці насміялись з нього, вельми розгнівався і післав повбивати всіх хлопчиків у Вифлеємі й по всіх околицях його, від двох років і менше, згідно з часом, що про нього докладно був довідався в мудрців.¹⁷ Тоді то сповнилось слово

пророка Єремії, що мовив:

¹⁸ Голос чути в Рамі плач і важке ридання. Рахиля плаче за дітьми своїми й не дає розважити себе, бо їх немає.

б. Поворот до Назарету.

¹⁹ Коли ж помер Ірод, то ангел Господень у сні явився Йосифові в Єгипті і сказав:²⁰ „Уставай, візьми дитя і матір його та йди в Ізраїлеву землю, бо померли ті, що шукали душі дитяти“.

¹⁸ Рахиля, жінка патріарха Якова, мати Йосифа, померла при Винявіновім породі. Похована близько Вифлеему. Тип скорбної жидівської матері.

¹⁹ Ірод помер 730 р. римської ери, значить, яких чотири роки по народженні Спасителя. Наша християнська ера, що її встановив учений монах Діонісій Малий, спізнена на 5 до 7 років.

²¹ І він устав, узяв дитя і його матір і прийшов в землю Ізраїлеву. ²² Та як почув, що в Юдеї царює Архилай замість свого батька Ірода, побоявся йти туди; а осте-

режений у сні, удася в галилейські сторони ²³ й прийшов і поселився в місті, що зветься Назарет, щоб сповнилося сказане пророками, що Назореем назвутъ його“.

Над Йорданом і в Галилеї (З, 1–18, 35)

6. Іван Хреститель.

3. ¹ А в ті дні прийшов Іван Хреститель і проповідував у юдей-

ській пустині. ² Він говорив: „Покайтесь, бо наблизилося царство небесне.“ ³ Оцей бо є той,

²² Архилай, жорстокий так як його батько, володів Юдею 9 літ. На скаргу Жидів Римляни відібрали йому владу й засудили на заслання, де й помер.

² „Царство небесне“ або також „царство Боже“, це царство духовне, царство правди й любові, основане Господом Ісусом Христом. Його видимий вияв на землі: Свята Христова католицька Церква, а повнота й усовершення—вічне блаженство життя в небі.

³ Пророцтво Ісаї (40,3).

що про нього вінчував пророк Ісая кажучи:

Голос, що накликує в пустині: готовьте дорогу Господеві, рівняйте стежки йому!

⁴ А той Іван носив одежду з верблюжої шерсти й ремінний пояс на своїх бедрах; а за їду була йому сарана й дикий мед. ⁵ То й виходили до нього люди з Єрусалиму та всієї Юдеї і всієї країни над Йор-

даном і, ⁶ сповідаючись із своїх гріхів, приймали від нього хрещення в Йордані.

⁷ А як бачив, що й чимало фарисеїв і садукейів приступає на його хрещення, то говорив до них: „Роде гадючий! Хто вам сказав, втікати від надходячого гніву?

⁸ Отож приносіть плоди достойні покаяння. ⁹ Та не важтеся говорити між собою: Маємо за вітця

⁷ Фарисеї і Садукей, це дві жидівські релігійно-національні секти за часів Ісуса Христа. Фарисеї уходили за найбільше правокріпих. З великою точністю, хоч часто лише поверховно й лицемірно, заховували обрядовий Мойсеїв закон, поясняючи його та доповнюючи „передказами батьків“. Очікували Месії як могучого царя, що верне їм повну політичну свободу й запанує над цілим світом. З тої секти фарисеїв походили головно книжники або законовчителі. — Садукей, хоч приймали П'ятокнижжя, не вірили в воскресіння мертвих, ні в духах, ні в ангелів. Зате дбали за земський добробут, очікуючи

Авраама. Бо кажу вам, що Бог може з цього каміння розбудити дітей Авраамові.¹⁰ Вже бо й сокира приложена до коріння дерева: то й усяке дерево, що не дає доброго плоду, рубають, і кидають у вогонь.¹¹ Я хрещу вас водою на покаяння; та слідом за мною йде сильніший від мене, що йому я негіден носити й обуву. Той вас хреститиме Духом Святым і вогнем.¹² Він має лопату в своїх руках, тож очистить свій

тік і збере свою пшеницю в засіки, а полову спалить ненгасимим вогнем“.

7. Хрищення Ієуса.

¹³ Тоді прийшов Ісус із Галилеї на Йордан до Івана, щоб хреститися від нього.¹⁴ Та Іван не допускав його і казав: „Мені треба б від тебе прийняти хрещення, а Ти приходиш до мене?“ Та Ісус відповів і сказав до нього:¹⁵ „Зостав тепер; бо так ми маємо

ного в великім степені від Месії. Нід політично-національним оглядом склонні були до порозуміння і мирного пожиття з Римлянами й Іродом. Одні і другі, хоч собі противники, спільно виступали проти Ісуса Христа як Месії. Покаянне хрещення Хрестителя відкидали, бо йм, нащадкам Авраамовим — так собі думали — і так належиться перше місце в Месієвім царстві.

сновнити всяку справедливість“. Тоді оставив його. ¹⁶ Після хрещення Ісус негайно вийшов із води; та й ось відкрилось небо й побачив Божого Духа, що голубом злітав і зійшов на нього. ¹⁷ І ось голос із неба промовляє: „Це мій син любий, в нім моє благовоління“.

8. Ісус у пустині.

4. ¹ Потім Дух завів Ісуса у пустиню на спокусу від диявола. ² А після того, як постив сорок днів і сорок ночей, почув голод. ³ Й приступив до нього спокусник і промовив: „Як ти Син Божий, скажи, щоб те каміння хлібом стало“. ⁴ Він відповів і

¹⁶ Це перше виразне обявлення Пресв. Трійці: Отця, що засвідчив про ского Сина, і Духа святого, що злинув на Ісуса Христа в виді голуба. Тому й на празник Богоявлення (Йордан) співаємо: „Як у Йордані хрестився Господь, явним стало поклонення св. Трійці“. — Хрещення Господа Ісуса в Йордані є заразом образ св. Тайни Хрищення. Як священик зливає воду, тому, що хрестився, отирається небо, Отець небесний приймає його за свою дитину, а Дух святий через ласку приходить до нього. очищує, освячує і пробуває у його душі як у своїм храмі (І Кор. 3,16-17).

⁴ Ісус Христос, найсвятіший і без гріха, дозволив сатані спокушувати себе: 1. - на доказ, що він має правдину людську природу; 2.- щоб, як новий Адам поконати диявола, який потрапив першого Адама в раю привести

сказав: „Написано: Не самим хлібом живе людина, але й усяким словом, що виходить з уст Божих“.⁵ Опісля взяв його диявол у святий город та й поставив його на крилі святыні й сказав до нього: „Як ти Син Божий, то кинься вниз. Адже написано,

що : Ангелам своїм накаже про тебе й вони на руках понесуть тебе, щоб ти ногою не спотикнувсь об камінь“.

⁷ Ісус відповів йому: „Також написано : Не спокушай Господа Бога твоого“.⁸ Знов заніс його диявол на височезну гору й показав йому всі

до гріха; 3. - щоб вислужити нам ласку перемоги в дияволських спокусах (І Петро 5, 8). — У нашій боротьбі з дияволом перед веде сам Спаситель. Він бореться і він перемагає, нам лише приклад і заслугу. Наша боротьба це війна Божа, наша боротьба, це боротьба Ісуса Христа. Чого ж нам боятися? Чого вагаемось, неначе перемога залежала б від нашої чесноти. Берімо відважно збрюю та йдім у бій, борімся мужно, бо Той з нами, що ніколи не був переможений (св. Кипріян). — Не самим хлібом живе чоловік (Второз. 8, 3); Усе в Божих руках, годиться отже мати велику й сильну надію на особливше Боже провидіння.

⁵ Святий город, це Єрусалим.

⁷ Псалом 90, 11. Цей спокушає Бога, хто без відносно важної причини й проти Божого зарядження наражується на небезпеку душі, чи тіла.

царства світа й славу їх⁹ і сказав до нього: „Те все я дам тобі, як ти, припавши лицем, поклонишся мені“.¹⁰ Тоді Ісус відповів йому: „Іди геть, сатано! Бо написано: Господу Богу твоєму кланяйся і йому єдиному служи“.¹¹ Тоді лишив його диявол; та й ось ангели приступили й служили йому.

9. Ісус поселюється в Капернаумі.

¹² Коли ж Ісус зачув, що видано Івана, то пі-

шов у Галилею.¹³ А як покинув Назарет, то прийшов і посслився в Капернаумі приморськім у межах Завулона й Нефталима,¹⁴ щоб сповнилось слово, сказане пророком Ісаїєю:¹⁵ Земле Завулоноваї земле Нефталимова, приморському шляху, по той бік Йордану, Галилеї поганська,¹⁶ Народ, що сидів в темряві, побачив велике світло; та й тим, що сидять у крайні смертної тіні, світло засяло.

¹⁷ З того часу почав

¹³ Капернаум, де колись були посілості ізраїльських поколінь Забулона й Нефталима, за часів Ісуса Христа звались: Галилея поган, бо там населення було змішане з поганами, які там поселилися за часів панування Асирійців і Римлян. — Дорога морська, це торговельний шлях, що лутив Сирію з морем і Єгиптом.

Ісус проповідувати й говорити : „ Покайтесь, бо наблизилося царство небесне“.

10. Покликання перших учнів.

¹⁸ Коли ж він проходив поблизу Галилейського моря, то побачив, як два брати, Симон, званий Петром, і Андрей його брат, закидали сіті у море; були бо рибалки. І промовив до них:

¹⁹ „Ідіть за мною і я зроблю вас ловцями людей.“

²⁰ А вони негайно покинули сіті та й пішли за ним. ²¹ А як відійшов звідти, то побачив інших двох братів, Якова, сина Зеведея, й Івана,

брата його, як вони зо своїм батьком Зеведеєм направляли в човні свої сіті. І покликав їх. ²² А вони негайно покинули човен і свого батька та й пішли слідом за ним.

11. Ісус проповідує по Галилеї.

²³ І ходив Ісус по всій Галилеї й навчав по їх божницях і проповідував евангелію про царство та й сціляв усюку недугу й усюку неміч між людьми. ²⁴ А чутка про нього розійшлась по всій Сирії. І принесли до нього всіх хворих на різні недуги й навіщених терпінням і біснуватих і сновидів

і розслаблених, і уздоровив їх.

²⁵ І йшло за ним безліч народу з Галилеї й Десятигороддя та з Єрусалиму і з Юдеї та з-за Йордану.

12. Проповідь на горі.

5. ¹ А (Ісус) побачивши юрбу народу, вийшов на гору. Як же сів,

то приступили до нього його учні; ² а він відкривши свої уста, навчив їх і мовив:

a) Блаженства

³ „Блаженні вбогі духом, бо їх царство небесне.

⁴ Блаженні, що сумують, вони бо потішаться.

²⁵ Декаполь або Десятигород, це був за часів Ісуса Христа союз десяти міст по той бік Йордану. Римляни надали їм осібну самоуправу.

³ „Вбогі духом“, це ті: 1. що готові усе пожертвувати й усе стратити, ніж одним гріхом образити Бога; 2. — що рішені покинути все, щоб іти за вбогим Спасителем, як св. Франціск з Асижі, найбільше полюбив свангельську вбожість, зате багатий на заслуги й чесноти вийшов до неба; 3. — що з любови до Бога мають серце відірване від земських дібр так, що все готові піддатись покірно Божій волі, як ось праведний Йов, що по втраті усього маєтку, рідні й здоровля сказав: Бог дав, Бог узяв, нехай буде благословене Боже ім'я(I,21).

⁴ „Сумують“ ті: 1. - що не шукають ані віддаються втікам цього світу; 2. що радісно або принаймні тер-

5 Блаженні лагідні, бо вони наслідяте землю.

6 Блаженні голодні й жадні справедливости, бо вони наситяться.

7 Блаженні милостиві,

вони бо милосердя до- ступлять.

8 Блаженні чисті сер- цем, бо вони Бога по- бачать.

9 Блаженні миротвор-

пеливо згідно з Божою волею приймають усі злидні земського життя; 3.- що каючись оплакують свої гріхи. У загальнішому значенні обітниця потіхі дана всім, що на цій долині сліз переживають усікі терпіння, горя, допусти й хрести у повнім довірі Божому провідінню, очікуючи з надією щастя і радості вічного життя.

5 „Лагідні“, це ті, що з любови до Бога, до всіх людей відносяться лагідно й спокійно: терпеливо переносять докори, за кривду їм заподіяну не носять у серці гніву, чи жадобу пімсти.

6 „Справедливість“ тут значить, повна пра- ведність, цебто правильне, досконале відношення людино- ни до Бога, до близнього, до самого себе. Хто ревно прямує до християнської праведности й так шукає Ї, як голодний хліба, а спрагнений води, певно Господь удоволить його бажання.

7 Блаженство тих, що по змозі чинять діла милосер- дя для тіла й душі близнього.

8 „Чисті серцем“, це ті, що усильно бережуть- ся всякого гріха чи грішного привязання, передусім не- чистого.

9 Миротворець дбає не тільки за внутрішній супокій, що його дає за Божою ласкою чисте сумління, але пиль- нує цей мир заховати в сім'ї, та в громаді. Цей мир сі-

ці, вони бо синами Божими назвуться.

¹⁰ Блаженні переслідувані за справедливість, бо їх царство небесне.

¹¹ Блаженні ви, коли зненавидять вас і гнатимуть і всяко лихословити вас будуть не по правді вадля мене. ¹² Радуйтесь і веселітесь, бо надгорода ваша велика на небі; бо так переслідували й пророків, що були перед вами.

б) Сіль землі і світло для світу

¹³ Ви сіль землі. Коли ж сіль звітріє, то чим її осолять? Вона ні до чого вже не придатна, хіба щоб її геть викинути і щоб топтали її люди. ¹⁴ Ви світло для світу. Не може сковатися город, що стоїть на горі. ¹⁵ Та й свічки не засвічують і не кладуть її під посудину, а на свічнику; і світить усім

мейний, це особливший дар Пресв. Христового Серця усім, що його щиро й набожно почитаютъ.

¹⁰ Праведні на цім світі все наражені на переслідування: як переслідували св. апостолів і самого божественного Спасителя, так переслідують його св. Церкву. Чим вогонь для золота, те переслідування за правду й віру віруючому та ревному християнинові. Тому в переслідуваннях не сумувати, ані не впадати на дусі, а радше радуватись і дикувати Богові (Діяння апост. 5, 41).

у хаті.¹⁶ Так нехай сяє ваше світло перед людьми, щоб бачили ваші добрі діла та й прославляли Отця вашого, що на небесах.

в) *Старий і новий закон*

¹⁷ Не думайте, що я прийшов ізнівечити закон або пророків; я не прийшов ізнівечити, а сповнити.¹⁸ Поправді ж кажу вам, поки минеться небо та й земля, як одна буква або одна рисочка з закону пропаде, аж усе не ста-

неться.¹⁹ Так, хто б нарушив одну з найменших з цих заповідей і так навчив би людей, той назветься найменшим у царстві небеснім. А хто сповнить і навчитъ, той назветься великим у царстві небеснім.²⁰ Тому кажу вам: Як ваша праведність не переважить праведності книжників і фарисеїв, то не ввійдете в царство небесне.

²¹ Ви чули, що сказано стародавнім: Не вбивай! А хто б убив, на того буде суд.²² А я кажу

²² „Рака“ — єврейське зневажливе слово, значить наше: ледащо, нікчемний. — „Гієнна вогнена“, значить: пекло, місце вічних муки. Назва пішла від долини Гієном близько Єрусалиму, де за часів безбожного царя А-

кам, що кожний, хто гнівається на свого брата, задурно, на того буде суд; а хто скаже своїому братові: Нікчемний, — стане перед Найвищою Радою; а хто б сказав: Безувіре, — на того буде вогонь пекельний.²³ Тому, коли приносиш до вівтаря свій дар і там пригадаєш собі, що твій брат щось має на тебе,²⁴ лиши там дар свій перед вівтарем, а піди і помирися перш зо своїм братом; та й аж тоді прийди й жертвуєй свій

дар.²⁵ Помирися зо своїм противником скоро, поки ти в дорозі з ним, щоб противник не віддав тебе судді, а суддя послужникові, та щоб тебе не кинено в темницю.²⁶ Істинно, кажу тобі, не вийдеш звідтіля, аж віддаси останнього шага.

²⁷ Ви чули що стародавнім сказано: Не чужолож.²⁸ А я кажу вам, що кожний, хто спогляне на жінку, пожадаючи її, той вже вчинив перелюб з нею в своєму серці.²⁹ А як твоє пра-

хаза, Жиди палили жинцем своїх дітей на жертву ідолові Молохові.

^{29_30} Коли хтось, чи щось, хоч було б цінне як око й потрібне як права рука, е нагодою або спонукою до

ве око тебе соблазняє, вирви його та й кинь від себе; бо краще тобі, щоб згинув один із твоїх членів, ніж щоб усе твоє тіло вкинуто до пекла.³⁰ І як твоя права рука тебе соблазняє, то відітни її та й кинь від себе; бо краще тобі, щоб процав один із твоїх членів, ніж щоб усе твоє тіло вкинуто до пекла.³¹ І сказано було: Хто розводиться із жінкою своєю, нехай їй дасть

листа розвідного.³² А я кажу вам, що кожний, хто розводиться із жінкою своєю, хіба що за перелюб, той доводить її до перелюбства; а хто б оженився з розведеницею, чужоложить.³³ Чули ви також, що стародавнім сказано: Не присягай криво, а доховай свою присягу Господеві.³⁴ А я кажу вам зовсім не присягатись; ані на небо, бо воно престіл Божий;³⁵ ні на

гріха, належить за всяну ціну позбутись або самому усунутись.

³³⁻³⁷ Присяга з Божої волі або приказу Церкви (присяга подругів на евангелію в св. Тайні супружжя), або для дуже важної справи, це діло богопочитання. Бо хто так присягає заявляє віру в усевідчість Божу, та визнає його як найвищу правду й судію. Зате призывасти імя Боже з привички, чи для маловажної та пустої справи, це богозненага.

землю, бо вона підніжок ногам його; ні на Єрусалим, бо він город великого царя.³⁶ Навіть на свою голову не присягайся, бо не можеш ні одного волоска зробити білим або чорним.³⁷ А ваша мова хай буде: Так, так ; ні, ні. А що більше над це, то від лихого.

³⁸ Ви чули, що сказано: Око за око, зуб за зуб.³⁹ А я кажу вам: Не спротивлятися лихо-

му; коли ж тебе хто вдарить у твоє праве лице, поверни до нього й друге.⁴⁰ І як би хто хотів позиватися з тобою і взяти твою свиту, лиши йому й жупан;⁴¹ а хто б тебе силував підвести його тисячу кроків, іди з ним дві.⁴² Тому, хто в тебе просить, дай; і від того, що хоче в тебе позичити, не відвертайся.

⁴³ Ви чули, що сказано: Люби ближнього сво-

³⁹ Христос уживає тут сильних виразів і переноснів, щоб унагляднити, як годиться і належить мир і любов ставити понад належне нам право, а з якого чесно можемо зречися. Та все бувають випадки, що потрібно або й конечно є, мужно й неустрасимо ставити опір навіть могучим і насильним світу цього.

⁴⁰ На Сході ще й нині носять лиш дні частин одягу: сорочку з рукавами, що сягала до ніжних кісток, а на верху довгий, широкий планц.

го, а ненавість ворога твого.⁴⁴ А я до вас кажу: Любіть ворогів ваших, добре чиніть тим, що вас ненавидять, і моліться за тих, що начастують і переслідують вас,⁴⁵ щоб ви стали синами Отця вашого, що на небесах. Він велить сходити своєму сонцю над злими й добрими і

посилає доць на праведних і грішних.⁴⁶ Боколи любите тих, що люблять вас, то яку надгороду будете мати? Чи ж те саме й митарі не роблять?⁴⁷ А як поздоровляєте лише братів ваших, то що особливого робите? Чи й погани отак не роблять?⁴⁸ Тому будьте доскона-

⁴⁶ Митарі, це були урядники, підчинені старшим митарям, що стягали з людей всякі данини. Вони в сповінюванні свого й так загально зненавидженого уряду, часто допускалися великих надужитт та уживали кривдячих насильств зі шкодою та згіршенням народу. Тим то на загал пятновано їх як публичних грішників на рівні з поганами. Все таки траплялися чесні люди, хоч би такі, що приходили до св. Івана Хрестителя, або якими були, Матей і Закхей.

⁴⁸ Ісус Христос ставить змагання до християнської досконалості як загальний обов'язок для усіх. Саме любовю до всіх, навіть ворогів, стає чоловік подібний до Бога, свого небесного Вітця, що всіх людей обнімає батьківською любовлю і хоче, щоб усі спаслися (І Тим. 2, 4; 4, 10).

лі, як досконалий Отець
ваш небесний.

г) *Милостиня, моли-
тва і піст*

6. ¹ Остерігайтесь творити милостиню вашу перед людьми, щоб бачили вас, а то не будете мати нагороди від Отця вашого, що на небі. ² Тому, коли подаєш милостиню, не труби перед собою, як це облудники роблять у божницях і по вулицях, щоб їх люди прославляли. Поправді, кажу вам, рони дістали свою плату. ³ А ти, як даєш мило-

стиню, то хай не знає твоя лівиця, що чинить твоя правиця,⁴ щоб твоя милостиня була в тайні; а твій Отець, що бачить у тайні, віддасть тобі явно. ⁵ А як молитеся, то не будьте як лицеміри, що люблять ставати на молитву в божницях і на розпуттях, щоб показатися людям. Істино, кажу вам, вони дістали свою заплату. ⁶ А ти, як молишся,увійди в свою хатину й, замкнувши за собою двері, потай молися до свого Отця; а твій Отець, що бачить в тай-

Ісус ганить ліні таких, що для пустої слави й для людського ока моляться, а не всенародних молень та богослужень.

ні, нагородить тобі явно.⁷ Коли ж молитеся, не говоріть багато, як погани; бо гадають, що в своїм многомовстві будуть вислухані.⁸ Не будьте ж подібні до них! Отець бо ваш знає, чого вам треба, перш ніж попросите у нього.

⁹ Ви ж моліться так: Отче наш, що єси на небесах. Нехай снятиться ім'я твоє,¹⁰ нехай прийде царство твое, нехай буде воля твоя, як на небі,

так і на землі.¹¹ Хліб наш насущний дай нам сьогодні¹² і відпусти нам довги наші, як і ми прощаємо довжинкам нашим;¹³ і не введи нас у спокусу, а ізбави нас від лукавого. (Бо твое єсть царство й сила й слава на віки). Амінь.

¹⁴ Бо як прощатимете людям їх провини, й Отець ваш небесний простиТЬ вам провини ваши.

¹⁵ А як не будете прощати людям, і Отець

⁹⁻¹³ Найвзнесліша й найсвятіша оція молитва Господня, бо з уст і Серця Господа Ісуса Христа. Тому слід її мовити побожно, уважно і зі зрозумінням. У цій молитві просимо Бога у сімох коротких, але повних змістом просьбах, того, що нам, як Божим дітям, а братам між собою, дійсно потрібне у цьому й будучому житті. Ісус Христос каже кликати: Отче наш, щоб ми памятали, що Бог воєстину Отець нам усім, головно нас християн, бо в хрещенні нас прибрав за своїх дітей.

ваш не простить вам
провин ваших.

¹⁶ А як постите, то не будьте сумні на виду, як лицеміри; бо вони насуплюють свої лиця, щоб показатися людям, що постять. Поправді, кажу вам, що вони дістали свою нагороду.

¹⁷ А ти, як постиш, намасти свою голову й обмий своє лице, ¹⁸ щоб люди не бачили тебе, що постиш, а твій Отець, що в тайні. І Отець, твій, що бачить у тайні, нагородить тобі явно.

д) *Скарби й добра християнина*

¹⁹ Не збираите собі скарбів на землі, де черві міль нищать і де злодії підкопуються і крадуть.

²⁰ А збираите собі скарби в небі, де ні черві міль не нищать, де злодії не підкопуються, ні не крадуть. ²¹ Бо де ваш скарб, там буде й серце ваше.

²² Світло тілу око. Як же твоє око буде здорове, то й усе тіло твоє буде світле; ²³ коли ж твоє око буде хворе, то

²² Що око для тіла, те намірення для душі. Бажаємо, щоб наші діла були чисті й ясні, то всі наші слова, гадки і діла скермуймо на сповнення Божої волі, на більшу славу Бога, та його святі вислобання.

й усе тіло твоє буде темне. Тож коли світло, що в тобі, потемніє, яка ж то буде темрява!

²⁴ Ніхто не може двом панам служити, бо або одного зненавидить, а другого · полюбити, або до одного пристане, а другого зневажує. Не можете служити Богові й мамоні. ²⁵ Тому говорю вам, не журіться життям вашим, що будете їсти чи що пити; ні тілом вашим, у цо вам зодягнутись. Бо чи життя не варте більше від поживи, а тіло від оде-

жі? ²⁶ Спогляньте на птаство небесне, що не сіють, не жнуть, ні не збирають до засіків, а Отець ваш небесний годує їх. Чи ж ви не варті більше від них? ²⁷ Хто ж з вас, журячись, може причинити собі віку хоч на один локоть? ²⁸ Чого ж турбуєтесь й про одежду? Зважте на лілеї в полі, як ростуть: не трудяться, ні не прядуть. ²⁹ А кажу вам, що й Соломон у всім своїм величчі не зодягався так, як одна з них.³⁰ Коли ж пільну траву, що нині

²⁴ Мамона, в арамайській мові, означає багатства. — Правдиві скарби це діла сповнені у Божій ласці для його слави й вподобання. Їх ніхто не відберс, вони триватимуть во віки. Земні ж багатства, почести і слава, минуть зі шумом.

росте в іолі, а завтра кидають у піч, Бог так зодягає, то чи ж не багато більше вас, маловіри.³¹ Тому не турбуйтесь і не кажіть: Що будемо їсти, або що будемо пити, або в що зодягнемося? Бо за тим усім побиваються погани. Також Отець ваш небесний знає, що того всього вам треба.³³ А шукайте перш царства Божого й його справедливости а те все додастся вам.³⁴ Тому не журіться про завтра, бо

завтра саме за себе клопотатиметься. Дово-лі дневі свого лиха.

е) *Різні прикази*

7. ¹ Не судіть, щоб вас не суджено. ² Бо яким судом судите, таким і вас будуть судити; й якою мірою міряєте й вам відміриться. ³ Чого глядиш за скалкою в оці свого брата, а поліна в своїм оці не чуєш?⁴ Або як можеш казати до свого брата: Дозволь, хай вийму скалку з тво-

^{1–5} В осуджуванні близнього чоловік часто тяжко провиняється. Коли хто розказує або виявляє правдиві хиби чи упадки близнього, це називається осуда; як же хтось їх понад міру перебільшує або вигадує, то це клевета. У однім та другім випадку, коли ходить про важну річ, хто славу близнього нарушив, має це направити.

го ока, — а он, поліно в твоїм оці. Облуднику!

⁵ Перш викинь поліно зо свого ока та й аж тоді побачиш, як виймити скалку з ока твого брата.

⁶ Не давайте святоців псам, ні не кидайте своїх перел перед безроги, щоб їх не потоптали своїми ногами й обернувшись не роздерли вас.

⁷ Просіть і дастесь вам; шукайте і найдете; стуйкайте і відчиниться

вам. ⁸ Бо кожен, хто просить, одержує; і хто шукає, находить; і тому, що стукає, відчиняє.

⁹ Або чи є такий чоловік поміж вами, що в нього син просив би хліба, а він подав би йому камінь? ¹⁰ Або просив би рибу, а він би дав йому гадюку? ¹¹ Тож коли ви, хоча лукаві, вмієте давати дітям вашим добре дари, то скільки більше ваш Отець небесний дасть блага тим, що в нього просять.¹² Так

⁶ „Пси“ — це негідники й брехуни, що накидаються на правду. Святі речі — св. Таини. „Перли“ — це таїнства християнської віри. Їх не слід кидати перед безрог, себто людей, що валяться в нечистоті.

⁷ Належить молитися ревно, витревало, покірно і з певною надією, що ласкавий Бог, наш небесний Отець, ніколи не відмовить нам того, що потрібне для спасіння душі.

усе, що тільки бажаєте, щоб люди вам чинили, так і ви їм робіть. Бо це — закон і пророки.

¹³ Входіть вузькими ворітми, бо широкі ті ворота і розлога та дорога, що веде на загибіль; та багато входять нею.

¹⁴ Вузькі бо ворота й тісна дорога, що веде в життя, і мало її находять.

¹⁵ Стережіться лжепророків, що приходять до

vas в овечій одежі, а в нутрі вони новки хижі.

¹⁶ По їх плодах пізнате їх. Чи збирають виноград з тернини, або із будяків смокви? ¹⁷ Так кожне добре дерево родить гарні овочі, а погане дерево родить лихі овочі. ¹⁸ Не може добре дерево давати лихі овочі, ні погане дерево родити добрі овочі. ¹⁹ Усяке дерсво, що не при-

¹³ „Вузькі ворота“ й „вузька дорога“, це дорога Божих заповідей і євангельських рад. Та багато людей ідуть широкою дорогою вигід, роскошів грішних, та вганяють за пустою людською сланою; а та дорога веде в вічну погибіль.

¹⁵ „Лже пророки“, — хто поширяє словом, письмом та показує ділом ложні науки, лихі обичаї та згіршення. Такими були всякі лжевчителі, що противилися Божій обявленій правді й науці св. Церкви. У нашій добі ті, що голосять безбожництво, відкидають повагу св. Церкви й св. Вітця, та прямують до цілковитого зісвітчення людського життя.

носить доброго плоду, рубають і кидають у вогонь.²⁰ Так отже по їхніх овочах пізнаєте їх.

²¹ Не кожний, що говорить до мене: Господи, Господи, — увійде у царство небесне, а той, хто чинить волю Отця моого, що на небесах.

²² У той день чимало казатиме до мене: Господи, Господи, чи не ім'я твоїм ми пророкували? Та й не твоїм ім'ям бісів проганяли? Чи не твоїм ім'ям багато чудес творили?²³ А я тоді заявило їм: Я вас ніколи не знов; ідіть від мене ви, що творите беззаконня.²⁴ Тож кожен, що слухає цих моїх слів та снов-

няє їх, подібен до чоловіка розумного, що збудував свій дім на скалі.

²⁵ І прийшла злива й прибули ріки і повіяли вітри та й налягли на той дім; а він не завалився, бо був оснований на скалі.²⁶ А всякий, хто слухає цих моїх слів; та не сповняє їх, подібен до чоловіка нерозумного, що збудував собі дім на піску.

²⁷ І прийшла злива і прибули ріки й повіяли вітри й ударили на той дім, і впав, і руїна його буда велика“.

²⁸ І сталось, як Ісус скінчив ці слова, то люди з дива невиходили на його науку.²⁹ Бо він

навчав їх, як той, що має владу, а не як їх книжники та фарисеї.

13. Уздоровлення про- каженого.

8. ¹ Як же він ізійшов з гори, то слідом за ним ішла сила народу. ² Та ось приступив прокажений, поклонинся йому і сказав: „Господи, як хочеш, можеш мене очистити“.³ А Ісус простяг руку і доторкнувся до нього кажучи: „Хочу, стань чистий“!

І зараз став чистий від своєї прокази.⁴ І сказав йому Ісус: „Гляди, нікому не розказуй, а йди, покажися священикові й принеси цар, що приказав Мойсей на доказ їм“.

14. Перші чуда в Капернаумі.

5 А коли ввійшов у Капернаум, то приступив до нього сотник і благав його,⁶ кажучи: „Господи, слуга мій лежить дома розслаблений

² Проказа, це жахлива недуга шкури, надто дуже заразлива й у багатьох випадках просто не вилічима. Мойсейв закон недужих на проказу вважав нечистими. Вони мусили коротати свій вік на відлюднім місці, де їм приносили трохи поживи. У випадку виздоровлення, треба було явитися священикові, щоб це ствердив. Тоді на подяку Богові приносив приписані жертви.

і дуже мучиться.“⁷ А Ісус сказав йому: „Я прийду й уздоровлю його“.⁸ А сотник відповів і сказав: „Господи, я негіден того, щоб ти ввійшов під мою покрівлю; промов тільки слово, та й подужає мій слуга.
⁹ Бо й я людина під-владна, маю під собою воїнів і кажу цьому; Йди — й йде; а іншому: Прийди — і приходить; і слузі мойому: Зроби це — і робить“.
¹⁰ Почувши так Ісус,

здивувався і промовив до тих, що йшли за ним: „Істинно, кажу вам, навіть у Ізраїлі в нікого не нашов я такої віри.¹¹ То й кажу вам, що багато прийдуть від схід і захід-сонця й сядуть із Авраамом, Ісааком і Яковом у царстві небеснім,¹² а сини царства будуть вигнані в темряву надворі; там буде плач і скрігіт зубів“.¹³ І сказав сотникові Ісус: „Іди, нехай тобі станеться, як ти

¹⁰ Христос висказує подив, бачучи таку геройську віру поганського сотника у порівненні з невірством багатьох жидів, що не хотіли вірити, що він Мессія і Божий Син. — Що ж треба сказати про багатьох християн, що або зовсім не вірюють Богові, або менше вірюють Богові як собі й другим людям. Без віри неможливо подобатися Богові (Жид. 11,6). Знову віра, що не показується на ділі, вона безвартісна, бо мертвa (Як. 2,17).

увірив¹⁴. І подужав слухатієї години.

¹⁴ А як Ісус прийшов до Петрової хати, побачив його тещу, що лежала в гарячці. ¹⁵ І доторкнувся їй до руки, та й гарячка покинула її, і вона встала й послугувала йому.

¹⁶ А як настав вечір, понаводили до нього багато біснуватих. Він же вигнав духів словом і сцілив усіх недужих, ¹⁷ щоб сповнилось слово пророка Ісаї, що каже: Він узяв немочі наші й недуги наші поніс.

15. Яких учнів хоче Ісус

¹⁸ Як же Ісус побачив кругом себе багато народу, звелів відплисти на той бік (озера). ¹⁹ І приступив один книжник і сказав до нього: „Учителю, піду затобою куди б ти не пішов“.

²⁰ А Ісус відповів йому: „Лисиці мають нори і небесні птиці гнізда, а Син чоловічий не має де голови прихилити“.

²¹ А другий із його учнів сказав до нього: „Господи, дозволь мені перше піти й поховати моого

¹⁷ Ісаї 53, 4.

²⁰ Син чоловічий — це Месія за видінням пророка Даниїла 7, 13.

батька".²² А Ісус сказав йому: „Іди за мною, та остав мертвим поховати мерців своїх”.

16. Буря на морі.

²³ І увійшов у човен, а за ним увійшли його учні.²⁴ Та ось зірвалась на морі велика хуртовина, аж хвилі човен заливали. Він же спав.²⁵ І приступили його учні та й розбудили його, кажучи: „Господи, рятуй нас! Ми гинемо”.²⁶ Та він сказав до них: „Чого так бої-

тесь, маловіри?“ Тоді встав, погрозив вітрам і морю; та й стала велика тиша. А люди дивувалися й говорили:
²⁷ „Хто він такий, що й вітри й море слухають його?“

17. Бієнуваті з Гадари.

²⁸ Як же переплив на той бік моря у гергесинську землю, заступили йому дорогу два бієнуваті, що вийшли з гробовищ, вельми люті, так що ніхто не важився переходити тією

²² Служба Богові така велика й важна, що перед нею уступають усі справи людські, навіть родинні обов'язки, оскільки перепиняють піти за Божим покликанням.

²⁸ Жидам за гробы служили часто викуті в скалах печери. Як у такій печері ще нікого не похоронено, вона могла служити за місце перебування людей.

дорогою.²⁹ І ось вони закричали кажучи: „Що нам і тобі, Ісусе, Сину Божий. Чи ти прийшов передчасом мучити нас?“ А оподаль від них паслося велике стадо свиней.³¹ І біси просилися в нього: „Коли нас проганяєш, то дозволь нам увійти у стадо свиней“.³² І сказав до них: „Ідіть!“ І вони вийшли й увійшли в свині. І ось усе стадо кинулось із кручі в море та й по-

гинули в водах.³³ А пастухи повтікали й прийшовши в город, розказали все й про біснуватих.³⁴ І ось увесь город вийшов Ісусові назустріч; та, як побачили його, просили, щоб він пішов собі з їх сторін.

18. Ісус уздоровляє розслабленого.

9. ¹ І він увійшов у човен, переплив і прибув у свій город.² І ось

¹ Ісус народився у Вифлеємі; 30 літ перебув у Назареті; як Месія замешкав у Капернаумі. Тимто євангелісти називають це містечко: „Його город“.

²⁻⁸ Ісус Христос стверджує власті відпускати гріхи, що йому як Божому Синові належиться, двома ділами: 1. всевидючістю, бо читає в серці книжників їхні думки; 2. чудесним і наглим сціленням розслабленого. — Бог усе знає, навіть наші найтайніші думки й заміри. Тому

принесли до нього розслабленого, що лежав на постелі. А Ісус, як побачив їх віру, промовив до розслабленого: „Бодрися, сину. Прощаються тобі твої гріхи“.³ Тоді деякі книжники сказали про себе: „Він хулить“.⁴ А Ісус пізнав їх гадки і сказав: „Чого ви лукаве думаете в серцях ваших? ⁵ Бо що легше, сказати: Прощаються тобі гріхи, — чи сказати: Встань, і ходи?⁶ Та щоб ви знали, що

Син чоловічий має на землі властивість прощати гріхи, — тоді каже до розслабленого: Встань, візьми свою постіль і йди до свого дому“.⁷ І той встав і пішов до свого дому.⁸ А народ, побачивши, здивувався й славив Бога, що таку силу дав людям.

19. Покликання Матея.

⁹ І проходячи Ісус звідтіля; побачив чоловіка, на ім'я Матея, що сидів на митниці. І ска-

св. Августин так відзвивається до грішника: Як хочеш грішити, шукай місця, де Бог не бачить тебе й роби, що хочеш. Але де ж таке місце, коли Бог всюдиприявний і всевідучий? То ж треба боятися Бога й на вселюдному місці й на самітнім. Ти ідеш, Бог тебе бачить; засвітиш світло, Він тебе бачить; в темряві теж бачить, увійдеш до кімнати, також бачить тебе. То ж біймося Того, що все бачить і знає і не важмось образити його.

зав до нього: „Іди за мною“. Той устав і пішов за ним.

¹⁰ І сталося, як він був за столом у його господі, ось приходило багато митарів і грішників, та й були за столом разом з Ісусом і з його учнями. ¹¹ А бачили це фарисеї і говорили до його учнів: „Чого ваш учитель єсть із митарями і грішниками?“ ¹² Ісус же почувши, відказав їм: „Не здоровим треба лікаря, а недужим. ¹² Ідіть же і навчіться, що значить: Милости хочу, а не жертви. Я не прий-

шов призвати праведників до покаяння“.

¹⁴ Тоді приступили до нього Іванові учні й запитались: „Чого ми й фарисеї постимо часто, а твої учні не постять?“

¹⁵ А Ісус відповів їм: „Чи можуть весільні гості сумувати, поки молодий із ними? Та прийдуть дні, що візьмуть від них молодого, тоді й поститимуть. ¹⁶ Ніхто ж не пришиває до старої одежини латки зо сирого сукна, бо надірве латка ще більше одежину, та й дірка буде гір-

¹⁶⁻¹⁷ Нова одяга й нове вино, це наука Ісуса Христа. Вона не може бути лише латкою на одязі Старого Завіту; ані не годиться вливати її до перейдених гріхом душ фарисейських.

ша. ¹⁷ І не вливають молодого вина в старі бордюги; а то бордюги прорвуться й вино витече та й бордюги пропадуть. Але молоде вино вливають у нові бордюги, то й одне й друге збережеться.”

20. Кровотечива жінка й дочка Яіра.

¹⁸ Говорить він їм це, аж ось прийшов один старшина, поклонився йому до ніг і сказав: „Господи, дочка моя тількищо вмерла, та прийди, положи на неї свою руку й оживе”. ¹⁹ А Ісус

устав і пішов за ним та й учні його. ²⁰ І ось жінка, що дванадцять років хворувала на кровотечу, підійшла ззаду й доторкнулась краю його одежі; ²¹ бо казала сама собі: Як тільки доторкнуся його одежі, подужаю. ²² Ісус же обернувшись, побачив її і сказав: „Бодрися дочко: віра твоя врятувала тебе”. І подужала жінка з того часу.

²³ А як Ісус увійшов у дім старшини й побачив сопільників і гурт людей, що голосили, ²⁴ сказав до них: „Відій-

²⁰ Укривалася перед Ісусом, бо через свою недугу вона була законно нечиста, та й не вільно було її стрічатися з людьми, передовсім на прилюднім місці.

діть, бо не вмерло дівча, а спить". І насміхались з нього. ²⁵ Як же вигнали людей, він увійшов і взяв її за руку, і дівча встало. ²⁶ І рознеслась чутка про це по всій тій країні.

21. Два сліпці й біснуватий.

²⁷ Як Ісус ішов звідтіля, то йшло за ним двоє сліпих, що кликали та говорили: „Змилуйся над нами, сину Давидів”. ²⁸ Коли ж він увійшов до дому, приступили до нього ті сліпці. А Ісус запитав їх: „Чи віруєте,

що можу вам це вчинити?” Вони відповіли йому: „, Так Господи “. ²⁹ Тоді доторкнувся до їх очей і сказав: „, Нехай станеться вам по вірі вашій!” ³⁰ І відкрились їм очі. А Ісус заказав їм кажучи: „,Глядіть, щоб ніхто не довідався ”. ³¹ Та вони як відійшли, розголосили про нього по всій тій околиці.

³² Коли ж вони виходили, ось привели до нього біснуваного німого. ³³ Як же він вигнав злого духа, німий промовив. А народ дивувався й говорив: „,Ніколи

²⁸ Цоб випробовувати нашу віру й надію, Ісус Христос не вислухує сейчас перше прошення, але хоче, щоб ми ревно й постійно далі його молили.

не було таке в Ізраїлі".

³⁴ А фарисеї говорили: „Силою князя бісовського виганяє біси".

22. Велике жниво.

³⁵ І проходив Ісус по усіх містах і селах і навчав у їх божницях і проповідував євангелію царства та й сціляв усяку недугу й усяку слабість. ³⁶ А дивлячись на юрбу людей, милосердунався над ними, бо були зморені і розсипані, як вівці без пастиря. ³⁷ То-

ді сказав до своїх учнів: „Жниво велике, та женців мало, ³⁸ тому благайте Господа жнива, щоб вислав женців на своє жниво."

23. Ісус посилає апостолів благовістити.

10. ¹ І покликав два надцять учнів і дав їм владу над нечистими духами, щоб проганяти їх та цілити всяку хворість і всяку недугу.

³⁴ Очевидних чудес не могли заперечити, тому не жахались кинути найтяжчу зневагу на найсвятішого Бога, мовляв Він силою диявола чинить чуда. Не інакше поступають безбожники й недовірки усіх часів.

³⁷ Обовязок кожного християнина, молитися за священичі покликання і за поширення Божого царства на землі.

² Імена ж дванадцятьох апостолів такі: перший Симон, що зветься Петро, і його брат Андрій; Яків, син Зеведея, та його брат Іван; ³ Филип і Вартоломей; Тома й митар Матей; Яків Алфей і Левій, названий Тадеєм; ⁴ Симон Кананіт і Юда Іскаріотський, що й зрадин його.

⁵ Цих дванадцятьох

післав Ісус і заповідав їм, кажучи: „Не йдіть на дорогу погані в місто Самарян не входіть; ⁶ а радше йдіть до загублених овець дому Ізраїля. ⁷ А йдучи проповідуйте кажучи: Приблизилося царство небесне. ⁸ Хворих уздоровляйте, прокажених очищайте, мертвих воскрешайте й злих духів проганяйте. Да-

² У всіх списках апостолів св. Петро займає перше місце. Це з огляду на першенство й найвищий пастирський уряд у Церкві, який дав йому Христос.

³ Вартоломей дуже правдоподібно тотожний з Натаналом (Іван I, 45).

⁴ Іскаріотський, значить, чоловік із Каріоту, місцевості в юдейській землі. Його також покликав Ісус, бо така була воля Отця, щоб він, продаючи свого Господа, доповнив Божі плани спасіння людства.

⁵ Самаряни це мішаний народ, осілий в ізраїльській землі після того, як Асирийці збурили Самарію, а жидівський народ забрали у неволю. Самаряни, хоч приняли Мойсеєве П'ятинижжя, т. є віру в одного правдивого Бога й обрідання, все були непримиримі вороги з Жидами и

рмо приняли ви, дармо ѹ давайте.⁹ Не набираите ні золота, ні срібла, ні мідяків собі в пояси;¹⁰ ні торби на дорогу, ні дві свити, ні обуви, ні шалиці, бо робітник заслугує на свій прожиток.¹¹ І в яке місто чи село ввійдете, розпитайтє, хто там достойний; там і зостанайтесь, поки не відійдете.¹² А входячи до господи, привітайте її й кажіть: Мир дому

циому.¹³ І як господа достойна, то нехай ваш мир на неї зійде, а як недостойна, нехай ваш мир до вас повернеться.¹⁴ І як хто вас не прийме й нс слухатиме наших слів, то виходячи з тієї хати, або з того міста, обтрясіть порох із ніг ваших.¹⁵ Поправді кажу вам: Легше буде землі содомській і гоморській в день суду, ніж тому місту.

⁸ Ці великі й надприродні дарування одержали апостоли не як нагороду за заслуги, але одиноко для добра й потреб людей та як Божу печать свого апостольства. Тому й були обовязані даром їх роздавати без ніякої заплати тим, що потребували й шукали Божого милосердя і помочі.

¹¹ Щоб достойності апостола не притетнювала лиха слава господаря.

¹⁵ Содома й Гомора, два ханаанські міста, які Бог задля їх мерзких гріхів спалив огнем.

¹⁶ Я посилаю вас як овець між вовків, тож будьте розумні, як змії, і прості, як голуби.

¹⁷ Стережіться ж людей, бо видаватимуть вас синедріонам і по божницях своїх битимуть вас; ¹⁸ і перед намісників і царів поведуть вас задля мене на свідкування їм і невірним.

¹⁹ Як же вас видадуть, не журіться, як або що маєте говорити, бодасть-

ся нам у той час, що вам казати; ²⁰ бо це не ви будете говорити, але Дух Отця вашого говоритиме в вас. ²¹ А видасть на смерть брат брата й батько дитину; і діти повстануть на батьків і повбивають їх. ²² І всі будуть ненавидіти вас за моє імя; хто ж відбереть аж до останку, той спасеться. ²³ Коли ж гонити вас будуть у тім місці, то

¹⁶ Розвага, второпність і обережність у небезпеках, а простота, отвертість та щирість в уживанні засобів.

²¹ Такі речі бувають у часі релігійних переслідувань.

²³ Ісус Христос не жадає, щоб нерозважно наражувати своє життя, коли цього не вимагає ні віра, ні обов'язок. Часто перейти з одного місця у друге безпечніше, причиняється до поширення евангелій. Переслідування апостолів у Єрусалимі спричинили це, що вони розійшлися скрізь проповідати евангелію (Діян. XI, 19-21). Збурення Єрусалиму (70 р. після Хр.) ще заки апосто-

тікайте у друге, бо істинно кажу вам, не обійтете ще міст ізраїлевих, як Син чоловічий прийде.

²⁴ Нема учня над учителя, ні слуги над свого пана. ²⁵ Досить із учня, щоб був як його вчитель, а слуга, як його пан. Коли ж господаря дому прозвали Велзевулом, то скільки більше його домашніх. ²⁶ Тим то не

лякайтеся їх, бо нема нічого закритого, щоб не відкрилось, ані таємного, про що б не довідались. ²⁷ Те, що вам у темряві кажу, ви говоріть при свіtlі, і що ви на ухо чули, пропонуйте на крівлях. ²⁸ І не бійтесь тих, що тіло вбивають, а душі вбити не можуть; а радше бійтесь того, що душу тіло може погубити в пеклі.

ли могли навернути жидівський нарід, це прообраз приходу Спасителя на страшний суд при кінці світу.

²⁴ Учень і слуга звичайно не дорівнюють учителеві чи панові, хоч буває, що опісля перевищують їх. Та висказ Ісуса Христа завжди правдивий у нашім до нього відношенні (Іван Золотоуст).

²⁵ Велзевул, ідол фенікійського племени Акареніїців. Жиди знову цим ім'ям називали найвищого диявола.

²⁶ У майбутності ваші чесноти й подвиги явні будуть перед усіми людьми.

²⁷ На сході дому переважно мають плоскі дахи-криші (тераси), звідки можна промовляти до зібраних людей.

²⁹ Чи не продають два горобці за асафія? І ні один з них не впаде на землю без Отця вашого.

³⁰ А в вас і волосся на голсові все полічене.

³¹ Тому не бійтесь. Ви вартніші за багатьох горобців. ³² Кожного ж, що визнає мене перед людьми, визнаю і я його перед Отцем моїм, що на небі: ³³ а хто відречеться мене перед людьми, і я відречусь його перед Отцем моїм небесним.

³⁴ Не думайте, що прийшов я принести мир на землю. Не прийшов

я принести мир, а меч;

³⁵ бо я прийшов розлучити чоловіка з його батьком, а доньку з її матірю, та й невістку з її свекрухою. ³⁶ А ворогами чоловікові його домашні. ³⁷ Хто любить батька або матір більш мене, недостойний мене. ³⁸ І хто не бере хреста свого й не йде за мною, той недостойний мене. ³⁹ Хто найде життя своє, той затратить його; а хто затратить життя своє задля мене, той найде його. ⁴⁰ Хто приймає вас, мене приймає; а хто мене приймає

²⁹ Асафій, це дрібний здавковий римський гріш.

³⁷ Ісус Христос не збороняє любити батьків і рідні, лише не дозволяє любити їх більше як Бога.

приймає того, що мене післав.⁴¹ Хто приймає пророка, тому що пророк, той дістане пророчу нагороду; а хто приймає праведника, тому що праведник, той дістане нагороду праведного.⁴² А хто горнятком холодної води напоїть одного з тих малих тільки тому, що він учень, поправді кажу вам, не втратить своєї нагороди.

11. ^{1.} А як Ісус скінчив навчати своїх два-

нацята учнів, перейшов звідти навчати й проповідати по їх містах.

24. Посольство від Івана Хрестителя.

² Іван же, як почув у темниці про діла Христові, післав двох з поміж своїх учнів,³ спитати його: „Чи ти той, що має прийти, чи іншого нам ждати?“⁴ А Ісус відповів їм і сказав до них: „Ідіть і сповістіть Івана, щочуєте і бачи-

² Св. Іван Хреститель перебував у тюрмі в замку Іродовім у Махерусі, на схід від Мертвого Моря.

³ Цей запит ставить Предтеча не тому, щоб не знов або зневірився сам, але щоб відповіддю Спасителя сильніше виявилась правда (св. Єронім).

те: ⁵ Сліні прозрівають, криві ходять, прокажені стають чисті й глухі чують, мертві встають і вбогим проповідується благовістя; ⁶ і блажений той, хто не відпаде від мене". ⁷ Як же вони відходили, почав Ісус говорити про Івана до народу: „На що ви вийшли в пустиню дивитися? На очерет, що колихається від вітру? ⁸ Та що ви вийшли побачити? Чи чоловіка зодягненого в мяг-

ку одежду? Та ж ті, що носять мягкі вбрання, — у царських палатах. ⁹ То що ви вийшли побачити? Пророка? Так кажу вам; навіть більше як пророка, ¹⁰ бо це той, що про нього написано: Ось я посилаю післанця моого перед лицем твоїм, що приготує твою дорогу перед тобою."

¹¹ Поправді кажу вам, що між народженими з жінок не було більшого від Івана Хрестителя; та

⁵ Чуда, це печать, якою Бог стверджує правдивість того, хто їх ділає. Про ці чуда предсказав був уже пророк Ісаїя (35, 5; 61).

¹⁰⁻¹¹ Пророк Малахія передсказав прихід Предтечі (3, 1). Іван, це найбільший пророк, бо коли інші передсказували прихід Месії Спасителя на сотки літ передтим, то св. Іван вказав на нього рукою. А вже ж достойнство Божої дитини, відродженої св. Тайною Хрищення, вона ласкою св. Духа більше, як найбільший з пророків.

найменший у царстві небеснім, більший віднього.¹² Від днів Івана Хрестителя аж досі царство небесне береться силою; і напасники поривають його.¹³ Бо всі пророки й закон аж до Івана пророкували.¹⁴ А коли хочете знати, то він Ілля, що має прийти.¹⁵ Хто має уші, щоб слухати, нехай слухає!

25. Догана Жидам.

¹⁶ До кого ж прирівняю рід цей? Він подібен до хлопят, що сидять на майданах та кличуть до своїх товаришів;¹⁷ і кажуть: Ми вам на сонілках грали, а ви не танцювали; ми жалібої вам голосили, а ви не сумували.¹⁸ Бо прийшов Іван, не єсть

¹² Цоб увійти до неба треба побороти й поконати грішні пожадання, світ і диявола, головно від коли Предтеча проголосив, що треба каятися, бо наблизилося царство небесне.

¹⁴ Пророк Малахія говорить (4, 5 – 6) про поворот пророка Іллі. Іван також називається Ілля, бо подібний йому духом ревности і святістю та строгістю життя.

¹⁶ Жидівські діти, як і в нас буває, любили бавитися у весілля або похорони, та рідко всі годилися на ту саму забаву.

^{18_19} Іван заблисів строгістю покаянного життя, та жиди не приняли його; Христос вказав на прегарну дорогу чесноти й праведності й не хотіли за ним піти (Св. Іван Золотоуст).

і не іс., і кажуть: біса має.¹⁹ Прийшов Син чоловічий, єсть і не, і кажуть: От чоловік, що любить попоїсти й напитись вина, приятель митарям і грішникам. Та оправдалась премудрість на своїх дітях.

26. Горе Хоразинові й Капернаумові.

²⁰ Тоді почав Ісус докоряти містам, де найбільше сталося його чудес, за те, що не пока-

ялись:²¹ „Горе тобі Хоразине! Горе тобі Витсаїдо! Бо коли б у Тирі й Сидоні стались ті чуда, що у вас, вони давно були б покаялись у веретиці та попелі.²² Тільки ж кажу вам: Тирові й Сидонові легче буде в день суду, як вам.²³ І ти, Капернауме, чи аж до неба піднімешся? — аж до аду зайдеш! Бо якби в Содомі сталися чуда, що в тобі, вона зостала б аж до-

¹⁹ Поправний грецький текст так має в цім місци: „й оправдалась премудрість своїми ділами“. Значить: Святість життя Предтечі, а ще чудніша святість самого Ісуса оправдала Божу мудрість. Та й святих, це б то Божих дітей, можна назвати дітьми Божої мудrosti.

²¹ Хоразин і Ветсаїда міста, що за часів Ісуса Христа лежали над озером Генезаретським.

²² Тир і Сидон, фенікійські поганські міста на північ від Палестини.

сьогодні. ²⁴ Але кажу вам, що землі содомській буде легче в день суду, ніж тобі”.

27. Приходьте до мене всі!

²⁵ Того часу озвався Ісус і сказав: „Прославляю Тебе, Отче, Господи неба й землі, що ти затаїв це перед мудрецями й розумними, а відкрив недоліткам. ²⁶ Так, Отче, бо так було вгодно перед Тобою. ²⁷ Усе передано мені від моого Отця, й ніхто не знає Сина, тільки Отець; ані

Отци ніхто не знає, тільки Син, та кому Син схоче відкрити. ²⁸ Прийдіть до мене всі, струджені й обтяжені, а я впокою вас. Візьміть моє ярмо на себе й навчіться від мене, бо я тихий і покірний серцем, і найдете супокій душам вашим, ²⁹ бо моє ярмо міле й тягар мій легенький”.

28. Учні зривають колосся.

12. ¹ Того часу йшов Ісус у суботу через засіяні ниви; учні ж його

²⁵ „Мудрі й розумні”, ту розуміється людей зарозумілих і гордих, що слушну й справедливу признають лише свою думку, й усе міряють лише своїм обмеженим розумом. Вони не в силі прийняти євангелію з такою простотою серця, як це роблять діти і покірні люди.

зголодніли й почали зри-
вати колосся та й їсти.
² Фарисеї побачивши це
сказали до нього: „Ось
твої учні роблять, чого
не годиться робити в суб-
боту“.³ Він же відказав
їм: „Хіба ви не читали,
що зробив Давид, як
зголоднів був сам і ті,
що з ним були?⁴ Як
увійшов у дім Божий
і зів хліби предложення,
а їх не годилось ні йому

їсти, ні тим, що були з
ним, а самим тільки свя-
щеникам.⁵ Або чи не
читали ви в Законі, що
в суботи священики
в святиці ламлють суботу
й вони не винуваті.⁶ А
я кажу вам, що тут
більше від святиці.⁷ Ко-
ли б ви були порозумі-
ли, що значить: Милости
хочу, не жертви; не бу-
ли б осудили невинува-
тих.⁸ Бо Син чоловічий

⁴ Хоч було заказано світським людям споживати хлі-
би предложення (— це дванайцять хлібів, які кожної
п'ятниці клали на стіл предложення в святиці —) та
Давид не боявся їсти ті хліби з огляду на конечність, у
якій знайшовся він і його люди (І кн. Цар. 21,6).

⁵ Також священикій помимо строгого супочинку суб-
ботнього сповнили в суботи свою службу.

⁷ Висказ пророка Осії (6,6), що зовнішні релігійні
обряди без діл любові не мають перед Богом значіння
ані заслуги (Гл. Мат. 5,23-24)

⁸ Ісус має Божу владу й Божу повагу й до нього
належало поясняти, усовершати та доповнювати старо-
закітний Закон.

— Господь і суботі".

29. Сцілення каліки в суботу.

⁹ І відійшовши звідтіля, увійшов у їх божницю. ¹⁰ І ось був там чоловік, що мав усохлу руку. І запитали його: „Чи дозволено сціляти в суботу?", щоб обвинуватити його. ¹¹ А він відповів їм: „Хто з вас, маючи одну вівцю, коли вона в суботу впаде в яму, не візьме та не витягне її? ¹² Наскільки ж чоловік вартніший овечки! Тим то годиться

робити добре й у суботу". ¹³ Тоді каже до чоловіка: „Простягни свою руку". Простягнув і стала здорова, як друга. ¹⁴ А фарисеї вийшли й радили на нього, якби погубити його. Ісус прознавши це, відійшов звідтіля.

¹⁵ Багато народу пішло за ним і він уздоровив усіх; ¹⁶ та вака-зував, виявляти його, ¹⁷ щоб справдилось сло-во пророка Ісаї, що каже: ¹⁸ Оце слуга мій, що я вибрав, мій улюблений, що сподобала

¹⁴ Фарисеї і лицеміри всіх часіх завсіди точні аж до пересади в захованні зовнішніх обрядових приписів, щоб блестіти перед людьми; зате вони без любовій не жахаються невинного вбити або обезчестити, як він їм не на руку.

собі душа моя. Покладу духа моого на нього й він проголосить суд народам.¹⁹ Не буде перечити, ні кричати й ніхто не почує його голосу на розпуттях.²⁰ Надломленої очеретини не доломить і гнота тліючого не загасить, поки не допровадить право до перемоги.²¹ І на його ім'я надіятимуться народи.

30. Сцілення біснувального сліпого немови.

²² Тоді привели до нього біснувального, сліпого й німого, і сцілив

його, так що сліпий промовив і бачив.²³ І чудувались усі люди й казали: Чи не це ж Христос, син Давидів?²⁴ А фарисеї, почувши, сказали: „Він нє виганяє інакше бісів як силою Велзевула, бісовського князя.“

²⁵ Ісус же, знаючи їх думки, сказав їм: „Усяке царство, поділене супроти себе, запустіє; і всяке місто чи дім, поділені супроти себе, не встоїть.²⁶ Коли ж сатана на сатану проганяє, так він поділився сам супро-

²⁰ Пророцтво Ісаї (42, 1-4). Ісус Христос ніколи не відтручає суворістю, навіть немічні й грішні душі, навпаки добротою та ласкавістю потягає і підносить, щоб правда й справедливість перемогли.

ти себе; як же встоїть його царство? ²⁷ І коли я силою Велзевула виганяю бісів, то ваші сини чиєю силою виганяють? Тим то вони будуть вам суддями. ²⁸ А коли я Духом Божим проганяю бісів, то напевно настало вже для нас царство Боже. ²⁹ Або як може ввійти хто в господу сильного й забрати його зброю, хіба що

перше зняже сильного, і тільки тоді врабує його господу. ³⁰ Хто не зомною, той проти мене; і хто зо мною не збирає, розвтрачує. ³¹ І для того кажу вам: Усякий гріх і хула будуть прощені людям; а хула на Духа не відпуститься людям. ³² І хто скаже слово на Сина чоловічого, проститься йому; коли ж хто вимовить на

²⁷ Старозавітні праведники і пророки теж проганяли бісів, очевидно силою Божою, тимто вони будуть на суді свідчити про злобу й богохульство фарисеїв, що Ісусові приписують дияволову поміч; хоч, як сатана може ділати на свою шкоду?

³¹⁻³² Нема гріха непростимого. І справді каються і навертаються всякі грішники. Та хто злобно хулить Божу добрість і не жахається приписувати дияволові ті діла, що Бог ділає для спасіння душ, він сам замикає собі всяку можливість каяння і прощення. А одначе, як би й такий грішник якимсь чудом ласки пізнав свою злобу й розкаявся, то міг би одержати прощення.

Духа Святого, не проститься йому ні на цім, ні на тім світі.³³ Або посадіть добре дерево, то й овоч його добрий; а посадіть погане дерево, то й овоч його лихий, бо дерево пізнається по овочу.

31. Злоба фарисеїв.

³⁴ Роде гадючий! Як можете говорити добре, коли ви лихі? Бо від повноти серця промовляють уста.³⁵ Добрий чоловік з доброго скарбу виносить добре; а лукавий чоловік з

лукавого скарбу виносить лукаве.³⁶ Кажу ж вам, що за всяке пусте слово, що промовляють люди, складуть рахунок у день судний.³⁷ Бо за свої слова оправданий і за свої слова осуджений будеш.

32. Знак Йони.

³⁸ Тоді деякі з книжників і фарисеїв озвались до нього кажучи: „Учителю, хочемо бачити якесь чудо від тебе.”³⁹ Він же у відповідь сказав їм: „Рід лукавий і перелюбодійний, чуда

³⁸ Фарисеї не вдоволялись довершеними чудами, але вимагали якоєсь особлившої ознаки, що за їхнім зарозумілим осудом мала б очевидно виказати мессіянське післанництво Ісуса Христа.

шукає; не дастесь йому іншого знаку, крім знаку Йони пророка.⁴⁰ Бо як Йона був три дні й три ночі в нутрі велериба, так і Син чоловічий буде три дні й три ночі в серці землі.⁴¹ Мужі ніневийські стануть на суді з цим родом й осудять його, бо вони покаялися на проповідь Йонину, а ось тут більший, як Йона.⁴² Цариця полуодня стане на суд із цим родом й осудить його, бо з далеких країв прийшла вона слухати мудrosti Соломонової,

а ось тут більший, ніж Соломон.

⁴³ Коли нечистий дух вийде з чоловіка, блукає по безвіддях шукаючи спокою, та не находить.
⁴⁴ Тоді каже. Повернусь до моого дому, звідкіля я вийшов. І прийшовши застає порожній, заметений та прибраний.⁴⁵ Тоді йде й приводить зі собою сімох інших духів, лютіших ніж він сам, і увійшовши живуть там. І буде останнє тому чоловікові гірше ніж перше. Так буде й цьому роду лукавому.

⁴² Цариця на південь від Палестини, себто цариця Сави (ІІІ Царів 10, ІІ Параліп. 9).

⁴³ Як хтось навернений наново впадає в гріхи, то його духовний стан тяжчий як до навернення.

33. Хто рідня Ісусові?

⁴⁶ Коли ще промовляв до людей, ось мати й брати його стояли на дворі, бажаючи говорити з ним. ⁴⁷ Хтось сказав йому: „Це мати твоя і твої брати стоять на дворі й бажають говорити з тобою”. ⁴⁸ Він же відповідаючи сказав тому, що говорив до нього: „Хто моя мати й хто мої брати?” ⁴⁹ І вказавши рукою на своїх учнів, сказав: „Ось моя мати й мої брати, ⁵⁰ бо хто чинитиме волю Отця мо-

го, що на небесах, той мені брат, сестра і мати.”

34. Ісус навчає у приповістях.

13. ¹ Того ж дня Ісус, вийшовши з дому, сів край моря. ² І зійшлась до нього юрба народу, так що він увійшов у човен та й сів, а весь народ стояв на березі. ³ А він багато промовляв до них у приповістях, кажучи:

a) *Притча про сіяча*
„Ось вийшов сіяч сіяти. ⁴ І коли сіяв, одне

⁴⁹⁻⁵⁰ Єврейська і арамайська мова вбога на назви родинних відношень. Синами звуться всякі нащадки: і сини, внуки, правнуки і т. д. Назва ж батька розтягається на всіх предків. Так само, в бічній лінії, братами звуться не тільки діти одних і тих самих батьків, але й дальші родичі: перші брати і т. д.

впало при дорозі й над-
летіли птахи й поклю-
вали його.⁵ А друге
впало на камянистий
грунт, де не мало бага-
то землі; й зараз зійшло,
бо не мало глибокої зем-
лі.⁶ А як піднялось сон-
це то й привяло воно,
а, не маючи коріння,
посохло.

⁷ А інше впало на
тернину й підросло терня
та заглушило його.⁸ Ін-
ше ж впало на добру

землю і давало плід: одне
в сотеро, друге в шість-
десятеро, а інше в три-
дцятеро.⁹ Хто має уші
слухаги, нехай слухає¹⁰.

б) *Чому Ісус учитъ
приповѣстями*

¹⁰ І приступили учні
й запитали його: „Нащо
говориш їм притчами?¹¹
¹¹ Він же відповідаючи
сказав: „Тому, що вам
дано розуміти тайни цар-

⁸ Не від сіяча залежить, чи зерно принесе плід, але
від землі, де воно впаде.

¹⁰⁻¹⁵ Пророцтво Ісаї (6,9-10) Порівняй: Мат. 4,10-12;
Ів. 17,38-40. Ісус Христос говорить притчами, себто
зясовує велике Божі правди образками взятими зі зви-
чайного життя. Навіть слухачі доброї волі уявляли собі
царство Боже й добу Месії надто по земному. Христос
як добрій Учитель, знає, що нага правда засильна на
їх ослаблені земними надіями очі. Зате апостолам на
самоті говорить ясно й відкрито.

ства небесного, а їм не дано. ¹² Бо хто має, тому дастесь і прибавиться; а хто не має, в того й те, що має, отніметися. ¹³ Длятого говорю до них притчами, що вони дивлячись, не бачать; і хоча слухають, не чують, ні не розуміють. ¹⁴ І збувається на них пророцтво Ісаї кажучи: Слухом слухатимете і не зрозумієте, й дивлячись, бачитимете й не побачите. ¹⁵ Отовстіло бо серце людей цих, і уши-ма тяжко чують, та за-жмурили свої очі, щоб іноді не побачити очима й не зрозуміти сер-цем і не навернутись, щоб я сцілив їх.

¹⁶ А наші блаженні очі, бо бачать; та й уші ваші, бо чують! ¹⁷ По правді бо кажу вам, ба-гато пророків і правед-ників бажали бачити, що ви бачите, .й чути, що ви чуєте, та й не чули.

в) *Пояснення притчі про сіяча*

¹⁸ Отож послухайте притчі про сіяча: ¹⁹ До кожного, що слухає сло-ва про царство й не розуміє, приходить лу-кавий і хапає, що по-сіяне в його серці; це той, що посіяно при дорозі.

²⁰ А на камянистому грунті посіяно, це той,

хто слухає слова й зараз із радістю приймає його,²¹ але не має кореня в собі й непостійний; тож як прийде печаль або напасть за слово, зараз гіршиться.²² А що посіяно між терням, це той, хто слухає слова, але журби цього світу й омана багатства заглушують слово й стає він безплодний.²³ А що посіяно на добрій землі, це той, хто слухає слово й розуміє. Він то й плід родить: один стократно, другий у шістьдесятєро, інший тридцятькратно.”

г) *Притча про кукіль*

²⁴ Іншу притчу додав

їм кажучи: „Царство небесне подібне до чоловіка, що посіяв добре зерно на своїй ниві.²⁵ Та як люди спали, прийшов його ворог і насіяв кукілю між пшеницею і відійшов.²⁶ Коли ж засів зійшов і висипалось колосся, показався і кукіль.²⁷ І слуги господаря прийшли й сказали йому: Пане, хіба ж не добре зерно посіяви на своїй ниві? Звідки ж узвяся кукіль?²⁸ А він відповів їм: Це зробив ворог. А слуги сказали йому: Хочеш, ми підемо й виполемо його.²⁹ А він сказав: Ні, щоб припадком, вириваючи

²⁹ Господь довго терпить лихих на землі. Бо через нагальнє нераз усунення лихих, могли б легко потерпі-

кукіль, не повиривали ви пшеницю.³⁰ Оставте, нехай ростуть обоє разом аж до жнив. А в жнива скажу женцям: Зберіть перші кукіль і зважіть його у вязки, щоб його спалити, а пшеницю зложіть до моєї стололи.

д) *Притча про гірчице зерно й про розчину*

³¹ Іншу притчу додав їм кажучи: „Царство небесне подібне до розчини, що її бере жінка й кладе в три мірки муки, аж поки все вкисне“.

на гірчицного, що взял чоловік і посіяв на своїй ниві.³² Воно, хоч дрібніше від усіх зерен, але як виросте, то буде більше від усякої ярини і стає деревиною, так що птиці небесні прилітають і гніздяться між його гіллям“.

³³ Іншу притчу розказав їм: „Царство небесне подібне до розчини, що її бере жінка й кладе в три мірки муки, аж поки все вкисне“.

³⁴ Те все проповідав

ти й добре. А немало є таких, що спочатку більше грішать з незнання як зо злоби, а згодом порушенні Божою ласкою навертаються: пр. св. Павло, св. Августин та багато інших.

³⁵ Як крихта квасного тіста поволі заквашує всю розчину, так Христова наука пройняла скоро цілі народи.

Ісус народові у притчах і без притчі їм нічого не говорив,³⁵ щоб справдилось передсказане пророком, що мовив: Открию я в притчах уста мої; вискажу закрите від почину світу.

е) *Пояснення притці про кукіль.*

³⁶ Тоді Ісус відпустив нарід і прийшов до хати. І приступили до нього його учні кажучи: „Розясни нам притчу про кукіль на ниві“.

³⁷ Він же озвавшись сказав: „Сіяч доброго зерна, це Син чоловічий;³⁸ нива це світ; добре ж зерно, це сини царства; а кукіль, сини лукавого;

³⁵ Псалтьма 77, 2.

³⁹ а ворог, що його насіяв, це диявол; а жнива кінець віку; а женці — ангели.

⁴⁰ Як збирають кукіль і огнем палять, так буде при кінці віку цього.

⁴¹ Пішли Син чоловічий своїх ангелів і вони визбирають із його царства всі спокуси й тих, що чинять беззаконня,⁴² і кинуть їх у піч во-гненну; там буде плач і скрегіт зубів.⁴³ Тоді праведники засяють як сонце в царстві свого Отця. Хто має уші слухати, нехай слухає.

ж) *Притчі про скарб, перлу й невода*

⁴⁴ Подібне царство

небесне іще до скарбу, закопаного на полі, що чоловік найшов і сховав, та й радіючи з того, йде й продає все, що має, і купує те поле.

⁴⁵ Знову подібне царство небесне до купця, що пошукує добрих пеперел. ⁴⁶ Коли ж найшов одну дорогоцінну перлину, пішов продав усе, що мав, і купив її.

⁴⁷ Подібне ще царство небесне до невода, в море закиненого, що захопив всячину; ⁴⁸ як же став повний, витягнули

його на беріг та посадивши, вибрали, що добре в посудину, а негодяще повикидали геть. ⁴⁹ Так буде й при кінці світа; вийдуть ангели й відлучать лихих з-поміж праведних ⁵⁰ і кинуть їх у піч огненну. Там буде илач і скрегіт зубів".

⁵¹ І каже Ісус: „Чи зрозуміли ви це все?“ Кажуть йому: „Так, Господи“ ⁵². А він сказав їм: „Тому кожен книжник, навчений про царство небесне, подібен

⁴⁴⁻⁴⁵ Обі притчі вчать, що нема земних цінностів, що їх не варта позбутися за ціну царства Божого.

⁵² Хто в справах Божих тямується, повинен скарбом свого знання поділитися по змозі з невіжами: словом, ділом, молитвою поган навертати, незединених до правдивої Христової Церкви потягати.

до господаря, що зі своєї скарбниці виймає нове й давне.”

35. Ісус в Назареті.

⁵³ І сталося, як скінчив Ісус ті притчі, то відійшов звідтіля; ⁵⁴ і прибувши у свою батьківщину, навчав їх у їхній божниці, так, що вони дивувались і казали: „Звідки в нього ота мудрість і чуда? ⁵⁵ Чи ж він не син теслі? Чи не його ж мати зветься Марія, і брати його Яків

і Йосій і Симон і Юда?

⁵⁶ І сестри його, чи не всі ж між нами? Відки ж йому це все? ⁵⁷ І вони зражувались до нього. А Ісус сказав їм: „Не буває пророк без чести, тільки в батьківщині своїй та в своїм домі”. ⁵⁸ І не зробив там багато чудес за їх невіру.

36. Увязнення і смерть Івана Хрестителя.

14.¹ У той час прочув Ірод четверовласник чу-

⁵⁴ Ісуса Христа, що в Назареті виріс і жив укритий, мали за сина сь. Посифа теслі; через те мало хто здобувався на віру, що це він Месія. Про рідину Ісуса гляди: Мат. 12, 49-50.

¹ Ірод Антипа, володар Галілеї, син Ірода т. н. Великого того, що то казав вимордувати немовлят у Вифлемі.

тку про Ісуса, ²й сказав до своїх прислужників: „Це Іван Хреститель; він воскрес із мертвих, тому чуда діються через нього.“

³Ірод бо схопив Івана, увязнів його і посадив у темницю за Іродіяду, жінку брата свого Філіпа. ⁴Бо Іван говорив йому: „Не годиться тобі мати її.“ ⁵Він хотів убити його та боянся нарощу, бо його мали за пророка. ⁶Як же прийшов день уродин Іродо-

вих, танцювала дочка Іродіядина прилюдно й догодила Іродові. ⁷Зате він під присягою обіцяв дати її, чого тільки попросить. ⁸Вона ж намовлена своєю матір'ю, сказала: „Дай мені тут на полумиску голову Івана Хрестителя“. ⁹І засмутився цар; однаке задля присяги і тих, що були враз із ним при столі, звелів дати їй.

¹⁰І післав відняти голову Іванові в темниці.
¹¹І принесли на полу-

³Іродіада, внучка Ірода Великого, віддалась за Ірода Філіпа, що жив приватно в Римі. Та покинула його, а перейшла до його брата Ірода Антипи, що зо свого боку розвівся зі своєю законною подругою. Іван Хреститель прилюдно напітнував це беззаконня.

⁹Присяга на гріх не обовяззує. Та Ірод, щоб задля людського згляду не нарушити її, не жаханся убити невинного й святого пророка.

миску голову й подали дівчині, а вона віднесла своїй матері.¹² Й учні його прийшли, взяли тіло й похоронили його, і пішли сповістити Ісусові.

35. Чудесне накормлення п'яти тисяч людей.

¹³ Як Ісус те почув, подався звідтіля човном у безлюдне місце, потайно. А нарід прочувши, пішов слідом за ним пішки із міст.¹⁴ І вийшовши, побачив Ісус силу народу і змиливавсь над ними і сцілив їх недужих.¹⁵ А коли настав вечір, приступили до нього учні й кажуть: „Безлюдне це місце й

пізний уже час; відчути нарід, щоб пішли у села купити собі харчів“.¹⁶ Ісус же сказав їм: „Не треба їм розходитись, дайте ви їм їсти“.¹⁷ Вони ж йому кажуть: „Не маємо тут тільки пятеро хліба й дві рибі“.¹⁸ А він каже; „Принесіть мені їх сюди“.¹⁹ І звелів народові сісти на трані, узяв пятеро хліба й дві рибі, підняв очі на небо, поблагословив і, переломивши, подав учням хліби, а учні народові.²⁰ І їли всі й наситились і назбирали позосталих кусків дванадцять кошів²¹ А тих, що їли, було п'ять тисяч чоловік, крім жінок і дітей.

36. Ісус ходить по воді.

²² І зараз приневолив Ісус учнів своїх сісти в човен і поплисти по перед його на той бік, аж він відправить нарід.

²³ А відпустивши нарід, вийшов на гору помолитись на самоті; і як настав вечір, був там сам один.

²⁴ А човен був уже на середині моря і кидали ним хвилі, бо вітер був супротивний. ²⁵ А у четверту сторожу ночі Ісус прийшов до них, йдучи по морю. ²⁶ Учні ж побачивши, що він іде по

морю, стривожились, кажучи, що це мара й від жаху закричали. ²⁷ Ісус же зараз озвався до них, кажучи: „Бодріться! не бійтесь!“ ²⁸ А Петро відповідаючи сказав: „Господи, коли це ти, то звели мені прийти до тебе по воді“. ²⁹ А він сказав: „Прийди“. І Петро вийшов з човна й став іти по воді, щоб прийти до Ісуса. ³⁰ Але побачивши сильний вітер, злякався і став потапати й закричав, кажучи: „Господи, спаси мене!“ ³¹ Ісус негайно про-

²⁵ Римляни ділили ніч на чотири рівні пори, звані сторожами, бо в них змінялихь військові стійки: перша, вечірня зачиналасяколо шостої ввечер; друга о півночі; третя у півні, около третої години досвітком; а четверта около шостої рано.

стяг руку, схопив його і каже: „Маловіре, чого зневірився?“³² І як увійшли вони в човен, вітер затих.³³ А ті, що були в човні, прийшли й поклонились йому, кажучи: „Істинно, ти Син Божий“.

³⁴ І переправившись, прибули в землю Генсваретську.³⁵ А люди того місця, впізнавши його, дали знати по всій околиці й принесли до нього всіх недужих,³⁶ і благали його, щоб доторкнутись бодай до краю його одежі, а скільки їх

доторкнулося, подужали.

37. Заповідь Божа і людський переказ.

15. ¹ Тоді приступили до Ісуса фарисеї й книжники з Єрусалиму й сказали: ² „Чого твої учні переступають переказ батьківський, бо не вмивають своїх рук, коли їдять хліб?“ ³ А він, відповідаючи, сказав: „А чого й ви переступаєте заповідь Божу ради переказу вашого? ⁴ Бо Бог приказав: Шануй батька та й матір; і хто зловітить на батька чи

²⁻⁶ У фарисеїв недоховання якогось їх припису або звичаю вважалось великою провинною, зате зламати Божу заповідь, це ніщо. От напримір, дозволяли синові дати на святиню, що конечне було на життя старим, немічним батькам.

на матір, хай смертью умре. ⁵ А ви кажете: коли хто скаже батькові або матері: це дар, чим ти користувався б від мене; ⁶ й нехай не шанує свого батька або свою матір. Так знівечили ви заповідь Божу, ради переказу вашого.

⁷ Лицеміри! Про вас добре пророкував Ісая, кажучи: ⁸ Ці люди устами наближаються до мене й язиком шанують

мене; ⁹ та марно починають мене, навчаючи наук — людських приказів“.

38. Що сквернить людину.

¹⁰ I призвавши народ, сказав йому: „Слухайте та зрозумійте! ¹¹ Не те, що входить до уст, опоганює людину; а що із уст виходить, це опоганює людину“

¹² Тоді приступили його учні й сказали йому:

⁸⁻⁹ Слова пророка Ісаї (29, 13). Не той подобається Богу, що багато мовить молитов та заховує точно всякі релігійні обряди, коли при цьому його серце далеке від Бога, бо сповнене самолюбством, гордістю та непослуходом.

¹¹⁻¹⁶ Те що входить устами, може принадково зашкодити тілові а не душі, бо їсти й пити мірно й у свій час — не гріх. Зате, що з уст виходить, головно брехливі, погані, пікідливі слова й задуми, още опоганює і шкодить душі.

„Чи знаєш, що фарисеї, почувши твої слова, згіршилися?“¹³ А Ісус відповів їм: „Усяка рослина, що її не засадив мій небесний Отець, з коренем буде вирвана.¹⁴ Покиньте їх: вони сліпі проводирі сліпих; а коли сліпий сліпця водить, обидва виадуть у яму“.

¹⁵ Петро же, відповідаючи, каже Йому: „Вясни нам цю притчу“.

¹⁶ А Ісус відповів: „Чи й ви ще без розуму?

¹⁷ Хіба не розумієте, що все, що входить в уста, переходить у живіт і

геть виходить:¹⁸ А що виходить з уст, те йде зо серця, і воно опоганює людину.¹⁹ Бо зо серця виходять лихі замисли, душегубства, пурелюби, любодійства, крадежі, кривоприсяги й богохульства.²⁰ От що опоганює людину, а їсти невмітими руками, це не сквернить людини.“

39. Уздоровлення доньки Хананеїнки.

²¹ I вийшовши звідтіля, пішов Ісус у сторони Тирські й Сидонські.²² I ось жінка Хананеянка вийшла з тих околиць

²² Хананейці, це старинні мешканці Палестини, яких Жиди завоювали й майже зовсім знищили. Жиди однаке цю саму назву надавали Фенікійцям, що жили при березі Середземного Моря.

і благала його кажучи: „Змишуйся надо мною, Господи, сину Давидів; мою дочку тяжко біс мучить”. ²³ Він же не промовив до неї ні слова. І приступили до нього його учні, молили його, кажучи: „Відпусти її, бо кричить у слід за нами”. ²⁴ А він у відповідь сказав: „Мене післано тільки до погиблих овець Ізраїля”. ²⁵ Та вона наблизившись, припала йому до ніг і благала: „Господи, поможи мені!” ²⁶ Він же озвав-

шись, сказав: „Не годиться відняти хліба дітям і кинути щенятам”. ²⁷ Та вона сказала: „Так, Господи, але ж і щенята їдять кришки, що падуть зо стола їх господарів”. ²⁸ Тоді Ісус, відповідаючи їй сказав: „О жінко, велика твоя віра! Нехай станеться тобі, як хочеш”. І з того часу ви-дужала її дочка.

40. Сцілення інших недужих.

²⁹ І відійшов Ісус із відтіля, прийшов до Галилейського моря і, вий-

²⁴ Воля Отця небесного була, що Христос особисто як Месія мав працювати над наверненням Ізраїля, полішаючи навернення поган апостолам напізніше.

²⁶ Ісус повторяє приповість, яку Жиди, в зарозуміlosti на своє вибрання, примінювали поганам. Навбач суворо поводиться з жінкою, щоб тим ясніше заблистила її віра.

шовши на гору, сів там.
30 І приступили до нього багато народу, маючи зі собою криних, сліпих, німих, калік і інших багато. Та й клали їх у ногах Ісусових і нін сілив їх; ³¹ так що народ дивом дивувався, бачучи, що німі говорять, каліки здорові, криві ходять а сліпі бачать. Та й слали Бога Ізраїльського.

41. Друге чудесне розмноження хлібів.

32 Ісус же, покликавши учнів своїх, каже: „жаль мені цих людей, бо вже три дні, як пробувають зо мною, й не мають що їсти. Відпустити

їх голодних не хочу, щоб не ослабли в дорозі.” ³³ Його ж учні кажуть йому: „Де ж нам узяти стільки хліба в пустинї, щоб нагодувати стільки народу?” ³⁴ І каже їм Ісус: „Скільки маєте хліба?” Вони ж кажуть: „Сім та кілька рибок”. ³⁵ І звелів народові посідати на землі; ³⁶ і, взявшись сім хлібів та рибу, віддав хвалу, поламав і дав своїм учням, а учні народові. ³⁷ І їли всі й наситились; а кусків, що позостались, позбирави сім повних кошиків. ³⁸ А тих, що їли, було чотири тисячі чоловік, окрім жінок і дітей.

42. Фарисеї домагаються ознаки з неба.

³⁹ Віднустивши народ, Ісус сів у чонен і прибув у сторони Магдалинські.

16. ¹ I приступили до нього фарисеї й садукеї та, спокушуючи його, домагались, щоб показав їм ознаку з неба. ² А він відновів їм і сказав: „З вечора ви кажете: буде погода, бо червоніє небо. ³ А вранці: сьогодня буде буря, бо червоніє небо та жмариться. (Лицеміри!) То вигляд

неба вмісте розпізнати, а ознаки часу не можете? ⁴ Рід лукавий і преслюбодійний, домагається ознаки; та ознаки не дастесь йому крім ознаки пророка Йони⁶. I, покинувши їх, відійшов.

43. Пересторога перед фарисейською науковою.

⁵ Та учні його, перепливши на той бік, забули взяти хліба. ⁶ Ісус сказав їм: „Уважайте й бережіться фарисейської і садукейської розвини⁷. Вони ж думали

¹ Фарисеї і законовчитеї очікували, що прихід Месії заповідений буде якимись дивними знаками на небі. Ісус Христос бачив їх невірство, і лицемірство, бо ж чуда, які творив, виразно вказували, що Месія прийшов.

⁴ Пророк Йона, що по трьох днях вийшов з нутра риби, був прообразом славного Христового воскресіння.

собі, кажучи: Це, що ми не взяли хліба! ⁸ Спізнативши це Ісус, каже: „Чого ж між собою міркуєте, ви маловіри, що хліба не взяли? ⁹ Не вже ж і ви ще не розумієте? Чи не тямите про п'ять хлібів на п'ять тисяч чоловіків, і скільки кошів назбириали? ¹⁰ А ні про семеро хлібів на чотири тисяч, і скільки кошів ви зібрали? ¹¹ Як же не розумієте, що я не про хліб говорив вам: берегтися розчини фарисейської й садукейської“.

¹² Тоді зрозуміли, що він не казав їм берегтися розчини хлібної, а науки фарисейської й садукейської.

44. Визнання апостола Петра.

¹³ Коли ж Ісус прийшов у сторони Кесарії Филиппової, занітаної своїх учнів, кажучи: „Що кажуть люди про Сина чоловічого, хто він?“ ¹⁴ Вони ж сказали: „Одні, що Іван Хреститель; другі, що Ілля; інші ж — Єремія, або один з пророків“. ¹⁵ Ісус каже

¹³ Кесарія Филиппова, місто недалеко гори Ермону, близько одного з трьох джерел Йордану. Давніше це місто звалось Панеас. Ірод перебудував його й назвав Кесарія на честь римського цісаря.

їм: „А ви як кажете, хто я?“¹⁶ Симон Петро, відповідаючи, сказав: „Ти Христос, Син Бога живого!“¹⁷ І озвавшись Ісус каже до нього: „Блажен еси, Симоне, сину Йонин! Бо не тіло

й кров відкрили тобі, а Отець мій, що на небесах.¹⁸ То ж і я скажу тобі: „Ти Петро (скеля) і на цім камені збудую мою Церкву й ворота пекельні не переможуть її.¹⁹ І дам тобі ключі

¹⁶ Христос, значить той Месія, що його передеказали пророки, й якого всі очікували.

¹⁷ „Тіло і кров“ у протиставленні до духа означало те, що чисто природне, значить: природу людську. Так отже визнання св. Петра походило з особливішого Божого обявлення.

¹⁸ Цими словами Ісус дає обітницю Петрові, що зробить його основою т. є головою і непомильним учителем своєї Церкви. — „Пекельні ворота“ означає: пекельні сили. У давніх кріпостях найсильніше оборонені були ворота.

Власть дана св. Петрові переходить на кожного правового наслідника св. Петра, т. є Епископа або Папу Римського. Папа Римський є отже видимий голова, пастир і учитель цілої Христової Церкви, правдивий Христовий Намісник на землі. Ось слова св. Єфрема: Симоне, мій апостоле — слова Спасителя — Я тебе роблю основою моєї Церкви. Назвав я тебе: скеля, бо ти держатимеш цілу будову. Ти джерело, з якого пливе моя наука, ти голова моїх учнів. Тобі віддаю ключі моого царства. Я ставлю тебе князем над усіма моїми скарбами.

царства небесного, і що ти звяжеш на землі, буде звязано на небесах; а що ти розвяжеш на землі, буде розвязано на небесах“.²⁰ Тоді Ісус наказав своїм учням, нікому не говорити, що він Ісус Христос.

45. Ісус уперше передеказує свої страсті

²¹ З того часу почав Ісус виявляти своїм учням, що потрібно йому йти в Єрусалим і багато страждати від старших і первосвящеників та

книжників, і вони вбить його, та на третій день воскресне.

²² I взяв його Петро на бік, почав перечити йому, кажучи: „Пожалій себе, Господи! такого тобі нехай не буде“.

²³ А він обернувшись, сказав Петрові: „Геть від мене сатано? Ти згіршення для мене, бо не думаєш, що Боже, а що людське“.²⁴ Тоді Ісус сказав до своїх учнів: „Коли хоче йти вслід за мною, нехай відречеться себе, візьме свій

²³ Муки й смерть Ісуса Христа були постановлені Богом як спосіб викупу людей з неволі диявола. Хто цьому противиться, противиться Божому зарядженню.

хрест і йде слід за мною.

²⁵ Бо хто б хотів зберегти свою душу, той нугубить її; хто ж погубить свою душу мене ради, той придбає її.

²⁶ Бо що поможе чоловікові, коли б і світ увесь набув, а занапастив душу свою? Або що дасть чоловік у заміну за свою душу?

²⁷ Прийде бо Син чоловічий у славі Отця сво-

го з ангелами своїми і тоді віддасть кожному по ділам його.²⁸ Поправді важу вам: є деякі тут між приявними, що не вазнають смерти, поки побачать Сина чоловічого, грядущого в царстві своїм.

46. Преображення Господнє.

17.¹ По шістьох днях узяв Ісус Петра й Яко-

²⁵ Хто хоче за всяку ціну заховати своє життя, навіть зломавши Божу заповідь і віру, той вибирає вічну смерть. Навпаки, хто кладе своє життя за Божу правду, за Христа, житиме вічно.

²⁸ Такій подібні вискази Ісуса Христа (дивись розд. 24) перші християни лучили з другим приходом Спасителя. Однаке ці слова відносяться до інших обявів силий слави Спасителя, як: Преображення, Воскресіння, Вознесення, Зіслання св. Духа і інші. Св. О. Григорій Вел. так переповідає ці слова Ісуса Христа: Деякі мої учні, тут приявні, ще на землі своїми очима побачать мою Церкву такою сильною, що опреться усім могучим землі.

¹ За давнім переданням була це гора Тавор.

ва й Івана, брата його, та й повів їх осібно на високу гору.² І перевобразився перед ними: лице його засяло як сонце й одежа його стала біла, як світло.³ І ось зявились їм Мойсей і Ілля та розмовляли з ним.⁴ Петро ж озвавшись до Ісуса, сказав: „Господи, добре нам тут бути! Як хочеш, учинимо тут три намети: Тобі один, Мойсеєві один, а один Іллі“.⁵ Як він це

говорив, ось ясна хмара заслонила їх, та залунав голос з хмари, що казав: Це мій Син улюблений, що я його виодобав. Його слухайте.⁶ І як почули учні, пріпали ниць і вельми налякались.⁷ Ісус же, приступивши, доторкнувся до них і промовив: „Устаньте, не бійтесь“.⁸ Коли ж вони підняли свої очі, то нікого не бачили, як лише самого Ісуса.⁹ І як вони схो-

³ Мойсей і Ілля розмовляли про страдання Ісуса в найблищій пасху в Єрусалімі. Те, що так вражало апостолів, почули вони від найбільших старозавітних пророків.

⁵ Бог Отець потверджує те, що кілька днів назад визнав св. Петро. Це торжественне засвідчення Божества Ісуса Христа наша Церква святкує великим празником Преображення Господнього й співає: „Преобразився Ти на горі, Христе Боже, й показав своїм ученикам славу свою . . .“ (Тропар празника).

дили з гори, наказав їм Ісус, мовлячи: „Нікому не говоріть про це видіння, поки Син чоловічий воскресне з мертвих“.¹⁰ А учні запитали його, кажучи: „Як же книжники говорять, що має прийти Ілля?“¹¹ Ісус же відповідаючи, сказав: „Ілля прийде передтим і все налагодить.“¹² Та кажу вам, що Ілля вже прийшов та його не пізнали, а зробили з ним що хотіли. Так і Син чоловічий має пострадати від них“.¹³ Тоді учні зрозуміли, що він

говорив їм про Івана Хрестителя.

47. Уздоровлення сновиди.

¹⁴ Коли ж вони зійшли до народу, приступив до нього чоловік, й упавши перед ним навколошки,
¹⁵ промовив: „Господи, змилуйся над моїм сином! Він на нономісячі біснується і тяжко страждає, бо часто впадає в огонь і у воду.¹⁶ Я привів його до твоїх учнів, та вони не могли сцілити його“.

¹⁰ Спираючись на пророцтві Малахії (4, 5) Жиди надіялись, що Ілля понередить прихід Месії. Він дійсно понередить, але другий славний прихід нашого Спасителя. Та й перший його прихід мав Предтечу Івана, що прийшов у лусі та силі Іллі (Лук. I, 17).

¹⁷ Ісус озвавшись, сказав: „О роде невірний і безглузний! доки ж терпітиму вас! Приведіть мені його сюди“. ¹⁸ І погрозив йому Ісус, та й біс вийшов з нього; і хлопець одужав з тієї години. ¹⁹ Тоді приступили учні до Ісуса на самоті і сказали: „Чому ми не могли його вигнати?“ ²⁰ А Ісус відповів їм: „Через невіру вашу. Бо поправді кажу вам: коли матимете віру як зерно гірчичне і отцій

горі скажете: „Перейди звідсіля туди, і вона перейде; і нічого не буде вам неможливе. ²¹ Цей же рід не виходить, як тільки молитвою і постом“.

48. Податок на святиню.

²² Коли вони пробували в Галилеї, каже до них Ісус: „Син чоловічий виданий буде у руки людям, ²³ і вбуть його й на третій день воскресне“. І вони тяжко зажурились.

¹⁷ Це вираз справедливого напіомнення і негодовання. Як гірко було Ісусові видіти, що апостоли його не мали ще такої віри, щоб сцілити хлопця; рівно ж терпіти фарисеїв, що тільки щукали нагоди, як вбити свого Месію; вкінці глядіти на ту безглузну юрбу народа, що лише очікував нагоди бачити чуда, які робив Ісус, а не пізнавав у нім Христа Спасителя.

²⁴Як же вони прийшли в Канернаум, то ті, що збирали дідрахми, приступили до Петра й сказали: „Чи не дастъ ваш учитель дідрахми?“²⁵ Каже: „Так“. І як він увійшов до хати, Ісус попередив його кажучи: „Як тобі здається Симоне, земські царі від кого побирають данину або поголовне? Від своїх синів, чи від чужих“.²⁶ Каже до нього Петро: „Від чужих“. Ісус каже йому:

„То сини вільні. ²⁷ Та щоб їх не гіршити, йди над морс, закинь вудку, й яку першу спіймаєш рибу, візьми й розтвори її рота й найдені статир; взявши його, дай їм за мене й за себе.

49. Хто більший у царстві небеснім.

18. ¹ У той час приступили учні до Ісуса, кажучи: „Хто саме більший у царстві небеснім?

²⁴ Кожний жид платив щороку поголовне на святиню дві драхми (яких 15 amer. центів). А що царі та їх сини не платять податків, так і Ісус, Син Божий, не мав обовязку платити поголовне на дім свого небесного Отця.

²⁷ Статир є чотири драхми (30 amer. центів).

¹ Учні уявляли собі царство небесне на взір земного. Не виключене, що до цього запиту спонукало їх те, що Ісус на гору взяв зо собою тільки Петра, Якова й Івана.

² І призвав Ісус дитя, поставив його посеред їх ³ та сказав: „Поіправді кажу вам: коли не навернетесь і не будете як діти, не ввійдете в царство небесне. ⁴ Тим то хто упокориться, як дитинка, той більший у царстві небеснім. ⁵ І хто прийме таку дитинку в ім'я моє, мене приймає. ⁶ А хто згіршив би одне з таких малих, тому лучше було б, щоб йому повішено млиновий камінь і потонув у морській глибині. ⁷ Горе світові від згіршень. Та горе

такому чоловікові, через кого приходить згіршення. ⁸ То ж коли рука твоя або нога твоя гіршить тебе, відітни її та кинь од себе; краще тобі вийти в життя кривим або без руки, ніж з двома руками або двома ногами бути вкинутим у вогонь вічний. ⁹ І коли око твоє гіршить тебе, то вибери його і кинь від себе; краще тобі однооким увійти в життя, ніж, маючи дві очі, вкинутим бути в огонь вічний. ¹⁰ Стережіться, щоб ви не погордили

² „Прийме“, значить, покаже йому добре серце й поможет в потребі Ісуса ради.

⁸ Ісус учиє не боятися ніякої жертви, щоб тільки оминути гріх.

¹⁰ Господь невинні діти поручає опіці святих ангелів.

одне з цих малих, бо кажу вам: Ангели їх на небі повсякчасно бачать лице Отця моого небесного. ¹¹ Бо Син чоловічий прийшов знайти й спасти погибше.

50. Заблукана вівця.

¹² Як ви думаєтесь? Коли б у кого було сто овець, а одна заблукала; чи не покине він дев'ятъдесять дев'ять у горах, і не піде шукати заблуканої? ¹³ І коли доведеться йому знайти, поправді кажу вам: що більше тішиться нею, ніж дев'ятъдесять дев'ятьма, що не заблудили. ¹⁴ Так

нема волі перед Отцем вашим небесним, щоб згинуло одне з цих малих.

51. Братнє упімнення і прощення.

¹⁵ Коли ж провиниться твій брат проти тебе, піди й напімни його між тобою і ним одним. Як послухає тебе, ти прибав свого брата. ¹⁶ А як не послухає тебе, візьми зі собою ще одного чи двох, щоб устами двох свідків, або трьох, ствердилось всяке слово. ¹⁷ Коли ж їх не послухає, скажи церкві. А коли й церкви не послу-

¹⁷ Церква, це збір вірних на чолі з Епіскопом.

хав, нехай буде тобі як поганин і митар.¹⁸ Правді кажу вам: Що тільки звяжете на землі, буде звязане й на небі; а що тільки розвяжете на землі, буде розвязане на небі.¹⁹ Знову правді кажу вам: Коли двоє з вас згодяться на землі про всяку реч, станеться їм від Отця моого, що на небі;²⁰ бо де двоє або троє зібрани в ім'я моє, там я посеред них".

²¹ Тоді приступив до

нього Петро й сказав: „Господи, скільки разів, коли провиниться проти мене мій брат, маю йому прощати? Чи до семи разів?“²² Каже йому Ісус: „Не говорю тобі до семи разів; але до семидесять рази сім.“

52. Притча про немилосерного довжника.

²³ Тимто царство небесне подібне до одного царя, що ховів розрахуватись зі своїми служами.²⁴ Коли ж почав

¹⁸ Осуд Церкви, як це виразно учити Ісус Христос, одобряє сам Бог в небі.

²² Значить: завше.

²⁴ Талант, найбільша грошева одиниця за часів Ісуза Христа (яких 3000 доларів). Уесь величезний довг був на мільйони доларів. У відношенні до Бога, кожний грішний чоловік має безконечні довги; тому Й Христос поручає нам молитись: „І остави нам довги наші...“

обраховуватись, привели перед нього одного, що був винен йому десять тисяч талантів.²⁵ А що він не мав з чого віддати, звелів його пан продати його й жінку його і дітей і все, що він мав і віддати.²⁶ Тоді той слуга припав ниць перед ним і благав його, кажучи: „Господи, потерпи мені й все віддам тобі“.²⁷ I умилосердився пан над тим слугою, відпустив його й простив йому довг.

²⁸ Як же вийшов той слуга, стрінув одного зо своїх товаришів, що був

йому винен сто динаріїв. Він ухопив його й душив, кажучи: „Віддай мені, що ти винен“.²⁹ Припав до його ніг товариш його й благав його, кажучи: „Потерпи мені й усе віддам тобі“.³⁰ Він же не схотів, а пішов і посадив його в темницю, поки віддасть довг.³¹ Бачивши ж товариші його, що сталося, огірчились велими й пішли та розказали свому панові все, що сталося.³² Тоді пан призвав його й каже йому: „Слухо лукавий! Уесь той довг я простив тобі, бо ти благав

²⁵ У тих часах віритель мав право продати довжника та його рідню як рабів, коли той не мав з чого звернути свого довгу.

мене.³³ Чи ж не слід було тобі змилуватись над своїм товаришем, як я тебе помилував?³⁴ І прогнівався пан його й передав його мучителям,

поки верне йому весь довг.³⁵ Так і Отець мій небесний учинить з вами, коли не простите кожен від сердець ваших свому братові їх провин.

В Йодеї і в Єрусалимі (19, 1 -26, 46)

53. Подружжя і безженство.

19. ¹ І сталось, як скінчив Ісус ту мову, вийшов з Галилеї і прийшов у землю юдейську по той бік Йордану.

² За ним ішло багато народу; і він сциляв їх тут.

³ І приступили донього фарисеї й, спокушуючи його, казали: „Чи дозволено чоловікові розводитись зі своєю

³⁵ Провини наших близких проти нас, це дрібнички в порівнанні з тими, що ми маємо проти Бога. Господь Бог своє прощення узaleжнив від нашого: „І остави нам довги наші, як і ми оставляємо довжником нашим“.

жінкою з якоїнебудь причини?“⁴ Він же у відповідь сказав їм: „Чи не читали ви, що Творець від початку чоловіком і жінкою створив їх;⁵ і сказав: длятого покине чоловік батька (свого) й матір і зєднається зо своєю дружиною і будуть обос одне тіло.⁶ Тим то вони вже не двоє, а одне тіло. А що Бог зєднав, чоловік нехай не розлучає“.⁷ Кажуть йому: „То на що ж Мойсей велів дати розвідний лист?“⁸ Він

каже їм: „Мойсей за ваше жерстокосердя дозволив відпускати ваші жінки; спочатку ж так не було.⁹ А я кажу вам: що хто розведеться з жінкою своєю, хіба що за перелюб і, жениться з іншою, перелюбдійствує; а хто жениться з розведенницею, той перелюбодійствує.“¹⁰

¹⁰ Кажуть йому учні його: „Коли така спрана чоловікові з жінкою, то краче не женитись“.¹¹ Він же каже їм: „Не всі вміщають це слово,

⁹ Наука Ісуса Христа про нерозривність подружжя виложена ясно у Мат. 5, 31-32; Мар. 10, 4-12; Лук. 16, 18; в посланнях св. Павла: До Рим. 7, 2-3; I Кор. 7, 10. — Тому це місце треба розуміти про звичайну розлуку від невірної подруги без дозволу на нове подружжя.

¹¹ Не кожному дає Бог призвання нести життя самітне, щоб без перепони віддатись на службу Богові та ближніх.

а кому дано. ¹² Бо є каженики, що з матернього лона так родились; і є каженики, що скопили їх люди; а є каженики, що самі себе оскошили ради царства небесного. Хто може вмістити, нехай умістить“.

¹³ Тоді привели до нього дітей, щоб поклав на них руки й помолився; ученики же збороняли їм. ¹⁴ Ісус же каже: „Оставте дітей і не бороніть їм приходити до мене, бо таких царство

небесне“.¹⁵ І поклавши на них руки, відійшов звідтіля.

54. Багатий юнак.

¹⁶ І ось один приступивши, каже Йому: „Учителю благий! що доброго робити мені, щоб мати життя вічне?“¹⁷ Він же каже Йому: „Чого зовеш мене благий? Ніхто не благий, тільки один Бог. А коли хочеш увійти в життя вічне, держи заповіді“.¹⁸ Каже Йому: „Які?“ А Ісус

¹² Бувають люди, що з роду неспосібні до життя в подружжі; та є й такі, що задля Божого царства добровільно зрікаються вести родинне життя.

¹⁴ Небесне царство належить до тих, що як діти заховали чисте, покірне й невинне серце.

¹⁷ Лиш один Бог безконечно добрий, тому нема нічого кращого, як заховувати його святу волю.

каже: „Не вбивай, не любодійствуЙ, не кради, не свідчи криво; ¹⁹ шануй батька та матіР і люби ближнього свого як себе самого“.²⁰ Каже йому юнак: „Усе це хоронив я змалку; чого ж ще не достає мені?“²¹ Ісус сказав йому: „Коли хочеш бути до- сконалий, — іди, продай що маєш і роздай убо- гим, а матимеш скарб на небі; і приходь та й іди слід за мною“.²² А юнак, почувши те слово, відійшов засумований,

бо мав маєтки великі.
²³ Ісус же промовив до своїх учнів: „Поправді кажу вам: трудно бага- тому ввійти в царство небесне.²⁴ Знову кажу вам: „Легше верблюдові пройти крізь голчине ушко, як багатому ввій- ти в царство небесне“.²⁵ Почувши ж це учні його, дивувались вельми й говорили: „То хто зможе спастися?“²⁶ Ісус же поглянувши, сказав їм: „У людий це не мо- жливе, а в Бога все мо- жливе.

²¹ Ісус завзыває цього юнака до досконалого апостоль- ского життя.

²³ Хто цілу надію і основу життя кладе на багатствах, той не буде робити ніяких зусиль, осягнути Боже цар- ство. Але й багаті можуть спастися, коли багатства свого вживатимуть на службу Богові та на підмогу близніх.

55. Нагорода добровільного вбожества Христа ради.

²⁷ Тоді Петро, озвавшись, сказав йому: „Це ми все покинули й пішли за тобою, так що ж нам буде?“ ²⁸ Ісус же сказав до них: „Поправді кажу вам: Ви, що пішли за мною, у новобуті, як Син чоловічий васяде на престолі своєї слави, сядете й ви на дванадцяти престолах, судити дванадцять поколінь Ізраїлевих. ²⁹ І кожен, хто покивув дім, або братів чи сестер,

або батька чи матір, або жінку й дітей, чи землі імення моого ради, в сотеро прийме й життя вічне наслідить. ³⁰ І багато перших будуть останні, а останні — перші.

56. Притча про робітників у винограднику.

20. ¹ Бо подібне царство небесне до чоловіка господаря, що рано вранці вийшов наймати робітників у свій виноградник. ² І згодившись з робітниками по дина-

³⁰ Убогі апостоли й такі, що для Бога зрікаються усіх земних дібр, хоч світ їх ні защо має, вони осiąгнуть перші місця в Божому царстві.

¹ Ісус учить сією притчою, що Бог приймає всякого й іцедро нагороджує, не зважаючи на час, коли хто навернеться, тільки на щирість і добру інію.

рію за день, післав їх у свій виноградник.³ І вийшовши коло третьої години, побачив інших, що стояли на торгу без роботи.⁴ І сказав до них: „Ідіть і ви у мій виноградник, а що вам буде по справедливості, я дам вам“⁵. І вони пішли. ⁵ Знову вийшов він коло шостої і девятої години, й тє саме зробив.⁶ Коло одинадцятої години вийшовши, найшов ще інших, що стояли без роботи, та й каже до них: „Що тут стоїте цілий день без роботи?“⁷ Кажуть йому: „Ніхто нас не наняв“⁸. Він каже їм: „Ідіть і ви у (мій)

виноградник, а що буде справедлине, одержите“⁹.

⁸ Як же настав вечір, каже пан виноградника до свого управителя: „Заклич робітників й дай їм заплату, почавши від останніх до перших“¹⁰.

⁹ І прийшли ті, що коло одинадцятої години, й взяли по динарію.¹⁰ А ті, що прийшли перші, думали, що візьмуть більше, та взяли й вони по динарію.¹¹ Виявили ж, нарікали на господаря,¹² кажучи: „Ці останні працювали одну годину, а ти зрівняв їх з нами, що зносили тяготу дня і синки.“¹³ А він у відповідь сказав одному з

³ Себто наша девчата рано.

них: „Друже, я не кривджу тебе, хіба не за динарія ти згодився зо мною? ¹⁴ Бери своє й іди; хочу й тому останньому дати, що й тобі. ¹⁵ Хібаж не вільно мені робити зо своїм, що хочу? Чи твоє око завидюще, що я добрий? ¹⁶ Так останні будуть першими, а перші останнimi; (бо багато званих, та вибраних мало).

**57. Ісус утрете перед-
сказує свої страдання.**

¹⁷ I Йдучи в Єрусалим

Ісус, узяв дванадцять учнів осібно на дорозі й сказав їм: „Оце ми входимо в Єрусалим і Син чоловічий виданий буде первосвященикам і книжникам; і засудять його на смерть; ¹⁹ і видауть його поганам на наругу й катування і на розпяття; і він на третій день воскресне.

²⁰ Тоді приступила донього мати синів Зеведіївих зі своїми синами, кланяючись та просячи чогось від цього. ²¹ Він

¹⁶ Погани, хоч пізніше пізнали Бога, перевисили Жидів у Його службі: Так останні стали першими. Другий висказ: „Багато званих, та вибраних мало“ має подібний зміс. Хоч по усій землі голоситься Євангелія, то згайдно мале число навертається. На всякий випадок, слова Ісуса Христа не говорять про мале число спасенних.

²¹ Саломія, мати апостолів Якова й Івана, думала, як й інші Жиди, що царство Боже буде на лад земського.

сказав їй: „Чого хочеш?“ Вона каже йому: „Скажи, щоб ці обидва мої сини сиділи один право-руч тебе а другий ліво-руч у твоїм царстві.“²² А Ісус відповів і сказав:

„Не знаєте, чого просите. Чи ж можете пити чашу, що я піти-му й хреститись хри-щенням, яким я хрищу-сь?“ Кажуть йому: „Можемо!“²³ А він каже їм: „Чашу мою питимете й хрищенням, яким я хрищуся, хреститиме-

тесь; а щоб сидіти по правиці в мене й по лі-виці, це не мое дати, но кому приготоване від моого Отця“.²⁴ I почувши це, десять негоду-вали на обох братів.

58. Хто перший у Божім царстві.

²⁵ Ісус же призвавши їх, сказав: „Ви знаєте, що князі народів пану-ють над ними, а вельможі правлять ними.²⁶ Не так має бути між вами: а хто з вас хоче бути

²²⁻²³ Ісус говорить тут про свої страдання й те саме передсказує обом апостолам, а не перші місця, бо це дар особливішої Божої ласки і готовності співділати з нею.

²⁵⁻²⁶ Наставники й достойники в Христовім царстві не мають гордіти зі свого становища, як це роблять могучі цього світу. Вони в покорі духа й лагідности мають сповняти свій святий уряд як службу для добра Божих дітей.

старший, нехай буде вам слугою.²⁷ І хто хоче у вас бути перший, нехай буде вам рабом.²⁸ Як і Син чоловічий не на те прийшов, щоб йому служили, а щоб послужити й дати життя на викуп за многих.

59. Два сліпці.

²⁹ І як виходили вони з Єрихону, йшло за ним багато народу; ³⁰ і ось два сліпці, що сиділи край дороги, почувши, що проходить Ісус, зачікали, кажучи: „Змилуйся над нами, Господи, сину Давидів!“³¹ Люди же сварили на них,

щоб вони замовкли. Вони ж іще дуще кричали, кажучи: „Змилуйся над нами, Господи, сину Давидів!“³² І зупинившись Ісус покликав їх і сказав: „Чого хочете, щоб я зробив для вас?“³³ Вони кажуть йому: „Господи, нехай відкриються наші очі!“³⁴ І змилувався над ними Ісус, доторкнувшись до їх очей, і сей час очі іх прозріли й вони пішли за ним.

60. Святочний в'їзд Іеса до Єрусалиму.

21. ¹ А коли наблизились до Єрусалиму й прийшли до Витфагії на

¹ Витфагія була при дорозі з Віттанії до Єрусалиму на верху Оливної гори.

Оливній горі, тоді Ісус післав двох учнів,² скавши їм: „Ідіть у село, що перед вами, і зараз найдете ослицю привязану й осля з нею; відвяжіть і приведіть до мене.³ І як хто вам що скаже, скажіть, що їх потребує Господь, а він сейчас пішле їх“.

⁴ Це ж усе сталося, щоб сповнилось сказане пророком, що говорив: ⁵ Скажіть донці Сіонській, ось цар твій іде до тебе, тихий, сидячи на осли-

ці й осяті, синові підяремної.

⁶ Учні пішли й зробили, як велів їм Ісус.

⁷ Привели ослицю й осля і положили на них свої одежі, і він сів на них.

⁸ Багато ж народу стелили свої одечі на дорозі; а інші відрізували віття з дерев і стелили дорогу. ⁹ А товпа, що йшла понереду й позаду його викрикувала, кажучи: Осанна Синові Давидовому! Благословен, хто йде в ім'я Господне!

⁴⁻⁵ Як передсказав пророк Захарія (9,9), Месія навіть, у своєму тріумфі покірний і лагідного серця (Ісаї 82,11).

⁷⁻⁸ Ісус хотів так торжественно відвати до Єрусалиму: 1 – щоб справдились пророцтва; 2 – щоб утвердити тих, що в нім бачили Месію; 3 – щоб ободрити своїх учнів на час своїх страждань і смерті.

⁹ „Осанна“, єврейське: Гошіяг-на, це оклик на привіт царя, значить: Подай спасіння.

Осанна на висоті! ¹⁰ А коли увійшов до Єрусалиму, то заворушилось ціле місто, кажучи: Хто це? ¹¹ А люди казали: „Це Ісус, пророк з Назарета галилейського“.

61. Ісус проганяє купців зо святині.

¹² І увійшов Ісус у храм Божий, і вигнав усіх, що продавали і купували у храмі, й столи міняйлів поперевертав і ослони тих, що продавали голуби. ¹³ І каже їм: „Написано: дім мій,

— дім молитви назвесься, а ви зробили з нього вертеп розбійників“. ¹⁴ І приступили до нього в храмі сліпі і криві, і він уздоровив їх.

¹⁵ Перносвященики ж і книжники, бачивши чудеса, які він чинив, та й дітей, що викликували в храмі і говорили: „Осанна Синові Давидовому! розлютились ¹⁶ та й сказали йому: „Чи чуєш що ці говорять?“ Ісус же каже їм: „Так, а хіба ни не читали ніколи, що з уст немовлят і тих,

¹² Згадується тут зовнішній притвор храму, де навіть погани могли приходити, щоб поклонитися правдивому Богу. Жидівська старшина й первосвященики для марного зиску дозволяли на цім святім місці продавати скотину, призначену на жертви: воли, ягњата, кізли, голуби, як також міняти гроші.

¹³ Ісаї 56,7; Єремія 7,11;

¹⁶ Псал. 8, 3.

що ссуть, учинив ти хвалу¹⁷. ¹⁷ І покинувши їх, вийшов геть із міста до Витанії, і там переночував.

62. Прокляття смоківниці.

¹⁸ А вранці, вертаючись до міста, почув голод. ¹⁹ І побачивши при дорозі одну смоківницю, підійшов до неї та й не найшов на ній нічого, тільки саме листя; і каже до неї: „Щоб ніколи з тебе овочу не було до

віку¹⁸. І негайно всохла смоківниця.

²⁰ А учні, побачивши це, дивувались, кажучи: „Як хутко всохла смоківниця!“ ²¹ Ісус же відповідаючи, сказав до них: „Поправді кажу вам, коли б ви мали віру й не сумнівалися, то не тільки зробили б те, що зо смоківницею, але й коли б цій горі сказали: двигнися та кинься у море, – станеться. ²² І все чого попросите в молитві, віруючи, одержите.

¹⁹ Прокляття смоківниці, це образ прокляття, що мало впасти на жідівський народ за його невірство. Смоківниця, це жідівська синагога, що до пересади роззвинула листя всяких обрядів та приписів, а не було овочів божовідніх чеснот.

²² Усіх молитви залежить готовно від сили віри того, хто просить.

63. Запит про владіння Ісуса.

²³ А як прийшов він у храм, приступили до нього, коли він навчав, первосвященики і старші народу й кажуть: „Якою владіння це робиш? І хто дав тобі цю владіння?“

²⁴ Ісус же у відповідь каже їм: „Запитаю і я вас про одну реч: як про те скажете мені, то я скажу вам, якою владіння я це творю. ²⁵ Хрещення Іванове авідкіля було? З неба, чи від людей?“ Вони ж міркували

собі, кажучи: Як скажемо — з неба, скаже нам: чому ж ви йому не вірили? ²⁶ А коли скажемо — від людей, боїмось народа; всі бо мають Івана за пророка. ²⁷ I відповідаючи, кажуть Ісусові: „Не знаємо“. Сказав їм і він: „То й я вам не скажу, якою владіння це роблю“.

64. Притча про слухняного й не слухняного сина.

²⁸ Як же вам здається? У одного чоловіка було

²⁴⁻²⁵ Жидівська найвища Рада мала обовязок наглядати над релігійним життям народу та його проявами; головно, коли виступали Богом післані пророки. Тому й вислали були до св. Івана Предтечі послів, щоб він вияснив своє післанництво. Тоді Іван виразно зложив свідоцтво про Ісуса, що він Месія, та мимо того Жиди його свідоцтва не приняли (Диви: Іван 1,19-28).

дна сини. Приступив він до першого й сказав: Піди, сину, сьогодні поправцюй у моїм винограднику.²⁹ А цей, відповідаючи, сказав: Іду, панотче, і не пішов.³⁰ I прийшовши до другого й теж сказав. Він же, озвавшись, сказав: Не хочу; а далі одумавшись, пішов.³¹ Котрий з двох учинив волю батька? Кажуть: „Останній“. Ісус говорить їм: „Поправді кажу вам, що митарі й блудниці випереджують вас у царстві небеснім.³² Бо

прийшов до вас Іван Хреститель шляхом правди, та ви не няли йому віри, а митарі й блудниці вірували йому; ви ж, бачивши це, не одумались потім, щоб вірувати йому“.

65. Притча про лихих виноградарів.

³³ „Послухайте іншої притчі: Був один чоловік господар, що насадив виноградник, огородив його тином і викопав у нім винотоку, збудував башту і віддав його

^{33–43} Виноградник, це жидівська земля та її вибраний народ. Виноградарі ж це жидівська старшина й пастирі, що до них Бог посыпав пророків і вкінці свого Єдинородного Сина. Та Жиди каменували і вбивали пророків, а незабаром убють Божого Сина за мурами Єрусалиму. Тому Господь відбере від них виноградник і передасть іншим народам, як і сталося.

виноградарям та й відіхав.

³⁴ Коли ж наблизилась пора плодів, він післав слуги свої до виноградарів, забрати свої плоди. ³⁵ А виноградарі спіймали його слуг, одного побили, одного вбили, а одного укаменували. ³⁶ Знову післав інші слуги, більш як перше; вони й з ними теж зробили. ³⁷ На останку післав до них сина свого, кажучи: Просоромляться сина моого. ³⁸ А виноградарі, узрівши сина, мовили між собою: Це наслідник, ходім убємо його й заберем його спадщину. ³⁹ І скопивши

його, вивели геть із виноградника і вбили. ⁴⁰ А коли прийде час виноградника, то що зробить він тим виноградарям?“ ⁴¹ Кажуть йому: „Лихих люто погубить, а виноградник віддасть іншим виноградарям, що віддаватимуть йому плоди, у свою пору“. ⁴² Ісус їм каже: „Чи ж ніколи не читали ви в Нисанії: Камінь, що відкинули будівничі, той став головою угла; від Господа це сталося і дивно воно в очах наших? ⁴³ Тому кажу вам: що нідніметься від вас царство Боже й дастесь народові, що приноситиме його плоди.

⁴² Псал. 117,22-23.

⁴⁴ І той, хто впаде на цей камінь, — розіб'ється; і на кого він упаде, — роздавить.⁴⁵

⁴⁵ І первосвященики і фарисеї, почувши його притчі, зрозуміли, що про них говорить. ⁴⁶ І хотіли схопити його, але побоялись народу, бо мали його за пророка.

66. Притча про весільну одежду.

22. ¹ І озвавшись Ісус, знову говорив до них у притчах, кажучи: ² „Царство небесне подібне одному цареві, що

справляв весілля свому синові. ³ І післав слуги свої, кликати запрошеных на весілля, і не скотіли прийти. ⁴ Знову післав інші слуги, наказуючи: Скажіть запрошеним: Ось я наготовив мій обід; воли мої й готоване побито, і все готове; приходьте на весілля.

⁵ Вони ж злегковаживши це, відійшли, — той на поле своє, а той на свій торг. ⁶ А останні спіймали його слуг, знущались над ними й повбивали їх. ⁷ Цар же

¹ Уже старозавітні пророки зображали часто відношення Бога до вираного народу, як звязок між подругами. У Новім Завіті Христос, це обручник св. Церкви. Цей звязок — основа святої й нерозривності християнського подружжя (Єфес. 5,25–27).

почувши це, розгнівався післав своє військо, погубив тих душогубів, а місто їх спалив.

⁸ Тоді каже він до своїх слуг: Весілля наготоване, а запрошені не були достойні. ⁹ Так ідіть на роздоріжжя і всіх, кого стрінете, кличте на весілля. ¹⁰ І вийшли ті слуги на дороги й зібрали всіх, кого тільки стрінули, й лихих й добрих, і назбиралось

на весілля повно людей.

¹¹ Цар увійшов подивитись на гостей, і побачив там чоловіка не вбраного в одежду весільну. ¹² Та й каже йому: Друже, як ти ввійшов сюди, не маючи весільної одежі? Той же мовчав. ¹³ Тоді сказав цар слугам: Звяжіть йому ноги й руки; возьміть його й киньте на двір у темряву; там буде плач і скрегіт зубів. ¹⁴ Бо ба-

¹² По давньому східньому звичаю цар, запрошуучи гостей на весілля свого сина, рівночасно посылав запрошенному весільну одежду. Звідси обурення і гнів царя, коли побачив гостя без весільної одежі. Бог, приймаючи людину до своєї Церкви, дає йому світлу одежду освящаючої благодаті. Й втрата, це тяжка, смертельна провіна.

¹⁴ Висказ Ісуса Христа: „Бо багато званних, та мало вибраних“, у першій мірі відноситься до Божого царства. То вони це завізвання відкинули, бо лише мала відносно части вибраного народу приняла

гато званих, та мало вибраних.

67. Данина кесареві.

¹⁵ Тоді пішли фарисеї і раду радили, як би його зловити на слові.

¹⁶ І посилають до нього своїх учнів з іродиями, кажучи: „Учителю, ми знаємо, що ти праведний і поправді на Божу путь наставляєш, і ні про кого не дбаєш, бо не дивишся на лице людей.

¹⁷ Скажи нам, як тобі здається: годиться давати данину кесареві, чи ні? ¹⁸ Постеріг же Ісус їх лукавство й сказав: „Чого ви мене спокушаєте, лицеміри? ¹⁹ Покажіть мені податковий гріш“. Вони принесли йому динарій. ²⁰ І каже їм: „Чий це образ і напис?“ ²¹ Кажуть йому: „Кесарів“. Тоді каже їм: „Тож віддайте кесареві кесареве, а Богові Бог-

й ввірила в Ісуса Христа. Та й тепер усім майже народа проповідається євангелію і всіх запрошується до Божого царства, та не багато таких що йдуть за запрошенням. Проте не можна з цього місця нічого догадуватися про число вибраних до неба.

¹⁷ Багато Жидів було тої думки, що римська держава, яка насильно поневолила вибраний народ, не має права домагатися данини; а хто її платить, провинюється.

²¹ Богові належиться усе, що від людини вимагає його свята воля. Бог також хоче, щоб ми підчинялися законній владі.

жс".²² А вони почувши, дивувались і, оставивши його, відійшли.

68. Садукеї і воскресення мертвих.

²³ Того дня приступили до нього садукеї, що-то кажуть, що нема воскресення і запитали його,²⁴ кажучи: „Учителю, Мойсей сказав, коли хто вмре, не мавши дітей, то брат його нехай ожениться з його жінкою і відродить сім'я братові свому.²⁵ Було ж у нас сім братів; і перший оженившись помер, а що не мав дітей, так оставил

жінку свому братові.

²⁶ Так само другий і третій аж до сьомого.²⁷ А після всіх умерла жінка.

²⁸ Отож у воскресенні, котрому зі сімох буде вона жінкою? бо всі її мали".²⁹ Ісус у відповідь сказав їм: „Помиляєтесь, бо не знаєте ні Писання, ані Божої сили.³⁰ Бо у воскресенні ні женяться, ані заміж не виходять, а будуть як Божі ангели на небі.³¹ Про воскресення мертвих ви хіба не читали, що сказано нам від Бога, що каже:³² Я, Бог Авраамів, і Бог Ісааків, і Бог

²⁴ Второзакон. 25,5-6.

³² Бог Створитель і Господь над усім, що існує. Коли ж Бог у кількасот літ після смерти називає себе

Яковів, а Бог не є Бог мертвих, — а живих“.
³³ І слухаючи народ, дивувався науці його.

69. Найбільша заповідь в Законі.

³⁴ Фарисеї же почувши, що він замкнув уста садукеям, зійшлись разом. ³⁵ І один з них, учитель у законі, спокушаючи його, запитав, кажучи: ³⁶ „Учителю, котра заповідь найбільша в Законі?“ ³⁷ Ісус сказав йому: Люби Господа Бога свого всім серцем сноїм, і всією душою

своєю, і всією думкою своєю. ³⁸ Це перша й найбільша заповість. ³⁹ Друга ж подібна до неї: Люби ближнього свого, як себе самого. ⁴⁰ На цих двох заповідях увесь Закон і Пророки стоять“.

70. Як Месія, син Давидів?

⁴¹ Коли ж зійшлись фарисеї, Ісус спитав їх, ⁴² кажучи: „Що ви думаєте про Христа? Чий він син?“ Кажуть йому: „Давидів“. ⁴³ Він каже їм: „Як же це Давид у

Богом Авраама, Ісаака й Якова, це очевидний доказ, що існують їх безсмертні душі, що колись у день загального воскресення получатимуться зі своїми тілами (Ісход 7, 9).

³⁷ Второзакон. 6, 5; Левіт 19, 18.

Дусі зве його Господом,
кажучи : ⁴⁴ Сказав Гос-
підь Господеві моєму :
сядь праворуч мене, по-
ки положу ворогів твоїх
за підніжок ногам твоїм.

⁴⁵ Тож коли Давид зве
його Господом, як же він
йому син?“ ⁴⁶ І ніхто не
зміг відповісти йому ні
слова. І з того дня ніхто
не важився його питати.

71. Лицемірство фари- сейв.

23. ¹ Тоді Ісус промо-
вив до народу й до своїх

учнів; ² кажучи: На Мой-
сеєвім сідалищі засіли
книжники й фарисеї.
³ Тож усе, що вони вам
скажуть (держати), дер-
жіть і чиніть; по ділам
же їх не робіть, бо вони
говорять, а не роблять.
⁴ Вяжуть бо важкі тяга-
рі, що тяжко їх носити,
і кладуть людям на плечі,
а самі й пальцем
своїм не хочуть їх ру-
шити. ⁵ Усі ж свої діла
роблять, щоб їх бачили
люди: розширяють свої

⁴⁴ Псалм 109, 1.

⁵ „Богомілля“ це шостистінні шкатулки, де Жи-
ди вкладають чотири пергаменні карточки з написом
деяких місць зі священописання Старого Завіту. Ті бо-
гомілля привязували собі до чола й руки і тим немов
сповняли приказ Мойсея: „Це буде в тебе знаменням на
твоїй руці і спомином перед твоїми очима про те, щоб
Господень закон був у твоїх устах без устанку (Ісход
13,9). – Знову у книзі Чисел (15,38–40) Мойсей припи-

богомілля і здовжують китиці одеж своїх;⁶ та й любять перші місця на обідах і перші сідання у божницях;⁷ і привіти на ринках; і щоб звали їх люди: Учителю, учителю.

⁸ Ви ж не звітесь учителями, бо один у вас учитель Христос, а всі ви брати. ⁹ І отцем не звіть собі нікого на землі, бо в вас один Отець, що на небесах. ¹⁰ Ані наставниками не звітесь,

бо один у вас наставник, Христос. ¹¹ Більший же між вами, нехай буде слугою. ¹² Хто ж вивишується, принизиться; а хто унижує себе, той буде вивищений.

72. Горе лицемірам.

¹³ Горе же вам, книжники й фарисеї, лицеміри, що зачиняєте царство небесне перед людьми; бо ви самі не входите й тих, що хочуть увійти, не пускаєте.

сав Жидам, на чотирьох краях верхньої одежі носити китиці, щоб споглядаючи на них, згадували Божі заповіді.

⁸⁻¹⁰ Книжники любили, щоб їх називати вітцями ѹчителями. Правдивий Отець усіх християн – Бог; а єдиний учитель – Син Божий. Тим Ісус не заміряє усунути авторитет батьків і учителів. Лиш вказував, що людська влада зовсім залежна від Бога, щоб тим захоронити старших від абсолютизму, а підчинених від підхлібного рабства.

¹⁴ Горе вам, книжники й фарисеї, лицеміри, що поїдаєте вдовині хати і на шоку з довго молитесь, тим ще тяжчий приймете засуд.

¹⁵ Горе вам, книжники й фарисеї, лицеміри, що проходите море й землю, щоб зробити одного нововірця, а як це станеться, то робите його сином гієнни в двоє гіршим од вас.

¹⁶ Горе вам, пронодирі сліші, що кажете: хто покленеться храмом, то це ніщо ; а хто покленається золотом храмовим той винуватий. ¹⁷ Нерозумні і сліші, що більше: золото, чи храм, що снятий золото ? ¹⁸ І хто

покленеться жертівником, то це ніщо; а хто покленеться тим даром, що на ньому, той винуватий. ¹⁹ Нерозумні і сліші, що більше: дар, чи жертівник, що святить дар? ²⁰ Хто ж кленеться жертівником, той кленеться ним та й усім, що на ньому. ²¹ І хто кленеться храмом, — кленеться ним і Тим, хто живе в ньому. ²² І хто кленеться небом, — кленеться Божим престолом і Тим, хто сидить на ньому.

²³ Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що даєте десятину з мяти і кропу і кмину, а залишили важніше в за-

коні: суд, милість і віру. Це треба робити й того не залишати.²⁴ Проводирі сліпі, що відциджуєте комарі, а верблюда проковтуєте.

²⁵ Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що зверху очищуюєте чашу й миску, а всередині повні здирства і кривди.

²⁶ Фарисею сліпий! очисть перше середину чащі (й миски), щоб і зверху вони стали чисті.

²⁷ Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, що зверху здаються гарні, а всередині

повні кісток мерців та всякої нечистоти.²⁸ Так і ви, назовні являєтесь людям нраведні, а всередині повні облуди й беззаконня.

²⁹ Горе вам, книжники і фарисеї; лицеміри, що ставите гробниці пророкам і прикрашаєте памятники праведників³⁰ і кажете: Як жили би ми за батьків наших, не були б ми спільниками їх у крові пророків.

³¹ Тимто ви самі свідчите про себе, що ви сини пророковбивців.³² Доповніть і ви міру батьків ваших.³³ Змії, роде

²⁷ Старозавітний Закон (Чисел, 19,16) постановляв, що кожний, хто діткнувся мерця або його гробу, ставав нечистий на один день. Тому Жиди щороку перед пасхою біляли гроби на огорожу на це свято.

гадючий, як утічете від суду пекольного? ³⁴ Ось тому я посилаю до вас пророків і мудреців і книжників; з поміж них ви одних убєте й розпнете, а інших битимете по божницях ваших та гнатимете з міста до міста; ³⁵ щоб спала на вас уся праведна кров, пролята на землі, від крви Авеля праведника до крви Захарії, Варахінного сина, що ви його вбили між храмом і жертвником. ³⁶ Поправді кажу вам, оце все прийде на рід цей.

³⁷ Єрусалиме, Єрусалиме, ти, що вбиваєш пророків та каменуєш післаних до тебе! Скільки разів хотів я зібрати дітей твоїх, як квочка збирає курчата під крила, і ви не схотіли.

³⁸ Ось оставляється вам дім ваш порожній. ³⁹ Бо кажу вам, відтепер не побачите мене, аж поки не скажете: Благословен, хто йде в імя Господне!

73. Пророцтва про зруйнування святиині й про останні речі.

24. ¹ I вийшовши, Ісус пішов із храма. I

¹ У цьому таємному розділі, бо пророчому, Ісус дає відповідь на подвійне питання апостолів: „Скажи нам, коли це станеться“ – значить зруйнування святиині й міста Єрусалиму; та „яка ознака твого приходу й кінця віку“. Апостоли у своєму розу-

приступили до нього учні його, щоб показати йому храмові будівлі.
² Ісус же у відповідь сказав їм: „Чи бачите це все? Поправді кажу вам: Не зостанеться тут камінь на камені, щоб не було зруйновано“.

³ Як же сидів на горі Оливній, приступили до нього учні насамоті, кажучи: „Скажи нам, коли це станеться; і яка ознака твого приходу і кінця віку?“ ⁴ Відповідаючи, сказав їм Ісус: „Бере-

жіться, щоб хто не звів вас.⁵ Бо багато їх прийде в імя моє й казатимуть: Я Христос — і зведуть багатьох.⁶ Почуєте про війни і про воєнні чутки; глядіть же й не тривожтеся, бо це все мусить статись, але не тоді ще кінець.⁷ Бо повстане народ на народ і царство на царство й буде голод і помір і землетруси по місцях.⁸ Усе ж це початок горя.⁹ Тоді видаватимуть вас на муки, й убиватимуть

мінні зруйнування Єрусалиму й святині мабуть ставили рівночасно з другим приходом Ісуса Христа. Ісус повчає їх про одне і друге, не щоб заспокоїти людську цікавість, але щоб подати їм та й нам спасенну пересторогу.

Збурення Єрусалиму є типом кінцесвітних подій, перед славним приходом Спасителя. Ніщо дивне, що образ і прообраз ніби зливаються в одне. Як усяке пророцтво так і це, оповіте таємничістю.

vas і зненавидять вас усі народи за мое ім'я.
¹⁰ I тоді згіршиться багато; і видаватиме один одного, і зненавидить один одного.¹¹ Повстане багато фальшивих пророків, — і зведуть багатьох.¹² I задля намногоїженого беззаконня прохолоне любов багатьох.
¹³ А хто витерпить до кінця, той спасеться.¹⁴ I проповідана буде ця євангелія царства по всьому світу на свідоцтво всім народам, і тоді прийде кінець.

¹⁵ Так, коли побачите

гидоту запустіння, про яку пророкував Даниїл пророк, на святому місці, — хто читає, нехай розуміє, — ¹⁶ тоді ті, що в Юдеї, нехай біжать у гори;¹⁷ а хто на покрівлі, нехай не злазить взяти що зі своєї хати;¹⁸ і хто на полі, нехай не вертається назад, взяти свою одежину.¹⁹ Горе ж вагітним і годуючим у ті дні.²⁰ Моліться же, щоб не довелось угідати вам у зимі, або в суботу,²¹ бо буде тоді таке велике горе, якого не бувало від початку

⁹ Апостолів ждуть переслідування, таксамо їх наслідників та вірних.

¹⁷ На Сході з плоских криш можна сходити зовнішнimi сходами відразу на вулицю або на подвір'я.

²⁰ Жидам в суботу не вільно далі йти від своєї оселі, як 930 м.

світа аж досі, й не буде.

²² І коли б не вкоротились ті дні, то не спаслась би ніяка людина, але вадля вибраних вкоротяться ті дні.

²³ Тоді, коли хто вам скаже: Ось Христос, або онде, не йміть віри. ²⁴ Устануть бо лжехристи і лжепророки й творитимуть великі ознаки й дива, щоб отуманити, як буде можна, й вибраних. ²⁵ Оце я наперед

скажав вам. ²⁶ Так, коли скажуть вам: Ось він у пустині, не виходьте; ось він у криївках, не йміть віри. ²⁷ Бо як блискавка виходить зі сходу й являється аж до заходу, так буде і прихід Сина чоловічого. ²⁸ Бо де буде труп, там зберуться і вірли.

74. Прихід Сина чоловічого.

²⁹ І зараз після горячих днів померкне сонце

²⁴ Дійсно в добі по Ісусі Христі до зруйнування Єрусалиму з'явилися були кільконаціть лжехристів.

²⁸ Це жидівська пословиця. Як вірли, керовані природним гоном, злітаються там, де труп або стерво; і в час другого славного приходу Ісуса Христа на страшний суд, усі люди самочинно зберуться на призначенні місце.

²⁹ Та помимо цих знаків лишаються правдиві слова: „Протой день і годину ніхто не знає, ні ангели небесні, тільки Отець мій один“ (ст. 36).

Й місяць не дасть свого світла, і зорі падатимуть з неба й сили небесні порушаться.³⁰ І тоді явиться ознака Сина чоловічого на небі, і тоді заголосять усі земні племена й узрять Сина чоловічого грядущого на хмарах небесних ві славою великою.³¹ І пішло ангелів своїх з голосним трубним звуком і зберуть вибраних його від чотирьох вітрів, від кінців неба аж до кінців його.³² На смоківниці же навчіться притчі: як віття її уже стане мягкé й пустить листя, то знаєте, що близько літо.³³ Так і ви, коли побачите те все, знайте, що

близько під дверима.

³⁴ Поправді, кажу вам: Не перейде цей рід, доки це все станеться.

³⁵ Небо й земля проминуть, слова ж мої не проминуться.

75. Будьмо готові, бо година смерти нещевна.

³⁶ А про той день і годину ніхто не знає, ні ангели небесні, тільки Отець мій один.³⁷ Бо як було за днів Ноєвих, так буде й прихід Сина чоловічого.³⁸ Бо як у дні перед потопом їли, пили, женились і віддавались аж до того дня, коли Ной увійшов у ковчег;³⁹ та й не знали, аж прийшов потоп і за-

брав усіх, — так буде й прихід Сина чоловічого.⁴⁰ Тоді двоє будуть на полі, один візметься, а другий полишиться.⁴¹ Дві молотимуть на жорнах; одна візметься, друга полишиться.

⁴² Отож пильнуйтесь, бо не знаєте в яку годину ваш Господь прийде.⁴³ Іс же відайтесь, що коли б знов гospодар, в яку годину прийде злодій, то чував би й не дав би підкопати свого дому.⁴⁴ Тому й ви будьте готові, бо прийде Син чоловічий той години, про яку й не думаєте.

76. Слуга вірний і лихий.

⁴⁵ Хто ж є вірний і

розумний слуга, якого поставив пан його над челядю своєю, щоб давати їм поживу у свій час?⁴⁶ Блажений той слуга, котрого пан його, прийшовши, застане, що так робить.⁴⁷ Поправді кажу вам, що поставить його над усім добром своїм.⁴⁸ А коли той лихий слуга скаже в серці своїм: Забариться мій пан прийти;⁴⁹ і зачне бити товаришів своїх, і їсти й пити з пяницями,⁵⁰ то прийде пан слуги того в день, у який не жде й у годину, якої не знає; ⁵¹ пополовині розітне його, і присудить йому долю з лицемірами. Там буде плач і скрегіт зубів.

77. Притча про розумних і нерозумних дів.

25. ¹ Тоді уподобить-
ся царство небесне де-
сяти дівам, що взяли
світильники свої та й
вийшли назустріч жени-
хові. ² П'ять з них були
нерозумні, а п'ять розум-
ні. ³ Ці нерозумні, взявші
світильники свої, не
взяли з собою оливи.
⁴ Розумні ж взяли оливи
в посудини зі світиль-
никами своїми. ⁵ А що
жених забарився, задрі-
мали всі її поснули. ⁶ О
шівночі залунав крик:

Ось жених іде, виходіть
на зустріч йому. ⁷ Тоді
схопились усі ті діви її
наготовили свої світиль-
ники. ⁸ Нерозумні ж ска-
зали розумним: Дайте
нам вашої оливи, бо на-
ші світильники гаснуть.
⁹ Розумні ж відповіли,
кажучи: а як нам і вам
не стане? Краще ідіть до
продавців та й купіть
собі. ¹⁰ Як же йшли во-
ни купувати, прийшов
жених, і ті, що були
готові, увійшли з ним
на весілля і зачинено
двері. ¹¹ Потім же прий-
шли й другі діви й ка-

¹⁻¹³ Значіння притчі таке: Прихід Господа Ісуса для кожного несподіваний і незнаний. Тож належить завжди бути готовим на стрічу з Ісусом Христом, нашим небесним женихом. І лиш ті ввійдуть у його небесну радість і славу, що в годині смерті украшенні будуть світлом освящаючої ласки. Тому чувайте й будьте готові.

жуть: Господи, Господи! відчини нам.¹² Він же озвався, кажучи: Поправді кажу вам: Не знаю вас.

¹³ То ж чувайте, бо не знаєте ні дня, ні години (коли Син чоловічий прийде).

78. Притча про таланти.

¹⁴ Так само, як один чоловік, відїждаючи,

покликав своїх слуг і передав їм своє добро.

¹⁵ I дав одному п'ять

талантів, другому два, третьому один, кожному по його силі, й зараз відіхав.¹⁶ Той, що взяв п'ять талантів, пішов і орудував ними і заробив других п'ять.¹⁷ Так само й той, що два, придбав і він других два.¹⁸ А той, що взяв один, пішов та закопав його в землю і сковав срібло свого пана.

¹⁹ По довгому ж часі приходить пан тих слуг і зводить з ними розра-

¹⁴⁻³⁰ Таланти, це природні й надприродні дари, якими наділяє нас Господь, та з яких прийдеться нам скласти рахунок у годині смерті. Поки життя, належить вірно й совісно вживати дарів, що Бог дає кожному, щоб при співділанні з Божою ласкою збирати собі заслуги на вічне життя. Кожний муситиме скласти точний рахунок з талантів – життя, здоровля, призвання і стану, і св. Тайн. – Небо це нагорода за вірний і совісний вживток Божих дарів.

хунок.²⁰ І приступив той, що взяв п'ять талантів і приніс других п'ять талантів та й каже: Пане, п'ять талантів ти передав мені, ось других п'ять талантів я ними придбав.²¹ Сказав же йому пан його: Гаразд, слуго добрий і вірний! у малому ти був вірний, над многим тебе поставлю; увійди в радість твоего пана.²² Приступив і той, що взяв був два таланти, та й каже: Пане, ти дав мені два таланти, ось я придбав ними другі два таланти.²³ Сказав йому пан його: Гаразд, слуго добрий і вірний! у малому ти був вірний, над многим тебе поставлю; увійди

в радість твоего пана.²⁴ Приступив же і той, що взяв один талант, та й каже: Пане, я знате, що ти твердий чоловік, жнеш, де не сіяш, і збираєш, де не розсипав;²⁵ і побоявшись, я пішов і склав твій талант у землю; ото маєш своє.²⁶ Озвавшись же пан його, сказав йому: Лукавий слуго й ледачий! Ти знате, що я жну, де не сіяш, і збираю, де не розсипав;²⁷ то ж треба було тобі віддати мое срібло купцям і я, вернувшись, взяв би своє з лихвою.²⁸ Візьміть же від нього талант і дайте тому, що має десять талантів;²⁹ бо кожному, що має дається та при-

бавиться; а в того, хто не має, забереться віднього і те, що (ніби) має.
 30 А непотрібного слугу вкиньте в пітьму зовнішню: там буде плач і скрегіт зубів. (Вимовивши це, він додав: „Хто має уші, щоб слухати, нехай слухає“).

79. Страшний суд.

31 А як прийде Син чоловічий у славі своїй і всі (святі) ангели з ним, тоді сяде на престолі своєї слави. 32 І зберуться перед ним усі народи;

їй відлучить їх одних від других, як вівчар відділює овець від козлів. 33 І поставить він онець праворуч себе, а козлів — ліворуч.

34 Тоді скаже цар тим, що праворуч його: Прийдіть благословенні Вітця мого й осягніть царство, що приготоване вам від оснування світу. 35 Бо я голодував, а ви дали мені їсти; мав спрагу, а ви напоїли мене; чуженицею був, і ви прийняли мене; 36 на-гий, і зодягнули мене;

29 Хто сумлінно вживає Божих дарів, все більше їх дістает; хто ж мале занедбує, стратить те, що й має.

34 Небо—значить вічне щастя в Божім царстві. Воно приготоване людям від сотворення світу, бо Господь, творячи чоловіка, призначив йому небо.

35-40 Ісус Христос судитиме головно діла дюбови, бо

слабував, і ви мене від-
відали; у вязниці був,
і ви прийшли до мене.
³⁷ Тоді озвуться правед-
ні, кажучи йому: Госпо-
ди! коли ми бачили тебе
голодного і нагодували?
або спрагненого і напо-
їли? ³⁸ Коли ми бачили
тебе чуженицею і прий-
няли, або нагим і зодя-
гли? ³⁹ Коли ми бачили
тебе недужого, чи у вя-
зниці та й прийшли до
тебе. ⁴⁰ І відповідаючи,
цар промовить до них:
Ноправді кажу вам: ко-

ли ви вчинили це одно-
му з цих найменших
братів, то мені вчинили.
⁴¹ Тоді скаже й тим,
що ліворуч: Ідіть від
мене прокляті в огонь
вічний, приготований
~~для~~ волу й ангелам його.
⁴² Бо я голодував, і ви
не дали мені їсти; мав
спрагу, і ви не напоїли
мене; ⁴³ чуженицею був,
і не прийняли мене; на-
гий, і не зодягнули мене;
слабував і у вязниці, і
не відвідали мене. ⁴⁴ Тоді
озвуться до нього й ці,

правдива, надприродна любов до Бога й до близнього,
уже сама замикає в собі всі чесноти й заповіді. Порів.
Мат. 22,40. У близкім треба видіти самого Господа Ісу-
са Христа. Тому кожне добре діло зроблене близньому,
зроблене самому Іусові.

⁴¹ Пекло також вічне, та воно не від створення
світу було, як небо; але зготоване ішоюно для збунто-
ваних і впалих ангелів. Пекло — це конечна послідов-
ність гріха (Кн. Премудrosti 1, 12-16).

і скажуть: Господи! коли ми бачили Тебе голодного, або спрагненого, або чуженицею, чи нагого, чи недужого, чи у вязниці, і не послужили тобі.⁴⁵ Тоді він відповість їм, кажучи: Но-

правді кажу вам, коли ви не вчинили цього одному з цих найменших, то й мені не вчинили.

⁴⁶ I підуть ті на вічну муку, а праведні в життя вічне.

Ісуса Христа страждання, смерть і прославлення (26, 1 – 28, 31)

80. Сина чоловічого видаютъ на смерть.

26. ¹ I сталось, як скінчив Ісус усі ті слова,

то сказав своїм учням:

2 „Ви знаєте, що за два дні буде пасха й Сина чоловічого видадуть на розияття“.

² „Пасха“ (Великдень), один з найбільших жідівських празників. Цей празник на Божий приказ, Мойсей установив на памятку визволення жідівського народу з египетської неволі. Єврейське слово „пасха“ (пасах) значить тільки, що переходити, полинити; бо ангел, що вбиває тієї ночі египетських перзородних, полинув доми Ізраїльтян, де одвірки й пороги намазані були кровю пасхального баранця. Усе те, це прообраз нашого відкуплення кровлю найсвягішого й найневиннішого ягнятка, Господа Ісуса Христа.

³ Тоді зібрались первосвященики й книжники і старші народу у двір первосвященика, що звався Каяфа; ⁴ й раду радили, як би схопити Ісуса підступом і вбити.

⁵ Але казали: „Тільки не в празник, щоб не вчинився заколот у народі“.

81. Ісус у Витанії.

⁶ Коли ж Ісус був у Витанії, у домі Симона прокаженого, ⁷ приступила до нього жінка, маючи посудину алябастрову дорогоцінного міра та й виляла на голову йому, як був за столом.

³ Крім первосвященика Каяфи, тому, що уряд цей тоді часто на різні переходив особи на забаганку Ірода, а пізніше Римлян; цю назву задержували й ті, що були ними якийсь час, хоч з уряду були усунені. Також визначніші священичі роди й жидівська старшина в числі 71 під проводом архієрея при уряді, становили найвищу жидівську Раду т. з. Синедріон.

⁵ Та інші були заміри Божі: Саме в навечеря пасхи мав Ісус умирати на хресті. І так сталося всупереч рішенню жидівської Ради.

⁷ Дуже визначним і дорогим гостям, коли були за столом, слуги, а в особливих випадках сама господиня дому, намазувала голову пахучими олійками. Це зробила Ісусові Марія, сестра Лазаря, на знак пошани, великого почитання та вдячності за воскресення з мертвих свого брата.

⁸ Побачивши ж учні його, негодували, кажучи: „Нашо така втрата: ⁹ бо можна було це міро продати й роздати вбогим”. ¹⁰ Ісус же зrozумівши, сказав їм: „Чого ви прикрість робите жінці? Вона бо добрий вчинок зробила мені. ¹¹ Бо вбогих завжди маєте між собою, а мене не завжди маєте. ¹² Виливши це миро на моє тіло, вона наготовила мене на похорон. ¹³ Поправді кажу вам: Де тільки проповідувана

буде ця өвангелія по всьому світу, скажеться й те, що вона вчинила, на пам'ять їй”.

82. Зрада Юди.

¹⁴ Тоді пішов один з дванадцятьох, що зветься Юда Іскаріотський, до первосвящеників, ¹⁵ і сказав: „Що мені дасте, а я вам видам його?” Вони же поставили йому тридцять срібняків. ¹⁶ І відтоді він шукав догідного часу, щоб видати його.

83. Пасхальна вечеря.

¹⁷ У перший день о-

¹² Жиди намазували тіла померших пахучими олійками. Ісус Христосуважав це помазання миром як приготування й упередження його похоронів.

¹⁷ Опрісноки („маци“) – тонкі палациці з неквашеного хліба. Жиди, виходячи нагально з Єгипту, не мали вже часу пекти розчиненого й заквашеного хліба. На

прісночний приступили учні до Ісуса і кажуть йому: „Це ти хочеш, щоб приготувати тобі їсти пасху?“¹⁸ Він сказав: „Підіть у місто до такого-то і скажіть йому: Учитель каже: Час мій близько; у тебе зроблю пасху з учнями моїми“.¹⁹ I учні зробили, як звелів їм Ісус, і приготували пасху.

²⁰ А як настав вечір, він сів за столом із дванадцятьма (учнями).²¹ I коли вони їли, сказав: Поправді кажу вам, що один з вас видасть мене.
²² Вони тяжко засмути-

лись і стали питати його один по одному: Чи то я, Господи?“²³ Він у відповідь сказав: „Хто мачає зо мною руку в миску, той мене видасть.“²⁴ Син чоловічий іде, як написано про нього; але горе тому чоловікові, через кого Сина чоловічого видано буде; краще було б не родитись чоловікові тому“.²⁵ Озвався і Юда, зрадник його, і сказав: „Чи не я, Учителю?“ Говорить йому: „Ти сказав“.

84. Свята Тайна Вечеря.

²⁶ Коли ж вони їли,

ту памятку установлений був празник опрісноків, що зачинався в день пасхи й тривав 8 днів.

²⁶⁻²⁸ Читаючи ці стрічки евангелій без ніякого упередження, бачимо предивне й таємниче діло Божої мудро-

Ісус узяв хліб і поблагословивши, розломив і подав його своїм учням і сказав: „Прийміть, споживайте, це єсть тіло моє“.²⁷ I взявші чашу, хвалу віддав, подав їм,

кажучи: „Пийте з неї всі,²⁸ бо це Кров моя Нового Завіту, що за многих проливається на відпущення гріхів“. ²⁹ Кажу ж нам, що від нині не питиму вже

сти й всемогучости, а надівсе невисказаної любови Ісуса до нас. Пресвята Євхаристія — це св. Тайна Нового Завіту, у якій під видами хліба й вина укрите правдиве Тіло й Кров Господа нашого Ісуса Христа, його пресвята душа й Божество. У Пресв. Євхаристії приявний той самий Христос, що родився у Вифлеемі, умер на хресті, воскрес, вознісся на небо й сидить по правиці Вітця. Та Пресв. Євхаристія не лише св. Тайна, але і жертва Нового Завіту, або як ми називаемо: св. Літургія, у якій безнастанно повторяється у безкровний спосіб, кривава жертва Ісуса Христа, коли він, як вічний Первоносвященик, сам себе приніс у жертву на хресті за гріхи світа. Пресв. Євхаристія пригадує нам хрест, гріб, воскресення, вознесення та славний прихід Ісуса Христа при кінці світа.

У св. Тайні Євхаристії приймаємо також і поживу наших душ у вандрівці по цій долині сліз, доки не прийдемо до обіцянного царства. Пресв. Євхаристія як Тайна Й Жертва, це найдорожча памятка любови Ісуса Христа до нас.

²⁹ Ісус у небесній славі приготовить нам нове вино, інше як тут на землі, бо вічні небесні радоці, цілком інакші, бо безконечно вищі та доскональні як земні, хвилеві та проминаючі.

від цього виноградного плоду аж до того дня, коли його питиму з вами новим у царстві Вітця моого“.

85. У дорозі на Оливну гору.

³⁰ I заспівавши, пішли на Оливну гору. ³¹ Тоді каже їм Ісус: „Усі ви згіршеться через мене у цю ніч. Бо написано: Поражу пастиря і розсипляться вівці стада. ³² По вокресенні ж моїм попереджу вас у Галилії“. ³³ Озвавшись же Петро сказав Йому: „Хоч усі згіршаться тобою, я ніколи не згіршуся“.

³⁴ Ісус сказав Йому: „Поправді кажу тобі: що у цю ніч, перше ніж півень заспіває, тричі відречешся мене“. ³⁵ Каже Йому Петро: „Хоч би мені прийшлося і вмерти з тобою, не відречуся тебе“. Так і всі учні казали.

86. У Гетсиманськім городі.

³⁶ Тоді приходить з ними Ісус до хутора, що зветься Гетсиманія, і каже до своїх учнів: „Посидьте тут, поки я піду там помолитися“. ³⁷ I взявши Петра й обох синів Зеведеївих,

³⁷ Ісус відчувув увесь смуток та смертельний жах зля нашої потіхи й захоти, мужно й з упованням на Бога переносити тяжкі терпіння та й жах смерти.

почав скорбіти й тужити.³⁸ Тоді каже до них: „Прискорбна душа моя аж до смерти; зостаньтесь тут і чувайте разом зі мною“.³⁹ І відійшовши трохи, припав він долілиць й молився, кажучи: „Отче мій! Як що можливе, нехай мине мене ця чаша; а проте не як я хочу, але ти“.⁴⁰ І приходить до учнів та й находить їх сплячих, і

каже Петрові: „Так то ні одної години не змогли ви чувати зі мною?⁴¹ Чувайте й моліться, щоб не впасти у спокусу. Дух бодрий та тіло немічне“.

⁴² Знов у друге відійшов і молився, кажучи: „Отче мій! коли не може ця чаша минути мене, щоб мені її не пити, нехай буде воля твоя!“⁴³ І вернувшись, знову

³⁸ Причина цього смертельного жаху й туги були: зрада Юди; недоля ізраїльського народу, що відкинув свого Мессію; близька страдальна смерть, що Її бачив Ісус з усіми муками й болями. А надівсе він сумував і скорбів над гріхами всього світу, які він як непорочне ягня узяв на себе; над погибллю так багатьох душ, що не будуть користати з його відкуплення; над тими, що з ним і за нього терпітимуть та багато дещо іншого, що нам закрите. Все те наповняло душу Ісуса Христа болем, тривогою і скорботою.

³⁹ Вільно молитися і благати Бога, щоб звільнити нас від терпіння та горя, але з повною віддачею його святій волі.

їх находить сплячих, бо очі в них злипались.⁴⁴ І, зоставивши їх опять відійшов і молився утретє, те саме слово промовивши.⁴⁵ Тоді приходить до учнів своїх і каже: „Ви ще далі спите й спочиваєте? Ось наблизилась година, і Син чоловічий видається у руки грішників.⁴⁶ Устаньте, ходім; ось наблизинсь той, що видає мене.

87. Схоплення Ісуса.

⁴⁷ ~~І коли~~ він ще говорив, ось прийшов Юда, один з дванадцяти, й з ним багато народу від

первоосвящеників і старшини народу, з мечами та дрючками.⁴⁸ А його зрадник дав їм знак, кажучи: „Кого я поцілую, то й є, беріть його“.⁴⁹ І зараз підійшовши до Ісуса, сказав: „Вітай, учителю!“ і поцілував його.⁵⁰ Ісус же сказав йому: „Друже, на що ти прийшов?“

Тоді приступивши, наложили руки на Ісуса і взяли його.⁵¹ І ось один з тих, що були з Ісусом, простягнувши руку, добув свого меча й ударив на слугу первосвященика та й утяв йому ухо.⁵² Тоді Ісус

⁵² „Усі, що беруть за меч, від меча гинуть“ – пословиця, яка нераз справджується. Та Ісус

сказав йому: „Сховай свого меча на своє місце, бо всі, що беруть за меч, від меча й згинуть.⁵³ Чи ти думаєш, що я не можу упросити моого Отця, і він пішле мені більш як дванадцять ангельських полків?⁵⁴ Та як справдиться Писання, що так має статись?”

⁵⁵ У той час сказав Ісус до товпи: „Немов на розбійника вийшли ви з мечами та дрючками, щоб узяти мене. Щоденно сидів я у храмі навчаючи й ви не взяли мене.⁵⁶ Це ж сталося

усе, щоб сповнились писання пророків. Тоді всі учні, покинувши його, поїхали.

88. Ісус на суді перед юдейською Високою Радою.

⁵⁷ А ті (воїни), вважаючи Ісуса, повели до Каяфи первосвященика, де зібралися книжники й старші.⁵⁸ Петро же йшов за ним здалека до двору первосвященика, і, ввійшовши в двір, сів зо слугами, щоб видіти кінець.⁵⁹ Первосвященики й старші й уся Рада

збороняє Петрові на насильство відповісти насильством, бо тут нічого не діється без волі Отця. Бог має свої дороги й засоби, та не потребує зброї немічної людини.

⁵⁷ Матей подає відразу допит перед Великою Радою, що її предсідник був первосвященик Каяфа.

шукали ложного свідоцства на Ісуса, щоб його вбіти,⁶⁰ й не находили, хоч приходило чимало фальшивих свідків. Настанок з'явились два фальшиві свідки⁶¹ й сказали: „Цей говорив: можу зруйнувати храм Божий і за три дні збудувати його“.⁶² А первосвященик став і сказав Йому: „Нічого не відпо-

відаєш ма тс, що ті на тебе свідчать?“⁶³ Ісус же мовчав. І озвавшись, первосвященик сказав Йому: „Заклинаю тебе Богом живим, скажи нам чи ти Христос, Син Божий?“⁶⁴ Каже Йому Ісус: „Ти сказав. Але скажу вам: відтепер побачите Сина чоловічого, що сидітиме праворуч Всемогучого й приходячого на

⁶¹ Ісус тих слів не сказав про Єрусалимський храм, а про храм свого тіла. Та й сказав не так, як свідчили фальшиві свідки, тільки: “Зруйнуйте цей храм, (моє тіло), а я за три дні його поставлю” (Ів. 2,19).

⁶³⁻⁶⁴ На очевидні фальшиві свідчення Ісус мовчав. Натомісъ, коли первосвященик під присягою зажадав свідоцтва про правду, Ісус торжественно й ствердив. Каяфа не шукав правди, тільки основи, щоб видати засуд смерті на Ісуса Христа. Та цей злочин жидівського первосвященика дивно послужив прославі Спасителя. Через уста первосвященика виявилась туга й очікування ізраїльського народа за приходом Месії, Сина Бога живого. На це Ісус відповідає, що саме Він є той Христос.

хмарах небесних“.⁶⁵ Тоді первосвященик роздер свою одежду, кажучи: „Він сказав хулу! Яких ще треба нам свідків? Ось тепер ви чули його хулу.“⁶⁶ Як вам здається?“ Вони ж у відповідь сказали: „Повинен умерти“.⁶⁷ Тоді илювали йому в лиці і знущались над ним; а інші били його по лиці,⁶⁸ кажучи: „Пророкуй нам Христе, хто тебе вдарив?“

89. Петро відрікається Ісуса тричі.

⁶⁹ А Петро сидів піред двором на подвірі. І приступила до нього одна служниця та й ска-

зала: „І ти був з Ісусом Галилейським“.⁷⁰ Він же відрікся перед усіма, кажучи: „Не знаю, що говориш.“⁷¹ А як він виходив до воріт, побачила його друга й каже тим, що там стояли: „І цей був з Ісусом з Назарету“.⁷² І знову відрікся з клятвою, що не знаю цього чоловіка.⁷³ Третих ж згодом приступили ті, що стояли, й сказали Петрові: „Справді й ти з них, бо й твоя мсва зраджує тебе“.⁷⁴ Тоді він почав божитись і клястися, що не знає чоловіка того. І зараз півень заспівав.⁷⁵ І загадав Петро слово Ісусове,

⁷⁵ Господь Бог допустив, щоб Петро, майбутній найвищий пастир Христового стада, у цім жаліснім упад-

що він сказав: Перше ніж півень заспіває, тричі відречеся мене. І вийшовши геть, заплачував гірко.

90. Відчай і самогубство Юди.

27. — ¹ Як же настав ранок, всі первосвященики й старші народу скликали Раду на Ісуса,

щоб убити його.² І звя-
завши його, повели й
видали намісникові, Пилатові Понтійському.

³ Тоді Юда, що зрадив його, побачивши, що його засудили, й розка-
явшись, вернув тих три-
дцять срібняків перво-
священикам і старшим;
⁴ кажучи: „Я згрішив,
видавши кров ісповин-

ку Громци моях”

ку позбувся всякого довірія на свої людські сили, а ціле уповання склав на Бога. У своїм покаянні він так гли-
боко увійшов у неміч людську, як високий був його уряд. Так став він спосібний як найвищий суддя, що має ключі небесного царства, мати вирозуміння, співчуття й милосердя над людською неміччю членів Христового містичного Тіла, св. Церкви. Надто він своїм покаянням аж по кінець свого життя, став заохотою і взором для усіх каянників.

² Понтій Пилат був п'ятий з черги намісник (гегемон) Палестини (26-36 по Хр.).

⁴ Це підступ диявола, що перед злочином закриває злобу й грозу гріха. Коли ж гріх сповнений, показує його нещасній душі у всій його бридоті та злобі, щоб викликати тривогу, огорчення, а павіть, як тут, відчай

ну[“]. Вони ж сказали : „А нам що до того? Гляди сам[“]. ⁵ І, кинувши срібняки в храм; вийшов і пішов та й повісився.

⁶ Первосвященики ж, виявши срібняки, сказали: „Не годиться класти їх у скарбону, бо то ціна крові[“]. ⁷ І порадившись, купили за них ганчареве поле, на похоронення чужинців.

⁸ Тому те поле зветься

~~— полем крові~~

і розпуку. Коли б Юда був зі щирим жалем те саме визнання зробив перед Ісусом, що перед фарисеями, певно був би осягнув прощення. А так зазнав тільки безсромній погорді.

⁶ Жиди не мали відваги ці гроші, якими заплатили огідну зраду, назад взяти до скарбони (Дави: Второзак. 23,18). Тим вони засвідчили, що свідомі невинності Ісуса.

¹¹ Старшина жидівська припускала, що Пилат не затвердить смертного присуду на Ісуса за саму релігійну провину. Тому тут прискаржують Ісуса вже не як богохульника, але як політичного проступника.

¹⁵ Пилат бачив, що Жиди з ненависті обвиняють Ісуса без дійсної провини; та не маючи змоги опертися

полем крові до цього дня.⁹ Тоді сповнилось те, що сказав пророк Еремія, що мовив: І взяли тридцять срібняків, ціну оціненного, що його оцінили сини Ізраїлеві,¹⁰ й дали їх за ганчареве поле, як повелів мені Господь.

91. Ісус перед Пилатом.

¹¹ Ісус же став перед намісником ; і запитав

його намісник, кажучи:
„Ти цар юдейський?“
Ісус сказав йому: „Ти
кажеш“. ¹² А коли перво-
свяценики і старші ви-
нуватили його, він не
відповідав нічого. ¹³ Тоді
Пилат йому каже: „Не
чуєш, скільки вони свід-
чать на тебе?“ ¹⁴ Він
не відказав йому ні на
одне слово, так що на-
місник був здивований
вельми.

¹⁵ На свято (пасхи)
звик був намісник від-
пускати народові одного
вязня, якого вони хоті-
ли. ¹⁶ На той час був у
нього звісний вязень, що

званся Варавва.¹⁷ Коли ж
вони зійшлися, то сказав
їм Пилат: „Кого хочете,
щоб я відпустив вам (з
двох): Варавву, чи Ісуса
що його звуть Христом?“
¹⁸ Бо він знов, що ви-
дали його з зависті.
¹⁹ А як сидів він на
судиці, жінка його пі-
слала сказати йому: ні-
чого не чини праведнику
тому, бо я багато тер-
пила сьогодня у сні за
нього. ²⁰ Первосвяцени-
ки ж і старші намовили
товпу, випросити Варавву,
а погубити Ісуса.
²¹ Озвавшись, намісник
запитав їх: „Кого з цих

Жидам, шукав посередної дороги звільнити Ісуса. Кори-
стаючи зо звичаю, що на празник Пасхи, на спомин
визволення Жидів з єгипетської неволі, випускав на волю
одного вязня, допустив до вибору між Ісусом, а Вараввою.

двох хочетс, щоб я від-
пустив вам“. Вони ж
сказали: „Варавву“.²²
Каже їм Пилат: „Що ж
зроблю з Ісусом, що
звуть його Христом?“
Кажуть усі: „Нехай буде
розпятий“.²³ Він (намі-
сник) же сказав: „Яке ж
 зло він зробив?“ Та во-
ни ще сильніше кричали,
кажучи: „Нехай буде
розпятий“.²⁴ Пилат
побачивши, що нічого
не вдіє, тільки заколот
збільшається, взяв води,
вмив руки перед товпою,
кажучи: „Я нсвинен у
крові праведника цього;

самі побачите“.²⁵ А
ввесь народ у відповідь
сказав: „Кров його на
нас і на дітей наших“.
²⁶ Тоді відпустив їм Ва-
равву, а Ісуся, збичу-
вавши, віддав, щоб роз-
пяти.

92. Іес терним увінча- ний.

²⁷ Тоді намісникові
воїни, взяли Ісуся в пре-
торію, зібрали на нього
ввесь відділ;²⁸ і роздяг-
ши його, накинули на
нього багряницю;²⁹ і
сплівши вінець з терни-
ни, наложили йому на

²⁴ Пилат боявся, щоб Жиди не прискаржили його перед римським цісарем Тиберієм за невірність та інші злочини з його ненаситного правління. Тому уступив Жидам, а на позір, що ні причім в засуді Ісуся, жидів-ським звичаєм обмив руки (Диви: Левіт 20,9).

голову, а тростину в правицю його й навколо лішки падаючи перед ним, глувували над ним, кажучи: „Радуйся, цар юдейський!“ ³⁰ I плювали на нього і, взяниши тростину, били його по голові. ³¹ I коли уже назнущались над ним, зняли з нього багряницю й одягли його в одежду його, і повели на розпяття. ³² Виходячи, зустріли

чоловіка Кирінєянина, на ім'я Симона, і цього примусили нести його хрест.

11 літ еж
сіз 93, Розпяття.

³³ I прийшовши на місце, щозвуться Голгофта, цеб то сказати: Череповище, ³⁴ дали йому пити вина, змішаного зі жовчею; і він покушувавши, не схотів пити. ³⁵ Ті ж, що розпяли його, поділили одежду

³² Хрестна дорога зачиналась від преторії, себто мешкання Пилата, а кінчалась на Голготі, в тих часах ще поза мурами міста Єрусалиму. Ісус ніс свій хрест, як це вслів римський карний закон, що колись прообразив Ісаак, коли ніс на плечах дрова на власну жертву (Бит. 23,6). Коли ж бачили, що Ісус ледви чи донесе хрест на місце розпяття, примусили Симона з Кирени понести хрест.

³⁴ Гірке вино зі жовчею (Марко каже з мірою) мало усмирити болі. Приготовили його Ісусові побожні жінки. Ісус покушав, щоб зовсім не відмовити, але не пив, бо хотів добровільно прийняти усі вжахливі страждання хрестної смерти.

його, кидаючи жереб. ³⁶ Та сидячи, стерегли його там. ³⁷ І помістили над його головою напис про його вину: Цей Ісус цар юдейський. ³⁸ Тоді рознято з ним двох розбійників, одного правоуч, а одного ліворуч. ³⁹ Ті, що проходили мимо, хулили його та й головами хитали своїми, ⁴⁰ і казали: „Ти, що храма руйнуєш, і за три дні будуеш, спаси самого себе! Коли ти Син Божий, війди з хреста. ⁴¹ Те ж і первосвященик

ки з книжниками й стартішиими насміхаючись, казали: ⁴² „Інших спасав, себе ж не може спасти. Коли він цар Ізраїля, нехай тепер зійде з хреста й ми увіруємо йому.. ⁴³ Він уповав на Бога, нехай рятує його, коли він угоден йому. Бо ж він сказав: Я Син Божий“. ⁴⁴ Також й розбійники, розняті з ним, докоряли йому.

94. Ісус умирає.

⁴⁵ А від шостої години темрява стала по всій

⁴⁵ „Від години 12 до 3-ї по півдні“, це не було звичайне затемнення сонця, бо таке в часі повні місяця неможливе, а чудесний космічний обяв: „Сотворіння не могло дивитись на смерть і глум зі свого Створителя“ (св. Іван Золотоуст). Ісус світло для світа вмирав, то й сонце на Божий приказ скрило свої промені (Амос 8,9).

землі до години девятої.

⁴⁶ А коло девятої години скрикнув Ісус голосьно, кажучи: „Ілі, Ілі, ліма савахтані: що вна-

чить: Боже мій, Боже мій, нацо Ти мене по-

кинув?“ ⁴⁷ Деякі з тих,

що там стояли, чуючи це, казали, що він Іллю кличе. ⁴⁸ І зараз побіг один з них, уявив губку й замочив в оцет і, настремивши її на трости- ну, давав йому пити. ⁴⁹ А інші говорили: „Лиши,

побачимо, чи прийде Ілля спасти його“. ⁵⁰ І- сус же знову скрикнувши сильним голосом, віддав духа.

⁵¹ I ось завіса у храмі роздерлась на двоє, від верху до низу, і земля затрусилаась, і скелі порознадались; ⁵² і гроби відкрились і чимало тіл умерлих святих воскресло; ⁵³ й вийшовши з гробів, після воскресення його увійшли в святе місто й явились

⁴⁶ Ісус зачинає пророчу месіянську псальму 21., висловлюючи голосно її перший стих в арамайській мові. Він тепер на кресті сам один, між небом а землею, опущений усіма. Навіть його Божа Особа неначе укрилась та відсунулась від його страдальної душі, щоб Ісус приніс повну жертву за спасіння людей. Це голосіння було голосінням любові, що відчуває та й висказує повноту своєї жертви.

⁵⁰ Цим останнім окликом Ісус ще раз заявив, що приняв смерть добровільно, з любові до людей.

багатьом.⁵⁴ Сотник же ті, що стерегли Ісуса, побачивши, що земля трусилась і те, що діялось, влякались вельми й сказали: „Істинно, він був Син Божий“.

⁵⁵ Було ж там багато жінок, що оддалеки дивились, що прийшли за Ісусом з Галілеї, послугуючи йому.⁵⁶ Між ними була Марія Магдалина і Марія, мати Якова і Йосії, і мати синів Зеведеївих.

95. Похорон Ісуса.

⁵⁷ Як же настав вечір,

то прийшов один багатий чоловік з Адриатії, на ім'я Йосиф, що й сам навчався у Ісуса.⁵⁸ Він прийшовши до Пилата, просив тіла Ісусового. Пилат тоді звелін видати тіло.⁵⁹ І узявши тіло, Йосиф обвинув його чистою плащеницею;⁶⁰ і положив його у своїм новім гробі, що був висік у скелі, й приваливши великий камінь до дверей гробу, відійшов.⁶¹ Була ж там Марія Магдалина і друга Марія, що сиділи напроти гробу.

⁵⁶ Гроби багатих Жидів звичайно висічені були в склі. Велика тяжка плита стояла готова привалити вхід до такої печерної гробниці.

96. Сторожа біля гробу.

⁶² На другий день, що після пятниці, зійшлися первосвященики й фарисеї до Пилата ⁶³ та й кажуть: „Пане, ми пригадали собі, що той обманець ще за життя сказав: На третій день воскресну.⁶⁴ Тож звели стерегти гріб аж до третього дня, щоб часом учні його, прийшовши (вночі), не вкрали його й не сказали народові: Воскрес ¹з мертвих; і буде остання обмана гр-

ша ніж п'єрша“.⁶⁵ Пилат сказав їм: „Маєте сторожу; підіть, забезпечте, як знаєте“.⁶⁶ Вони ж пішли, забезпечили гріб, запечатавши камінь і поставили сторожу.

97. Ангел звіщає воскресення Ісуса.

^{28.} ¹ Після вечора, як почало світати у перший день по суботі, прийшла Марія Магдалина й друга Марія побачити гріб.
² Та ось повстав вели-

⁶² Навечеря, день приготовний (пятниця – парадська); це день перед суботою, чи святом, коли роблено потребні на свято приготування.

⁶⁵ У Мат. 28, 14 видно, що сторожу становили римські воїни.

¹ Суботою, крім самого суботнього дня, авали теж і ввесь тиждень – порівнай наша, неділя. По суботі значить: перший день по суботі, тобто наша неділя.

кий землетрус, бо зійшов з неба ангел, приступив, відвалив камінь (від дверей гробу) й сів на ньому.³ Вигляд його був, як блискавиця, а одежа його біла, як сніг.⁴ І від страху перед ним затрусилась сторожа й стала як мертві.⁵ Ангел же, озвавшись, сказав жінкам: „Не бійтесь; бо знаю, що ви шукаєте Ісуса розпятого.⁶ Нема його тут, бо він воскрес як сказав. Підійдіть, погляньте на місце, де лежав (Господь).⁷ І підіть хутко й скажіть його учням, що він воскрес

із мертвих і ось: попередить вас у Галилії, там його побачите. Ось я вам сказав“.

⁸ А вони хутко відійшли від гробу зі страхом і радістю великою побігли сповістити його учнів.⁹ (Як же йшли сповістити його учнів), ось Ісус зустрів їх і сказав: „Радуйтесь!“ Вони ж, приступивши, припали йому до ніг і поклонились йому.¹⁰ Тоді каже їм Ісус: „Не бійтесь; підіть, дайте знати братам моїм, щоб вони йшли в Галилею і там мене побачать“.

¹⁰ Ісус називає своїх учнів як і нас усіх, братами. Воплощеннем та відкупленням зробив нас прибраними дітьми Божими й співнаслідниками свого царства.

98. Перекуп сторожі.

¹¹ Як вони йшли, ось деякі ві сторожі, прийшовши в місто, сповістили первосвящеників про все, що сталося. ¹² I ті, зібравшись зі старшими й порадившись, дали воїнам досить срібняків, ¹³ кажучи: „Розповідайте, що учні його прийшли вночі та й укraли його, як ми спали. ¹⁴ I коли почуєте про це намісник, то ми вговорим його й не буде

вам біди”. ¹⁵ Вони взяли срібняки та й зробили, як їх навчено; й пронеслось це слово між Жидами аж до сьогодні.

99. Ісус являється учням своїм в Галилеї.

¹⁶ А одинадцять учнів пішли в Галилею на гору, куди звелів їм Ісус. ¹⁷ I, побачивши його, поклонились йому, а деякі усумнились. ¹⁸ I приступив Ісус, і сказав їм: „Мені дана всяка влада на небі й на землі. ¹⁹ I-

¹³ Як ви чували, чому дозволили (вкрасти)? А як спали, звідки знаете, що украли? (св. Августин). — Коли ж спали, не могли бачити; а як не бачили, як могли свідчити?

¹⁹ Це велике всесвітне післанництво, яке Ісус силою повноти своєї влади на небі й на землі дав св. Церкні,

діть же, нанчайте всі народи, христячи їх во ім'я Отца, і Сина, і Святого Духа; ²⁰ навчаючи

їх зберігати все, що я заповідав вам. І ось я з вами по всі дні до кінця віку. Амінь.

йти до всіх народів землі й по всі віки, голосити Євангелію; та через св. Тайну хрещення відроджувати їх на дітей Божих. Церква завжди сповняла, сповняє і сповнитиме це велике святе післанництво.

²⁰ Видима приявність Ісуса Христа між людьми скінчилася зі славним Вознесенням на небо. Та він далі пробуває у своїй Церкві не видимо: своєю істотою, силою та діланням. У Пресв. Євхаристії є його Тіло й Кров таїнственно під видами хліба й вина. Далі в св. Церкві, що є його містичне тіло, сповняє свій потрійний уряд: пророчий (учительський), священичий і царський.

ВІД МАРКА
СВЯТЕ БЛАГОВІСТВОВАННЯ

Над Йорданом і в Галилеї (1, 1-9, 50)

1. Предтеча Іван Хреститель.

¹ Початок євангелії Ісуса Христа, Сина Божого. ² Як написано у пророка Ісаї (у пророків): Ось я посилаю ангела моого перед твоїм лицем, який приготує твою дорогу перед тобою. ³ Голос, що накли-

кує в пустині: Готуйте дорогу Господеві, рівняйте стежки йому.⁴ Появивсь Іван, християни в пустині й проповідуючи хрещення покаяння на прощення гріхів.⁵ І виходили до нього вся Юдейська сторона й Ерусалимляни і хрестились від нього в Йордані ріці, сповідаючи свої гріхи.

² Слов'янський текст має у цім місці: „У пророків“. По правді наведені тут слова зложені з висказів двох пророків: Малахії (3,1) і Ісаї (40,3). Євангелист поіменно називає лише Ісаю, як старшого й більшого пророків. Оба пророки говорять про Івана Хрестителя, Божого післанця (ангела), що попередив прихід Месії-Спасителя.

⁶ Був же Іван зодягнений у верблюжу воло-
сінницю й ремінний пояс
на бедрах своїх, а їв
сарану й дикий мсд.⁷ І
проповідував, кажучи:
„Потужніший над мене
йде вслід за мною, що
йому я негіден, нахилив-
шиесь, розвязати ремінь
обуви його.⁸ Я хрестив
vas водою, а той хрис-
титиме вас Духом Свя-
тим.

2. Хрищення і спокуси Ієуса.

⁹ І сталось у ті дні,

прийшов Ієус з Назаре-
ту Галилейського й хрис-
тився од Івана в Йор-
дані.¹⁰ І зараз коли
виходив з води, побачив
відкрите небо й Духа,
як голуба, що сходив
на нього.¹¹ І голос був
залунав із неба: Ти Син
мій улюблений, у тобі
моє благовоління.

¹² І зараз повів його
Дух у пустиню.¹³ І про-
був у пустині сорок
днів, спокушуваний від
сатани, і був зізвірми,
а ангели служили йому.

⁸ Диви: Матей 3,11 – Іванове хрищення було тільки обрядом і символом, що розположував до покаяння. Христос подасті правдиве хрищення, що діланням Святого Духа, неначе вогнем, знищить гріхи, очистить душу і просвітить ласкою.

⁹ Про хрищення Ієуса Христа від Івана диви: Мат. 3, 13-17.

¹⁰ Про побут у пустині і спокуси, диви: Мат. 4, 1-11.

3. Покликання перших учнів.

¹⁴ Як же видано Івана, прийшов Ісус у Галилею, проповідуючи євангелію царства Божого;

¹⁵ і говорив: „Що сповинувся час і наблизилось царство Боже. Покайтесь й віруйте в євангелію”.

¹⁶ А як проходив він непри Галилейське море, то побачив Симона й Андрея, Симонового брата, як вони закидали невід у море, бо були рибалки. ¹⁷ І сказав їм Ісус: „Ідіть вслід за мною, а я зроблю вас ловцями людей”. ¹⁸ І вони негайно, покинувши невіда, пішли за ним.

¹⁹ І, відійшовши трохи далі звідтіля, побачив

Якова, сина Зеведея, та Івана, його брата, як вони в човні налагоджували невіда. ²⁰ І зараз покликав їх. І вони, покинувши батька свого Зеведея в човні з наємниками, пішли вслід за ним.

4. Перші чуда в Капернаумі.

²¹ І приходять у Капернаум; і незабаром у суботу ввійшов він у божницю і навчав. ²² І дивувались його науці; бо навчав їх, як той, що має владу, а не як книжники.

²³ І був там у божниці їх чоловік, що мав духа нечистого; і він закричав, ²⁴ кажучи:

„Остав! що нам і тобі,
Ісусе Назорянине? Ти
прийшов нас погубити?
Знаю тебе, хто ти, Свя-
тий Божий”.²⁵ Та й по-
грозив йому Ісус, кажу-
чи: „Замовчи й вийди з
нього!”²⁶ І потряс ним
дух той нечистий і,
скрикнувши сильним го-
лосом, вийшов із нього.
²⁷ І жахнулись усі, так
що питали один у дру-
гого, кажучи: „Що це
таке? Що то за наука
нова могутня, що нака-
зує і нечистим духам, і
слухають його.”²⁸ І ско-
ро розійшлась чутка про

нього по всій Галилей-
ській країні.

²⁹ І небавом вийшов-
ши з божниці, враз із
Яковом і Іваном прий-
шли в дім Симона й Ан-
дрея;³⁰ а теща Симонова
лежала в гарячці і зараз
кажуть йому про ней.
³¹ І приступив він, під-
вів її, взявши за руку,
й негайно покинула її
гарячка; і послугувала
їм.³² Коли ж настав ве-
чір, як зайшло сонце,
приносили до нього усіх
недужих і біснуватих.
³³ І все місто зібралось
біля дверей.³⁴ І він у-

²⁵ Ісус не приймає свідоцтва від злих духів, бо істи-
на не може приймати заєвідчення від отця ложі. Тим
також почуває нас Христос, ніколи не приймати підшеп-
тів диявола, хоч на перший погляд видавалися б добре
(Св. Евтимій).

здоровив багатьох недужих на всякі хвороби й бісів многих повиганяв, та не даволяв бісам говорити, що вони знають (що він Христос).

³⁵ I вранці, як ще було зовсім темно, він уставши, вийшов і пішов на самітне місце і там молився.³⁶ I поспішили за ним Симон і ті, що з ним були, і знайшовши його, кажуть йому: „Всі шукають тебе“. I каже йм: „Ходім у сусідні села й містечка, щоб і там проповідати, бо на те я

прийшов. I ходив та й проповідував у їх божницях по всій Галилеї і проганяв бісів.

б. Уздоровлення прокаженого.

⁴⁰ I приходить до нього прокажений, благає його, і на коліна припадає перед ним, і каже йому: „Коли ти хочеш, — можеш мене очистити“.⁴¹ (Ісус) змилосердився, простяг руку, доторкнувшись до нього та й каже йому: „Хочу, будь чистий“.⁴² I зараз

³⁴ Ісус Христос своїм прикладом учить, щоб при сповнюванні добрих діл не шукати людських похвал, але ухилятись від них. Зате у гарячій молитві на уединенні дякувати Богові, що своєю ласкою спомагає нас добро творити (Св. Евтимій).

⁴⁰ Диви: Мат. 8, 2.

(як це сказав), зійшла з нього проказа і став чистий.⁴³ І погрозивши йому, негайно відіслав його,⁴⁴ і каже йому: „Гляди ж, нікому нічого не говори, але йди й покажись священикові й принеси за своє очищення, що звелів Мойсей на свідчення їм“.⁴⁵ А він, вийшовши, почав багато розказувати, так що він уже не міг прилюдно увійти в місто, а пробував осторонь на самітних місцях. Та приходили до нього звідуєди.

6. Ісус уздоровляє розслабленого.

2. - 1 Коли ж він по кількох днях знову прий-

шов до Капернауму й пішла чутка, що він у дома;² і зараз зібралось багато народа, що годі було поміститись біля дверей; а він говорив їм слово.

3 І приходять, несучи до нього розслабленого, а несли його четверо;⁴ не змігши через натовп донести до нього, розкрили стелю, де він був, і пробивши отвір, спустили постіль, де лежав розслаблений.⁵ Побачивши Ісус їх віру, каже розслабленому: „Сину! твої гріхи прощені“.

6 А були деякі з книжників, що там сиділи й думали в серцях своїх:⁷ Що цей отак говорить? Хулить! Хто може про-

щати гріхи, як тільки один Бог? ⁸ І зараз Ісус пізнав духом своїм, що так вони собі думають, каже до них: „Що таке думаєте в серцях ваших? ⁹ Що легче, сказати розслабленому: Прощені твої гріхи; чи сказати: Уставай, візьми свою постіль і ходи? ¹⁰ Але щоб ви знали, що Син чоловічий має властивість прощати гріхи на землі, — каже розслабленому:

¹¹ Кажу тобі, устань, вівьми свою постіль та йди до свого дому“.

¹² І встав, уявив негайно постіль і вийшов перед усіма, так що всі дивувались і славили Бога, кажучи: „Ніколи ми такого не бачили“.

7. Покликання Матея.

¹³ І знову вийшов над море; і вся товіра йшла до нього й він їх навчав.

¹⁴ А переходячи, поба-

⁸⁻¹¹ Цим чудесним уздоровленням Ісус своїм противникам дав ясно зрозуміти, що він поправді має властивість відпускати гріхи; та й читає тайні думки в їх серцях, що тільки може знати один Бог. Тим також вказав Спаситель, яке значення мають його чуда в його месіянськім діянні.

¹⁴ Цей Левій, син Альфей, не хто інший, а Матей. Лиш сам Матей зазначує, що він перед покликанням на апостола був митарем. Ім'я Матей значить: Богдан. Це ім'я міг прибрати собі апостол з вдачности за покликан-

чив Левія Алфієвого, що сидів на митниці й каже йому: „Йди за мною“. Той устав і пішов за ним.

¹⁵ І сталося, коли він був за столом в його домі, і багато митарів і грішників посідало з Ісусом та з учнями його; бо було їх чимало й вони ходили за ним.

¹⁶ Книжники й фарисеї побачивши, що він єсть з митарями й грішниками, казали до його учнів: „Як це, що він з

митарями й грішниками єсть і пє?“ ¹⁷ А Ісус, почувши це, каже їм: „Не здоровим треба лікаря, а недужим; Я не прийшов звати праведників, а грішників (до покаяння)“.

8. Питання про піст.

¹⁸ А учні Іванові й фарисейські постили. І приходять і кажуть йому: „Чому Іванові й фарисейські учні постять, а твої учні не постять?“

¹⁹ І сказав їм Ісус: „Чи

ня: або й передтим мав уже обидва ці імена, як це бувало тоді у Жидів.

¹⁸⁻²² Старозавітний Закон знав тільки один день посту в році, а саме в день примирення (Левіт. 23, 27). — У надзвичайних випадках, головно у часах всенародніх нещасть, проголошувано загальний піст на переблагання Бога за гріхи народу (Поіль 1,14; 2,27). Піст знову, що його заховували Іванові учні й фарисейські, двічі в тиж-

можуть весільні гості постити, доки жених з ними? Доки мають жениха зі собою, не можуть постити.²⁰ Прийдуть же дні, коли заберуть жениха від них, тоді поститимуть у ті дні.²¹ Ніхто не пришиває латки зі сирової тканини до старої одяжі, а ні, то латка надірве ще з неї, нове зі старого, й стане діра більша.²² І ніхто не вливає молодого вина в старі бордюги; а ні, то молоде вино розсадить бордюги й вино витече й бордюги про-

падуть; нове ж вино в нові (вливати) бордюги.

9. Учні зривають колосся в суботу.

²³ І довелось переходити йому в суботу через засіяні ниви; і його учні йдучи дорогою зривали колосся. ²⁴ Фарисеї же кавали йому: „Дивись, що вони роблять у суботу, чого не годиться?“ ²⁵ І каже їм: „Хіба ви ніколи не читали, що зробив Давид, як був у потребі, коли зголоднів був сам і ті, що були з ним?²⁶ Як

день (Лук. 18, 12), впровадили пізніше самі фарисеї. — Та як довго Месія з своїми учнями, що його сам Іван називав „женихом“, з себе „дружбою жениха“ (Ів. 3,29), — так довго його учні не макоть потреби постити; Диви: Мат. 10,16-17.

увійшов він до Божого дому за первосвященика Авіятара й ів хліби предложення, що годиться їх їсти тільки священикам, а він дав ще й тим, що були з ним?“²⁷

²⁷ І каже їм: „Суботу для чоловіка встановлено, а не чоловіка для суботи.²⁸ Тим то Син чоловічий — Господь і суботи“.

10. Сцілення каліки з усохлою рукою.

3. ¹ І ввійшов знов

у божницю. Й був там чоловік, що мав усохлу руку.² І наглядали за ним, чи не сцілить він його в суботу, щоб обвинуватити його.³ І каже він до чоловіка, що мав усохлу руку: „Стань посередині“.⁴ І говорить їм: „Чи годиться в суботу добро робити, чи зло чинити? спасти душу, чи погубити?“ Вони ж мовчали.⁵ І споглянув на них гнівно, сумуючи над закаменістю їх серця, каже тому чо-

²⁷ Перед правдивою й конечною потребою людини, чи перепоною, уступає закон про святочний супочинок. Це вказує на велику достойність чоловіка.

²⁸ Коли Ісус називає себе: „Господь суботи“, що Й установив сам Бог, тим очевидно виявляє, що він Єдинородний Син Божий.

⁴⁻⁵ Сповнення діла любові близнього в нічім не нарушає святости дня; зате відмовити близньому помочі,

ловікові: „Простягни свою руку!“ І простяг і стала його рука здорова, (як і друга). ⁶ І фарисеї, вийшовши, негайно зробили раду з іродіянами на нього, як його погубити.

11. Ісус у Галилеї.

⁷ Ісус же відійшов зі своїми учнями над море; а сила народу йшла вслід за ним з Галилеї і з Юдеї; ⁸ і з Єрусалиму та із Ідумеї і з-за Йордану, і з околиць Тиру й Сидону, великий натовп прийшов до нього, прочувши скільки він зді-

лав. ⁹ І сказав своїм учням наготовити йому човна, через натовп, щоб не тиснувся до нього. ¹⁰ Бо багатьох він сілив, так що ті, що мали недуги, кидались на нього, щоб доторкнутись його. ¹¹ І духи нечисті, як тільки побачили його, падали перед ним і кричали, кажучи: „Ти Син Божий!“ ¹² А він суворо наказував їм, щоб не виявляли його.

12. Вибір дванадцятьох апостолів.

¹³ І виходить на гору й приклікав, кого сам

коли це можна зробити, значить чинити зло. — Мовчанка фарисеїв, це ознака закаменіlosti їх серця, що викликало гнівний і засумований погляд Ісуса Христа.

хотів; і приступили до нього.¹⁴ І вибрали дванадцять, щоб з ним пробували, та щоб посилати їх проповідувати;¹⁵ і щоб мали вони силу сціляти недуги і проганяти бісів.¹⁶ І назначив їх дванадцять, і Симонові дав ім'я Петро;¹⁷ і Якова Зеведеєвого й Івана, брата Якового і дав їм імена Воаниргес; тоб - то сказати: сини грома;¹⁸ і Андрея і Філіпа, і Матея і Тому,

й Якова Алфеєва і Тадея, Симона Кананіта;¹⁹ та Юду Іскаріота, що й зрадив його.

13. Ісус опрокидує безбожну клевету фарисеїв.

²⁰ І приходять вони до дому. Знову найшло народу, так що не могли зісти.²¹ І прочувши це його свояки, вийшли за брати його; бо казали, що він не при собі.

²² А книжники, що прийшли з Єрусалиму,

¹⁴ Ісус кличе не з огляду на їх заслуги, але тих, що його мудрість та доброта сама призначила до великого і всесвітнього апостольського післанництва. Тому й кожне правдиве священичє покликання, це особливіший Божий дар і ласка (Жид. 5, 4-6).

¹⁷ Назва надана синам Зеведеєвим, Іванові й Яковові, вказує на їх гаряче й пажке успосіблення. Про імена апостолів, диви: Мат. 10,2-4.

²² Ісус великими та наглядними чудами ствердив не лише своє месіянське післанництво, але й Боже достойн-

говорили, що він має Велзевула та що силою бісовського князя виганяє бісів.²³ І прикликавши їх, промовив до них у притчах: „Як може сатана сатану проганяти?²⁴ І коли царство розділиться проти себе, не може встояти таке царство.²⁵ І коли дім розділиться проти себе, не може встояти той дім.²⁶ І коли сатана повстав сам на себе й розділився, то не може встояти і йому кінець.²⁷ І ніхто не може, увійшовши до

хати сильного, загарбати його збрую, як перше не звяже сильного, і аж тоді розграбує його господу.²⁸ Понравді кажу вам, що всі гріхи простяться синам людським та й хули, якими вони не хулили б;²⁹ а хто хулить на Святого Духа, не має прощення на віки, а гріху вічному підпадає³⁰. Бо говорили: духа нечистого має.

14. Хто Іесова рідня.

³¹ Приходять тоді ма-

ство. Книжники засліплені завистю та ненавистю не тільки не прийняли й не узнали Христа-Мессію, але навіть не жахнулись кинути хулу на Святого Духа, приписуючи чуда Ісуса Христа діланню найвищого диявола. Про гріх противі Святого Духа, гляди: Мат. 12, 31-32.

³¹⁻³⁵ Диви: Мат. 12, 49-50.

ти його та брати його, і стоячи на дворі, післили до нього закликати його.³² А кругом його сидів народ. І кажуть йому: „Ось мати твоя і брати твої і сестри твої на дворі шукають тебе“.³³ А у відповідь каже їм: „Хто мати моя та брати мої?“³⁴ І, позирнувши на тих, що сиділи кругом нього, додав: „Ось мати моя і брати мої³⁵ Бо хто чинитиме Божу волю, той мені брат, сестра й мати“.

15. Ісус навчає народ притчами.

4. – 1 І знов почав він

навчати над морем. І зібралось до нього стілько народу, що сам вінувійшов у човен і сидів на морі; а ввесь народ був на землі, край моря.² І учив їх притчами багато й говорив до них у своїй науці:

a) Притча про сіяча

³ „Слухайте: ось вийшов сіяч сіяти.⁴ І сталося, як сіяв, одне впало при дорозі й налетіли пташки й поклювали його.⁵ А інше впало на каменисту землю, де не мало доволі землі й зараз зійшло, бо не мало глибокої землі;⁶ а як піднялось сонце, зіяло

^{1–20} Диви: Мат. 13,10–15.

й, не маючи коріння, посохло.⁷ А інше попадало між терня і виросло терня, поглушило його плоду не дало.⁸ Інше упало на добру землю і дало плід, що сходив і ріс, і вродило інше в тридцятеро, інше в шістдесятєро, а інше в сотеро.⁹ І сказав: Хто має уші слухати, нехай слухає“.

б) *Пояснення притчі про сіяча*

¹⁰ А як він остався на самоті, питали його ті, що були коло нього, разом з дванадцятьма, про притчу.¹¹ І сказав їм: „Вам дано розуміти тайну царства Божого; тим же, що осторонь,

у притчах усе буває;¹² щоб дивлячись дивились, та й не бачили; й слухаючи слухали та й не розуміли, щоб часом не навернулись й простились їм гріхи“.¹³ І каже їм: „Не розумієте цієї притчі? як же всі інші зрозумієте?¹⁴ Сіяч слово сіє.¹⁵ Цо край дороги, це ті, де сіється слово, й як почувають, зараз приходить сатана й забирає слово, що (в серцях їх) посіяне.¹⁶ Подібно ж і ті, що на каменистім ґрунті посіяні; вони, як почують слово, зараз з радістю його приймають;¹⁷ та не маючи коріння в собі й непостійні, а згодом, як настане горе

або гонення за слово,
то зараз соблазняються.
¹⁸ А що між теря по-
сіяне, це ті, що чують
слово, ¹⁹ але клопоти
віку цього й омана ба-
гатства й інші пожадан-
ня увійшовши, заглу-
шують слово й остає без
плоду. ²⁰ А що на добрій
землі посіяне, це ті, що
слушают слово й прий-
мають і дають плід у
тридцяtero і в шістде-
сятеро, і в сотеро“.

²¹ I казав їм: „Чи на

те приносять світло, щоб
поставити його під по-
судину або під постіль?
Не на те ж, щоб поста-
вити його на свічнику?
²² Нема бо нічого тай-
ного, щоб не виявилось,
ані закритого, щоб не
відкрилось. ²³ Хто має
уші слухати, нехай слу-
хає“.

²⁴ I мовив їм: „Ува-
жайте, що чуєте: якою
міркою міряєте, так і вам
відмірюють і причинять
вам, що слухаете. ²⁵ Бо

²⁰ Тє, що роблять природні сили з засіяним зерном,
те ділає ласка зі зерном Божого слова, засіяним у люд-
ських душах.

²¹⁻²⁵ Наука Ісуса Христа не може бути затаєна й
укрита. Господь домагається від людини сумлінного спів-
ділання, чи то діл власного освячення, чи освячення
других ділами апостольства. Дары Божі дані на це, щоб
у душах приносити овочі заслуг, а хто їх марнує,
тратить усе.

хто має дастися йому ;
хто ж не має, — забе-
реться від нього й те,
що має“.

в) *Притча про згіст
насіння*

26 І сказав : „Так є царство Боже, як чоловік, що кине насіння у землю; 27 та й спить і встає вночі і удень, а насіння сходить і росте; як — він не знає. 28 Бо земля сама з себе родить перше стебло, потім колос, а далі й повну пшеницю в колосі. 29 А коли плід доспіє, зараз посилає серпа, бо настали жнива“.

г) *Притча про гірчи-
че зерно*

30 І сказав: „До чого уподобимо ще царство Боже? Або до якої притчі приложимо його ? 31

Воно мов зерно гірчи-
че, що як всіяне в зе-
млю, то найдрібніше во-
но з усіх насінь, що на
землі. 32 А як посіється,
то виростає і стає біль-
ше над усіким зілля і пу-
скає таке велике віття,
що в його тіні птахи не-
бесні можуть ховатись“.

33 І многими такими
пригчами він проповіду-
вав їм слово, скільки
могли слухати. 34 А без

³⁰ Початок Божого царства, т. е Христової Церкви, на вид малий і незначний, та пізніший розріст превеликий і дивний.

притчі не говорив їм; на самоті ж розяснював усе своїм учням.

16. Чудесне втихомирення бурі на морі.

³⁵ І каже їм того ж дня, коли настав вечір: „Переплинимо на той бік“.³⁶ І, відправивши народ, узяли його так, як був у човні; та й інші човни були з ним.³⁷ І знялася велика вітряна буря; і хвилі вливались, так що човен був уже повний.³⁸ А він, близько керми, на подушці спав. І розвбудили його, і кажуть йо-

му: „Учителю, невже ж тобі байдуже, що погибаємо?“³⁹ І, вставши, погрозив вітрові й сказав до моря: „Мовчи, перестань!“ І втих вітер і сталатиша велика.⁴⁰ І сказав до них: „Чого ви такі боязкі? Як не маєте віри?⁴¹ І полякались страхом великим і говорили один до одного: „Хто ж це такий, що й вітер і море слухають його?“.

17. Уздоровлення біснуватого.

5. – ¹ І прибули на той бік моря у землю

^{35–40} Апостолів і Церкву стрінуть великі бурі, та через це не належить хитатись у вірі, бо з нами всемогучий Христос-Бог.

Герасинську.² І як він виходив з човна, зараз вийшов йому назустріч чоловік в гробовищ у дусі нечистім.³ І думав у гробовищах, і ніхто ще ланцюхами не міг його звязати; бо часто заковувано його кайданами й ланцюхами, та він розривав ланцюхи й ламав кайдани та ніхто не міг його вгамувати.⁵ І завжди, день і ніч пробував він у гробовищах та горах, кричачи й товчуци себе камінням.

⁶ Побачивши ж Ісуса здалека, прибіг і поклонився йому;⁷ і, закри-

чавши на ввесь голос, сказав: „Що мені й тобі Ісусе, Сину Бога Вишнього? Заклинаю тебе Богом, не муч мене“.⁸ Сказав бо йому: „Вийди, духу нечистий, з чоловіка“.⁹ І запитав його: „Як тобі на імя?“ І відповів, кажучи: „Легіон, бо нас багато“.¹⁰ І благали його велими, щоб не висилав їх в тієї землі.¹¹ Було ж там біля гори велике стадо свиней на часовиську.¹² Та просили його (всі біси), кажучи: „Пішли нас у свиней, щоб ми ввійшли в них“.¹³ І (зараз) дозволив їм (Ісус). І вий-

⁹ Легіон — назва римської частини (5-6 тисяч вояків).

шовши нечисті духи, ввійшли у свиней. І стало, що дві тисячі, кинулось з кручі в море й потонуло в морі.¹⁴ А ті, що пасли (свиней), повтікали та й розказали в місті і по хуторах. І виходили побачити, що це сталося.¹⁵ І приходять до Ісуса й дивляться, а біснуватий сидить, зодягнений і при умі, той (що мав легіон), та й налякались.¹⁶ А ті, що бачили, розказували їм, як це сталося з біснуваним і про свиней.¹⁷ І стали благати його, щоб відішов з їх границь.

¹⁸ І коли увійшов у човен, просив його той, (що був біснуватий) щоб зістatisя з ним.¹⁹ Ісус же не дозволив йому, а каже йому: „Йди до дому свого, до своїх та розкажи їм, що Господь учинив тобі й як помилував тебе“.²⁰ І він пішов і став проповідувати в Десятиграді, що зробив йому Ісус; і всі дивувались.

18. Уздоровлення кровотичної і воскресення дочки Яіра.

²¹ А як переплив Ісус човном знову на той бік,

¹⁷ Ісус Христос не хоче нікому покидатися. Спаситель опускає боязливі й сліпі серця людей; вони бояться його приявности, щоб не треба було каятись та й покидати земні марні розкоші (св. Бонавентура).

то зібралось до нього багато народу; а був він над морем.²² І ось приходить один із старшин у божниці, на ім'я Яір, і побачивши його, припадає йому до ніг,²³ і благає його дуже, кажучи: „Донечка моя конає; щоб ти прийшовши, положив на ню руки, исхай одужає й буде жива“.²⁴ І пішов з ним; а слідом за ним ішов великий натовп і тиснувсь до нього.

²⁵ Жінка ж одна, що була дванадцять років

хвора на кровотечу²⁶ й чимало натерпілась від усяких лікарів, і витратила все своє добро й ніякої пільги не дізнала, а ще їй погіршило;²⁷ прочувши про Ісуса, підійшла через натовп іззаду й доторкнулась до його одяжі.²⁸ Казала бо: Як тільки доторкнусь його одежі, то подужаю.²⁹ І зараз висохло джерело тієї кровотечі й тілом відчула вона, що сцілилась від недуги.³⁰ І в ту мить Ісус почувши в собі, що вийшла з ньо-

³⁰ Коли євангелист каже: „Ісус почувши в собі, що вийшла з нього сила“, не значить, немов би це чудо сталося без його волі. Акаже, щоб виявилось чудо, й цим повчити народ, що уздоровлення не сталося через якусь сліпу, магічну силу дотики його одяжі, але в нагороду за живу віру хворої жінки.

го сила, обернувшись до народу, сказав: „Хто доторкнувся до моєї одяжі?“³¹ І казали йому учні його: „Ти бачиш, як народ товниться до тебе, й кажеш: хто доторкнувся мене?“³² І позирнув він навколо побачити ту, що це зробила.³³ Жінка ж злякавшись і затрусила, знаючи, що сталося з нею, приступила й упала перед ним і сказала йому всю правду.³⁴ А він їй сказав: „Дочко, віра твоя спасла тебе; йди в спокою і будь здорована від твоєї недуги“.³⁵

Як ще він говорив,

приходять від старшини божниці, кажучи: „Дочка твоя вмерла, нашо ще трудиш учителя?“³⁶ Ісус же почуви сказане слово, каже до старшини божниці: „Не бійся, тільки віруй“.³⁷ І не дозволив ні кому йти за собою, тільки Петрові й Яковові та й Іванові, братові Якова.³⁸ І прийшли до дому старшини божниці, бачить тривогу та й що плачуть і голосять велими.³⁹ І, ввійшовши, каже їм: „Чого тривожитесь та голосите? Дівча не імерло, а спить“;⁴⁰ і насміхались з нього. Він жс, вислав-

³⁷ Ті самі апостоли були свідками Преображення Ісуса та й його конання в Гетсиманії.

ши всіх, узяв батька дівчati й матір та й тих, що з ним були, увійшов туди, де лежало дівча.

⁴¹ I взявшi дiвча за руку, каже їй: „Талітá кумí“, що значить: Дiвчинко, кажутобi: встань.

⁴² I в ту мить пiднялось дiвча й ходило, бо було їй рокiв дванадцять. I всi здумiлись дiвом великим.

⁴³ I наказав строго, щоб нiхто не довiдався проце; й звелiв дати їй їсти.

19. Ієус у Назаретi.

6.—¹ I вийшовши звiд-

тiля, прийшов у свою батькiвщину, а за ним iшли його учнi. ² I як настала субота, почав навчати в божницi, й багато зi слухаючих дивувались, кажучи: „Звiдкiля те в нього? I що за мудрiсть дана йому? Й що за чуда такi, що дiються його руками? ³ Xiba ж вiн не тесля, син Марiї, брат Якова i Йосiї i Юди й Симона? I його сестри, чи не тут мiж нами?“ — i гiршились ним. ⁴ Сказав же їм Ієус: „Не є про-

³ Назаретанцi назвали згiрдливо Ієуса просто: тесля. Це могло бути з огляду на ремесло св. Йосифа, онiкуна Ієуса Христа; а може й сам Спаситель у молодостi вивчився цього ремесла та й працював як тесля (св. Юстин). Жидiвська молодь, навiть вищих суспiльних кругiв, училася взалюбки якогось ремесла. Сн. Павло, як звiсно, займався ткацтвом наметних тканин.

рок без чести, — хіба у своїй батьківщині й в своїй родині і в своєму дому⁵. ⁵ І не міг тут ні одного чуда зробити, тільки сікли в деяких недужих, положивши на них руки. ⁶ І дивувавсь їх невірству. Й ходив кругом по селах, навчуючи.

20. Ісус посилає апостолів на проповідь.

⁷ І покликав дванадцятьох, і почав їх висилати по двох, і дав їм «власть над духами нечистими». ⁸ І звелів їм, що нічого не брали ⁹ та дорогу, крім однієї

палиці, ні торби, ні хліба, ні грошей у черес; ⁹ щоб обувались у постоли й не одягались у дві одежі. ¹⁰ І говорив їм: „Коли де увійдете в дім, там і останайтесь, аж поки вийдете звідтіля. ¹¹ А хто не прийме вас, ані не послухають вас, виходячи звідти, обтрясять порох, що у вас під ногами, на свідчення їм. (Поправді кажу вам, відрадніше буде Содому й Гоморі у день судний, ніж місту тому).

¹² І вони вийшовши, проповідували, щоб каялися; ¹³ і бісів багато виганяли і намашували

¹³ Символ і приготування на установу св. Тайні Слеопомазання.

оливою багато недужих і вони одужували.

21. Ув'язнення і смерть Івана Хрестителя.

¹⁴ І прочув цар Ірод, — бо звісне стало його ім'я, — і сказав, що то Іван Хреститель воскрес із мертвих, і тому творяться чуда від нього.

¹⁵ Інші ж говорили, що це Ілля, а інші казали, що це пророк або один з пророків. ¹⁶ Ірод ж почувши, сказав: „Це Іван, що йому я відтяв

голову, оце він воскрес“.

¹⁷ Той бо Ірод, піславши, скопин Івана й посадив його у вязницю через Іродіяду, жінку Філипа, брата свого, що одружився з нею.

¹⁸ Бо Іван сказав Іродові: „Не годиться тобі мати жінку брата твоого“. ¹⁹ Іродіада же любувала на нього й хотіла його вбити, та не могла. ²⁰ Бо Ірод боявся Івана, знаючи його як чоловіка праведного й святого й беріг його;

¹⁶ Очевидно безнастанині докори сумління за невинне вбивство спонукували Ірода вперто твердити, що це воскресший Предтеча такі чуда творить.

²⁰ — У грецькім тексті так відданий цей стих: „Та слухаючи його, вагався: що робити? — а слухав його залюбки“.

(й слухаючи його, багато робив), та слуханього залюбки.

²¹ I настав пригідний день, коли Ірод на свої уродини бенкет справляв своїм вельможам і тисячникам та визначним Галилейським; ²² і дочка тієї Іродіяди увійшла й танцювала й подобалась Іродові й тим, що лежали з ним при столі. Цар сказав дівчині: „Проси в мене, чого хочеш, і дам тобі“; ²³ I поклянся їй: „Чого б ти й не попросила, дам тобі, хоч би й пів царства моого“.

²⁴ Вона ж, вийшовши, спитала своєї матері: „Чого просити?“ А та сказала: „Голови Івана Хрестителя“. ²⁵ I зараз поспішно ввійшовши до царя, просила, кажучи: „Хочу, щоб ти негайно дав мені на полумиску голову Івана Хрестителя“. ²⁶ I вельми зажурився цар, та через присягу і тих, що лежали з ним, не хотів їй відмовити. ²⁷ I зараз післав цар прибічника і звелів принести його голову. ²⁸ Той пішов відтяв у вязниці йому голову, і приніс

²¹ „Пригідний день“, на який чекала Іродіада, щоб пімститись на Івані Хрестителю.

²⁷ Прибічник, тобто вояк, що стояв при боці володаря для його охорони.

його голову на полумиску й подав дівчині, а дівчина подала її своїй матері.²⁹ I зачувши про це його учні, прийшли й взяли його тіло й положили його до гробу.

22. Чудесне розмноження хлібів.

³⁰ I посходилися апостоли до Ісуса й розказали йому про все, що робили та чого навчили.
³¹ А він каже до них: „Підіть ви самі окремо в безлюдне місце й спочиньте трохи“; бо приходило й відходило так багато, що їм і їсти не було часу.³² I відпили човном у безлюдне місце окреме.³³ Та бачили їх, як вони відливали, й

багато пізнало їх. I пішки збігались туди з усіх міст і упередили їх (і війшлись до нього).³⁴ I вийшовши (Ісус), побачив силу народу й змилосердиня над ними, бо були як вівці, що не мають пастиря і почав багато навчати їх.³⁵ I як донолі пройшло часу, приступили до нього його учні й кажуть: „Це місце безлюдне, а час уже пізний;³⁶ відпусти їх, нехай підуть у поблизькі хутори й села, та й куплять собі хліба, (не мають бо що їсти)“.
³⁷ Він же у відповідь сказав їм: „Дайте ви їм їсти“. I кажуть йому: „Хіба підемо й купимо за двісті динаріїв хліба,

щоб дати їм їсти?“³⁸ Він же каже їм: „Скільки маєте хлібів? Ідіть подивіться“. І довідавшись, кажуть: „Пять хлібів і дві риби“.³⁹ І звелів їм розсадити їх гурт коло гурта на зеленій траві.⁴⁰ І посідали гурт коло гурта, по сто ѹ по п'ятьдесят.⁴¹ І взяв п'ять хлібів та дві риби, підняв очі на небо, благословив і розломив хліби, дав своїм учням, щоб клали перед ними й обидві риби поділив на всіх.⁴² І їли всі ѹ наситились.⁴³ І назбирали окрушин дванадцять повних кошів, та ѹ з риб.⁴⁴ А тих, що їли, було п'ять тисяч чоловіка.

23. Ісус Іде по воді.

⁴⁵ І зараз присилував своїх учнів сідати до човна й поплинути по переду на той бік до Витсаїди, поки сам він відпустить народ.⁴⁶ І, відпустивши їх, пішов на гору помолитися.⁴⁷ І як настаяв вечір, човен був серед моря, а він сам один на землі.⁴⁸ І бачить, як вони мучаться, пливучи, бо вітер був їм супротивний; коло четвертої ж сторожі ночі приходить до них, ідучи по морю, і хотів поминути їх.⁴⁹ А вони, бачивши його, що він іде по морі, думали, що це мара й закрича-

ли; ⁵⁰ бо всі пойого ба-
чили та й налякались.
І зараз заговорив до них
і каже їм: „Бодріться,
— це я, не тривожтеся“.

⁵¹ I увійшов до них у
чонен та й затих вітер.
Вони вельми над міру
(затривожились і) здумі-
лись у собі; ⁵² не ро-
зуміли бо про хліби,
серце же їх було затвер-
діле.

24. Ісус уздоровляє не- дужих у землі Генеза- ретській.

⁵³ I, перепливши, при-
були в землю Генеза-
ретську й причалили.

⁵⁴ I як вийшли, вони з
човна, зараз пізнали
його ⁵⁵ й оббігши всю
сторону, стали на посте-

лях приносити хворих,
де чули, що він там є.

⁵⁶ I куди б він не при-
ходив, — до сіл чи міст,
чи на хутори, — на май-
данах клали недужих і
благали його, щоб хоч
до краю одежі його до-
торкнутись. I хто тільки
доторкнувсь, спасався.

25. Фарисейська облуда.

7. ¹ I сходяться до ньо-
го фарисеї і деякі запоміж
книжників, що прибули
з Єрусалиму. ² I, поба-
чивши, що деякі з його
учнів їли хліб нечистими-
ми, цебто невмітими ру-
ками, (докоряли); ³ бо
фарисеї й усі Жиди, по-
ки пильно не помиють
рук, не їдять, придержу-

ючись переказів предків.
⁴ Та й що з торгу, поки не покроплять, не їдять; багато іще й іншого, що приняли додержувати: обмивання чаш і горшків і мідяного посуду (й ослонів).⁵ Потім питали його фарисеї та книжники: „Чому твої учні не живуть за переказами старших, але невмітими руками їдять хліб?“⁶ Він же (у відповідь) сказав їм: „Добре пророкував Ісая про вас, лицемірів, як написано: Цей народ устами шанує мене, а серцем далеко відстоїг від мене;⁷ даремне ж почитають мене, навчаючи наук, — при-

казів людських.⁸ Занехавши бо заповідь Божу, держите прикази людські: обмивання горшків і чаш і чимало іншого такого подібного робите“.⁹ І говорив до них: „Добре! Відкидаєте ви заповідь Божу, аби зберегти свій приказ.¹⁰ Мойсей бо сказав: Шануй батька свого та свою матір; і хто злорічить на батька чи матір, смертю нехай помре.¹¹ А ви кажете: Коли хто скаже батькові чи матері: корван, цебто дар те, чимби ти користувався від мене.¹² Такому ви дозволяєте нічого вже не робити для батька¹ (свого) чи матері

⁶⁻¹³ Диви: Мат. 13, 11-16.

(своїй),¹³ внівець обертаєте слово Боже передказом вашим, що ви встановили. І подібного такого багато робите“.

26. Що сквернить людину.

¹⁴ І покликавши знову весь народ, промовив до нього: „Послухайте мене всі та й розумійте!

¹⁵ Немає нічого назовні людини, що ввійшовши в неї, що могло її сквернити; а що виходить від неї, те сквернить людину.

¹⁶ Коли хто має уші слухати, нехай слухає“.

¹⁷ А коли від народу

ввійшов до дому, то його учні спитали в нього про притчу. ¹⁸ І каже їм: „Чи то й ви без розуміння? Невже ж не розумієте, що все що іззовні входить у людину, не може осквернити її,¹⁹ бо не входить її в серце а в живіт, і виходить геть, усуваючи всяку їжу“.²⁰ Казав же: „Що виходить від людини, те сквернить людину;²¹ з середини бо, з людського серця виходять лихі задуми, розпуста, крадіжи, душегубства, перелюби,²² здирства, лукавства, підступ, безсоромність,

²¹ У славянськім тексті такий порядок: „лихі задуми, перелюби, любодійства, душегубства, крадіжи, здирства, обиди, лукавство, підступ, безсоромність, лукаве око, хула, гордія, безум“.

лукаве око, хули, гордіння, безум.²³ Усе це лихе з середини виходить і сквернить людину“.

27. Уздоровлення доночки Хананеянки.

²⁴ І вибравшись звідтіля, пішов на узгра́ниччя Тиру й Сидону. Та ввійшовши в дім, хотів, щоб ніхто не довідався, та не міг утаїтись.

²⁵ Бо зараз прочула про нього жінка, що в неї дочка мала нечистого духа і, прийшовши, припала до його ніг.²⁶ А жінка та була поганка, родом Сирофенікіянка, й благала його, щоб ви-

гнав біса з її дочки.
²⁷ (Ісус же) сказав їй: „Дай перше найстись дітям, не годиться бо відняти хліба в дітей і кинути щенятам“.²⁸ Вона відповідаючи, каже йому: „Так, Господи! Та ж і щенята їдять під столом кришки від дітей“.
²⁹ І сказав їй: „За це слово йди; біс вийшов з твоєї дочки“.³⁰ І пішовши до свого дому, застала, що дочка лежала на постелі, а біс вийшов.

28. Уздоровлення глухонімого.

³¹ І знову вийшовши з границь Тиру (й Си-

³¹ Ісус із округа Тиру удався вперед на північ аж близько міста Сидону й ідучи пограничним поясом Си-

дону), шляхом на Сидон удався над море Галилейське у границі Десятиміст.³² І приводять до нього глухого й немову й благають його, щоб поклав на нього руку.³³ І взяв він його від народу остроронь, вложив свої пальці в його уші, плюнувши, доторкнувшись до його язика,³⁴ та піднявши очі на небо, зідхнув³⁵ і сказав до нього: „Еффатá“, цебто: відчинися! ³⁵ І зараз отворились його уші й розвязалась запора його язика й він заговорив

якслід.³⁶ І наказав їм, щоб нікому не говорили. Та що більше він їм заповідав, тим більше розголосували.³⁷ І вельми дивувались, кажучи: Він добре все чинить; глухим дає чути а німим говорити.

29. Чудесне накормлення чотирьох тисяч народу.

8. - ¹ Тими днями, як знову багато було народу, а не мали що їсти, (Ісус) покликавши учнів своїх, каже їм:
² „Жаль мені тих людей;

дону на південний схід попри Ливанські гори, прибув на східний берег Йордану в області Десятиміст.

³² Євангеліст Марко з багатьох чудес, які там зробив Ісус Христос (Мат. 15, 30), вибирає це одне з огляду на символику уздоровлення глухого немови.

бо три дні вже пробувають, во мною, і не мають що їсти.³ А коли їх голодних відпушу до домів їх, то ослабнуть у дорозі, бо деякі з них поприходили здалека".

⁴ I відповіли йому учні його: „Звідки хто може їх тут нагодувати хлібом у пустині?“ ⁵ I запитав їх: „Скільки у вас хлібів?“ Вони сказали: Сім.

⁶ I звелів народові по-сідати на землі, і взявши сім хлібів, хвалу віддав, ламав і давав учням своїм, щоб роздавали; й во-

ни роздавали народові.

⁷ I мали рибок кілька; і поблагословивши, та-кох звелів їх роздати.

⁸ I всі їли й наситилися, а з позісталих кусків назбиравали сім кошиків.

⁹ A було їх яких чотири тисячі й відпустив їх.

¹⁰ I негайно всівши у човен з учнями своїми, й прибув у сторони Далманутські.

30. Осторога перед фарисейською наукою.

¹¹ I вийшли фарисеї та й стали сперечатись

²⁻⁴ Голод людей за духовним хлібом, що не дбаючи про потреби дочасні, три дні жадно слухали наук Спасителя, спонукав Ісуса зробити це велике чудо.

¹⁰ Місцевість в окрузі Магдали на південь від Генезаретського озера.

¹¹ Дивись: Мат. 16, 5-12.

з ним і жадали від нього ознаки, спокушуючи його.¹² І важко зітхнувши у своїм дусі, каже: „Чого ж рід цей домагається ознаки?“ Поправді кажу вам: „Не дастесь ознака цьому родові“. ¹³ І покинувши їх, знову сів у човен і поплив на той бік.¹⁴ І забули (учні його) взяти хлібів і крім одного бехонця, не мали нічого зі собою в човні.¹⁵ І наказував їм кажучи: „Глядіть, остерігайтесь розчини фарисейської та розчини Іродової!“¹⁶ І міркували між собою (кажучи): Це, що хліба не маємо.¹⁷ І порозумів Ісус та й каже їм: „Чого ви думаете, що хлібів не маєте?

Невже ж ще не розбираєте й не розумієте? Чи ще закамяніле маєте серце ваше?¹⁸ Маючи очі — не бачите; й маючи уші, — не чуєте? І не памятаєте,¹⁹ як п'ять хлібів ламав я на п'ять тисяч, скільки кошів повних кусків ви назбириали?“ Кажуть йому: „Дванадцять“.²⁰ А коли сім на чотири тисячі, скільки кошіків повних кусків ви назбириали?²¹ І кажуть: „Сім“.²² І сказав їм: „Як же не розумієте?“

31. Сліпець з Витсаїди.

²² І приходять у Витсаїду. І приводять до нього сліпого й благають щоб доторкнувся до нього.²³ І взявши за руку

сліпого, вивів його поза село та й плюнувши на його очі, положив на нього руки й запитав його: „Чи бачиш що?“
²⁴ Він поглянувши, сказав: „Бачу людей, що мов дерева ходять“.

²⁵ Потім знову поклав руки йому на очі й він прозрів і одужав і бачив ясно й здалека все.
²⁶ І відіслав його до дому, кажучи: „Ані до села не заходь; (й нікому в селі не розказуй)“.

32. Визнання апостола Петра.

²⁷ І вийшов Ісус та

учні його у села Кесарії Филипової; і в дорозі питав своїх учнів, кажучи їм: „Що кажуть люди, — хто я?“²⁸ Вони відповіли (кажучи): „Іван Хреститель, другі — Іллю, а інші — один з пророків“. ²⁹ А він каже їм: „Ви ж що кажете, — хто я?“ Петро у відповідь каже йому: „Ти Христос!“³⁰ І зборонив їм, щоб нікому не говорили про нього.

33. Ісус передсказує свої муки.

³¹ І почав навчати їх, що треба Синові чолово-

²⁴⁻²⁵ Зір вертав йому ступенево, рівно з тим, як росла його віра.

²⁷ Диви: Мат. 16, 13-18.

вічому багато стражда-
ти, і відчурається його
старшина й первосвящен-
ники й книжники, й у-
бють його, і на третій
день він воскресне.³² І
те слово говорив він
відкрито. А Петро взяв-
ши його на бік, почав
докоряти йому.³³ Він же
обернувшись і поглянув-
ши на своїх учнів, зга-
нів Петра, кажучи: „Геть
від мене, сатано! Бо ду-
маєш не про те, що Бо-
же, а про те, що люд-
ське”.

³⁴ І прикладавши на-
род ураз зо своїми уч-
нями, сказав їм: „Коли

хто хоче йти слідом за
меною, нехай виречеться
себе й візьме свій хрест
і йде за меною.³⁵ Бо хто
хоче зберегти свою ду-
шу, погубить її; а хто
погубить душу свою ра-
ди мене й евангелії, той
збереже її.³⁶ Бо що по-
може чоловікові, коли й
увесь світ здобуде, а
занапастить свою душу?³⁷
³⁷ Або що дасть чоловік
у замін за свою душу?³⁸
³⁸ Бо хто соромитиметь-
ся мене й моїх слів пе-
ред родом цим перелю-
бодійним і грішним, то
і Син чоловічий сороми-
тиметься його, як прииде

³³ Петро без сумніву говорив це з любови до Ісуса,
та й з чисто людських зглядів. Тому заслужив на це су-
воре упіmnення, бо противився Божим замірам.

у славі Отця свого з ангелами святыми".

9. - ¹ І сказав їм: „Поправді кажу вам, що деякі між тут приявними, не дізнатимуть смерти, поки побачать царство Боже, що приходить у силі“.

34. Переображення Господнє.

² А через шість день бере Ісус Петра, Якова та Івана й веде їх на гору високу, окрім савших. І переобразився перед ними. ³ А одежа його стала бліскуча й дуже біла (як сніг) якої білильник на землі не вміг би так вибілити. ⁴ І

явивсь їм Ілля з Мойсеєм та й розмовляли з Ісусом. ⁵ І озвавшись Петро, каже Ісусові: „Учителю, добре нам тут бути: Зробимо три намети, Тобі один, Мойсеєві один і один Іллі“. ⁶ Не знов було, що казати, — бо були налякані. ⁷ І почала хмара й отінила їх; і голос залунав з хмари: „Це Син мій улюблений, Його слухайте“.⁸ І негайно озирнувшись, уже нікого не бачили, лише Ісуса одного з ними.

⁹ А коли сходили з гори, наказав їм, щоб нікому не говорили, що

⁵ Грецький текст дослівно так має: „Добре, що ми тут“.

бачили, аж поки Син чоловічий воскресне із мертвих.¹⁰ І задержали вони це слово в собі, перепитуючись, що це є воскреснути з мертвих.

¹¹ Та й спитали його, кажучи: „Що це книжники кажуть, що перш має прийти Ілля“.¹² Він же (у відповідь) сказав їм: „Ілля прийде перш і все приготує; і як написано про Сина чоловічого, що багато він витерпить і погорджений буде?¹³ Але кажу вам,

що й Ілля прийшов та зробили йому, що хотіли, як про нього написано“.

35. Уздоровлення сновиди.

¹⁴ І, прийшовши до учнів, побачив багато народу кругом них та книжників, що перечаться з ними.¹⁵ І зараз увесь народ, побачивши його, здумівся й підбігаючи вітав його.¹⁶ І запитав (книжників): „Про що сперечаетесь

¹²⁻¹³ Змисл відповіди Ісуса такий: Ілля дійсно прийде при кінці світу. Але так, як пророки предсказали терпіння і смерть Месії; так і Ілля, коли появиться, щоб „приготувати“ другий славний прихід Спасителя, буде терпіти й умре (Обявл. св. Ів. 11, 3-11). — Один Ілля — св. Іван Предтеча — вже прийшов, та з ним також зробили, що хотіли, що було написане (ІІ Цар. 19, 1 і проч.).

з ними?“¹⁷ І озвавшись, один з юрби сказав: „Учителю, привів я мо-го сина до тебе, що має німого духа: ¹⁸ і де його схопить, рве його, й пі-ниться він, скречоче зу-бами й ціпенів. Я гово-рив твоїм учням, щоб прогнали його, — та не змогли.¹⁹ Він же відпо-відаючи, каже йому: „О роде невірний, поки бу-ду я з вами? поки тер-пітиму вас? Приведіть його до мене“.²⁰ І при-вели його до нього. А як тільки побачив його, зараз дух затряс ним і він, повалившись на

землю і кachaючись, за-пінився.²¹ І спитав бать-ка його: „Від якого ча-су, що це йому стало-ся?“ Той сказав: „Змал-ку.²² І часто кидало його в огонь і в воду, щоб його погубити. Та якщо можеш, поможи нам, змилосердившись над нами“.²³ Ісус же каже йому: „Коли мо-жеш вірувати, то тому, хто вірує, все можливе“.²⁴ І зараз закричавши батько дитяти, сказав крізь слізози: „Вірюю, Господи, поможи моєму недовірству!“

²⁵ Побачивши ж Ісус,

¹⁷ Хлопець був глухий і німий не з природи, тільки зі злосливого ділання злого духа.

¹⁸ Ті слова висказують біль Христового Серця над невірством Ізраїльського народа.

що збігається народ, погрозив духові нечистому, кажучи йому: „Духу німий і глухий, я тобі наказую: вийди з нього й більше не входь у нього“.²⁶ I закричав й вельми потряс (його) та й вийшов; і став не наче мертвий, так що багато дехто казали, що він умер.²⁷ Ісус же взявиши за його руку, підняв його й він устав.

²⁸ I як входив у дім, то учні його питали на самоті: „Чому ми не змогли вигнати його?“²⁹ I сказав їм: „Цей рід

нічим не можна вигнати, як тільки молитвою та постом“.

36. Ісус у друге заповідає свою смерть і воскресення.

³⁰ I, вийшовши звідтіля, переходили через Галилею і він не хотів, щоб хто зізнав.³¹ Навчав бо своїх учнів і казав їм: „Син чоловічий виданий буде в руки людям, і убють його, і вбитий по трьох днях воскресне.“³² Та вони не розуміли слова, а запинятися його боялись.

²⁹ Ісус як Бог і Господь приказує бісам і вони його слухають. Чоловік знову, як створіння, щоб вигнати злого духа з нещасної людини, мусить вооружитися надприродною силою. Це діється головно молитвою і постом.

37. Спір про першество.

³³ І прийшов у Капернаум, а як був у домі, запитав їх: „Про що ви дорогою говорили між собою?“ ³⁴ Вони ж мовчали; перемовлялись бо між собою в дорозі, хто більший.

³⁵ І сівши призвав дванадцятьох і каже їм: „Коли хоче бути першим, нехай буде з усіх останній і слуга всіх“ ³⁶ І, взявши дитину, поставив її посеред їх, і обнявши її, сказав до них: ³⁷ „Хто прийме одне з таких дітей в імя

моє, мене приймає; а хто мене приймає, не мене приймає, а того, хто мене післав“ ³⁸ Озвавсь до нього Іван (кажучи): „Учителю, ми бачили одного, що ім'я твоєм виганяє бісів, а не ходить з нами; й ми заборонили йому, бо не ходить з нами“ ³⁹ Ісус же сказав: „Не бороніть йому бо нема такого, що зробить чудо в моє ім'я, і зможе скоро лихословити мене. ⁴⁰ Бо хто не проти вас, цей за вас. ⁴¹ І коли хто напоїть вас чашею води в ім'я

³⁸⁻³⁹ Той чоловік виганяв бісів, висказуючи святе ім'я: Ісус, – а робив це з глибокою вірою у месіянське післанництво Ісуса та його чудотворну силу. Очевидно такий чоловік, – по словам Спасителя, – був учнем Ісуса, а не його противником.

моє за те, що ви Христові, поправді кажу вам, той не втеряє своєї нагороди“.

38. Небезпека згіршення

⁴² „Хто ж згіршисть одне з малих цих, що вірують (в мене), то краще було б такому, щоб йому млиновий камінь завісили на шию та й вкинули в море. ⁴³ І коли рука твоя гіршисть тебе, відотни її; краще тобі ввійти в життя калікою, ніж, маючи обі руки, відійти в пекло, в огонь невгласаючий, ⁴⁴ (де червяк їх не вмирає й

вогонь не вгасає).

⁴⁵ І коли твоя нога гіршисть тебе, відотни її; краще тобі ввійти в життя кривим, як маючи обі нозі, вкиненим бути в пекло, в огонь невгласаючий, ⁴⁶ (де червяк їх не вмирає і вогонь не вгасає). ⁴⁷ І коли око твоє гіршисть тебе, вибери його, краще тобі однооким увійти в царство Боже, ніж дві оци маючи, вкиненим бути в пекло вогняне, ⁴⁸ (де червяк їх не вмирає й вогонь не вгасає).

⁴⁹ Бо кожен вогнем посолиться, і кожна жер-

⁴⁴ Стихи: 44, 46, 48 у грецькім тексті не находяться, а взяті вони з пророка Ісаї 66, 24.

^{49–50} Щоб ніколи не дати згіршення другим, це ви-

тва сіллю посолиться.
⁵⁰ (Сіль — добра річ);
та коли сіль несоленою

стане, то чим осолити
її? Майте в собі сіль і
майте мир між собою.

У Переї, Юдеї і Єрусалимі (10, 1 - 13, 37)

39. Подружжя і безжєнство.

10. — ¹ І, выбравшись звідтіля, приходить у сторони Юдейські й на той бік Йордану; і знову зійшовсь народ до нього і своїм звичаєм знов навчав їх. ² І, приступивши фарисеї, питали його, спокушуючи: „Чи годиться чоловікові відпустити жінку?“ ³ Він

же, відповідаючи, сказав їм: „Що заповідав вам Мойсей?“ ⁴ А вони сказали: „Мойсей дозволив написати розвідного листа та й відпустити“. ⁵ Ісус же промовив до них: „За жорстокосердя ваше написав вам таку заповідь. ⁶ З початку ж творення жінкою і чоловіком створив їх Бог; ⁷ длятого покине чоловік

магає від людини жертви виречення (сіль — диви: Левіт 2, 13) та й посвяти (огонь).

батька свого й матір,
⁸ і зєднається з жінкою
 своєю й стануть об обоє
 одним тілом; то вже їх
 не двоє, а одне тіло.
⁹ То ж, що Бог зєднав,
 чоловік нехай не розлучу-
 час“.

¹⁰ А вдома учні зно-
 ву про це питали його.
 І каже їм: ¹¹ „Хто відпу-
 стить свою жінку та й
 ожениться з іншою, чу-
 жоложить з нею; ¹² і ко-
 ли жінка покине свого
 чоловіка й віддастися за
 іншого, чужоложить.“

40. Ісус благословить діток.

¹³ І приносили до ньо-
 го діток, щоб доторкнув-
 ся до них, а учні збо-
 роняли тим, (що прино-
 сили). ¹⁴ Побачивши те
 Ісус, гнівався і сказав
 їм: „Пустіть діток при-
 ходити до мене й не бо-
 роніть їм, таких бо —
 царство небесне. ¹⁵ По-
 правді кажу вам: Хто не
 прийме царства Божого
 як дитина, не івайде в
 нього“. ¹⁶ І, обнявши їх,
 клав на них руки й

¹⁰ Нерозривність подружжя була для учнів такою но-
 вітством, що вагались, чи добре зрозуміли науку Спасите-
 ля. Ісус ставить ясно послідовність, що виходить з на-
 уки про нерозривність подружжя. Диви: Мат. 19, 10.

¹⁵ Дитина з природи своєї має почуття невинності;
 це учень Христовий одержує через освячену благодать.
 — Як дитина без застереження та з великою пошаною

благословив їх.

41. Ісус і багатий юнак.

¹⁷ Як виходив він у дорогу, прибіг один, і впавши на коліна перед ним, запитав його: „Учителю добрий!, що мені робити, щоб унаслідити жигтя вічне?“ ¹⁸ Ісус же сказав йому: „Чого звеш мене добрим? Ніхто не добрий, тільки один Бог.

¹⁹ Знаєш заповіди: не чужолож, не вбивай, не кради, не свідчи ложно, не роби кривди, шануй батька твого й матір“. ²⁰ Він же, відповідаючи, каже йому: „Учителю,

усе те я зберігав з малку моого“.²¹ Ісус же, поглянувши на нього, полюбив його й сказав йому: „Одного не достає тобі: йди, що маєш, продай та й роздай убогим, а матимеш скарб на небі; і приходить та й іди слідом за мною, взявши хрест.“ ²² А він похнюпився на це слово та й відійшов засмучений, бо великі мав маєтки.

²³ Ісус, поглянувши довкруги, каже до своїх учнів: „Як тяжко тим, що мають багатства, ввійти у царство Боже“. ²⁴ Учні же дивувались

приймає поучення батьків та вчителів, так щиро, слухняно й без застереження слід приймати правди Божого обявлення (св. Іван Золотоуст).

на його слово. А Ісус, знову відповідаючи, каже їм: „Діти, як тяжко тим, що вповають на багатства, ввійти в царство Боже! ²⁵ Легше верблюдові пройти через ушко голки, ніж багатому ввійти в царство Боже“. ²⁶ Вони ще більше здивувались і говорили між собою: „То хто ж може спастися?“ ²⁷ Ісус же споглянувши на них, каже: „У людей це неможливе, та не в Бога; усе бо можливе в Бога“.

42. Нагорода апостолів.

²⁸ А Петро почав говорити йому: „Ось ми все покинули та й пішли слідом за тобою“.²⁹ Ісус же відповідаючи, сказав: „Поправді кажу вам, нема такого, хто б покинув дім, чи братів, чи сестер, чи батька, чи матір, чи жінку й дітей, чи поля ради мене й евангелії;³⁰ та й не прийняв би всотero, тепер ураз із гоненням, домів і братів і сестер (і бать-

²⁷ Прегарне пояснення до цього стиха дає історія християнського монашества. Тисячі й тисячі душ у цвіті віку міняють багатства, земні розкоші й почесті за хрест Христовий. Багаті стають слугами найубожчих; а тернєвий вінець Христовий вибирають замість золотих вінків, що їм подає світ.

³⁰ Жертва для Христа вже на цім світі буде всотero нагороджена. Порівняй, що каже св. Павло: „... ніби

ка) й матерів і дітей й ґрунтів, а на тім світі життя вічне.³¹ Многі з перших будуть останні, а останні — перші“.

43. В дорозі до Єрусалиму.

³² А були вони в дорозі, йдучи до Єрусалиму. Ісус ішов попереду їх, і дивувались, та й ідучи за ним, жахались. І, взявші знову дванадцять, почав їм говорити, що з ним має статись:³³ „Оце входим у Єрусалим і Син чоловічий виданий буде пер-

восвященикам і книжникам, і засудять його на смерть і видадуть його поганам;³⁴ і глумитимуться над ним і битимуть його та й оплюють його, й убють його, а по трьох днях воскресне“.

³⁵ І приступають до нього Яків та Іван, сини Зенедеїві, кажучи Йому: „Учителю, хочемо, щоб те, чого проситимемо, ти нам зробив“.³⁶ Він же сказав їм: „Чого ж хочете, щоб я зробив вам?“³⁷ Вони ж сказали Йому: „Дай нам, щоб один праворуч тебе, а один

сумні, та занжди радісні; ніби вбогі, багатьох же збагачуємо; ніби нікого не маємо, та все держимо“ (ІІ Кор. 6, 10). Та враз з тим на правдивого учня Христового прийдуть гонення. Життя вічне — це кінцева невиянуча нагорода.

ліворуч, сиділи ми в твоїй славі".³⁸ Ісус же сказав їм: „Не знаєте, чого просите. Чи зможете пити чашу, що я пию, і хреститися хрещенням, що я хрищуся?"³⁹ Вони ж відповіли йому: „Можемо". А Ісус сказав їм: „Чашу, що я пию, питимете, і хрещенням, що я хрищуся, хреститиметься;⁴⁰ а сидіти праворуч мене та ліворуч, не мое це давати, але кому приготовано".⁴¹ І почувши десьять почали негодувати на Якова й Івана.

44. Першество в царстві Божім.

⁴² Ісус же, покликавши їх, каже їм: „Ви знаєте, що ті, що вважаються володарями народів, панують над ними, а їх вельможі владають ними.⁴³ Не так же буде у вас; а хто у вас хоче бути великим, нехай буде нам слугою;⁴⁴ а хто хоче бути першим, нехай буде всім рабом.⁴⁵ Бо й Син чоловічий не прийшов, щоб служили йому, але щоб послужити й дати душу свою викуп за багатьох.

³⁸ Чаша – це доля, тут доля терпіння. Хрещення – значить занурення у воді; тут представляє цілковите затоплення в морі терпіння і смерті. Участь у чаші й хрещенні Ісуса, це уділ у спасительній терпінні й мукинцтві за Ісуса та його правду.

45. Єрихонський сліпець

⁴⁶ І приходять у Єрихон. А коли з Єрихону виходив і учні його й народу багато, син Тимеїв, Вартімей сліпий, прошак, сидів при дорозі. ⁴⁷ І прочувши, що це Ісус з Назарету, почав кричати й казати: „Сину Давидів, Ісусе, змилийся надо мною!“ ⁴⁸ І сварили на нього багато, щоб замовк, а він ще голосніше кричав: „Сину Давидів, змилийся надо мною!“. ⁴⁹ І, зупинившись Ісус, сказав: „Покличте його“. І кличуть сліпого, кажучи йо-

му: ⁵⁰ „Бодрись, устань, кличе тебе“. Він же скинувши верхню свою одежду, скочив і прийшов до Ісуса. ⁵¹ Ісус же озванившись до нього, сказав: „Що хочеш, щоб я зробив тобі?“ Сліпий сказав йому: ⁵² „Учителю, щоб я прозрів“. А Ісус сказав йому: „Іди, віра твоя спасла тебе“. І той зараз прозрів і пішов дорогою за Ісусом.

46. Вїзд до Єрусалиму.

11. – ¹ І коли наблизились до Єрусалиму, до Вигфагії і Витанії, біля Оливної гори, посилає

⁴⁶ Так у грецькім тексті. У славянськім так віддано: „Вартімей сліпий, сидів при дорозі й просив“.

двох своїх учнів² і каже їм: „Підіть у село, що перед вами й зараз, увійшовши в нього, найдете привязане осля, на якse ніхто ще з людей не сідав, одв'язавши його, приведіть.³ І коли хто вам скаже: Шо це ви робите? — то скажіть: Господь требує його; й зараз відішло назад його сюди“.⁴ Вони відійшли й найшли осля, привязане коло воріт на роздорожжі, й відв'язують його.⁵ І деякі з тих, що там стояли, казали їм: „Шо робите, відв'язуючи осля?“⁶ А вони відказали їм, як звелів Ісус; і відпустили їх.⁷ І приводять осля до Ісуса й

кладуть на нього сюй одежі, а він сів на нього.⁸ Багато же їх розстеляли свої одежі по дорозі, інші ж різали віття на полях (з дерсв) і стелили дорогу.⁹ А ті, що йшли попереду й за ним, викрикували (кажучи): „Осанна! Благословен, що йде в імя Господнє!¹⁰ Благословенне (грядуще в імя Господа), царство вітця нашого Давида! Осанна на висоті“.

¹¹ І ввійшов Ісус у Єрусалим і у храм, оглянувши все; а як настав пізний час, вийшов у Витанію з дванадцятьма.

47. Ісус проклинає смоківницю і проганяє купців з святыні.

¹² А назантра, як виходили з Виганії, зголоднів. ¹³ І побачивши смоківницю oddалеки, що мала листя, підійшов, чи не найде чого на ній. І, прийшовши до неї, нічого не знайшов, тільки листя; бо іде не була пора на смокви. ¹⁴ І, озвавшись Ісус, сказав до неї: „Нехай ніколи повік ніхто не їсть овочу з тебе“. І чули його учні.

¹⁵ І приходять у Єрусалим І ввійшовши Ісус

у храм, став виганяти купців і продавців у храмі, й поневервтає столи міняйлів і ослони тих, що продавали голуби. ¹⁶ І не дозволяв, щоб хто посудину непеноносив через храм. ¹⁷ І навчав і говорив їм: „Чи не написано, що мій дім дім молитви зватиметься для усіх народів? — ви же зробили його вертсом розбійників. ¹⁸ І чули первосвященики й книжники й шукали, як би погубити його; та боялися його, увесь бо народ дивувався його науці. ¹⁹ А, як настав

¹⁵⁻¹⁷ Ісус вперед оглядає все, бо це „дім“ його Отця“ (Лука 2, 49); нестерпінно надежиття, очищує храм як Господь і Цар на Сіоні (Пс. 2, 6-9).

вечір, вийшов геть з міста.²⁰ Вранці мимоідучи, побачили, що смоківниця усохла від кореня.²¹ І згадавши Петро, каже йому: „Учителю, глянь, смоківниця, що ти прокляв, усохла“.²² І, (відповідаючи), Ісус каже: „Майте віру Божу.²³ Ноправді кажу вам, що хто скаже цій горі: Двигнись і кинься в море, та й не сумнітиметься у своїм серці, а матиме віру, станеться так, як говорить, і буде йому.²⁴ Тим то й кажу вам: Усе, що тільки в молитві просите,

віруйте, що одержите, й буде вам.²⁵ І як стоїте, молячись, прощайте, коли що маєте на кого, щоб і Отець ваш, що на небесах, відпустив вам провини ваші.²⁶ Коли ж ви не прощаєте, то й Отець ваш, що на небесах, не простить вам ваших провин“.

48. Ісус дас відправу фарисеям.

²⁷ І приходять знов у Єрусалим. І як він ходив у храмі, приходять до нього первосвященики й книжники й старші,²⁸ й сказали йо-

²⁴⁻²⁶ Ісус повчає апостолів про силу молитви, подаючи заразом умовини — віру й прощення ближнім — від яких залежить Й успіх.

му: „Якою властю ти це робиш? І хто дав тобі таку властивість, щоб це робити?“²⁹ Ісус (у відповідь) сказав їм: „Запитаю я вас одне слово, і відповідайте мені, то й я скажу вам, якою властивістю це я чиню.“³⁰ Хрещення Іванове з неба було, чи від людей? — скажіть мені!“³¹ Вони ж міркували між собою, кажучи: Коли скажемо: в неба, то скаже: Чого ж ви йому не повірили?³² А коли скажемо: від людей, то боялись нарощу, всі бо вважали Івана, що він пророк.³³ І, озвавшись, кажуть: „Не знаємо!“ І, відповідаючи

Ісус, каже їм: „То й я не скажу вам, якою властивістю це чиню!“.

49. Притча про злочинних виноградарів.

12. -¹ І почав промовляти до них у притчах: „Виноградник насадив чоловік, і обгородив тимом, і викопав винотоку, й збудував башту, й передав його виноградарям, і відіхав у чужину.² В відповідну пору вислав слугу, щоб від виноградарів узяти плоду виноградного.³ Вони ж, ухопивши його, побили й відіслали з нічим.⁴ І знову післав до них другого слугу; — та й на

¹⁻¹² Дивись: Мат. 21, 33-43.

того кидаючи каміннями, пробили йому голову й відіслали зневаженого.

⁵ I знову післав іншого, і того вбили; й багато інших — одних побили, а одних повбивали. ⁶ Ще одного мав сина, улюбленого свого; та й того післав до них на остаток, кажучи: Посоромляться сина мого. ⁷ А ті виноградарі говорили між собою: Це ж наслідник; ходімо вбємо його й наше буде наслідство. ⁸ I схопивши його, убили й викинули його геть із виноградника. ⁹ Що ж зробить господар виноградника? — Прийде й вигубить виноградарів,

а виноградник віддасть іншим.

¹⁰ Чи ви не читали цього Писання: Камінь, що відкинули будівничі, цей став наріжним каменем; ¹¹ від Господа те сталося і дивне в очах наших. ¹² I шукали дістати його в свої руки, але побоялись народу; врозуміли бо, що про них говорив ту притчу. Та зіставивши його, відйшли.

50. Що кесареве віддаите кесареві, а що Боже Богові.

¹³ I посилають до нього декого з фарисеїв і іродіян, щоб піймати його на слові. ¹⁴ I, прий-

¹⁴ Дивись: Мат. 22,17-21.

шовши, кажуть йому : „Учителю, знаємо, що ти праведний і не зважаєш ні на кого, бо не дивишся на лицے людей, а по правді на путь Божу наставляєш. Годиться данину кесареві давати, чи ні? Давати нам, чи не давати?“¹⁵ А він, знаючи їх лицемірство, сказав до них: „Що ви мене спокушуєте? Принесіть мені динарій, щоб я побачив.“¹⁶ Вони ж принесли. І каже їм: „Чия це подоба й напис?“ Вони сказали йому: „Кесаря“.¹⁷ А Ісус, (відповідаючи), сказав їм: „Віддайте, що кесареве кесареві, а Боже Богові“. І дивувались йому.

51. Воскресення мертвих.

¹⁸ І приходять до нього садукеї, що то кажуть: воскресення нема; та й питали його, кажучи: ¹⁹ „Учителю, Мойсей написав нам, як що у кого брат помре й віставить жінку, а дитини не зіставить, то щоб узяв його брат жінку його й відродив потомство свому братові.²⁰ Сім було братів; і перший взяв жінку, й умираючи, не зіставив дітей; ²¹ і другий узяв її, і помер не зіставивши потомства; і третій також так.²² І всі сім (узявши її) не остали дітей. А після всіх умерла й жінка.²³ У вос-

кресенні, коли воскреснуть, котрому вона буде жінкою, бо сімох її мали за жінку?“²⁴ Ісус (у відповідь) сказав їм: „Чи не тому ви й помиляєтесь, що не знаєте ні Писання, ні сили Божої? ²⁵ Коли бо із мертвих воскреснуть, то ні женяться, ні віддаються, а будуть як ангели на небесах.²⁶ А про мертвих, що вони воскреснуть, чи ж не читали в книзі Мойсейовій (у тім місці, де) про кущ, як промовляв до нього Бог: Я є

Бог Авраамів, і Бог Ісааків і Бог Яковів?²⁷ Не мертвих Бог, а (Бог)живих? Тим то ви вельми помиляєтесь“.

52. Найбільша заповідь у Законі.

²⁸ І приступивши один із книжників, що чув, як вони перепитувались та побачивши, що добре їм відповів, спитав його: „Котра заповідь перша з усіх?“²⁹ Ісус відповів (йому), що перша з усіх заповідей: „Слухай Ізраїлю, Господь Бог наш,

²⁶ Дивись: Мат. 22,32.

²⁹ Слова взяті з Мойсеєвого Второзаконня (6,4 і 9) і вони становили молитву кожного Ізраїльтяніна та й були вписані на їх богоміллях (Мат. 23,5). Ісус вказує на духа цієї молитви, що заразом є основою й істотою правдивої побожності.

Господь один;³⁰ і, люби Господа Бога твого усім серцем твоїм, і всією душою твоєю, і всією думкою твоєю, і всією силою твоєю. – (Це перша заповідь).³¹ А друга (подібна до неї) така: Люби близького твого, як себе самого. Більшої від цих другої заповіді нема”.³² І сказав йому книжник: „Добре, учитель; Ти істинно сказав що один (Бог) і нема іншого окрім його;³³ і що любити його всім серцем і всією думкою і всією душою і всією силою та любити близького, як себе самого, – це більш, ніж усі все-

палення і жертви”.

³⁴ Ісус же побачивши що розумно відповів, сказав йому: „Ти недалеко від Божого царства”. І ніхто більше не важився питати його.

53. Як Христос син Давидів.

³⁵ А Ісус навчаючи в храмі, почав говорити: „Як це книжники кажуть що Христос, син Давидів?³⁶ Сам бо Давид промовив Духом Святым: Сказав Господь Господеві моєму: Сиди право руч мене, поки положу ворогів твоїх підніжжям ніг твоїх.³⁷ Сам жс Давид зне його Господом,

³⁷⁻³⁹ Ісус повчає, що достойність і правдива велич

то як же він син його?“⁴¹
 — І багато народу слухало його залюбки.³⁸ І говорив їм у своїй науці: „Стережіться книжників, що люблять у шатах ходити й привіти на базарях,³⁹ та перші сидження у божницях і перші місця на бенкетах.⁴⁰ Ті, що відають вдовині хазяйства й навбач довго моляться, — такі приймуть тяжчий засуд.

54. Вдовина лента.

⁴¹ І сидячи напроти

скарбони, дививсь, як народ кидає гроши у скарбону й багато заможних кидали багато.⁴² І прийшла одна вбога вдовиця й вкинула дні ленті, цебто кодрант.⁴³ І призвавши учнів своїх, сказав їм: „По правді кажу вам, що ця вбога вдовиця більш усіх укинула, що викидали у скарбону.⁴⁴ Усі бо з надстатку свого викидали, ця ж з недостатку свого, що тільки мала, вкинула, увесь свій прожиток.

Месії не в тому, що він по тілу — син Давидів, але в тому, що цей написав Духом Святым натхнений — що він відвічний Син Божий. Народ відчував голосного пастиря (Єзикіїл 34,23) і відчував, що це до нього промовляє „учитель“, вже давно передсказаний (Ісая 50,4). Однак світські й духовні провідники через засліплену гордістю рішені були радине відкинути Божу любов у Ісусі.

55. Передеказання зруйнування святині й кінця віку.

13. — ¹ І як виходив із храму, каже йому один з його учнів: „Учителю, що за каміння і яка то будівля!“

² Ісус же (відповідаючи) сказав йому: „Чи бачиш ці великанські будівлі? не зістанеться тут камінь на камени, що б не зруйновано“.

а) Ознаки кінця світу

³ Коли ж він сидів на горі Олівній, напроти храму питали його на самоті Петро й Яків і Андрей: ⁴ „Скажи нам, коли це буде й яка оз-

нака, коли має усе скінчитись.“

⁵ Ісус (у відповідь) почав промовляти: „Стережіться, щоб хто вас не оманив. ⁶ Бо чимало прийде під моїм ім'ям, кажучи, що це я. І багатьох омануть. ⁷ Коли ж почуєте про війни й про воєнні кличі, не трівожтесь, бо мусить це статись, але то ще не кінець. ⁸ Устане бо народ на народ і царство на царство й місцями будуть землетруси, будуть голоди (й заворушення). Це початок горя. ⁹ Ви ж самі остерігайтесь: ви даватимуть бо вас на суди й битимуть по божницях й поведуть перед

воєводів та царів вадля мене, на свідкування їм.

¹⁰ І між усіма народами має вперед проповідуватись євангелія. ¹¹ Коли ж вестимуть вас, щоб видати, не турбуйтесь заздалегідь, що вам казати (ані надумуйтесь), а що дастися вам тієї години, те й кажіть; не ви бо промовлятимете, але Дух Святий. ¹² І видаватиме брат брата на смерть і батько дитину й покстануть діти на батьків й убиватимуть їх. ¹³ І будуть ненавидіти вас усі за ім'я моє; хто ж видер-

жить до кінця, той спасеться[“].

б) Спustoшення храму

¹⁴ Коли ж побачите гидоту спустошення, що про неї віщував пророк Даниїл, стоячу, де не слід, — хто читає, нехай розуміє —, тоді ті, що в Юдеї, нехай утікають в гори; ¹⁵ хто ж на покрівлі, нехай не злазить у хату і не входить узяти що із свого дому; ¹⁶ і хто на полі, нехай не вертається назад узяти свою одежду. ¹⁷ Горе ж vagitnim i goduychim u

¹¹⁻¹³ Тяжкі переслідування Церкви та й її апостолів-єпископів і священиків – не тільки не є перепеною, але часто спричиняє поширення євангелії та показує наглядно побіду й триумф св. Духа над брутальною фізичною силою.

той час! ¹⁸ Моліться же, щоб не довелось вам утікати зимию. ¹⁹ Будуть бо ті дні такою скорботою, що її не було від початку світа, як Бог сотворив, аж до нині й не буде. ²⁰ І коли б Господь не вкоротив днів, то б не спаслася ні одна людина; але задля вибраних, що вибрав їх, вкоротить ті дні.

²¹ Тоді, коли хто вам скаже: Глянь, тут Христос; дивись, он там, — не йміть віри; ²² повстануть бо лжехристи й лжепророки й будуть чинити ознаки й дива, щоб отуманити, як можна, й вибраних. ²³ Ви ж глядіть, ось наперед я сказав вам уссе.

в) *Прихід Сина чоловічого*

²⁴ Та у ті дні, після горя того, померкне сонце й місяць не дастъє сного світла; ²⁵ й зорі падатимуть з неба й силі, що на небесах, захитаються. ²⁶ І тоді побачать Сина чоловічого, що йтиме на хмарах зі силою великою і славою.

²⁷ І тоді пішле ангелів (своїх) і збере вибраних своїх від чотирьох вітрів: від краю землі по край неба. ²⁸ Від смоківниці ж навчіться притчі; як віття її стає мягкое й пускає листя, знасте, що літо близько. ²⁹ Так і ви: коли побачите, що це діється, знайте, що бли-

зько під дверима.³⁰ Правді кажу вам: Що не перейде рід цей, поки це все станеться.³¹ Небо й земля перейдуть, слова ж мої не перейдуть.

г) *Будьте готові*

³² Про день же той чи годину ніхто не знає, ні ангели, що на небі, ні Син, тільки Отець.³³ Глядіть, чувайте й моліться, не знаєте бо, коли на-

стане час.³⁴ Як чоловік, що відходячи, зоставляє дім свій, і давши слугам своїм власті і кожному своє діло, воротареві ж звелів пильнувати.³⁵ Тож і ви чувайте, бо не знаєте, коли пан дому прийде; у вечері, чи опівночі, чи в півні, чи ранком;³⁶ щоб, прийшовши несподівано, не застав вас сплячих.³⁷ А що вам кажу, усім кажу: чувайте!

46

³² Час і година страшного суду з волі Отця небесного закриті й незнані ні одній сотореній істоті: ні людям, ні ангелам, ані найвищі поставленій, бо понад усіх ангелів і до Божої слави піднесеній людській природі Ісуса Христа (Филип. 2,10). Очевидно Боже Слово, як друга Божа Особа, знає цю таємницю, але не для обявлення її людям. – Знати, що прийде суд, це потрібне й корисне для душі; не знати, коли прийде суд, також потрібне й хосенне, бо спонукує нас до чування і молитви.

Муки, смерть і прославлення
Ісуса Христа.

(14, 1 - 16, 20)

56. Постанова юдівської
Високої Ради.

14. - ¹ За два дні була пасха й опрісноки. І шукали первосвященики й книжники, якби його підступом схопити й убити. ² Та казали: „Тільки не в свято, щоб

не повстав розрух у народі“.

57. Гостина у Витанії.

³ Як був він у Витанії, в домі Симона про-
каженого, й возліг за
столом, прийшла жінка,
маючи алябастрову по-
судину, повну міра нар-

¹ Дивись: Мат. 26, 2-17.

³ Нард—це індійська рослина, що з її коріння і листя витискають дуже пахучий олійок. Переходили його в алябастрових пляшечках, що кінчилися довгою вузенькою шийкою, щільно зверху заливленою. При ужитті надбивали шийку й виливали олійок. Цей олійок був дуже пошукуваний і очевидно дорогий — понад триста динаріїв (50 доларів).

дового, правдивого й предорогого; й розбивши посудину алябастро-ву, алила йому на голову.⁴ Були деякі, обурюючись між собою (і говорили): „На що ця втрата міра? ⁵ Можна було б продати це більш ніж за триста динаріїв та й роздати вбогим“⁶. І дорікали їй.

⁶ Ісус же сказав: „Оставте її. На що завдаєте їй жалю? Вона добре діло зробила для мене.⁷ Завжди бо вбогих маєте во собою, й коли схочете, можете їм добро чинити;⁸ мене ж не завжди маєте. Що могла, те зробила вона: зараз легідь намостила ті-

ло мое на похорон.⁹ Поправді кажу вам: „Де тільки буде проповідувана оця євангелія по всьому світу, казатиметься й про те, що вона вчинила, на її спомин“.

58. Зрада Юді.

¹⁰ А Юда Іскаріотський, один з дванадцятьох, пішов до первосвящеників, щоб їм видати його. ¹¹ Вони ж почувши, зраділи й обіцяли йому срібняків дати. І шукав, як би в догідний час його видати.

59. Тайна Вечеря.

¹² І першого дня оприєноків, коли пасхальне

ягня заколювали, кажуть
йому його учні: „Де
хочеш, щоб ми, пішов-
ши, наготовили тобі
спожити пасху?“¹³ Пось-
лає двох зі своїх учнів
і каже їм: „Ідіть у місто
й стріне вас чоловік,
що нестиме збанок води;
йдіть за ним: ¹⁴ і куди
внійде він, скажіть го-
сподареві дому: що учи-
тель каже: Де світлиця
моя, що споживатиму
там пасху з моїми учня-
ми? ¹⁵ І він покаже вам
горницю простору, при-
брану й готову; там
приготовіть нам“.¹⁶ І пі-
шли його учні й прий-
шли до міста й знайшли,
як сказав їм, і приго-
товили пасху.

¹⁷ І як настав вечір,
приходить з дванадцять-
ма. ¹⁸ І коли вони возле-
жали за столом і їли,
Ісус сказав: „Поправді
кажу вам: Один зпоміж
vas, що єсть зо мною,
врадить мене“.¹⁹ Вони ж
почали сумувати й го-
ворити до нього один
по одному: „Чи не я?“
(і другий: „Чи не я?“
²⁰ А він (озаввішись) ска-
зав їм: „Один з дванад-
цятьох, що вмочає зо
мною у миску.“ ²¹ Прав-
да, Син чоловічий іде,
як написано про нього,
та горе тому чоловіко-
ві, що врадить Сина чо-
ловічого; краще було б
не родитись чоловікові
тому“.

²² І коли ж вони їли, Ісус узяв хліб і поблагословивши, розломив і давав їм і сказав: „Прийміть, їжте, це Тіло моє“.

²³ І взявши чашу й вдавши хвалу, подав їм і пили з неї усі. ²⁴ І сказав їм: „Це Кров моя (нового) завіту, що за багатьох проливається.

²⁵ Нацправді кажу вам: Не питиму вже від плоду виноградного, аж до того дня, як нове питиму в царстві Божім“. ²⁶ І заспівавши пішли на гору Оливну.

60. Передеказання відречення Петра.

²⁷ І говорить їм Ісус:

„Усі ви згірщитеся мною цієї ночі, бо написано: Поражу пастиря і розсиплються вівці“. ²⁸ А потім, як воскресну, попереджу вас у Галилеї“.

²⁹ Петро же каже йому: „Хоч усі згіршатися, тільки не я“. ³⁰ І каже йому Ісус: „Поправді кажу тобі: що сьогодні цієї ночі, перше, ніж півень заспіває двічі, тричі відречешся мене“. ³¹ А він ще більш запевняв: „Та хоч би мені й умерти з тобою, не відциураюсь тебе“. Так само й усі говорили.

²²⁻²⁴ Дивись: Мат. 26,26-28.

²⁷ Захарія 13,7.

61. Гетсиманія.

³² І приходять до хутора, що йому на ім'я Гетсиманія, і каже до своїх учнів: „Посидьте тут, поки (піду) помолюсь“.³³ І бере зо собою Петра й Якова й Івана й начав жахатись й тужити. І каже їм:
³⁴ „Прискорбна душа моя до смерти; останьтесь тут і чувайте“.³⁵ І відійшовши трохи, пріпав до землі і молився, щоб, коли можливо, ми нула його та година;³⁶ й говорив: „Авва, Отче, - Тобі все можливе, мимонеси від мене цю чашу,

тільки ж не чого я хочу, а чого ти“.³⁷ І приходить і знаходить їх сплячих, і каже Петрові: „Симоне, ти спиш? Не зміг ти й одної години чувати?³⁸ Чувайте й моліться, щоб не ввійшли ви в спокусу; бо дух охочий, та тіло немічне“.³⁹ І знову пішов і молився, те ж саме слово промовляючи.⁴⁰ А вернувшись, знайшов їх знову сплячих, бо очі у них злипались; і не знали вони, що йому відповісти.⁴¹ І приходить у третє і каже їм: „Усе ще спите й спочиваєте? Годі, прийшла

³⁵⁻³⁶ Дивись Мат. 26,38-39; „Авва“ сирійсько-халдейське слово – рівнозначне зо словом: Отець.

година: оце видається Син чоловічий у руки грішників.⁴² Уставайте, ходім; ось зрадник мій наблизився“.

62. Схоплення Ісуса.

⁴³ I зараз, як ще він говорив, приступає Юда, один з дванадцятьох, і з ним багато народу з мечами й дрючками, від первосвящеників і книжників і старших.⁴⁴ А зрадник його дав знак їм, кажучи: „Кого я поцілую, то він; беріть його, та й ведіть обережно“.⁴⁵ I прийшовши, зараз приступив до нього й каже: „Учител-

лю, (Учителю)!“ та й поцілував його.⁴⁶ Вони ж наложили на нього руки й скопили його.⁴⁷ Один же хтось із тих, що стояли, витягнувши меч, ударив слугу первосвященика й відтяв йому вухо.⁴⁸ I, озвавшись Ісус, сказав їм: „Неначе на розбійника вийшли ви з мечами й дрючками, щоб спіймати мене.⁴⁹ Щодня був я з вами в храмі, навчаючи, й ви мене не брали; але нехай сповниться Писання“.

⁵⁰ I покинувши його, повіткали всі.⁵¹ А один якийсь юнак ішов за

⁵¹⁻⁵² Був це мабуть євангеліст Марко. Пробудившись відай від гамору, що повстав з приходом вояків і нароп-

ним, зодягнений по на-
гому в покривало, й
того схопили; ⁵² він же
зіставивши покривало,
нагий утік від них.

63. Ісус перед Високою Радою.

⁵³ І повели Ісуса до
первосвященика; і сход-
яться до нього всі пер-
восвященики й старші
та книжники. ⁵⁴ А Петро
віддалеки йшов за ним
аж у середину в двір
первосвященика, та сів
зі слугами й грівся коло
вогня.

⁵⁵ Первосвященики ж
і вся Рада шукали свід-

чення на Ісуса, щоб
присудити на смерть, та
й не знаходили. ⁵⁶ Бага-
то бо криво свідчили
проти нього, й свідчен-
ня їх не сходились. ⁵⁷ І
деякі вставши, криво
свідчили проти нього,
кажучи; ⁵⁸ „Ми чули, як
він говорив: Зруйную
храм цей рукотворений,
й за три дні збудую
інший нерукотворений“.
⁵⁹ Та й так не сходи-
лось їх свідчення. ⁶⁰ І
вставши первосвященик
посередині, й запитав
Ісуса, кажучи: „Нічого
не відповідаєш? Що ці

ду, накинув на себе покривало та й з цікавости або й
зі співчуття ішов за Ісусом. Вояки схопили його, дума-
ючи, що це один з учнів Ісуса.

⁵⁸ Дивись: Мат. 26,61.

на тебе свідчать?“⁶¹ Він же мовчав і нічого не відповідав. Знову спитав його первосвященик і каже йому: „Чи ти Христос, син Благословленного?“⁶² Ісус же сказав: „Це я; і побачите Сина чоловічого, що сидітиме праворуч сили і йдітиме на хмарах небесних“.⁶³ Первосвященик же, роздерши одежу свою, каже: „На що нам ішце свідків?“⁶⁴ Ви чули хулу; як вам здається?“ Вони ж усі присудили, що винен смерти.⁶⁵ Й почали деякі плювати на нього, й закривати обличчя йому, й бити його

та казати йому: „Пророкуй!“ Слуги теж били його по щоках.

64. Петро відрікається Ісуса Христа.

⁶⁶ Коли Петро був на подвір'ї внизу, приходить одна зі служниць первосвященика,⁶⁷ і побачивши Петра, як він грівся, подивилась на нього й каже: „І ти був з Ісусом Назарянином“. ⁶⁸ Він же відрікся, кажучи: „Не знаю і не розумію, що ти кажеш“. І вийшов геть до притвору; і півень заспівав. ⁶⁹ А служниця, побачивши його знову, почала

⁶¹⁻⁶² Дивись: Мат. 26,63-64.

говорити тим, що стояли: „Цей із них“.⁷⁰ Він же знову відрікся. Трохи згодом ті, що стояли, сказали Петрові: „Поправді, ти з них, бо ти Галиліянин (і бесіда твоя схожа)“.⁷¹ А він почав божитись і клястися: Не знаю цього чоловіка, що про нього говорите.⁷² І вдруге заспівав півень. І згадав Петро слово, що сказав йому Ісус: Перше ніж двічі заспіває півень, ти відречешся мене тричі. Та й почав плакати.

65. Ісус перед Пилатом.

15. – ¹ Зараз вранці, нарадившись первосвя-

щеники з старшими й книжниками, й вся Рада, звязали Ісуса й повели видати його Пилатові.
² І спитав його Пилат: „Чи ти цар юдейський?“ Він же відповідаючи, каже йому: „Ти кажеш“.
³ А первосвященики багато винуватили його.
⁴ І знову спитав його Пилат, кажучи: „Нічого не відповідаєш? — бач, скільки тебе винуватять“
⁵ Ісус же нічого більше не відповідав, так що Пилат дивувався.

⁶ На всяке свято він відпускає їм одного вязня, що про нього просили.⁷ Був же один, що звався Варавва, разом із бунтівниками, що в

час бунту учинили вбийство.⁸ І зійшовшись на товпі, став домагатись того, що їм завжди робив.⁹ Пилат же відказав їм, кажучи: „Хочете, відпущу вам царя юдейського?“¹⁰ Знав бо, що візависти видали його первосвященики.¹¹ Первосвященики ж підмовили народ, щоб радше відпустив їм Варавву.¹² Пилат же, знов озвавшись, сказав їм: „Що ж робити мені з тим, що його ви називаєте царем Юдейським?“¹³ А вони

знову закричали: „Розпни його!“¹⁴ Пилат же сказав їм: „Яке ж зло він учинив?“ А вони ще гірше кричали: „Розпни його!“¹⁵ І Пилат бажаючи догоditи товпі, відпустив їм Варавву, а Ісуса, убичувавши, віддав, щоб розпяли.

66. Знущання над Ісусом.

¹⁶ А вояки повели його в середину двору, цебто в преторію, і скликують усю роту.¹⁷ Й зодягли його в багряни-

¹⁶ Впровадили Ісуса „в середину двору“, у подвір'я внутрішнє судейської палати Пилата. Там стояв відділ війська для оборони особи намісника, тому легко було скликати цілу роту. Так перший раз Спаситель знайшовся у руках самих поган (Мат. 20, 19), що по сному глумились над Христом-царем.

цю і сплівши з терни-
ни вінець, наложили на
нього.¹⁸ Та й стали йо-
го витати (й казати) :
„Радуйся, царю Юдеї-
ський !“¹⁹ I по голові
били його тростиною, і
плювали на нього й нав-
колішках кланялись йо-
му.²⁰ I коли наглушились
з нього, зняли з нього
багряницю й вдягнули
його в його одежду й
повели, щоб його роз-
пяти.²¹ I примусили
прохідня одного, Симона
Киринея, що вертав з
поля, батька Олександра
та Руфа, щоб узяв його
хрест.

67. Розпяття.

²² I приводять його
на місце Голгота, себто
сказати : Лобне місце,
²³ й дали йому пити ви-
на з мирою. Він же не
приняв.²⁴ I ті, що роз-
пяли його, поділили о-
дежу його, кинувши же-
реб на неї, хто що ві-
зьме.²⁵ Була ж година
третя, і розпяли його.
²⁶ I був напис його ви-
ни написаний: Цар Іудейський.²⁷ I з ним роз-
пяли двох розбійників,
— одного праворуч і од-
ного ліворуч.²⁸ I спра-
дилось Писання, що ка-

²³ „Мира“, це дорогоцінна живиця бальзамових дерев,
що ростуть у Аравії і Етіопії. Змішана з вином у біль-
шій скількості опходомлювала й зневілювала змисли.

же: До беззаконників зараховано його.²⁹ І ті, що проходили туди, хулили його, похитуючи своїми головами й кажучи. „Овва! Ти, що руйнуеш церкву й в три дні будуєш,³⁰ спаси себе й зайди з хреста“.³¹ Теж і первосвященики враз із книжниками, глузуючи один до одного, кавали: „Інших спасав, а самого себе не може спасті!³² Христос цар Ізраїля, нехай зайде тепер з хреста, щоб побачили ми йувірили йому“³³. І розпята з ним дорікали йому.

68. Смерть Ісуса на хресті.

³³ Як же настала шо-

ста година, темрява була по всій землі до години девятої.³⁴ А в годині девятій скрикнув Ісус великим голосом: „Елої, Елої ляма савахтані“, що в перекладі значить: Боже мій, Боже мій! нашо ти мене покинув?³⁵ І деякі з тих, що там були, почувши, сказали: „Іллю кличе“, ³⁶ І побігши один, намочив губку оцтом та, настромивши на тростину, давав йому пити, кажучи: „Чекайте, побачимо, чи прийде Ілля зняти його“.³⁷ Ісус же скрикнувши великим голосом, віддав духа.³⁸ І завіса у храмі роздерлась на двоє, від гори аж до долу.³⁹ Бачивши же сот-

ник, що там стояв на-
супротив його, що він
так (скрикнувши) віддав
духа, сказав: „Воїстину
чоловік цей був Син Божий.⁴⁰ Були й жінки,
що здалека дивились,
між ними Марія Магда-
лина і Марія, Якова мо-
лодшого та Йосії мати,
і Саломія,⁴¹ що як був
у Галилеї, ходили слідом
за ним і служили йому
й чимало інших, що по-

приходили з ним у Е-
русалим.

69. Похорони Ісуса.

⁴² А як уже настав
вечір, бо це була п'ят-
ниця, що перед суботою;
⁴³ прийшов Йосиф з Ари-
матеї, поважаний член
Ради, що й сам очіку-
вав царства Божого, й
сміло ввійшов до Пила-
та й просив тіла Ісусо-
вого.⁴⁴ Пилат здивував-

³⁹ Щось мусіло бути незвичайне у цім голоснім
крику умираючого Ісуса, коли спонукало сотника рим-
ського до такої ісповіді. „Цей оклик умираючого отво-
рив гроби й мертвих покликав до життя, роздер храмову
занавісу“ – Св. Ів. Золотоуст. Ми земні люди умираємо
тихо з болючим стоном. Слухно проте, що той, що
прийшов з неба на землю, умираючи на хресті, Божою
еняло підніс голос побіди над смертю і над князем тем-
ряви й ада – Св. Августин.

⁴⁴ При розпятті смерть наступала звичайно допіро
по кількох днях, у наслідок виснаження, гарячки й го-
лоду. У цім випадку невисказані муки спричинили смерть

ся, що вже вмер; й по-
кликавши сотника, спи-
тав його, чи давно по-
мер.⁴⁵ А довідавшись
від сотника, подарував
тіло Йосифові.⁴⁶ І, ку-
пивши плащеницю і
знявши його, обгорнув
його плащеницею і по-
ложив його у гробі, що
був висічений у скелі
і привалив камінь до
дверей гробу.⁴⁷ Марія
же Магдалина й Марія
Йосіїна дивились, де йо-
го похоронили.

70. Мироносиці при гробі.

16. - ¹ Як минула су-
бота, Марія Магдалина

і Марія Яковова, та Са-
ломія накупили пахо-
щів, щоб піти й нама-
стити його (Ісуса).² І
дуже рано, у перший
день тижня, приходять
до гробу, як сходило
сонце.³ І говорили між
собою: „Хто відкотить
нам каменя від дверей
гробу?“⁴ І глянувши,
побачили, що камінь
уже відвалений; був же
він дуже великий.⁵ І
увійшовши до гобу, по-
бачили юнака, що сидів
праворуч, зодягненого в
білу одежду, та й вжах-
нулись.⁶ Він же каже
їм: „Не жахайтесь! Ви

за кілька годин. Та не виключене також, що смерть
наступила на виразне бажання Ісуса Христа, пана життя
і смерти.

шукаєте Ісуса Назарянина, розпятого. Він воскрес, нема його тут. Ось місце, де положили його.⁷ Але йдіть і скажіть учням його Й Петрові, що попередить вас у Галилеї; там його побачите, як вам сказав⁸. І вони, вийшовши хутко, побігли від гробу; бо обняв їх страх і тривога. І ні кому нічого не казали, боялись бо.

71. Появи Ісуса після воскресення.

⁹ Коли Ісус воскрес

уранці, у перший день тижня, явився найперше Марії Магдалині, що з неї вигнав сім злих духів.¹⁰ Вона, пішовши, сповістила тих, що були з ним, що сумували й плакали.¹¹ Та ті, почувши, що живий, і що вона бачила його, не повірили.¹² Після ж того явився двом із них у дорозі в іншому виді, як ішли на село.¹³ Вони, вернувшись, сповістили інших, та й тим не повірили.

¹⁴ Згодом явився одинадцятьом їм, як вони

⁷ Ангел поіменно називаючи Петра, зробив це з Божого зарядження, щоб вказати на його перше місце між апостолами, й подати покріплення і потіху в його розкяянні по відреченні Ісуса Христа (Св. Григорій Вел.).

¹² Дивись: Лука 24,3 і пр.

були за столом й докоряв їм за їх невірство та тверлосердя, що тим, що бачили його воскресшого, не няли віри.¹⁵ І сказав до них: „Ідіть по всьому світу й пропонідуйте євангелію всій тварі. Хто увірує і буде охрещений, — спасений буде,¹⁶ а хто не увірує, буде осуджений.¹⁷ Означенки ж вірючим такі будуть: Ім'ям моїм бісів проганятимуть, говори-

тимуть новими мовами,
¹⁸ гадюк братимуть, і хоч би смертне що випили, не пошкодить їм; на недужих кластимуть руки, і добре їм стане.
¹⁹ Господь же Ісус, по розмові з ними вінісся на небо й сів праворуч Бога.²⁰ Вони ж, вийшовщи, проповідували скрізь; а Господь допомагав їм і слово потворджував ознаками, що його послідували.

¹⁷ Про надприродні дарування (харісмати) в апостольських часах, диви: I Кор. 14.

¹⁸ Це про гадюк, дослівно сповнилось на сн. апостолі Павлі (Діян. 28,3-6).

ВІДЛУКИ
СВЯТЕ БЛАГОВІСТВОВАННЯ

І Е Р Е Д М О В А

(I, 1-4)

1. - ¹ Коли вже чима-
ло намагались зложити
оповідання про добре
намзвісні події, ² які
передали нам ті, що від
початку були самовид-
цями й слугами Слова;
³ тому й я, розвідавшись

про все докладно від
початку, задумав спи-
сати їх тобі поряду,
високодостойний Теофі-
ле, ⁴ щоб пізнати до-
стовірність тих слів, що
тебе навчено.

¹⁻⁴ Євангелист св. Лука писав свою євангелію а від-
так Діяння Апостольські для близче нам незнаного а
визначного Римлянина або Грека, Теофіля. Сам Лука не
бачив Ісуса Христа; а свою євангелію оснував на си-
доцтві апостолів і Преч. Діви Марії.

Події перед вселюднім виступом Ісуса Христа (I, 5-4, 13)

1. Ангел звіщає Захарію народження сина.

⁵ За днів Ірода, Юдейського царя, був один священик, на імя Захарія, з денної черги Авії, і жінка його з дочок Аронових, а імя її Єлисавета. ⁶ Були ж праведні обоє перед Богом, і жили по всіх заповідях та у установах Господніх безпорочно. ⁷ Та не було в них дитини, бо Єлисавета була не-

плідна і обое постарілись у днях своїх.

⁸ Та сталось, як порядком своїй черги служив перед Богогом, ⁹ то звичаєм сиященства довелось йому ввійти в храм Господень покадити; ¹⁰ а все множество народа молилось з надвору під час кадильної жертви; ¹¹ явився йому ангел Господній, стоячи праворуч жертівника кадильного. ¹² І стривожив-

⁵ Від часів царя Давида, старозавітні священики були поділені на 24 відділи. Кожний відбував свою службу в святині по черзі один тиждень.

ся Захарія, побачивши його й страх напав на нього.¹³ Сказав же до нього ангел: „Не бійся, Захаріє, бо вислухана твоя молитва, і жінка твоя Елісанета вродить тобі сина й даси йому ім'я Іван.¹⁴ І буде тобі радість і втіха й багато радітимуть з його народження.¹⁵ Буде бо великий перед Господом; вина й гарячих напитків не питиме, й наповниться Духом Святым ще в утроби своєї матері.¹⁶ І багато синів Ізраїля наверне до Господа Бога їх.¹⁷ І сам він ітиме поперед нього духом і силою Іллі, щоб привер-

нути серця батьків до дітей, і неслухняних до мудrosti праведних, приспособити Господеві готовий народ“.

¹⁸ І сказав Захарія до ангела: „По чому знати му це? Я бо старий і жінка моя постарілась у днях своїх“.¹⁹ І відповідаючи, ангел сказав йому: „Я Гавриїл, що стою перед Богом; і післано мене говорити з тобою й благовістити тобі про це.²⁰ І ось замовкнеш і не зможеш говорити до того дня, коли це станеться, за те, що не йняв віри моїм словам, що справдяться у свій час“.

¹⁷ Щоб віра праотців віджита в серцях нащадків.

²¹ І ждав народ Захарії та й дивувався, що так забарився у храмі.
²² Коли ж він вийшов, не міг говорити до них; і пізнали, що бачив у храмі видіння. А він тільки знаки давав, і зістався німий.²³ І сталось, як скінчилися дні його служби, вернувсь до свого дому.²⁴ А після тих днів зачала Єлісавета, жінка його, й тайлась п'ять місяців, кажучи:²⁵ „Так учинив

мені Господь у ті дні, коли зглянувсь, взяти з мене наругу перед людьми“.

2. Благовіщення Пречистій Діві Марії.

²⁶ Шостого же місяця, післав Бог ангела Гавриїла в Галилейське місто, що йому на імя Наварет, до діви, зарученої з мужем, на імя Йосиф, з дому Давида, а імя діви — Марія.²⁸ І ввійшовши до неї (ангел) про-

²¹ У час кадильної жертви, що звершилась у нутрі храма в Святая, народ молився у притворах і ждав на служачого священика, щоб той, по принесенні жертви, уділив благословення.

²⁸ „Обрадованна“ або благодатна, значить — повна ласки. Вибрана на достойність Божої Матері замикало в собі повноту Божих ласк і дарів. Не тільки захорону перед первородним гріхом (Непорочне Зачаття Преч. Діви) та перед усікою, павіть найменьшою,

мовив: „Радуйся обра-
дованна, Господь з то-
бою! Благословенна ти
між жонами“.

²⁹ Вона ж, узрівши,
затривожилась на це
слово й роздумувала,
що то було б за приві-
тання таке. ³⁰ І сказав
до неї ангел: „Не бийся
Маріє, ти бо знайшла
ласку в Бога. ³¹ І ось
зачнеш у лоні і поро-

диш сина, й назвеш йо-
го ім'ям Ісус. ³² Він буде
великий і Сином Виш-
нього назуватиметься, й дастъ
йому Господь Бог прес-
тіл Давида, вітця його,
³³ й царюватиме над до-
мом Якова по віки та й
царству його кінця не
буде“. ³⁴ Марія ж сказа-
ла до ангела: „Ік же це
станеться, коли я мужа
не знаю“. ³⁵ Відповідаю-

—
провиною, але й повноту надприродних дарів і ласк.
Цій повноті дарів, відповідала рівно ж досконалість і свя-
тість Пресвятої Божої Матері, що висказуємо словами
званої пісні: „Чесніша від Херувимів і спавніша без по-
рівнання над Серафимів...“

³² Висказами старозавітних пророцтв, ангел показує
на месіянське достойнство дитини.

³⁴ Преч. Діва не сумнівалась про правдивість слів
ангела; а тільки, як мудра й розважна Діва, питаває про
способ здійснення того благовіщення. По думці св. От-
ців, Преч. Діва, будучи в храмі, зложила обіт досмер-
тного дівицтва.

³⁵ Ангел звіщає, що це здійсниться силою і діланням

чи, ангел сказав їй: „Дух Святий найде на тебе й сила Всешинього окриє тебе; тим то й Святе, що народиться, назветься Син Божий.³⁶ І ось Єлисавета, твоя родичка, і вона зачала сина в старості своїй, і це шостий місяць їй, що зветься неплідною.³⁷ Бо в Бога нема неможливого жадного слова“.³⁸ І сказала Марія: „Я раба Господня, нехай буде мені по твоему слову“.³⁹ І відійшов від неї ангел.

Святого Духа, так що вона буде дівственою Божою Матірю.

³⁹ Після давнього християнського передання мало б це містечко бути Айн Карім, що лежить яких 12 км. на захід від Єрусалиму в юдейських горах.

⁴¹⁻⁴⁴ Так сповнилися слова ангела, що Іван „напониться Духом святым“ це з утройби своєї матері.

3. Відвідини у Єлисавети

³⁹ Уставши ж Марія в ті дні, пішла поспішаючи в гірську околицю, до міста Юдейського;⁴⁰ й ввійшла в дім Захарії та й привітала Єлисавету.⁴¹ І сталося, як Єлисавета почула привітання Марії, кинулося дитятко в її лоні. І Єлисавета наповнилась Духом Святым,⁴² і проводила великим голосом і сказала: „Благословена ти між жонами і bla-

гословенний плід утроби твоєї; ⁴³ і відкіля мені це, що мати Господа моого прийшла до мене?

⁴⁴ Бо як тільки дійшов голос привітання твого до моїх ушей, кинулось з радости дитятко в моєму лоні. ⁴⁵ І блаженна та, що повірила, бо сповниться сказане їй від Господа“.

⁴⁶ І скавала Марія: „Величає душа моя Господа; ⁴⁷ і радіє мій дух в Бозі, Спасі моїм, ⁴⁸ що зглянувсь на смирення своєї раби.

Ось бо від нині ублажатимуть мене всі роди, ⁴⁹ бо велике єчинин мені Сильний і святе імя його.

⁵⁰ І милість його від роду до роду на тих, що бояться його.

⁵¹ Зробив силу рамям своїм: розвіяв гордих у задумах їхніх сердець; ⁵² скинув могутніх з престолів і підніс покірних; ⁵³ голодних наповнив добром, а багатих відпустив ні з чим.

⁵⁴ Прийняв Ізраїля, раба сного, згадавши

⁴⁶⁻⁵⁰ Хвалу віddaє Господеві, що з огляду на свою милість, силу й святість, такі великі діла учинив на Пречистій Діні, що ублажатимуть її всі роди.

⁵¹⁻⁵³ Великі Божі діла завжди через персоцінку земських дібр ведуть до віднови етичного світового ладу.

⁵⁴⁻⁵⁵ Звеличання вірності Бога в його обітницях, даних Авраамові й його нащадкам.

милосердя, ⁵⁵ як казав батькам нашим, Авраамові і родові його до віку“.

⁵⁶ Пробула Марія з нею зо три місяці, та й вернулась до сного дому.

4. Народження Івана Хрестителя.

⁵⁷ А Єлісаветі сповинувсь час родити, й вродила вона сина. ⁵⁸ І почули сусіди й родина її, що велику вчинив Господь милість свою над нею і раділи з нею. ⁵⁹ І сталося восьмого дня, прийшли обрізати хлопчикто й назвати його ім'ям батька, – Захарією,

⁶⁰ і озвавшись, мати його сказала: „Ні, – нехай назвється Іваном“. ⁶¹ І кавали до неї: „Ще нікого нема в твоїй родині, щоб звався тим ім'ям“.

⁶² Та знаками питали батька його, як хотів би назвати його. ⁶³ І попросивши дощечки, написав слова: „Іван його ім'я“. Й дивувались усі. ⁶⁴ І зараз відкрились уста його і язык його і заговорив, прославляючи Бога. ⁶⁵ І напав страх на всіх, що жили кругом них; а по всій верхнині Юдейській пронеслась вістка про те, що сталося. ⁶⁶ І всі, що

⁶⁶ Надзвичайні ознаки при народженні Івана Предтечі никликали були велими сильні враження на всіх, що про-

чули, брали те до свого серця, кажучи: „Що ж то за дитина ця буде?“
І Господня рука була з ним.

⁶⁷ А Захарія, батько його, наповнився Духом Святым і пророкував, кажучи:

„Благословен Господь Бог Ізраїля, що зглянувся і согворив іабавлення людям своїм.

⁶⁹ Підняв ріг спасіння нам у домі Давида, свого слуги,⁷⁰ як сповістив устами святих від віку пророків своїх;

⁷¹ щоб визволити нас від наших ворогів та й від руки всіх, що ненавидять нас;

⁷² щоб учинити милість батькам нашим і спогадати свій снятий завіт:⁷³ клятву, що клявся перед Авраамом, отцем нашим; та, що дасть нам,⁷⁴ щоб ми, визволившись із руки ворогів, без страху служили йому,⁷⁵ у святості й і праведності перед ним по всі дні нашого життя.

⁷⁶ А ти, дитино, пророк Вишнього назвесься,

це чули. Так сам Господь приготовив виступ для свого Предтечі.

⁶⁷⁻⁷⁹ Цю пророчу пісню Захарій можна назвати додовершенням месіянських старозавітних псальмів. У першій часті (68 – 75): Захарія величає Бога, що передсказане пророками месіянське спасіння вже приходить і прино-

бо йтимеш перед Господом, щоб приготувати йому дорогу;⁷⁷ щоб народові його подати розуміння спасіння у прощенні гріхів їх,⁷⁸ по сердечній милості Бога нашого, з якою зглянув на нас Схід з висоти;⁷⁹ щоб освітити тих, що пробувають у темряві й тіні смертній і направити наші ноги на путь міра".

⁸⁰ Хлоячко ж росло і укріплялось духом, та й пробувало в пустині, аж до днів явлення свого перед Ізраїлем.

5. Народження Ісуса в Вифлеємі.

2. — ¹ Сталось же у ті дні, вийшов приказ від кесаря Августа переписати всю населену.² Цей перепис був перший за правління Квірінея в Си-

сить звільнення від гріхів та й ласку святого й праведного життя. У другій (78—79): Звіщає, що народжене хлоячко буде Предтечою Месії й вісником месіянського спасіння. — „Ріг спасіння“ (ст. 69) значить: могутнє й велике спасіння. „Вороги“ і „ненавидники“ (ст. 71), це гріх, смерть і диявол.

² Перепис населення, що й зарядив цісар Август, розпочалась у Сирії 8 р. перед Христом за намісника Сатурніна. Спочатку, щоб не порушувати влади Ірода, не переводили його в Юдеї. Коли ж Ірод попав у неласку в цісаря римського, тоді Август дав приказ своїм урядникам цей перепис перевести також у Юдеї; вправді не на римський лад, себто поголовно, де хто замешкав,

рії.³ І йшли всі записуватись, кожен до свого міста.

⁴ Пішов теж і Йосиф з Галилеї, з міста Назарета, в Юдею до міста Давидового, що звється Вифлеєм, бо він був з дому й роду Давидового; ⁵ щоб записатись з Марією, зарученою з ним женою, що була при надії.

⁶ І сталося, як були вони там, споннились дні родити їй. ⁷ І породила свого Сина первенця, і сповила його і положи-

ла в ясла, бо не було для них місця в гостинниці.

6. Ангели звіщають пастирям народження Спасителя.

⁸ І були пастирі в цій стороні, що почлігували та сторожу держали коло своєї отари. ⁹ І ось ангел Господь стан перед ними й слана Господня осяяла їх; і полякалися страхом великим.

¹⁰ І сказав до них ангел: „Не бійтесь, ось бо я звіщаю вам велику радість, що буде всім

але по юдейському звичаю, – по поколінням. Наслідник Сатурніна Квіріній Вар (6 – 4 перед Хр.), продовжав це діло. Саме тоді припало народження Ісуса Христа. Про опізнення християнської ери, дивись: Мат. 2, 19.

⁷ По думці деяких Свв. Отців, евангeliст Лука всі відомості про народження Ісуса одержав від Преч. Діви Марії, Богородиці.

людям ; ¹¹ бо народинся вам сьогодні Спас, що він Христос Господь, у місті Давидовім¹². ¹² І це вам ознака : „Дитятко найдете, що сповите лежить в яслах“¹³. ¹³ І зараз явилось з ангелом безліч небесного воїнства, славячи Бога й кажучи : ¹⁴ „Слава на висотах Богоні, а на землі мир, між людьми благовоління“.

¹⁵ І сталось, як ангели відійшли від них на небо, пастирі казали один до одного: „Ходім же до Вифлеєму, та побачимо слово, що то сталося,

про яке сповістив нам Господь“¹⁶. ¹⁶ І пішли поспішно і нашли Марію і Йосифа й дитятко, що лежало в яслах¹⁷. А побачивши, розповідали про те, що їм було сказане про цю дитинку. ¹⁸ І всі, хто почув, дивувались тому, про що розказували їм пастирі. ¹⁹ А Марія зберігала всі слова ці, рознажуючи в своїм серці.

²⁰ І вернулись пастирі, прославляючи й хвальчи Бога за все, що чули й бачили, як це було сказане до них.

¹⁴ Ця пісня ангелів звіщає найбільші і найважніші дари, що їх приніс народжений Ісус: Славу Богові, для землі мир, а вподобання Бога у примирених відкупленням Христа людях.

7. Обрізання і жертвування Ієуса в храмі.

²¹ I як сповнилось вісім день, щоб обрізати його, назвали його ім'ям

Ієус, наречене ангелом перше, ніж зачався він у лоні. ²² А як сповнились, по Мойсеєвому закону, дні її очищення, то принесли його в Єрусалим, поставити його перед Богом; ²³ як це написано у Законі Господнім: Що кожне хлопя, первородне, святе Господеві зватиметься;

²⁴ та щоб принести в жертву, — як сказано в Мойсеєвім Законі — пару горлицят або двоє голубенят.

²⁵ I ось був у Єрусалимі чоловік, на ім'я Симеон. Він був чоловік праведний і побожний, що дожидав потіхи для Ізраїля та Й Дух Святий пробував з ним. ²⁶ I списівщено йому було від Святого Духа, що не бачитиме смерти, поки не побачить Христа Господнього. ²⁷ I прийшов

²¹ Диви: Левіт, 12, 2-6.

²⁴ Старозавітний Закон приписував ягня на всепаллення; а для убогих людей дві синогорлиці або двоє голубенят. Преч. Діва Марія і св. Йосиф принесли жертву вбогих.

²⁵ Симеон, це взір старозавітного праведника, що з глибокою вірою очікував сповнення Богом даних обітниць про прихід Спасителя-Месії.

він Духом у храм. І коли принесли родичі дитя Ісуса, щоб донершити над ним по законному звичаю;²⁸ він уявив його на свої руки й благословив Бога й мовив: „Нині відпусти твого раба, Владико, по тво-йому слову в мирі;²⁹ бо бачили мої очі спасіння твоє,³⁰ що ти приготував перед усіми людьми.

³² Світло на просвіту поганам і славу твойого народу Ізраїля“.

³³ Йосиф же й мати його дивувались тому, що говорено про нього.

³⁴ І благословив їх Симон і сказав до Марії, його матері: „Ось цей лежить на падення й встання багатьом у Ізраїлі, та на знак, що йому будуть противитись.

²⁹⁻³² Праведний Симеон Духом Святым пізнав, що дитятко Марії, це Месія. Перенятий невисказаною радістю, нічого більше не бажає на землі, як тільки відійти у мирі (29-30). Він пізнає, що Месія приносить спасіння не тільки для Жидів але й усім народам. Для невірних він „світло“, що дає обявлення Божих правд; для Ізраїля ж він „слава“, бо Ізраїлеві обіцяний, з його роду походить (Ів. 4, 27; Рим. 9, 4-5) та й їм першім звіщає спасіння (Діян. 13, 26; Рим. 1, 16).

³⁴ На „падення“ тих, що не вірують в Ісуса Христа – Божа справедливість; – на „встання“ тих, що вірують і підуть за його науковою – Боже милосердя. Боротьба і спротив Ісусові, що почанся за його життя, триває і триватиме до кінця віку.

³⁵ І тобі самій меч проїде душу, щоб багатьох сердеч відкрилися думки".

³⁶ І була гам Анна пророчиця, дочка Фануїлова, з племени Асирівого. ³⁷ Дожила вона глибокої старости, живши з мужем сім років від свого дівування; й зістала вдовою до вісімдесят чотирьох років, і не відходила від храму, а постом і молитвою служила ніч і день. ³⁸ І вона прийшовши в той час, славила Бога й опо-

відала про нього всім, що вижидали ізбавлення Єрусалиму.

³⁹ А як скінчили все по Господньому Закону, повернули в Галилею у своє місто, Назарет.

⁴⁰ Дитятко же росло й укріплялось духом, і Божа благодаль була на ньому.

8. Дванадцятьлітній Ієус у храмі.

⁴¹ І ходили батьки його щорічно до Єрусалиму на празник Пасхи.

⁴² Як же було йому два-

³⁵ „Меч“ – гострий біль, що прошиб душу Богоматері, коли вона стояла під хрестом свого Сина. Марія одинока між матерями, що при народженні Божого дитятка без болю відчула невисказаний радощі свого дівственного материнства; так при його страданнях і смерті на хресті терпіла ненискажані болі й смуток, як ні одна з земських матерей (св. Іван Дамаскин).

надцять років, пішли вони по звичаю празника в Єрусалим.⁴³ Як же сповнились дні й вони вертали, то малий Ісус зістався в Єрусалимі; і не примітили Йосиф і мати його.⁴⁴ А думаючи, що він у гурті, пройшли день дороги й шукали його поміж ріднею і знакомими.⁴⁵ І не знайшовши його, вернулись у Єрусалим, шукаючи його.

⁴⁶ І сталось, що третього дня відшукали його у храмі, як він сидів посеред учителів, слухаючи та запитуючи їх.

⁴⁷ Усі ж, хто слухав його, чудувались розумові й відповідям його.⁴⁸ І побачивши його, здивувались; і сказала до нього його мати: „Дитино, що це таке зробив ти нам? Ось твій батько й я боліючи, шукали тебе“.

⁴⁹ І сказав їм: „Чого ж

⁴³ Грецький текст: А батьки його не запримітили його.

⁴⁶ У притворах єрусалимського храму були осібні приміщення, де книжники й законовчителі в часі великих празників держали свої поучення. Тоді не тільки їх учні, але й прихожі, засідали навколо на розстелених диванах та й прислухались їх науці. Також вільно було кожному ставити питання або висказувати свої завваги відносно поруцюваних там питань. То ж й Ісус покористувався тим звичаєм та й ставив такі питання і такі давав відповіді, що всі просто чудувались його мудрості.

ви шукали мене? Чи ж ви не знали, що в тому, що Отця моого, треба мені бути⁴⁹. ⁵⁰ Та вони не зрозуміли слова, що він сказав їм. ⁵¹ І пішов з ними, й прийшов у

Назарет, і був їм слуханий. А мати його зберігала в серці своїм усі ті слова.

⁵² А Ісус зростав мудрістю та й зростом, і у ласці в Бога і в людей.

Над Йорданом (З, 1-4, 13)

9. Іван Хреститель.

3. – ¹ У п'ятнадцятому році володіння цісаря

Тиверія, коли Понтійський Пилат правив Юдею, а Ірод був четвертovласником Галилеї, йо-

⁴⁹ Ісус відповів з належною любовлю але й з повагою та й свідомістю свого Божого Синівства й месіянського післанництва. Він одиноко прийшов на це, щоб сповнити волю свого небесного Вітця.

⁵⁰ Вони не зрозуміли повного значення тих слів. Допіру ціле життя Спасителя на землі, а передовсім його муки й смерть на хресті, відкрили їм повний змись його таємничих слів.

¹ Лука подає не тільки докладний час месіянської доби, започаткований виступом св. Івана Предтечі, але й цілий ряд володарів на тих прадідних землях Ізраїля, що мали бути місцем месіянської діяльності Ісує Христа.

го ж брат Филип був четвертовласником Ітуреї землі Трахонітської, а Лисаній четвертовласником у Авилині,² за первосвященників Анній Каяфи, було слово Боже до Івана, сина Захарії в пустині.³ І він проходив по всій околиці Йорданській,

проповірюючи хрещення покаяння для прощення гріхів,⁴ як написано в книзі пророцтв Ісаї пророка: Голос, що кличе в пустині: Готуйте дірогу Господеві, рівняйте стежки йому;⁵ нехай кожна долина заповниться і всяка гора й горбок принижиться, нерів-

Цісар Август покликав на співогодаря Тиверія око-
ло 13 р. по Христі. Так п'ятнадцятий рік Тиверія припа-
дає на 27 р. по Хр. Беручи під увагу 3-4 р. опізнення
ери християнської, то вік Ісуса Христа міг бути тоді
приблизно тридцять літ (ст. 23).

²Хоч римський намісник Валерій Грат, усунув був Анну з уряду первосвященика, все ж таки потрапив він задер-
жати цей уряд у своїй родині. Пятьох його синів були
один по другім первосвящениками, а по них його зять
Каяфа, що був первосвящеником від 26 до 37 р. по Хр.
Євангеліст Лука називає їх обох не тільки тому, що
їх усунені первосвященики задержували назгу, але Анна,
як теща Каяфи, ман рішаючий голос у всіх релігійних
ділах жидівської Великої Ради. Не виключене також, що
Анна, хоч усунений з уряду первосвященика, оставав
надальше предсідником Великої Ради.

³Про виступ Івана Хрестителя; Дивись: Мат. 3,1-17.

не, нехай випростується, а грудністе гладкими дорогами.⁶ І узрить всяка людина спасіння Боже.

⁷ Говорив тоді до людей; що приходили до нього хреститись: „Роде гадючий! Хто остеріг вас, щоб утікати від настигаючого гніву?

⁸ Принесіть же плоди достойні покаяння, та не починайте казати собі: Маємо батька Авраама, бо кажу вам, що Бог має силу з цього каміння підняти дітей Авраамові.⁹ Уже й сокира

при корені дерева лежить; то й усяке дерево, що не дає доброго плоду, зрубають тай кидають у вогонь“.¹⁰ І питав його народ, кажучи: „Що нам робити?“¹¹ Він же, відповідаючи, казав їм: „Хто має дві одежі, нехай наділить немаючого; і хто має поживу, нехай так само робить.“

¹² Прийшли й митарі хреститись (від нього) й казали до нього: „Учителю, що нам робити?“

¹³ А він сказав їм: „Не домагайтесь нічого понад те, що вам при-

¹⁰⁻¹⁵ Ці поучення подає тільки євангелист Лука. Іван поручає головно діла милосердя зглядом близніх, бо вони відривають серце від надмірного привязання до земних дібр і забезпечують чоловікові милосердя Боже в день суду Мат. 25, 34-40; Яків, 2,13).

значеню".¹⁴ Нагали його і вояки, кажучи: „А нам що робити?“ І казав їм: „Нікого не кривдьте, ані не оскаржуйте та й вдоволяйтесь своєю платнею“.

¹⁵ Коли ж нарід очікував і всі в серцях своїх думали про Івана, чи то не він Христос,¹⁶ то Іван усім відповідав, кажучи: „Я водою хрищу вас, але йде Сильніший від мене, що йому я недостойн розвязати реміня обуви його, — він хріститиме вас Духом Святым і огнем.¹⁷ Його віялка в руці його, й очис-

тить свій тік, і іщеницю забереть в свої власіки, а полову спалить огнем невгласимим“.

¹⁸ Багато ж дечого іншого навчаючи, благоністив народові.¹⁹ Ірод же четвертовласник, що йому він докоряв за Іродіяду, жону брата його, і за все, що Іродчинив злого;²⁰ додав до всього й це, що запер Івана в вязницю.

10. Хрестення і родопис Ісуса.

²¹ І сталось, як хрестились усі люди; то як Ісус, охрестившись, мо-

¹⁸⁻²⁰ Євангелист, наміряючи подати загальний начерк діяльності Івана Хрестителя, згадує вже тут про ті події, що збулися пізніше по хрещенні Ісуса Христа.

лився, відкрилось небо;
²² і Дух Святий в тілеснім виді, як голуб, згинув на нього й голос з неба роздався: Ти Син мій улюблений, у тобі мое благовоління.

²³ А сам Ісус, як зачинав, мав зо тридцять років і був, як думали, син Йосифів, Іліїв; ²⁴ Мататів, Левіїн, Мелхіїн, Янєїн, Йосифів; ²⁵ Мататіїв, Амосів, Наумів, Єслімів, Наггейів; ²⁶ Мататів, Мататіїв, Семеїв, Йосифів, Юдин; ²⁷ Йонанів, Рисаїв, Зоровавелів, Салатіїлів, Ниріїв; ²⁸ Мелхіїв, Аддіїв, Косамів,

Елмадамів, Ірів; ²⁹ Посьїв, Елізєрів, Йоримів, Маттатів, Левіїн, ³⁰ Симеонів, Юдин, Йосифів, Йонанів, Еліякимів; ³¹ Мелеїв, Менданів, Маттатаїв, Нatanів, Давидів; ³² Єссейв, Овидів, Воозів, Салмонів, Наасонів; ³³ Амінадавів, Арамів, Єсромів, Фаресів, Юдин; ³⁴ Яковів, Ісааків, Авраамів, Тарин, Нахорів; ³⁵ Серухів, Раганів, Фалеків, Єверів, Салинів; ³⁶ Каїна-нів, Арфаксадів, Симів, Ноїв, Ламехів; ³⁷ Матусалів, Єнохів, Яредів, Малелейлів, Каїнанів; ³⁸ Єносів, Ситів, Адамів, Божий.

²³⁻³⁸ Про різниці в родослові у Матея і Луки, дивись; Мат. I, 16.

11. Ієус у пустині.

4. - ¹ Ієус же, повний Духа Святого, вернувшись над Йордану й заведений був Духом у пустиню, ² і сорок днів спокушував його диявол. І нічого не їв у ті дні, а як скінчилися вони, (настанок) зголоднів.

³ І сказав йому диявол: „Коли ти Син Божий, скажи каменеві цьому, щоб став хлібом“.⁴ І відповів йому Ієус, (кажучи): „Написано, що не самим хлібом житиме чоловік, (а й словом Божим)“.⁵ І вивів його диявол на високу гору, й показав

йому в одну мить усі царства світу.⁶ І сказав йому диявол: „Тобі дам усю цю владу й славу їх, бо мені це передано, і кому скочу, дам її;⁷ тож як поклонишся мені, усе буде твоє“.⁸ І, відповідаючи, сказав до нього Ієус: „(Геть від мене сатано!) написано: Господу Богу твоему кланя-
тимешся і йому одному служитимеш“.⁹ І повів його в Єрусалим і поставив його на крилі храму тай сказав йому: „Коли ти Син Божий, кинься звідсіля вниз;¹⁰ адже написано: Ангелам своїм накаже про тебе, берегти тебе;¹¹ та

² Про спокуси Ієуса Христа, дивись: Мар. 4,4-11.

що на руках понесуть тебе, щоб ти й ногою не спіткнувсь об камінь“
¹² І відповідаючи, сказав до нього Ісус: „Сказано:

Не спокушай Господа Бога твого“.¹³ І скінчияши всі спокуси, диявол відійшов від нього до часу.

Діяльність Ісуса в Галилеї (4, 14-9, 50)

12. Ісус в Назареті.

¹⁴ І вернувшись Ісус в силі Духа в Галилею; і чутка про нього рознеслась по всій країні.

¹⁵ Він навчав у їх божницях, й усі славили його.

¹⁶ І прийшов до Назарету, де був вихованний, та й у день субот-

¹⁴ „В силі духа“ — По побіці над „духом темряви“, Особа Божа виявляла на людську природу Ісуса нову силу одушевлення, щоб могучим почином науки й чудес розпочати месіянське діло й висвободити душі зпід влади диявола.

¹⁶ Кожної суботи читали в божницях на початку богослуження один уступ зі Закону (Тора); а при кінці другий уступ з пророків. Потім слідувало поучення одного з законовчитеїв або книжників. Священнописання

ній увійшов по своєму звичаю до божниці і встав, щоб читати.¹⁷ І подали йому книгу пророка Ісаї і розгорнувши книгу, знайшов місце, де було написано:¹⁸ Дух Господній на мені; бо намазав він мене; благовістити вбогим післав мене; (сціляти розбитих серцем); проповідувати полоненим визволення і незрячим прозріння; випустити на волю замучених;¹⁹ пропонідувати

рік Господнього змиливання.

²⁰ І згорнувши книгу, віддав слузі та й сів. А очі всіх були звернені на нього.²¹ І він почав до них говорити: „Нині справдилось Писання це в ушах ваших“.²² І всі свідчили йому й дивувались словам благодаті, що виходила з його уст, і говорили: „Чи ж то він не син Йосифів?“²³ І сказав їм: „Певно скажете мені цю приказ-

читали стоячи. Коли Ісус устав з місця, тим дав знак, що хоче читати, й слуга божниці зараз подав йому звій книги пророка.

¹⁹ Ісаї 6, 12.

²¹ „В ушах ваших“ — Месіянську обітницю пророка прочитав перед ними той сам, що колись дав цю превелику обітницю, а тепер прийшов сам, щоб й здійснити.

²³ „Улічи сам себе“ — низьке своє походження і вбожество, що так добре знане Назаретанцям, „улічи“

ку: Лікарю, вилічи себе самого; зроби й тут у своїй батькінці те, про що ми чули, що сталося у Капернаумі“.

²⁴ І сказав: „Поправді кажу вам, що ні один пророк не ирияテン у батьківщині своїй. ²⁵ По істині кажу вам: багато вдовиць було за днів Іллі в Ізраїлі, як зачинилось небо на три роки й шість місяців, так що настав великий голод по всій землі; ²⁶ і ні до одної в них не був післаний Ілля, а тільки в Сарепту Сидонську до жінки вдовиці. ²⁷ І багато

було прокажених за пророка Єлісея в Ізраїлі й ні один з них не очистивсь, тільки Неєман Сиріянин.“

²⁸ І почувши це, усі в божниці спевнились лютістю; ²⁹ та вставши, прогнали його геть з міста, й повели його аж на верх гори, що на ній збудоване було їх місто, щоб скинути його. ³⁰ Він же, пройшовши серед них, відійшов.

13. Уздоровлення біснуватого в Капернаумі.

³¹ І прийшов у Капернаум, місто Галилейське,

(заслони) великими чудами, ще більшими як ті, про які чули в Капернаумі (Ів. 4,43-50).

²⁵⁻²⁷ Дивись: III Царів 13,57; 18,1; Яків 5,17.

й навчав їх по суботах.
32 І чудувались його на-
уці, бо слово його було
могутнє. 33 І був у бож-
ниці чоловік, що мав
духа нечистого; він за-
кричав голосом великим,
(кажучи): „Остав, що
нам і тобі, Ісусе Наза-
рянине? Ти прийшов по-
губити нас? Знаю тебе,
хто ти, Святий Божий“.
35 І погрозив йому Ісус,
кажучи: „Замовчи і вий-
ди з нього!“ І біс, ки-
нувши ним на середину,
вийшов з нього, нічого
не зашкодивши йому.
36 І жах огорнув усіх
і питали один одного,
кажучи: „Що це за сло-
во, що властю і силою

повеліває нечистим ду-
хам, — і вони виходять?“
37 І понеслась чутка про
нього по краю по всіх
усюдах.

14. Уздоровлення Петрової теці.

38 Уставши же з бож-
ниці, ввійшов у дім Си-
мона. Теща ж Симона
лежала у великій про-
пасниці, й благали його
за нею. 39 І, ставши над
нею, повелів пропасни-
ці, — й вона покинула
її. Зараз же уставши,
послугувала їм. 40 А як
заходило сонце, всі, хто
мав яких хворих на рі-
зni недуги, приводили їх
до нього; він же клав

³⁵ Дивись; Мар. 1,25

на них свої руки й уздоровляв їх.⁴¹ Виходили ж і біси з багатьох, кричали й говорили: „Ти (Христос), Син Божий“. Та він їм збороняв і не давав говорити, що знали, що він Христос.

⁴² А як настав день, він, вийшовши, пішов на самітне місце; й народ шукав його, й прийшли до нього й здергували його, щоб не відходив від них.⁴³ Він же сказав до них: „І іншим містам треба мені благовістити царство Боже, бо на це я післаний“.

⁴⁴ І проповідував по

Галилейських божницях.

ІБ. Чудесна ловитва риб.

5. – ¹ Сталось, як народ товпився до нього, щоб послухати Божого слова, він стояв біля Генезаретського озера.

² Й побачив два човни, що стояли край озера; рибалки ж, відйшовши від них, полоскали неводи.³ Увійшовши до одного з човнів, що був Симонів, просив його, відчалити трохи від берега, та сівши, навчав народ з човна.

⁴ Коли ж перестав у-

³ Це не був припадок, що Ісус вибрав човен Симона Петра. Тим Христос зазначив, що столиця Петра' найвищого пастыря Христового стада на землі, буде місцем непомітного вчительського уряду Церкви.

чити, сказав до Симона: „Поступи на глибінь і закиньте неводи ваші на ловитву“.⁵ І відповідаючи, Симон сказав: „Наставнику, всю ніч трудившись, не вловили ми нічого, та на твоє слово закину невода“.⁶ І це зробивши, вловили велику силу риб, аж їх невід проривався.⁷ І кинали вони на товаришів, що були в другім човні, щоб прийшли помогти їм. І прийшли вони й сповнили обидва човни, так що стали потапати.

⁸ Бачивши ж Симон Петро, припав до колін Ісусових, кажучи: „Відйди від мене, Господи, бо я чоловік грішний“.⁹ Жах бо огорнув його та й усіх з ним, від полову риб, що вловили вони.¹⁰ Теж Якова й Івана, синів Зеведеївих, що були сільниками Симона. І сказав Ісус Симонові: „Не бійся, від тепер ловитимеш людей“.¹¹ І повитягали човни свої на берег та, покинувши все, пішли вслід за ним.

⁵ Безуспішна ніч без Христа проминула; з приходом Спасителя настав день многоплідної праці.

⁶ Петро пізнав у Ісусі всемогутого й найсвятішого Бога. Почуття жаху задля своєї недостойності заволоділо ним: він відчув, що страшно грішному чоловікові бути близько Бога (Ісход 19,12; Суд. 13,22).

16. Уздоровлення прокаженого.

¹² І сталось, як був він в однім місті, ось один чоловік, увесь в проказі, узрівши Ісуса, вівши ниць та й благав його, кажучи: „Господи, як хочеш, можеш мене очистити“.¹³ І простягши руку, доторкнувшись до нього і сказав: „Хочу, очистися!“ І зараз зійшла з нього проказа.
¹⁴ І наказав йому ні кому не говорити: „Але йди, покажися священикові; та за своє очищення принеси, як звелів Мойсей, на свідкування їм“.¹⁵ А чутка про нього розходилась ще більше й ба-

гато народу сходилось до нього слухати й сцілітись від своїх недуг.
¹⁶ Він же відходив на саштне місце й молився.

17. Ісус уздоровляє розслабленого.

¹⁷ І сталось одного дня, коли він навчав, і сиділи фарисеї і законовчителі, що поприходили з усіх осель Галилеї і Юдеї та з Єрусалиму, як сила Господня була, щоб сцілити їх.¹⁸ Аж ось люди несуть на постелі чоловіка, що був розслаблений, і шукали, як внести б його та положити перед ним.¹⁹ Не знайшовши, кудою про-

¹⁴ Дивись: Мат. 8,2.

нести його крізь натовп, вилізли на покрівлю й крізь стелю спустили його з ношами на середину перед Ісуса.²⁰ І, бачивши їх віру, сказав йому: „Чоловіче, прощаються тобі гріхи твої“²¹ А книжники та фарисеї почали міркувати, кажучи: „Хто цей, що говорить хулу? Хто може прощати гріхи, як тільки один Бог?“²² А Ісус пізнав їх думки й, озвавшись, сказав до них: „Що міркуєте ви в серцях ваших?²³ Що легше сказати: Прощаються тобі гріхи твої, чи сказати: встань і хо-

ди?“²⁴ А щоб ви знали, що Син чоловічий має владіть на землі прощати гріхи, – каже розслабленому: Кажу тобі, встань і, взявши свою постіль, йди до свого дому“²⁵ А він зараз устав перед ними, взяв те, на чому лежав, та й пішов до свого дому, славлячи Бога.

²⁶ І подив огорнув усіх і славили Бога й повні страху говорили: „Сьогодні ми бачили предивні речі!“

18. Покликання Матея.

²⁷ Після цього вийшов і побачив митаря, на ім'я Левія, що сидів на

²²⁻²⁴ Дивись: Мат. 9,2-8.

²⁷ Дивись: Мар. 2,14.

митниці, і сказав йому: „Йди за мною“.²⁸ I по-
кинувши все, встав і
пішов услід за ним.²⁹ I
справив йому Левій ве-
лику гостину в своїм
домі й було там багато
митарів і інших, що ра-
зом з ним сиділи за сто-
лом.³⁰ Фарисеї та книж-
ники їх негодували, ка-
жучи до його учнів: „Чо-
го з митарями й гріш-
никами їсте і п'єте?“³¹ I
відповідаючи, Ісус ска-
зав їм: „Не здоровим
треба лікаря, а недужим.³²
Я прийшов не правед-
ників призвати на по-
каяння, а грішників“.

³³ Вони ж сказали йо-

му: „Учні Іванові часто
постять і моляться, так
само й фарисейські, твої
ж їдять і п'ють?“³⁴ Ісус
же сказав їм: „Чи мо-
жете заставити весільних
гостей постити, поки
жених з ними?³⁵ Та
прийдуть дні, що візь-
муть від них жениха, то-
ді поститимуть у ті дні“.

³⁶ Сказав же і прит-
чу до них: „Ніхто латки
з одежі нової не при-
шивав до старої одежи-
ни; а то й нову підре
і до старої не пристає
те, що з нової.³⁷ I ні-
хто не вливає вина мо-
лодого в старі бордюги;
а то молоде вино прорвє

³⁶⁻³⁵ Дивись: Мар. 2,18-22.

³⁶⁻³⁹ Дивись: Мат. 9,16-17.

Бордюги й само витече
й бордюги пропадуть.

³⁸ Але треба вливати
нове вино в нові бор-
дюги, (і обов' збережутъ-
ся). ³⁹ І ніхто, пивши
старе, схоче (зараз) но-
вого; каже бо: „Старе
ліпше“.

19. Учні зривають у суботу колосся.

6. – ¹ В суботу (вто-
ро-першу) довелось йому
переходити крізь за-
сіяні ниви, і його учні
зривали колосся та й
їли, розтерши руками.

² Деякі ж з фарисеїв
сказали: „Нацо робите
те, що не годиться ро-

бити в суботу?“ ³ І від-
повідаючи, Ісус сказав
до них: „Хіба ви не чи-
тали того, що зробив
Давид, як зголоднів сам
і ті, що з ним були?
⁴ Як увійшов він до Божого
дому, і, взявши хліб
предложення, їв і дан
тим, що з ним були, хоч
не годилось їм їсти, тільки
одним священикам?“

⁵ І сказав їм: „Син чо-
ловічий — Господь і
суботі“.

20. Ісус уздоровляє в суботу чоловіка зо сухою рукою.

⁶ Довелось йому й
другої суботи увійти до

¹ Так відай називалась перша субота після празника Пасхи.

божниці й учити. А був там чоловік, що права його рука була всохла.⁷ А книжники й фарисеї назирали його, чи не уздоровить у суботу, щоб знайти оскарження на нього.⁸ Він же знов йхні думки й сказав до чоловіка, що мав суху руку: „Встань і вийди на середину“. Той підвівся і станув.⁹ Ісус же промовив до них: „Запитаю вас: що годиться чинити в суботу? Добро чи зло? Душу спасти чи

погубити?“ (Вони ж мовчали).¹⁰ І споглянувши на всіх них, сказав йому: „Простягни руку твою“. Він так і зробив, і стала рука його здорована (як і друга).¹¹ Вони ж сповнилися лютістю і говорили один до одного, що робити з Ісусом.

21. Вибір апостолів.

¹² Сталось же у тій дні, вийшов він на гору помолитись і був цілу ніч на молитві Божій.¹³ А

¹² Це молитва Богочоловіка до свого небесного Отця, що її предметом було виєднання ласки покликання і вибору до апостольства. Поправді це була молитва за Церкву Нового Завіту, що збудована на підвалах апостолів; молитва найвищого Епископа Й Пастироначальника душ (І Петра 5, 4). Ця свята ніч, що Її перевів Спаситель на молитві, це навечерія оснування одної, святої, католицької і апостольської Церкви.

як настав день, прикли-
кав своїх учнів і, ви-
браних з них дванад-
цятьох, що називав їх
апостолами:¹⁴ Симона,
що його називав Петром;
та й його брата Андрея,
Якова й Івана, Филипа
й Вартою; ¹⁵ Матея
і Тому, Якова Альфес-
вого та Симона, званого
Зилотом; ¹⁶ Юду Яково-
го та Юду Іскаріотсько-
го, що став зрадником.

22. Проповідь на горі.

¹⁷ Та зійшовши з ни-
ми, став на рівнім місці
й багато учнів його й
сила велика людей з

з усієї Йudeї і Єру-
салиму й з побережжя
Тиру й Сидону,¹⁸ що
прийшли слухати його
й сіялися від недуг
своїх; і ті, що стражда-
ли від нечистих духів,
уздоровлялися.¹⁹ І ввесь
народ намагався дотор-
кнутись його, бо від ньо-
го виходила сила й сі-
ляла всіх.

а) Блаженства

²⁰ А він, звівши очі
свої на своїх учнів, го-
ворив:

²¹ „Блаженні вбогі, бо
ваше царство Боже.

Блаженні голодні те-

¹⁴⁻¹⁶ Імена апостолів, Дивись: Мат. 10, 2-4.

²⁰⁻⁴⁹ Місце, час, окруження і слухачі, як також ос-
новні думки й поділ вказують, що Лука передає ту са-

пер, бо насититеся. Блаженні плачуці тепер, бо втішетьесь.

22 Блаженні будете, коли зненавидять вас люди, і коли відлучать вас і ганьбитимуть вас і рознесуть імя ваше, як лихе за Сина чоловічого. **23** Радуйтесь у той час і веселіться, бо нагорода ваша велика на небі. Так бо чинили пророкам батьки їх.

24 Але горе вам, багатим, бо маєте потіху вашу.

25 Горе вам, ситим те-

пер, бо голодуватимете. Горе вам, що смієтесь тепер, бо сумувати й плакатимете.

26 Горе вам, коли про вас добре говоритимуть усі люди, так бо робили лжепророкам батьки їх.

б) Любіть ворогів

27 А до вас, що слухаєте, кажу: Любіть ворогів ваших, добро чиніть тим, що ненавидять вас. **28** Благословляйте тих, що кленуть вас, і моліться за тих, що чинять вам криїнду.

му науку, що й Матей (5, 1-7, 27). Різниці знову, що виступають між оповіданням у Матея і Луки, не тяжко пояснити на основі зовсім іншого призначення першої і третьої евангелій. Матей писав для Жидів, а Лука для християн, що навернулися з поганства. То ж Матей передавав ті вискази Ісуса, що показували на становище Месії до старозавітного Закону та й на його доповнення

²⁹ Хто вдарить тебе у лице, поверни до нього й друге; а хто берє від тебе свиту, не борони йому й сорочки. ³⁰ І кожному, хто в тебе просить, дай; а хто твоє забирає, не збороняй. ³¹ І як хочете, щоб вам робили люди, й ви їм робіть так само. ³² І коли любите тих, що вас люблять, — яка вам дяка? Тож і грішники люблять тих, що їх люблять. ³³ І коли добро робите

тим, що вам добро чинять, — яка ж вам дяка? Адже й грішники те саме роблять. ³⁴ І коли позичаєте тим, від кого сподієтесь відобрести, — яка вам дяка? Тож і грішники позичають грішникам, щоб стільки ж одержати:

³⁵ Та ви любіть ворогів ваших, добро чиніть і позичайте, нічого не ждучи, а нагорода ваша буде велика й будете синами Всевиш-

і звершення; Лука знову, пищучи єлинохристиянам, зазначував противенство між духом світа, а духом Божого царства. Для того з вісім блаженств, що їх подає Матей, вибирає чотири й протиставить чотири „Горе“, бо тут це противенство виступає дуже виразно. — Блаженні ті, що бачучи такі небезпеки, як багатства, розкоші, земську славу, та свідомі своїх гріхів і душевної немочі, щиро й гарячо бажають і очікують відкуплення. Противенство до цього — багатий у земні добра, наспічений і розбавлений світ, що його вислів — старе

нього, бо він благий для невдячних і лихих.³⁶ Тим то будьте милосерні, як і Отець ваш милосерний!

в) *Не судіть близьких*

³⁷ І не судіть, щоб не суджено й вас; не осуджуйте, щоб і вас не осуджено; прощайте, то й вам простять.³⁸ Давайте, ю нам дадуть, — мірою доброю, повною потрясеною і зверхом, віддадуть на ваше лоно. Бо якою мірою мірясте, такою вам відмірять.

³⁹ Сказав же їм притчу: Чи може сліпий водити сліпого? Хіба

обидва не впадуть до ями?⁴⁰ Нема ученика над учителя; але навчившись, кожний буде, як його учитель.

⁴¹ Чого ж дивишся на скіпичку в оці брата твого, а поліна в своїм оці не чуєш.⁴² Або як можеш казати братові свому: дай, я вийму скіпичку, що в твоїм оці, коли сам у своїм оці не бачиш поліна? Лицеміре, — вийми перше поліно зного ока,⁴³ та й тоді бачитимеш вийняти скіпичку з ока твого брата.⁴⁴ Нема бо доброго дерева, що родило б

й нове поганство. Горе цьому світові, бо в переситі змислів не відчунає потреби відкуплення, а засліпленими пристрастями й похотями не видять вічної пропasti, до якої наближаються.

лихий овоч; ані лихого дерева, що родило б добрий овоч. ⁴⁴ Бо всяке дерево по своїм овочу пізнається: не збирають бо з тернини смокви, ні а ожини винограду. ⁴⁵ Добра людина з доброї скарбниці свого серця виносить добре; а лихий (чоловік) з лихої (скарбниці свого серця) виносить лихе; бо з повноти серця уста його промовляють.

г) *Не будуйте на піску*

⁴⁶ Що ж звете мене:

Господи, а не робите того, що вам кажу.

⁴⁷ Всякий, хто приходить до мене та й слухає мої слова й виконує їх, скажу вам, до кого він подібний: ⁴⁸ Він подібний до чоловіка, що будуючи будинок, викопав глибоко й основу на камені поклав; як же настала повінь і води наперли на той дім, то не змогли його зрушити, бо збудований був на камені.

⁴⁹ А хто слухає та й не робить, той подібний до чоловіка, що збудував свій будинок на землі

⁴⁴ На тернині цього світу не виростають „смокви“ – овочі надій воскресення (Мат. 24,32). Так само й з ключої ожини не збирають виноградних грознів, але з виноградних галузок, що вщіплени в правдиву лозу — Ісуса Христа (Іван 15, 12).

без основи, а як тільки на нього наперли води, він зараз завалився, і руїна будинку того була велика.

22. Уздоровлення слуги сотника.

7. - ¹ А коли скінчив усі свої слова до народу, що його слухав, увійшов у Капернаум. ² В одного ж сотника тяжко нездужав слуга, що в нього був дорогий, і мав умирати. ³ Почувши про Ісуса, післав до нього Юдейських старшин, благаючи його, щоб прийшов і рятував його слугу.

⁴ А ті, прийшовши до Ісуса, благали його ревно, кажучи: „Він

достойний, щоб ти йому зробив це: ⁵ бо любить наш народ і збудував нам божницю“. ⁶ Ісус пішов з ними. І коли вже недалеко був від дому, сотник вислав друзів, сказати йому: „Господи, не трудися, бо я негідний того, щоб ти ввійшов під мою покрівлю. ⁷ Саме тому й себе не вважав я гідним прийти до тебе, тільки промов слово, то й одужає мій слуга. ⁸ Бо й я чоловік під владою поставлений, маючи вояків під собою; і скажу одному: йди — і він іде; а іншому: ходи — і він приходить; та й слузі мому: роби оце — і зробить.“

⁹ Почувши таке Ісус,

здинувався і звернувшись до юрби, що йшла за ним, сказав: „Поправді кажу вам, навіть у Ізраїлі не найшов я такої віри“.¹⁰ I коли післанці вернули до дому, знайшли недужого слугу здоровим.

24. Ісус воскрешає сина вдовиці.

¹¹ I сталося, згодом вибрався у місто, назване Наїн, а з ним ішло (доволі) учнів його та й

сила народу.¹² Як же наблизився до воріт міста, аж ось виносили вмерлого, єдиного сина в своєї матері; а вона була вдовою; та й багато людей з міста йшло з нею.¹³ Побачивши її Господь, змилосердивсь над нею і сказав до неї: „Не плач!“¹⁴ I, підійшовши, доторкнувся до мар, а ті, що несли, зуничились, і сказав: „Молодче, тобі кажу, встань!“¹⁵ I мертв'я піднявся і

¹¹ Наїн, Галілейське містечко, положене яких 7 км. на південний схід від гори Тавор, а 9 - 10 годин ходу від Капернаума.

¹³ „Не плач“ - так до людини в надмірнім болю, що його спричиняє смерть найдорожчих, промовити може тільки всемогуча любов, що всякий смуток переміняє в радість, а смерть побіджає воскресенням (св. Григорій Нісський).

¹⁵ „Віддав його матері“ - як дарунок Божого милосердя (Беда). - У житті Церкви ця подія має типі-

став говорити. І віддав його матері.

¹⁶ Усіх обняв жах, і прославляли Бога, кажучи: „Великий пророк устав між нами, і зглянувся Бог над своїм народом“.¹⁷ І розійшлася ця чутка по всій Йudeї і по всій країні.

25. Посольство від Івана Хрестителя.

¹⁸ І сповістили Івана його учні про те все.

¹⁹ І покликавши двох із своїх учнів, Іван післав їх до Господа, кажучи: „Чи ти той, що має прийти, чи іншого нам

ждати?“²⁰ Прийшовши до нього ті мужі, сказали: „Іван Хреститель післав нас до тебе спитати: Чи ти той, що має прийти, чи чекати нам іншого?“

²¹ А саме тоді сцілив він багатьох від недуг і ран, і від злих духів, і багатьом сліпцям вернув зір.²² І відповідаючи, сказав до них Ісус: „Ідіть, сповістіть Івана, що ви бачили й чули: сліпі прозирають, криві ходять, прокажені очищаються, глухі чують, мертві встають, убогі благовіствують.²³ І bla-

чне значіння: У св. Тайні покаяння, Боже милосердя воскрешає умершого гріхом до життя насхи й віддає Матері Церкви живу дитину (Альберт Вел).

¹⁹⁻²³ Диви: Мат. 11, 2-15.

жен той, хто не соблазняється мною“.

26. Ісус свідчить про Івана.

²⁴ Як же відійшли післанці Іванові, почав говорити до народу про Івана: „Чого виходили ви дивитись у пустиню? На очеретину, що вітер нею колишє.²⁵ Або чого ви виходили дивитись? На чоловіка в мягких одяжах одягненого? Адже ті, що в пишній одежі та в розкошах, живуть у царських дворах.²⁶ Або чого ви виходили диви-

тись? На пророка? Так, кажу вам, — навіть більш як на пророка.²⁷ Це той, що про нього написано: Ось я посилаю ангела моого перед лицем твоїм, що приготує дорогу твою перед тобою.²⁸ Boehкажу вам: Більшого між народженими від жінок пророка нема (над Івана Хрестителя); та найменший у царстві Божім, більший є від нього“.

²⁹ I ввесь народ, що слухав і митарі, оправдили Бога, хрестившихся хрещенням Івановим.³⁰ Фарисеї же й законники

²⁷ Малахія 3, 1.

²⁹ Визнанням гріхів і приняттям хрещення Іванового, вони засвідчили, що справедлива Божа воля домагається від грішної людини покаяння.

відкинули Божі заміри про себе, — й не хрестились від нього.

³¹ І промовив Господь:
„До кого ж уподоблю людей цього роду? І до кого ж вони подібні?

³² Вони подібні до хлопят, що сидять на базарі і покликують одно до одного: Ми вам на сопілках грали, а ви не танцювали; ми жалібної вам голосили, а ви не плакали. ³³ Прийшов бо Іван Хреститель, що хліба не єсть, ні вина не п'є, і кажете: біса має.

³⁴ Прийшов Син чоловічий, що єсть і п'є, і кажете: Ось чоловік, ла-

сун і винопивця, митарям друг і грішникам.

³⁵ І оправдалась мудрість усіми своїми дітьми.

27. Навернення грішниці

³⁶ А один з фарисеїв просив його, щоб їв з ним. І він, прийшовши до дому фарисея, сів за столом. ³⁷ І ось жінка з міста, що була грішницея, довідавшись, що він у фарисея домі васів при столі, принесла алавастрову посудину мира; ³⁸ та припавши до ніг його ззаду, плачуши, стала обмивати його ноги слізами й волосям своїм

³⁶ Грішница, що про неї тут сказано, це прегарний зір правдивого розкяяння.

голови обтирати, й цілувала його ноги й нэмазувала миром.

³⁹ Бачучи ж фарисей, що запросив його, міркував собі, кажучи: „Коли б він був пророк, зняв би, хто й яка це жінка, що доторкається його; що вона грішниця“.

⁴⁰ І, озвавшись Ісус, сказав до нього: „Симоне, маю тобі щось сказати“. Він каже: „Скажи, учителю!“ ⁴¹ Ісус же сказан: „Два довжники були в одного вірителя; один винен був п'ятсот динаріїв, а другий — п'ятдесят. ⁴² Як же не мали чим віддати, він подару-

вав обом. (Скажи), котрий з них більше любитиме його?“. Відповідаючи, Симон сказав: „Думаю, що той, кому більше подарував“. Він же сказав йому: „Правдиво ти роасудив“.⁴⁴ I обернувшись до жінки, сказав Симонові: „Чи бачиш цю жінку? Я прибув у твій дім, — води ти на мої ноги не дав, а вона слізьми обмила мої ноги, і волосям сноїм обтерла. Цілуванняти не дав мені, — а вона, відколи я ввійшов, не перестала цілувати мої ноги. ⁴⁶ Голови ти моєї олівою не нама-

⁴⁶ Фарисей думав, що запрошууючи до себе в гостину Ісуса, таку зробив йому честь, що міг полішити

стив, — а вона миром намазала мої ноги.⁴⁷ Тому кажу тобі: Прощаються гріхи її многі, бо полюбила много; а кому мало прощається, мало любити“.⁴⁸ А їй сказав: „Прощаються тобі гріхи“.⁴⁹ І почали ті, що з ним сиділи, говорити до себе: „Хто ж він, що й гріхи прощає?“⁵⁰ Він же сказав до жінки: „Віра твоя спасла тебе, — йди в мірі“.

28. Ісус навчає притчами.

8. —¹ Сталось після цього, проходив він по містах і селах проповідуючи й благовістуючи царство Боже; а днанадцять з ним,² та деякі жінки, що їх уздоровив від злих духів і недуг: Марія, звана Магдалиною, що з неї вийшло сім бісів;³ і Іванна, жінка Хузи, приставника Іродового; і Сузанна й ін-

інші ознаки пошани (умиття ніг, намашення оливою і інше), що віддавалось визначним гостям. Та навпаки, — прибуття Ісуса було почестю для фарисея і він на рівні з тою грішницею був довжником, хоч меншим, свого Господа й Бога.

³ Хуза був управителем посілостей Ірода в Галилії. Іванна, його жінка, вже тоді мабуть вдова, враз з Сузанною своїм маєтком допомагали Ісусові та його учням. Це нова риса вбожества Ісуса Христа. Всемогучий і щедрий Дарівник усякого добра, дозволив 'свому немічному сотворінню спомагати себе. — Життя Ісуса на

щих багато, що служили йм своїм маєтком.

⁴ Коли ж зібралось багато народу, що по-сходились з (усіх) міст до нього, він промовив притчою:

a) *Про сіяча*

⁵ „Вийшов сіяч сіяти своє зерно; і як сіяв, одне впало край дороги й потоптано його, і птахи небесні поклювали його. ⁶ А друге впало на камінь, і зійшовши, усохло, бо не мало вогкости. ⁷ Інше ж впало

між терня, і виросло терня та й заглушило його. ⁸ А інше впало на добру землю, і зійшовши, вродило стократно”. Це сказавши закликав: „Хто має уші слухати, нехай слухає”.

b) *Пояснення притчі про сіяча*

⁹ Питали ж його учні його, (кажучи): „Що це за притча ота?” ¹⁰ Він же сказав: „Вам дано розуміти тайни Божого царства, а іншим у притчах, щоб дивились вони

землі, це основа й прообраз життя Церкви. Довкола І-
суса Христа, – цього житедайного осередка – гуртується усі стани й звання: апостоли, учні, побожні жінки Й Богові віддані дівиці, вкінці весь віруючий народ щоб у злуці з Ісусом та в його службі найти світло, правдиве життя і спасіння.

⁵⁻¹⁵ Дивись: Мат. 13, 10-15.

і не бачили; слухали й не розуміли.¹¹ Ось що означає ця притча: Насіння, — це слово Боже.¹² Те, що край дороги, це ті, що слухають, але потім приходить диявол і забирає слово з їх серця, щоб не ввірували й не спаслися.¹³ А що на камені, це ті, що вислухавши, з радістю його приймають; та ці кореня не мають, — до часу вірують, та в часі напасти відпадають.¹⁴ А що впало між терня, це ті, що, вислухавши, відходять, та журбою, багатством і роскошами життя поглушені, не да-

ють овочу.¹⁵ Що ж у добрій землі, це ті, що вислухавши слово, держать у щирому й добро-му серці й дають овоч у терпеливості¹⁶. (Це сказавши, закликав: „Хто має уші слухати, нехай слухає“).

в) *Не ховати світла*

¹⁶ „Ніхто ж, засвітивши свічку, не покриває її посудиною, ні ставить під ліжко; тільки на свіщнику, щоб бачили світло, хто входить.¹⁷ Нема бо нічого тайнного, що не виявиться; ні за-таєного, що не було б пізване й на яв не вий-

16-18 Дивись: Мар. 4,21-25.

шло. ¹⁸ Тож уважайте, як слухаєте; бо хто має, тому дається, хто ж не має, у того й те, що ніби має, візьметься від нього (його)“.

29. Хто рідня Ісуса.

¹⁹ Прийшли ж до нього мати й брати його, та через натовп не могли доступити до нього. ²⁰ І сповістили його, (кажучи): „Мати твоя і брати твої стоять на дворі й бажають побачити тебе“.²¹ Він же відповідаючи, сказав: „Мати моя і брати мої — це ті, що слухають Божого слова й виконують“.

30. Буря на морі.

²² І сталося одного дня, увійшов він у човен зо своїми учнями й сказав до них: „Попливемо на той бік овера“, — і відчалили. ²³ Та як плили вони, він заснув. І настала на озері вітряна буря і заливало їх і були в небезпеці. ²⁴ І, приступивши, розбудили його, кажучи: „Наставнику, наставнику! Ми гинемо!“ Він же вставши, наказав бурі й хвилюванні води, — і улягли й сталатиша.

²⁵ А їм сказав: „Де ж ваша віра?“ Вони полякані дивувались, кажучи

¹⁹⁻²¹ Дивись: Мат. 12,64-50.

один до одного: „Хто ж цей, що вітрам і воді приказує й вони його слухають?“

35. Уздоровлення біснуватого.

²⁶ I припили в землю Герасинську (Гадаринську), що лежить напроти Галилеї.

²⁷ Коли ж вийшов він на берег, заступив йому дорогу якийсь чоловік з міста, що з давнього часу мав бісів, і одежі не вдягав, і в хаті не пробував, а в гробовищах. ²⁸ Побачивши ж Ісуса, закричав і при-

пав до нього й сильним голосом закликав: „Що тобі до мене, Ісусе, сину Бога Вишнього, не муч мене“. ²⁹ Бо звелів був нечистому духові вийти з того чоловіка; з давнього бо часу хватав його, — і вязали його ланцюхами й оковами та й стерегли його, та він розривав окови й ганяв його біс у пустині. ³⁰ Запитав же його Ісус, (кажучи): „Як тобі на ім'я?“ Він сказав: „Легіон“ — бо багато бісів ввійшло в нього. ³¹ I благали його, щоб не звелів іти їм у бе-

²⁶ Гераса, — що також приходить під назвою Гадара або Гергеса, — одно з міст Декаполю на східнім побережі Генезаретського озера, нині — Джерас.

²⁷ Дивись: Мат. 8,28.

зодню.³² А було там велике стадо безрог, що паслися на горі; і благали його, щоб дозволив їм увійти в них. І дозволив їм.³³ Біси, вийшовши з чоловіка, увійшли в свиней; і кинулось стадо з кручі в озеро й цотонуло.

³⁴ А пастухи побачивши, що сталося, повтікали й розповіли в місті й по селах.³⁵ І повинходили подивитись, що сталося; і прийшовши до Ісуса, знайшли чоловіка, що з нього вийшли біси, одягненого й умі, як сидів при ногах Ісусових, – і полякались.³⁶ А ті, що бачили розказали їм, як спасся біснуватий.³⁷ І весь народ

Герасинської землі благав його, щоб відійшов від них; жах бо великий огорнув їх. Тож він, увійшовши в човен, вернувся.³⁸ А той чоловік, що з нього вийшли біси, благав його, щоб бути при ньому; але (Ісус) відіслав його, кажучи:
³⁹ „Вернися до свого дому й розкажи, що вчинив тебе Господь“⁴⁰. І він пішов і по всьому місті оповідав, що зробив йому Ісус.

32. Кровотечива жінка й дочка Яіра.

⁴⁰ Сталось, як повернув Ісус, приняв його народ, всі бо дождали його.⁴¹ А ось чоловік, на ім'я Яір, – а був він

старшиною у божниці – припавши до ніг Ісусові, благав його увійти до його дому; ⁴² бо в нього була дочка одиначка, років з дванадцять, і та вмирала. Як він ішов народ тиснувся до нього.

⁴³ I одна жінка, що від дванадцяти літ нездужала на кровотечу й на лікарів витратила увесь свій маєток, і ні один не зміг вилікувати її; ⁴⁴ приступивши іззаду, доторкнулася до краю його одежі, й зараз спинилась її кровотеча. ⁴⁵ I сказав Ісус: „Хто це доторкнувся до мене?“ Коли ж усі відпиралися, сказав Петро (й ті, що з ним): „Настаннику,

народ товпиться і тиснеться до тебе, (а ти питаєшся, хто доторкнувся до мене?) ⁴⁶ Ісус же сказав: „Доторкнувся до мене хтось, бо я чув, що сила вийшла з мене“.⁴⁷ А жінка, побачивши, що не втайлася, дрожачи підійшла й упала перед ним, і призналась перед усім народом, чому доторкнулася до нього і як негайно одужала. ⁴⁸ Він же сказав їй: „Бодрись дочко, віра твоя спасла тебе, йди в спокої“.

⁴⁹ Ще він говорив, приходить один з дому старшини божниці та й каже йому: „Твоя дочка вмерла, не труди учители“.⁵⁰ Ісус же, почувши,

оавався до нього кажу-
чи: „Не бійся, тільки
віруй і буде спасена“.
⁵¹ Увійшовши до дому,
не даввлив нікому ввійти
з собою, окрім Петра, Якова й Івана та
батька й матері дитини.
⁵² А всі плакали і голо-
сили по ній. А він ска-
зув: „Не плачте, вона
не вмерла, а спить“.⁵³ І
сміялися в нього, знаю-
чи, що вмерла.⁵⁴ Він же
(вигнавши усіх геть), у-
звяв її за руку й клик-
нув, кажучи: „Дівчинко,
встань!“⁵⁵ І вернувся
дух її, і встала зараз;
і звелів дати їй їсти.
⁵⁶ І зчудувались батьки
її. А він наказав їм ні-
кому не розповідати,

що сталося.

33. Ісус посилає апосто- лів проповідати.

9. – ¹ Скликавши ж
двадцятьох, дав їм си-
лу й владу над усіма
бісами й сціляти недуги.
² І післав їх проповіду-
вати царство Боже й у-
здоровляти недужих.³ І
сказав до них: „Нічого
не беріть на дорогу: ані
палиці, ані торби, ні хлі-
ба, ні срібла; ані майтс
по дві одежині.⁴ А як
у який дім увійдете, там
пробувайте й звідтіля
виходьте.⁵ А хто не
прийме нас, то виходячи
з міста того, порох з
ніг ваших обтрусеť, на
свідчення супроти них.

⁶ Вони ж пішли, проходили по селах, благовістуючи й сціляючи усюди.

34. Занепокоєння Ірода.

⁷ Почув же Ірод четвертовласник про те все, що діялось (від нього), збентежився тим, що деякі казали, що то Іван устав з мертвих.

⁸ Інші ж, що Ілля зявився, а інші знов, що один з давніх пророків воскрес. ⁹ А Ірод сказав: „Іванові я стяг голову, хто ж цей, що про нього я такс чую?“ І бажав бачити його.

35. Чудесне розмноження хлібів.

¹⁰ Апостоли, вернув-

вшись, розказали йому, що зробили. І він узяв їх відійшов окреме на пусте місце біля міста, що зветься Витсаїда.

¹¹ А народ, довідавшись, пішов за ним. І він приняв їх та й говорив їм про царство Боже й сціляв тих, що потребували уздоровлення. ¹² День же почав хилитись до вечора, й приступили дванадцять і сказали йому: „Відпусти народ, нехай ідуть у дооколишні села й хуторі заночувати й найти собі харчів, бо тут ми у пустому містці“. ¹³ А він сказав до них: „Видайте їм істи“. Вони ж сказали: „Нема в нас більш, як пятеро хліба

й дві рибі. Хіба що, підемо й купимо їду для усього цього народу?“
¹⁴ Було бо чоловіків тисяч зо п'ять. Сказав же до своїх учнів: „Розсадіть їх рядами по п'ятдесятому“. ¹⁵ І зробили так і розсадили. ¹⁶ Узявши ж п'ять хлібів та дві рибі, підняв очі на небо, поблагословив їх, ламав і дав учням, щоб клали народові. ¹⁷ І їли й наситились усі й навбралі окрушин, що в них полились, дванадцять кошів.

36. Визнання апостола Петра.

¹⁸ Сталось, як на са-

моті він молився, були з ним учні. І спитав їх, кажучи: „Хто я, - кажуть люди?“ ¹⁹ Вони ж, відповідаючи, сказали: „Іван Хреститель; другі: Ілля; інші ж: Що воскрес один з давних пророків“. І каже їм: ²⁰ „А ви, що кажете: Хто я?“ Петро, у відповідь сказав: „Христос Божий“. ²¹ Він же їм заказав і звелів, нікому не говорити про це, ²² кажучи: Син бо чоловічий мусить багато терпіти, і відчураються його старші і первосвященики й книжники, й вбють його, і на третій день воскресне.

¹⁸⁻²² Дивись: Мат. 16, 13-18.

37. Зазив до несення хреста.

²³ До всіх же промовив: „Коли хто хоче йти вслід за мною, нехай відречеться себе й бере свій хрест щодня та йде вслід за мною.²⁴ Бо хто хоче спасті свою душу, той погубить її; хто ж погубить свою душу задля мене, той спасе її.²⁵ Бо що за користь, людині, що здобуде цілий сніт, а себе згубить або занапастить?²⁶ Хто бо посorомиться мене й моїх слів, того й Син чоловічий посorомиться, коли прийде у своїй славі й Отця і святих

ангелів.²⁷ Кажу вам по-правді: Що деякі тут між приявними не завнають смерти, поки не бачитимуть царства Божого“.

38. Переображення Господне.

²⁸ I сталось після тих слів, так через вісім днів, узяв він Петра й Івана та Якова й вийшов на гору помолитись.²⁹ I як молився він, вигляд лиця його став інший і одежа його стала біла й бліскуча.³⁰ I ось два мужі розмовляли з ним: — були то Мойсей і Ілля;³¹ вони явивши

²³⁻²⁷ Дивись: Мат. 16, 25-26.

у славі, говорили про його відхід, що мав він завершити в Єрусалимі.

³² Петро же і ті, що з ним, були змогені сном; але прокинувшись, побачили його славу й обох мужів, що стояли з ним. ³³ І сталося, як ті розставились з ним, Петро сказав до Ісуса: „Пастувнику, добре нам отут бути; поставимо три намети: Тобі один, Мойсеєні один і один Іллі“, — не знаючи, що говоритья. ³⁴ Коли ж він ще говорив, насунула хмара й заслонила їх, і полякались вони, як

увійшли в хмару. ³⁵ І розвдався голос із хмари, що говорив: „Це Син мій улюблений; Його слухайте!“ ³⁶ І коли був цей голос, Ісус сам поїстався. І мовчали вони й нікому не розказували в ті дні нічого, що бачили.

39. Уздоровлення сновидів.

³⁷ Сталося ж другого дня, як зійшли вони з гори, зустріла його велика юрба. ³⁸ І ось чоловік з юрби закричав і сказав: „Учителю, молю тебе, зглянься на

³¹ „Відхід“ — (порівняй II Петра 1, 13) значить: завершення діла відкуплення людей смертю на хресті й славним воскресінням у Єрусалимі.

мого сина, бо він одинак у мене.³⁹ I ось дух пориває його і він зараз кричить, і трясе ним аж піниться, і відходить від нього, вимучивши його.⁴⁰ I благав я твоїх учнів, щоб вигнали його, й не здоліли".⁴¹ Озвавшись же Ісус, сказав: „О ро-де невірний, і безглуз-ний, – доки буду з вами й терпітиму вас? При-веди сюди свого сина".⁴² I як він ще йшов, біс кинув ним та й затряс;⁴³ та Ісус погрозив не-чистому духові й оздо-ровив хлопця і віддав його батькові його.⁴⁴ I здумілися усі величності Божій.

40. Ісус знову заповідає свою смерть.

Коли ж усі дивувались усьову, що зробив Ісус, сказав він до своїх уч-нів: „Вложіть ви в уші свої отці слова: Син чо-ловічий виданий буде в руки людей".⁴⁵ Вони ж не зрозуміли цього сло-ва, і воно закрите було від них, щоб і не до-думались про нього; та боялись запитати його про це слово.

41. Спір про першенство

⁴⁶ I прийшло їм на думку, хто б з них був більший.⁴⁷ Ісус же зна-ючи думку їхніх сердець, узяв дитину й поставив

⁴¹ Дивись: Мат. 17,17.

її біля себе.⁴⁸ Та й сказав їм: „Хто прийме цю дитину в мое імя, мене прийме; а хто мене прийме, приймає того, що післав мене: хто бо найменьший між усіма вами — той великий“.

⁴⁹ I, відповідаючи, Іван

сказав: „Наставнику, ми бачили одного, що в твоє імя виганяв біси й ми заборонили йому, бо він не ходить з нами“.⁵⁰ Ісус же сказав йому: „Не збороняйте, — бо хто не проти вас, той за вас“.

В дорозі до Єрусалиму (9, 1 - 18, 30)

42. Негостинні Самаряні.

⁵¹ I сталось, коли наблизялися дні відходу його, твердо постановив

піти до Єрусалиму;⁵² й післав післанців перед собою. I пішли вони тай прибули до Самарянського села, щоб

⁴⁹⁻⁵⁰ Дивись: МАР. 9, 38-40.

⁵² Ісус вибрався в дорогу враз з апостолами й учнями, тому для більшої скількості людей треба було вперед приготувати гостину й нічліг.

приготовити йому. ⁵³ I непринято його, бо йшов у напрямі до Єрусалиму.

⁵⁴ Як же побачили те учні Яков і Іван, то сказали: „Господи, хочеш, ми скажемо, щоб огонь зійшов з неба та й спалив їх, (як і Ілля вчинив). ⁵⁵ Він же, обернувшись до них, зборонив їм (і сказав: „Ви не знаєте, якого ви духа, Син бо чоловічий

не прийшов погубляти людські душі, але спасати“). I пішли в інше село.

43. Яких учнів бажає Ісус.

⁵⁷ I сталось, як вони ішли дорогою, один сказав йому: „Піду за тобою, куди б ти не пішов“. ⁵⁸ I сказав йому Ісус: „Лисиці мають ноги й птиці небесні

⁵³ Іван і Яків виховані в дусі старозавітного Закону строгої справедливості за негостинність Самарян та за таку зневагу свого Господа вважали сліщним жадати тяжкої кари, як це було за Іллі (ІV Царів 1, 10–14). Вони ще не пізнали докладно й не перенялися духом Спасителя, що прийшов віддати життя своє за спасіння людей. — Словеса в скобках не находяться в поправнім грецькім тексті.

⁵⁸ Сотворитель всесвіту добровільно став убогший як пільні звірі, щоб порушити й сцілити людей від грішного й неупорядкованого привязання до земських дібр (ІI Кор. 8, 9). — Заразом Ісус, хоч невпрост, не приняв

гнізда, а Син чоловічий не має де й голови приклонити”.

⁵⁹ А до другого сказав: „Йди слідом за мною”. А той відказав: „Господи, дозволь мені перш піти й похоронити моого батька”. ⁶⁰ (Ісус) же сказав йому: „Остав мертвим ховати своїх мерців, ти ж іди, проповідуй царство Боже”.

⁶¹ І ще другий сказав: „Піду слідом за

тобою, Господи; тільки дозволь мені перш попрощатись з моїми домашніми”. ⁶² А Ісус сказав йому: „Ніхто, положивши руку на плуг і овираючись назад, не надається до Божого царства”.

44. Ісус посилає своїх учнів на проповідь.

10. – ¹ Після цього настановив Господь і других сімдесят, та й

навбач таке великодушне освідчення, а яке виходило мабуть зі самолюбства й бажання слави та багатств (Св. Еронім і св. Августин).

^{60–62} Служба Богові й обовязки апостольства вимагають від людини не лиш посвяти й виречення навіть найтісніших родинних звязків, але також цілковитого віддання своїх усіх сил.

¹ Після післання дванадцятьох апостолів (9, 1–6) головно до міст Галилейських і Юдейських; Самарія і зайорданська країна Перея лишилися як ниви, що че-

післав їх по двох перед собою в кожне місто й місце, куди сам мав іти.

² І промовив до них: „Жниво велике, а робітників мало; тож благайте Господа жнив, щоб післав робітників

на жниво своє. ³ Ідіть! ось я посилаю вас як ягнят між вовки. ⁴ Не носіть ні гаманця, ні торбини, ні обуви й нікого в дорозі не вітайте. ⁵ А в який дім увійдете, кажіть вперед: Мир цьому

кали на женців. Ісус полищаючи невдачні міста Галілеї (ст. 13-15), рішився через Самарію і Перею іти до Єрусалиму. Вперед себе висилає він 70 (або, як інші подають переклади: 72) учнів, що їх осібно вибрав, щоб вони проповідю про царство Боже, виганянням бісів та чудесними уздоровленнями приготовили людей на особистий прихід Спасителя. Так побіч дванадцять апостолів, виступає 70 співробітників апостолів та й їх наслідників, по взору 70 старшин, покликаних Моїсеєм до проводу Божого народу (Чисел 11, 25-28). Це дальший крок у розбудові Єпархії в Христовій Церкві.

³ Посилає не на те, щоб безборонні ягнита видати на жир хижим вовкам. Вони бо мають силою слова й часки, приміром святого свого життя і посвятою аж до смерті, зло побідити добром та царство хижаків перемінити на царство міра й справедливости (Ісаї 11, 6-8). Поганський Рим, що його основників виховала вовчиця — символ духа поганської Римської імперії — проповідю і мучеництвом верховних апостолів Петра й Павла, став осередком Божого царства, — правди, любови й мира.

дому; ⁶ і коли буде там син мира, то мир ваш спочине на ньому, коли ж ні, то вернеться до вас. ⁷ У тім же дому зіставайте, споживайте й пийте, що мають; бо вартий робітник своєї заплати. Не ходіть з дому в дім. ⁸ І в яке місто ввійдете й приймуть вас, споживайте, що покладуть вам; ⁹ і сціляйте в ньому недужих і кажіть їм: Наблизилось до вас царство Боже. ¹⁰ А як прийдете в місто, й не приймуть вас, то вийшовши на його вулиці, скажіть: ¹¹ порох з вашого міста, що причепився до наших ніг, обтрушує вас, та знайте оце, що наблизилось

царство Боже. ¹² Кажу вам, що Содомлянам у той день легше буде, ніж тому місту.

45. Погроза невірним містам.

¹³ Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Витсаїдо! Бо коли б у Тирі й Сидоні стались чуда, що стались у вас, давно б вони каялися, сидячи у волосінниці й попелі.

¹⁴ Але Тирові й Сидонові відрадніще буде на суді, ніж вам. ¹⁵ І ти, Капернауме, що аж до неба піднісся, — аж до аду війдеш. ¹⁶ Хто вас слухає, — мене слухає: хто ж погорджує вами, — погорджує мною, хто ж мною погорджує, погор-

джує тим, що післав мене“:

46. Поворот сімдесят учнів.

¹⁷ Сімдесят же вернулись з радістю, кажучи: „Господи, і біси коряться нам у ім'я твоє“.

¹⁸ Він же сказав їм: „Я бачив сатану, що мов блискавка спадав з неба.

¹⁹ Ось даю вам силу наступати на гадюк і на скорпії і на всяку вражу силу, й ніщо вам не зашкодить. ²⁰ Але ви не

радуйтеся тому, що духи вам коряться, а радуйтесь, що імена ваші написані на небі“.

²¹ У той час зрадів духом Ісус і сказав: „Прославляю Тебе, Отче, Владико неба й землі, що втаїв це від премудрих, та відкрив це недоліткам. Так Отче, бо так вподобалося перед тобою“. ²² (І, обернувшись до учнів, сказав:) „Усе передано мені від моєго Отця, і ніхто не знає, хто Син, —

²⁰ Не саме апостольське покликання та особливше Боже благословення в успішній праці, навіть не чудесні ознаки, що діються їх руками, становить найвище блаженство апостола й радість та тугу його серця. Бо найвище блаженство й радість дає Боже вподобання і внутріенні благодать, що нею він вписаний у „книгу життя“ т. е у вибір співжиття зо святыми й у наслідстві Божого царства в небі.

тільки Отець; і хто Отець, — тільки Син та кому схоче Син відкрити".²³ І, обернувшись до учнів, осібно сказав: „Блаженні очі, що бачать, що бачите ви.²⁴ Кажу вам, що багато пророків і царів бажали побачити, що бачите ви, та й не бачили; і почути те, що чуєте ви, — і не чули“.

47. Притча про милосердного Самарянина.

²⁵ І ось устав один законовчитель і спокушуючи його, сказав: „Учителю, що робити

мені, щоб осягнути вічне життя?“²⁶ Він же сказав йому: „В Законі, що написано? як читаєш?“²⁷ Той, відповідаючи, сказав: „Люби Господа Бога твого всім серцем своїм, і всією душою своєю, і всією силою своєю, і всіми мислями своїми, а біжнього твого, як самого себе“.²⁸ Він же сказав до нього: „Правильноти відповів; роби це й будеш жити“.

²⁹ Він же, бажаючи оправдати себе, сказав Ісусові: „А хто мій біжній?“³⁰ Підхопивши ж

²⁴ Пророки з тогою дожидали приходу Месії та його царства (Ісаї 35, 1 і даліше; 64, 1).

²⁹ Чи тільки жидовин, чи кожен чоловік без різниці релігій, народності й призвання.

Ісус, сказав: „Один чоловік ішов з Єрусалиму до Єрихону і попавсь між розбійників; ті обдерши його й поранивши, відійшли, зіставивши півмертвого.³¹ Припадково йшов тією дорогою якийсь священик, і, побачивши його, проминув.³² Так само й Левіт, прийшов на те місце, й подивившись, — проминув.³³ Самарянин же якийсь, ідучи дорогою, наблизився до нього й, побачивши, змилосердився.³⁴ І, при-

ступивши, перевязав його рани, поливаючи оливовою і вином, посадив його на свою скотину й привіз до гостинниці та й доглядав його.³⁵ А на другий день (відіжджаючи), виняв два динарії і дав гостинникові і сказав: Доглядай його, й що над це видаш, я вернувшись, віддам тобі.³⁶ Котрий же з цих трьох — на твою думку — був ближній тому, що попавсь між розбійників?³⁷ Він сказав: „Той, хто вчинив над ним мило-

³⁰ Дорога з Єрусалиму до Єрихону веде через склисті пустарі. Повздовж тої дороги, між скелями, були криївки всяких розбишак, що там засідались на паломників та купців.

³⁴ Мішаниною вина й оліви в старині очищували й лічили рані.

³⁷ Св. Отці бистроумно примінюють цю притчу до

сердя“. Ісус же сказав йому: „Іди й ти чини так“.

48. Ісус у гостині у Марти і Марії.

³⁸ І сталось коли вони

йшли, поступив у одне село; одна ж жінка, на ім'я Марта, прийняла його в свій дім.³⁹ У ней була сестра, що звалась Марія; вона сіла в ногах Господа й слухала його

Христа-Спасителя. „З Єрусалиму до Єрихону“ — з раю щастя і радости пішов Адам на пусту землю гріха. Розбішки — дияволи — обдерли людськість з одежі Божої ласки й небесних скарбів та тяжко зранили гріховними пожаданнями й так скривавлений і напів живий людський рід лишився на його дорозі земського життя. Священик і Левіт — старозавітний Закон і обряди — перейшли мимо тяжко зраненого й майже конаючого людства на дорозі його тисячолітньої історії, не вмілі й не могли дати йому рятунку. Аж прийшов на землю милосердий Самарянин. Він прийшов на землю, щоб іти дорогою людського життя і найшов це закривалене й конаюче людство. Вином і олівою — науковою і ласкою — очистив та вилічив рани гріха, беручи на себе весь тягар задоситьчинення і відкуплення. Відходячи з цої землі, умістив він людство в гостинниці — своїй святій Церкві — поглинаючи на дальнє лікування скарби своєї мудrosti і заслуг т. є обявлену Божу науку й св. Таїни, щоб по його приказу Церква обслугувала людей аж до його другого приходу при кінці віку (Оріген, св. Августин і св. Амвросій).

³⁸ До Витанії, — віддаленої яких три години ходу з Єрусалиму.

³⁹ Марія, сестра Марти й Лазаря.

слова. ⁴⁰ А Марта кло-
поталась великою послу-
гою, ставши же сказала:
„Господи, чи байдуже
тобі, що сестра моя од-
ну мене зіставила услу-
гувати? Скажи їй, нежай
поможе мені“.⁴¹ Відпо-
відаючи Ісус, сказав їй:
„Марто, Марто, ти тур-
буєшся і побиваєшся
про многе; ⁴² одного ж
треба. Марія кращу ви-

брала частину, що не
відніметься від неї“.

49. Молитва Господня.

11. – ¹ І сталось, як
він молився у однім мі-
сці, і коли перестав,
один з його учнів ска-
зав до нього. „Господи,
навчи нас молитися, як
і Іван навчив своїх уч-
нів“.² А він сказав до

⁴² Церква в особах Марти й Марії бачить два різні
типи й прообрази християнської досконалості, що на-
ходять свій вираз у так численних законних Згромад-
женнях. Вони себе не виключають, але доповнюють. В
особі Марти зображене діяльне апостольське життя, що на
першім місці ставить діла милосердя для душі й тіла
ближнього та працю над спасінням душ. Марія знову,
у ніг Спасителя заслухана в його науці представляє
життя контемплії та задоситьчинення у любовіні і
цілковитім пожертвуванні себе Богові. Церква благослов-
ить оба ті роди християнської досконалості, бо знає,
як різнородні є дороги призвання і проводу Божого
провидіння.

них: „Коли молитесь, кажіть:

„Отче наш, що на небесах! Нехай святиться імя твє; нехай прийде царство твоє; нехай буде воля твоя, як на небі, так і на землі.
³ Хліб наш щоденний дай нам на кожний день;
⁴ і прости нам гріхи наші, бо ї ми самі прощаємо кожному довжникovi нашему; і не введи нас у спокусу, а визволь нас від лукавого“.

50. Просіть і буде вам дане.

⁵ І сказав до них: „Хто з вас має друга

і прийде до нього опівночі й скаже йому: Друге, позич мені три хліби, ⁶ бо приятель мій зайдов до мене з дороги й не маю що поставити йому. ⁷ А той із середини у відповідь скаже: Не турбуй мене; вже двері вчинені, і діти мої на постелі зомною, годі мені встати й дати тобі. ⁸ Я кажу вам: Хоч він не встане й не дасть йому, що він йому друг, та задля його настирливості встане і дасть йому, скілько йому потреба.

⁹ І я кажу вам: Просіть і дастесь вам; шу-

⁶ У краях гарячого підсоння люди переважно подорожують ніччю.

кайте, і знайдете; сту-
кайте й відчиниться вам.

¹⁰ Кожний бо, хто
просить, одержує; і хто
шукає, знаходить: і хто
стукає, тому відчинають.

¹¹ Хто ж із вас такий
батько, як син хліба
проситиме, подасть йому
каменя? або як риби
— замість риби подасть
йому гадину? ¹² або як
яйця проситиме, — да-
сть йому скорпіона?

¹³ Тож коли ви, хоч
лукаві, знаєте давати
добрі дари вашим дітям,
скільки ж більше Отець
небесний дасть Духа
Святого тим, що про-
сять у нього”.

51. Ісус і фарисеї.

¹⁴ Раз прогнав він
біса, а той був німий.
І як тільки вийшов біс,
німий заговорив; і на-
род чудувався. ¹⁵ А дея-
кі з них казали: „Вель-
звевулом, бісовським кня-
зем, вигонює біси“.¹⁶ Ін-
ші ж, спокушуючи його,
домагались від нього
ознаки з неба.

¹⁷ А він, знаючи їхні
думки, сказав їм: „Кож-
не царство проти себе
поділене, запустіє, і дім
на дім, упаде. ¹⁸ Коли ж
і сатана проти себе роз-
ділиться, то як стоятиме
його царство? А ви ка-

¹³ Св. Дух, це Податель усіх дарів, Він скарбниця
усіх ласк.

жете, що Вельзевулом вигонюю бісів.¹⁹ Коли ж я Вельзевулом вигонюю бісів, то ваші сини ким виганяють їх? Тимто вони будуть вам суддями.²⁰ А коли я пальцем Божим вигонюю бісів, то вже досягнуло вас царство Боже.²¹ Коли ж сильний, вооружившись, стереже свого дому, то його майно в спокої;²² коли ж сильніший віднього, прийшовши, переможе, то забере йому всю зброю, що на неї впован, й добичу його розділить.²³ Хто не зомною, той проти мене; і хто зо мною не зби-

рає, — розтрачує.²⁴ Коли нечистий дух вийде з людини, то вештається по бевводних місцях, шукаючи відпочинку й незнаходячи, каже: Вернусь до свого дому, звідки я вийшов.²⁵ I прийшовши, знаходить його виметеного і прибраного.²⁶ Тоді йде й бере зо собою інших сімох духів, лютіших за себе, — та й входять й живуть там. I буває останнє людині тій гірше за першє.

52. Блаженні, що слухають Божого слова й виконують.

²⁷ I сталось, як він

¹⁸⁻²⁰ Дивись: Мат. 12, 27.

²⁷ На тяжку богозневагу фарисеїв, одна жінка з на-

це говорив, одна жінка з народу підняла голос і сказала йому: „Щасливе лоно, що носило тебе, та й груди, що ти ссав“.²⁸ А він сказав: „Так, щасливі ж ті, що слухають Божого слова й бережуть його“.

53. Ознака пророка Йони.

²⁹ Як же народ громадився, почав промовляти: „Рід лукавий: він шукає ознаки, та ознака не дастися йому, крім ознаки Йони (пророка).
³⁰ Бо як Йона був озна-

роду з глибини своєї віруючої душі відповіла благословенням, що безпосередно відносилось до Пресвятої Богородиці, а посередно також до І Сина, Господа Ісуса Христа. Це прославлення Ісуса й Марії випливало з подиву й віячності за превеликі діла й науку Спасителя. — Ісус потверджує правдивість оклику жінки в його понімі зміслі та й відповідає новим блаженством, що в першій мірі відносилось до його благодатної Матері, що послухом для Божої волі та переховуванням у серці його слів у наївищім степені стала учасницею цього блаженства. Преч. Діва Марія, одинока благословенна між жонами, вона заразом найвищий подає взір усім що приймають Боже слово й бережуть його в своїм серці.

³⁰ Як Йона був ознакою для Нинів'ян, бо в чудесний та нечуваний спосіб звільнений був третього дня з черева великориба; так Ісус стане ознакою для невіруючих Жидів, коли третього дня своєю силою славно воскресне з гробу (Св. Евтимій).

кою Ниневитяном, так буде й Син чоловічий для цього роду.³¹ Цариця південна на суд стане з людьми цього роду й осудить їх, бо вона з кінця світу прийшла послухати премудрості Соломонової; а ось тут більше від Соломона.³² Ниневитяни стануть на суд з цим родом і осудять його, бо покаялись на проповіді Йонину, а тут більше від Йони.

54. Світла не ховають.

33 Ніхто, засвітивши

свічку, не ставить її в закритім місці, ані під посудину, а на свічнику, щоб усі, хто входить, бачили світло.³⁴ Світляник тілу – твоє око, коли ж це твоє око ясне, то й усе твоє тіло буде світле; коли ж лихе буде, то й твоє тіло буде темне.³⁵ Тому гляди, щоб світло, що в тобі, не сталося темрявою.³⁶ Коли ж тіло твоє усе світле й не має ніякої темної частини, то все буде світле, неначе світло сяєвом просвічувало б тебе.

33–35 Ознака, що Й домагались фарисеї так ясно і очевидно стояла перед ними, як світло на свічнику. Тільки, що їх око закрите було темрявою злоби, тому не бачили, бо не хотіли бачити.

55. фарисейська облуда.

³⁷ Як же він промовляв, то один фарисей, запросив його до себе на обід. Він же прийшов та й засів при столі.

³⁸ Фарисей же, побачивши, здивувався, що перше не обмився перед обідом. ³⁹ Та Господь промовив до нього: „Тепер ви фарисеї, зверху чашу й миску очищаєте, а ваше нутро повне здирства й лукавства.

⁴⁰ Нерозумні, — чи той, що створив зверхнє,

не створив і внутрішнє?

⁴¹ Краще давайте милостиню з того, що маєте й ось усе вам буде чисте.

⁴² Але горе вам, фарисеям, бо даєте десятину з мяти й рути та всякого зілля, а оминаєте суд і Божу любов; це треба робити й того не залишати. ⁴³ Горе вам фарисеям, що любите перші місця в божницях і привітання на базарах. ⁴⁴ Горе вам, (книжники та фарисеї-лицеміри) бо ви мов гроби непомітні,

⁴⁰ Один і той самий Створитель видимого й невидимого світу; матеріального й духового. Він хоче, щоб оба в ужитті чоловіка були морально чисті, а передовсім цей внутрений духовний, що найблище стоїть Бога; й коли душа свята й чиста, то й видимі речі, що ними послугуємося після волі Божої, також стають чисті.

— поверх них люди ходять і не знають“.

⁴⁵ Озвавшись же один із законників, каже йому: „Учителю, так говорячи, ѿ нас обиджаєш“.

⁴⁶ А він сказав: „І вам законникам горе, що накладаєте на людей тягарі невиносимі, а самі ні одним пальцем не доторкаєтесь тягарів.⁴⁷ Горе вам, що будуете гробниці пророкам, а ваши батьки повбивали їх.⁴⁸ Істинно, свідчите і по-

хваляєте вчинки ваших батьків; бо це вони повбивали їх, ви ж будуете їм гробниці.⁴⁹ Тим то й сказала Божа премудрість: Пішли до них пророків і апостолів і повбивають одних, а інших проженуть,⁵⁰ щоб зажадано від цього роду крові Авеля до крові Захарії, що загинув між жертівником і храмом. Так, кажу вам, зажадається від цього роду.⁵² Горе вам законникам,

⁴⁵ Свідомість вини брали законники за образу себе.

⁴⁶ Це виразно засвідчає св. апостол Петро, кажучи: „Чого ж тепер спокушуєте Бога, щоб наложить учням на шию те ярмо, що його ні батьки наші ні ми не мали сили понести?“ (Діяння св. Апост. 15, 10).

^{47–48} Навбач ніби виявляли їм пошану, а поправді доповнюють злочини своїх батьків, бо наміряють убити найбільшого пророка, що тамті передсказували його, – свого Спасителя–Месію.

бо ви взяли ключ розуміння: самі ви не ввійшли, й тим, що входять, збороняєте“.

⁵³ Коли він це говорив до них, то книжники й фарисеї почали вельми наступати на него й допитуватись у нього про багато речей; ⁵⁴ чигаючи на нього й шукаючи вловити з уст його щонебудь, щоб обвинуватити його.

56. Пере сторога учнів перед лицемірством та трусливістю.

12. - ¹ Тимчасом, як зібрались тисячні товпи народу, аж одні других топтали, почав говорити перш до своїх учнів: ² „Стережіться розчини фарисейської, то є лицемірства. Нічого бо нема закритого, що не відкриється; ані таємного, що не виявиться.

³ Тому це, що ви про-

⁵² Старозавітний Закон мав на меті приготувати й пропrowadити до Христа (Гал. 3, 24). Саме це найважніше завдання Закона фарисеї і законовчителі заперечували й нехтували. Засліплені гордістю і впертістю самі не ввірили в Ісуса Христа та й своїм переможним впливом, приміром і хулою, неначе Христос силою бісовського князя ділає чуда, відобрали іншим „ключ розуміння“.

¹ Коло дому фарисея, де Христос був у гостині.

² „Лицемірство“, значить: удавати назверх чесноту, а поправді, це пристрасть лиха й злоби.

мовляли потемки, — при свіglі почується; а що на ухо шептали ви в коморах, проповідуватиметься на покрівлях.

⁴ Кажу ж вам, друзям моїм: Не лякайтесь тих, що вбивають тіло, а потім більш нічого заподіяти не можуть. ⁵ А скажу вам, кого боятись: Бійтесь того, що вбивши, має владу вкинути в пекло. Так, кажу вам: Того бійтесь, ⁶ Хіба пятеро горобців не прощають за два шаги? Й ні один з них забутий перед Богом. ⁷ У вас і волося усе полічене на голові. Тож не бійтесь,

ви дорожчі за багатьох птичок.

⁸ Кажу ж вам: Кожного, хто перед людьми визнає мене, того й Син чоловічий визнаватиме перед ангелами Божими.

⁹ Хто ж мене відцурається, того відцураюсь перед ангелами Божими.

¹⁰ І кожному, хто скаже слово на Сина чоловічого, проститься йому; хто ж хулитиме на Святого Духа, не проститься. ¹¹ А коли вас водитимуть до божниць, до урядів та до властей, не турбуйтесь, як і що відповідати або що казати, ¹² бо Дух святий нав-

¹⁰ Про гріх проти св. Духа, дивись: Мат. 12, 30-32.

чить вас у той час, що треба говорити“.

57. Надмірна журба про дочасне. — Притча про нерозумного багача.

¹³ Озвавсь до нього один з народу: „Учителю, скажи моему братові, щоб поділився зо мною спадщиною“.¹⁴ Він же сказав йому: „Чоловіче, — хто настановив мене суддею або ділителем над вами?“¹⁵ I мовив до них: „Глядіть, бережітесь захланності, бо не від надміру, чого

хто має, залежить його життя“.

¹⁶ I розповів їм притчу, кажучи: „У одного багатого чоловіка зародила добре нива. ¹⁷ I міркував він сам собі, кажуки: Що робити, що не маю де зібрати урожаю мого?“¹⁸ Та й сказав: Ось, що зроблю: Розберу мої клуні і збудую просторніці, там звезу мій урожай ввесь і моє добро. ¹⁹ I скажу моїй душі: Душе, маєш багато добра, зложеного на багато літ: спочивай,

¹⁵⁻²¹ Притча про нерозумного багача вчить, що надмір дочасних дібр ані не звільняє чоловіка від журби, ані не дає йому ніякої запоруки на довге життя. „В Бога багатіти“, значить: збирати такі добра, що мають вартість в очах Божих; покаяння, діла милосердя, піст, тощо.

їж, пий і веселися.²⁰ Сказав же йому Бог: Нерозумний, цієї' ночі важадають від тебе твою душу, а те, що ти натотовив, кому буде?²¹ Отак, хто для себе вбирає, а не в Бога багатіє.

58. Покладати надію на Бога.

²² Сказав же до своїх учнів: „Тому кажу вам: Не журіться душою вашою, що будете їсти, ані тілом, чим зодягне-

тесь.²³ Душа більща, як пожива, а тіло, як одежда.²⁴ Погляньте на гайвороння, що не сіють, не жнуть, нема в них ні комори, ні клуні, а Бог годує їх; скільки ж ви більш варті від птиць?²⁵ І хто з вас, журячись, може хоч на один лікоть приложити собі (зросту) віку?²⁶ Коли ж ви й найменшого не можете, то, чого так журитеся про інше?²⁷ Погляньте на лілеї, як вони ростуть: не працюють і не

²²⁻²⁹ Ісус не тільки не збороняє працювати й розумно дбати про потреби життя, але й вимагає цього від чоловіка, бо ж і птиці шукають собі їжі. — Перестерігає однак, щоб ця журба не була понад міру з нехтуванням остаточної цілі людини — шукання Божого царства —, не відбирала рівноваги духа та й уповання на батьківське провидіння Боже.

прядуть. Кажу ж вам: Ні Соломон у всій славі не зодягався так, як одна в них.²⁸ Коли ж трачу, що сьогодні на полі, а завтра до печі вкидають, Бог так одягає, то окільки краще вас, маловіри!²⁹ І ви не шукайте, що вам їсти, або що пити, й не клопочітесь;³⁰ того бо всього шукають люди віку цього. Ваш же Отець небесний знає, що вам по-

трібно.³¹ Шукайте перш Божого царства, а це все доловиться вам.

58. Збирайте скарби на небі.

³² Не лякайся, мале стадо, бо вподобалось Отцю вашому дати вам царство.³³ Продавайте достатки ваші та давайте милостиню; робіть собі калитки, які не старіються, — скарби, що не зменшуються в небі,

³⁰ Поганський світ давній і теперішній, що не знає Бога, та зовсім утратив віру у вічне життя і його непромінаючі цінності, усі свої зусилля спрямовує до накопичування проминаючих та марних земних дібр, не облядаючись і не розбираючи в засобах і середниках.

³² Гурток Христових учнів, це поправді „мале стадо“ в противенстві до протихристиянського світу. Та „вподобалось Отцю“ без огляду на можливі трудності й переслідування зі сторони соторінь, „дати Ім царство“: повноту тих скарбів, що Іх Христос приніс людям своїм відкупленням.

куди злодій не закрадається, і міль не нищить.
³⁴ Бо там, де скарб ваш там буде й серце ваше.

59. Вірні слуги.

³⁵ Нехай підперезані будуть бедра ваші й свічники засвічені; ³⁶ і ви подібні до людей, що очікують свого пана, поки вернеться з весілля, щоб, як прийде та застукає, зараз відчинити йому. ³⁷ Блаженні ті слуги, що їх пан, вернувшись, знайде їх на сторожі: поправді кажу

вам, що підпережеться і посадить їх, і, підійшовши, стане їм послухувати. ³⁸ І коли прийде о другій сторожі, або о третій і знайде так, — блаженні вони (ті слуги).

³⁹ Знайте ж це, що коли б зновав господар, о котрій годині підкрадався б злодій, то він пильнував би й не дав би підкопати свого дому. ⁴⁰ Будьте ж і ви готові, бо котрої години не думаєте, — Син чоловічий прийде“.

⁴¹ Сказав йому Петро: „Чи до нас притчу цю

³⁵⁻⁴⁰ Та це дає Бог не на власність, а як обовязок управителів Божих скарбів, щоб їх берегти по конець віку й заряджувати ними після волі Господа.

⁴¹⁻⁴⁸ Ісус дав знати Петрові, що його відповіданість, як і відповіданість апостолів та й тих, що Їм

говориш, чи до всіх ?“

⁴² А Господь сказав : „Хто ж той вірний і розумний управитель, що його поставить пан над своєю челяддю, щоб їм у пору видавав визначені харчі? ⁴³ Блажен той слуга, що його пан, прийшовши, застане, що так робить. ⁴⁴ Поправді кажу вам: Над усім своїм добром поставить його. ⁴⁵ Коли ж той слуга скаже в своїм серці : Бариться пан мій прийти та й зечне бити слугі служанок, їсти й пити та напиватись; — ⁴⁶ то прийде того слуги пан

у день, у який не сподіється, і в годину, про яку й не думає, та й розітне його, і долю його присудить з невірними.

⁴⁷ Той же слуга, що знав волю пана, та й не приготовився, ані не зробив по його волі, тяжко буде битий; ⁴⁸ а хто не знав, а зробив каригідне, буде битий мало. Тож від кожного, кому дано багато, багато й вимагатиметься віднього ; а кому багато повірено, від того й більше жадатимуть.

⁴⁹ Я прийшов огонь кинути на землю; і чого

Бог дає багато дарів, більша від інших людей, із того не мають.

⁴⁹ „Огонь“ — це Дух Святий, із його має післати

хочу? — тільки щоб запалав уже. ⁵⁰ Хрещенням маю хреститись; і як мені важко, поки не сповниться.

⁵¹ Чи думаете, що я прийшов мир дати на землі? Ні, кажу вам, а розеднання. ⁵² Бо від нині пятеро в одній хаті розділених; троє проти двох, а двоє проти трьох. ⁵³ Бо стане батько противи сина, а син противи свого батька; мати противи дочки, а дочка противи матері; свекруха противи своєї невістки,

а невістка противи своєї свекрухи“.

60. Знаки доби.

⁵⁴ Промовив він і до народу: „Як побачите хмару, що наступає зі заходу, зараз кажете: Буде дощ; і так буває.

⁵⁵ А коли від півдня віс вітер, кажете: спека буде, й буває так. ⁵⁶ Лицеміри, — лице землі й неба вміете розпізнавати, доби ж цей, як не розпізнаєте? ⁵⁷ Чого ж ви і по собі не судите, що справедливе?

Христос від Отця (Ів. 14, 26). Як цей небесний огонь Божої Любови запалиться, то просвічує і очищає душі, подібно як земний огонь, що очищає золото, а спалює солому, дерево й очеретину (І Кор. 3, 12). Це також огочь Божого суду (Ісаї 66, 15), щоб розділити чисте від нечистого; святе від грішного.

⁵⁸ Бо коли йдеш з противником своїм до начальника, то дбай в дорозі, щоб звільнитись від нього; щоб він не потяг тебе до судді, а суддя не віддав тебе приставникові, а приставник не вкинув тебе в темницю. ⁵⁹ Кажу тобі: Не вийдеш звідтіля, поки не віддаси й останнього шага“.

61. Як не покаєтесь, загинете.

13. – ¹ Того часу прийшли деякі й розказали йому про Галилейців, що кров їх Пилат змішав з іхніми жертвами. ² І, відповідаючи, сказав: „Чи думаете, що ті Галилейці, що так постраждали, грішніші були від усіх Галилейців? ³ Ні, кажу вам, та

¹ Не легко відгадати, про котре насилля Пилата тут згадується, бо за часу його урядування нераз приходило до кривавих забурень та повстань, головно між Галилейцями. Те, про що тут говориться, певно мало місце в часі одного з трьох великих старозавітних празників, коли то багато паломників приходило до Єрусалиму; і в самім притворі святині, де стояв жертвінник всепалення.

^{2–5} Не якась особливо тяжка провіна тих людей спричинила оба згадані нещасні випадки. Це лише пересторога для усіх Жидів, що не думають про покаяння. Ця погроза Спасителя майже дослівно сповнилась у часі облоги й здобуття Єрусалиму через Тита 70 р. по Хр.

коли не покаєтесь, то всі так загинете.⁴ Або ці вісімнадцять, що на них упала башта Силоамська та й побила їх, чи думаєте, що ці були більші довжники від усіх людей, що живуть у Єрусалимі?⁵ Ні, кажу вам, та коли не покаєтесь, усі так загинете.“

62. Притча про неплідну смоківницю.

⁶ І розказав їм таку притчу: „Один мав посаджену смоківницю у

своїм винограднику; та й прийшов шукати овочу й не найшов.⁷ І сказав виноградареві: Оце третій рік, як приходжу шукати овочу на цій смоківниці і не нахodжу; зрубай її на що і землю займає?⁸ Той же, відповідаючи, каже до нього: Пане, зістав її і на цей рік, поки я обкопаю її доокола й обложу гноем,⁹ чи не дастъ вона овочу? — а коли ні, то в найближчий рік зрубаєш її“.

⁷ Св. Отці в приміненні тої притчі в житті вибраного народа видять три доби ласки: Перша, це доба патриархів, коли Бог промовляв до Авраама й дав йому великі обітниці; друга, це доба Мойсейового Закону; а третя остання, це прихід самого Божого Сина, Христа Спасителя (св. Амвросій).

⁸ Хто в часі ласки не принесе достойних овочів покаяння, в день останній почує засуд справедливого Судді.

63. Уздоровлення скорченої жінки.

¹⁰ По суботам навчав він у одній божниці. ¹¹ І ось жінка, що мала духа недуги років вісімнадцять, і була скорчена, й не могла ніяк випростуватись.

¹² Побачивши її Ісус, покликав, та й сказав їй: „Жінко, ти звільнена від своєї недуги“. ¹³ І поклав на неї руки, й зараз випростувалась і славила Бога. ¹⁴ Озвався же старшина божниці,

обурений, що в суботу сцілив Ісус, і сказав до народа: „Шість день, коли працювати належить, так у ті дні приходьте сцілятись, а не в день суботній“. ¹⁵ Відповів же йому Господь і сказав: „Лицеміри, — чи ж не відвязує кожен з вас у суботу свого вола чи осла від ясел і веде напувати? ¹⁶ А цю дочку Авраамову, що звязав сатана, от уже вісімнадцять літ, чи не годилось звільнити від

¹¹ Це не була природна недуга; злий дух злобно й насильно скорчив був цю жінку.

¹⁴ Старшина божниці не мав відваги звернутись безпосередньо до Ісуса з доганою, тому звертається до всіх приявних у божниці.

¹⁶ Саме субота призначена, щоб ділами любови й прославлення Бога противитись злобним затіям сатани.

вязила того у день суботній?“¹⁷ І як він це говорив, засоромились усі противники його, а ввесь народ радувався усьому славному, що він ділав.

63. Притча про гірчичне зерно й розчину.

¹⁸ Сказав же: „До чого подібне царство Боже, і до чого прирівняю його?“¹⁹ Подібне воно до гірчичного зерна, що взяв чоловік і посіяв у своєму городі. Й воно виросло й стало великим деревом і птиці небесні

гніздились на його віттях“.

²⁰ І знову сказав: „До чого прирівняю царство Боже?“²¹ Подібне воно до розвини, що жінка бере й кладе на три міри муки, поки все вкисне“.

64. Хто спається?

²² І проходив містами й селами, навчаючи й прямуючи дорогою до Ерусалиму.

²³ Каже до нього один: „Чи тих мало, що спасаються?“ Він же сказав до них: ²⁴ „Змагайтесь увійти тісними ворітами,

¹⁸⁻²¹ Про гірчичне зерно й розчину, див. Мат. 13,33.

²⁴⁻²⁶ Не мало буває таких, що в Христа вірують, носять його ім'я, святкують його празники, приступають до святих Тайн, та мимо того вони йому чужі. Вони не живуть після його науки, а по волі своїх бажань та по-

бо кажу вам: багато шукатимуть увійти, а не зможуть.²⁵ І, як устане господар і зачинить двері, а ви зачнете, стоячи знадвору, стукати в двері, промовляючи: Господи (Господи), відчини нам; а він, озвавшись, скаже вам: Не знаю вас, звідкіля ви.

²⁶ Тоді станете кавати: Ми їли й пили перед тобою, і на наших вулицях ти навчав.²⁷ І скаже: Кажу вам: Не знаю вас звідкіля ви; уступіться від мене всі,

що робите неправду.

²⁸ Там буде плач і скрігіт зубів, коли побачите Авраама, Ісаака й Якова і всіх пророків у царстві Божім, себе ж — вигнаних геть.²⁹ І ось є останні, що будуть перші; й перші, що будуть останні³⁰.

65. Ірод хоче позбутися Ісуса.

³¹ У той день приступили деякі з фарисеїв, кажучи йому: „Вийди, і йди звідсіля, бо Ірод хоче вбити тебе“.³² І

хотей. Коли ж прийдуть до воріт вічності й застукають і кликатимуть Господа, буде вже запізно, бо Христос таких не знає (Свв. Кирил, Альберт Вел. і Беда).

³⁰ Дивись: Мат. 20, 16.

³¹ З відповіді Ісуса Христа не двозначно виходить, що Ірод Антипа тим способом поправді бажав позбутися Ісуса з Переї.

сказав їм: „Ідіть і скажіть тому лисові: Ось виганяю бісів і сціляю сьогодні й завтра, і третього дня закінчу.³³ Одначе треба мені ходити сьогодні, завтра й після завтра, бо не можна пророкові загинуту поза Єрусалимом.³⁴ Єрусалиме, Єрусалиме, ти, що вбиваєш пророків і каменуєш післаних до тебе! Скільки раз хотів я зібрати діти твої, як птаха свої писклята під крила, й ви не схочіли.³⁵ Оце оставляється вам,

дім ваш пустий. Кажу ж вам, що не побачите мене, поки прийде час, коли ви скажете: Благословен, хто йде в ім'я Господне!“

66. Уздоровлення недужого на водянку.

14. – ¹ І сталось, що він у суботу прийшов у дім одного зі старшин фарисейських спожити хліба, і вони назиралі за ним.² І ось був перед ним один чоловік, що слабував на водянку.³ І озвавшись до них, про-

³³ Ісус був свідомий, що йде на муки й смерть. Притім висказав Жидам дуже гірку й важку правду: Пророкові не легко загинути поза Єрусалимом.

³⁴ Хворий на водянку стояв мовччи перед Ісусом, очікуючи милосердя. Боявся мабуть просити Ісуса Христа згляду на фарисеїв і суботу.

мовив Ісус до законників і фарисеїв, кажучи: „Чи годиться сциляти в суботу, чи ні?“⁴ Вони ж мовчали. І він, узявши, уздоровив його і відпустив.⁵ І озвавшись сказав до них: „Коли в кого з вас осел або віл упаде в колодязь, чи зараз не витягне його в день суботній?“⁶ І не змогли відповісти йому на це.

67. Хто вивишається — буде впокорений.

⁷ Сказав же до запрошених притчу, запримітивши, як вони вибирали перші місця, кажучи до них: ⁸, „Як хто по кличе тебе на весілля,

не сідай на перше місце, щоб не трапився хто між запрошеними поважніший над тебе;⁹ і той, що запросив тебе і його, приступивши, не скаже тобі: Уступи цьому місце. І тоді доведеться тобі з соромом заняти останнє місце.
¹⁰ Але, коли запросять тебе, то як прийдеш, сідай на останнім місці, щоб той, хто запросив тебе, приступивши, сказав тобі: Друже, сідай вище. Тоді буде тобі честь перед запрошеними з тобою.

¹¹ Бо кожен, хто вивишається, впокорений буде; а хто впокоряється, вивишиться“.

68. Гостіть убогих.

¹² Сказав же Й до того, що запросив його: „Коли справляєш обід або вечерю, не клич приятелів своїх, ні братів, ні рідню, ні багатих сусідів, щоб часом і вони не запросили тебе, — й буде тобі заплата.

¹³ Але як справляєш гостину, клич убогих калік, кривих, сліпих; ¹⁴ і блажен будеш, бо не

мають чим відплатити тобі, бо віддасться тобі у воскресення праведних“.

69. Притча про запрошення на вечерю.

¹⁵ Почувши це, один з тих, що сиділи з ним, сказав йому: „Блажен, хто їстиме хліб у царстві Божім“.

¹⁶ А він сказав йому: „Один чоловік зготував велику вечерю і запро-

^{12–14} Ці слова Ісусові наклонили багато–багато шляхотних душ, що свої услуги й достатки віддавали на потреби найубогіших: сиріт, удів й тих, що занедбані й всіми позищені (Св. Василій, Іван Милостивий, Вінкентій від Павла та багато інших). Повстали в Церкві цілі Згromадження законні, мужеські й жіночі, що віддають себе цілковито на услуги для найубогіших і опущених.

^{16–17} Христова Церква з усіми скарбами правди й ласки, зі св. Тайнами, головно Пресв. Тайною Тіла й Крові Христової, — це „велика вечеря“ Христа–Царя, що на ню запрошує усіх, через проповідників

сив багатьох.¹⁷ І в час вечері післав свого слугу сказати запрошеним: Ідіть, бо вже усе готове.¹⁸ І почали поряду випрошуватись усі: Перший сказав йому: Я купив поле й мушу піти і побачити його. Прошу тебе, — ізвини мене.¹⁹ І другий сказав: Пять ярем волів купив я, і йду спробувати їх. Прошу тебе, -- ізвини мене.²⁰ І знов інший сказав: Я одружився, тому й не можу прийти.

²¹ І прийшов той слуга, та й розповів це свому панові. Тоді роз-

гнівався господар дому та й сказав до свого слуги: Піди хутко на роздоріжжя й вулиці міста й приведи сюди вбогих, та калік і кривих та сліпих.

²² І сказав слуга: Пане, сталось, як ти звелів, та й ще є місце.²³ І сказав пан слузі: Вийди на шляхи та загороди та й силуй увійти, щоб повний був мій дім.²⁴ Кажу бо вам, що жаден зі запрошених мужів не покоштує моєї вечери. — (Багато бо покликаних, а мало вибраних“).

евангелії, післаних у весь світ. Завершення тої вечері перед надмірної радості й щастя настуਪить у триумфуючій Церкві в небі.

70. Обовязок самовідречення.

²⁵ Ішло за ним багато людей. І, обернувшись, сказав до них: „Коли хто приходить до мене, й не вненавидить батька свого й матері, і жінки й дітей, і братів і сестер, та ще й душу свою, — той не може бути

моїм учнем.²⁷ І хто не несе своєго хреста, і не йде вслід за мною, — той не може бути моїм учнем.

²⁸ Хто бо з вас, задумавши будувати башту, не сяде перше й обрахує коштів, чи мас защо скінчити її.²⁹ Щоб часом, як положить ос-

²⁸ „Ненавидіти“, значить: рішучо відкидати всякі перепони, звідкіля і від кого вони не походили б (рідня, друзі, маєтки), що не дозваляють йти за Ісусом, нести з любові до нього свій хрест та й сповнити волю Божу святу, богоугодну й совершенну.

²⁸ Легко здається поставити основи під будову досконалого життя: добра воля, великудушні постанови, вібір духовного або монашого звання. Та на цій основі невисипущо і послідовно будувати набуванням правдивих чеснот і пізнанням та наслідуванням Христа аж до верху досконалості (Єфес. 4, 13), треба вжити всіх природних і надприродних дарів, а головно повного й цілковитого самовідречення земних дібр та привязань, щоб усильним і постійним співдіянням з Божою ласкою, довести будову до кінця, і так не наразитися на насміхи диявола.

нову й не спроможеться скінчiti, усі, хто побачить, не стали сміятися з нього,³⁰ кажучи: Цей чоловік почав будувати та й не спромігся скінчiti.

³¹ Або який цар, ідучи на війну супроти другого царя, сівши перше не порадиться, чи зможе він з десятъма тисячами устояти проти того, хто йде з дванадцятьма тисячами противъго.³² Коли ж ні, то, як той ще далеко, шле до нього посольство й просить примиря.³³ Так

то кожен з вас, хто не відречеться від усього свого маєтку, не може бути моїм учнем.³⁴ Сіль — добра річ; але коли сіль звітріє, то чим її приправити?³⁵ Ні в землю, ні в гній не надається. Геть викидають її. Хто має уші слухати, нехай слухає⁴⁶.

71. Притча про загублену вівцю і драхму.

15. – ¹ Горнулись до нього усі митарі й грішники, щоб слухати його.² Фарисеї ж і книжники негодували, кажу-

^{31–32} Так і духовна боротьба з ворогами спасіння душі: з дияволом, світом та й грішними пожаданнями, вимагає мужності, великих зусиль та й ужиття повної духовової зброї (Єфес. 6, 11–17).

² Фарисеїська „праведність“ знає тільки погорду й

чи: „Цей приймає грішників і єсть з ними“.

³ А він повідав їм таку притчу, кажучи:

⁴ „Котрий з вас чоловік, маючи сто овець, як загубить одну з них, не полишить у пустині дев'ятьдесят дев'ять й не піде за загубленою, поки знайде її? ⁵ А знай-

шовши, кладе на свої рамена, радіючи; ⁶ і, прийшовши до дому, скликає друзів і сусідів, кажучи їм: Тіштесь зо мною, бо я знайшов овечку мою загублену. ⁷ Кажу вам, що оттак радість буде в небі за одного грішника, що кається, аніж за дев'ятьдесят дев'ятьма

відлучення для тих, що заблукали й згрішили; наспаки правдива християнська праведність оказує їм співчуття і подає поміч, щоб навернулись. Згірдно осуджують фарисеї Ісуса й твердим серцем негодують на багате у милосердя Христове Серце. А небесний лікар і тих зарозумілих обходить як хворих, подаючи в прегарних притчах науку про безмірне Боже милосердя для каючихся грішників (Св. Григорій Вел.).

⁵ Пастир, знайшовши заблукану овечку, не гнівається, не бе її, не жене поперед себе до спільної загороди; але бере любязно на свої рамена й несе радіючи до отари (Св. Григорій Нісський). Цей небесний пастир поправді лишив хори ангелів та небесну славу й прийшов на земні пустарі шукати заблукану вівцю – грішний людський рід. Коли ж відкупив нас, враз з нами вverteться до слави небесного царства.

праведниками, що не потребують покаяння.

⁸ Або яка жінка, що має десять драхм, коли згубить одну драхму, не засвічує свічки й не мете вона хати й не шукає пильно, поки знайде?

⁹ А знайшовши, кличе подруг та сусідок, кажучи: Тіштесь зо мною, бо я знайшла драхму, що згубила. ¹⁰ Отак, — кажу вам: радість буває перед ангелами Божими за одного грішника, що кається“.

27. Притча про блудного сина.

¹¹ Ще сказав: „Один чоловік мав двох синів.

¹² І молодший з них сказав батькові: Тату, дай мені частину маєтку, що припадає мені. І розділив їм прожиток.

¹³ І по небагатьох днях зібравши все молодший син, відійшов у далекий край і там розтратив свій маєток, живучи марно-травно. ¹⁴ Коли ж він прожив усе, настав у тім краю великий голод, і він став бідувати. ¹⁵ І

⁸ „Драхма“ — срібний грецький гріш, вартости яких 80 сот. Чотири драхмі йшло на один статир.

¹² Молодшому синові по смерти батька належалась третя частина маєтку.

¹⁵ „Пасті свині“ — це в Жидів найбільше пониження. Ось так диявол і світ понижують достойнство

пішов і пристав до одного хазяїна тої землі, а той вислав його на свої поля пасти свині.

¹⁶ І був рад поживитись стручками (ролжків), що їли свині, та ніхто не давав йому.¹⁷ Опамятившись же, сказав: Скільки наймитів у моого батька надто мають хліба, а я отут гину з голоду.

¹⁸ Устану й піду до моого батька й скажу йому: Тату, прогрішився я перед небом і перед то-

бою;¹⁹ і вже не достойний зватись твоїм сином, прийми ж мене, як одного зі своїх наймитів.²⁰ І вставши, пішов до свого батька. І ще він здалека був, побачив його батько його і жаль стало йому, і побігши, кинувся йому на шию і поцілував його.²¹ Сказав же йому син: Тату, прогрішився я перед небом і перед тобою і вже недостойний зватись сином твоїм.²² А батько

людської душі, що створена на образ і подобу Божу Й через ласку стає Божою дитиною. Хто служить грішному світові, того він не тільки обдирає зі світлої одежі ласки, але й доводить до того, що вона шукає заспокійння найнищих змислових пожадань.

¹⁶ За святоіванівського дерева, що родить солодкі стручки з чорними зернятами (ролжки).

²⁰ Ось Боже милосердя, що ласкою упереджує і зауважує до покаяння, обнимає розкаяну душу й на слези жалю відповідає поцілунком міра.

сказав до слуг своїх: Хутко принесіть най-першу одежду й зодягніть його, і дайте перстень йому на руку, й обуву на ноги. ²³ І приведіть годоване теля та й заколіть; і ївши, неселім-ся, ²⁴ бо це мій син був мертвий, — і ожив, про-

пан був, — і найшовся. I почали веселитись.

²⁵ А старший його син був на полі. I вертаючись, наблизився до дому, почув співи й танці. ²⁶ I покликавши одного зі слуг, запитав, що це таке? ²⁷ Той же сказав йому: Брат твій

²²⁻²³ „Найперша одежа“ — це одежа першої невинності. „Перстень“ — повернення усіх прав до наслідства царства Божого, повернення Божої любові. „Обував“ — знак свободи дитини Божої. Накінець — Евхаристийна вечеря.

²⁵ „Старший син“ — це представник старозавітного вираного народу в протитенстві до поган, цього блудного сина. Молодший, запоморочений пристрастями це в Вавилоні легкодушно покинув батьківський дім. Пішов у світ служити ідолам. Ізраїль лишився при батькові, вірно заховуючи Божий закон. Духова недоля і пониження аж до краю розбудили в молодшого тугу за відкупленням і проповідю евангелії та привели до покаяння і повороту до дому Отця — до Христової Церкви. Саме це великолічне й радісне прийняття поган до Церкви не могли Жиди зрозуміти й стерпіти, що так искраво проявилось уже в апостольських часах (Рим. 11, 7-32; Діян. 13, 46-47) — Св. Августин, Св. Григорій Всл.

прийшов, і заколов батько годоване теля, бо здоровим його приняв. ²⁸ Розсердився той і не хотів увійти. Тоді батько його, вийшовши, став просити його. ²⁹ Він же, відповідаючи, сказав батькові: Ось я стільки літ служу тобі, і ніколи не переступив твоого приказу, ти ж ніколи не дав мені й козеняти, щоб повеселитись з моїми друзями; ³⁰ коли ж син твій оцей, що з блудницями проїв твоє добро, прийшов, то ти заколов йому теля годоване. ³¹ Він же сказав йому: Сину, ти завжди зо мною, і все мое — то твое. ³² Годилося же повеселитись і пораду-

ватись, що твій брат оцей був мертвий — і ожив; пропав був — та й найшовся“.

73 Притча про невірного управителя.

16. — ¹ Промовив же до учнів своїх: „Був багатий чоловік і мав управителя; і на цього наговорили йому, що розтрачує його добро. ² І, покликавши його, сказав йому: Шо це я чую про тебе? Здай мені звіт зі своєї управи, бо більше не можеш управляти. ³ А управитель міркував собі: Шо мені діяти, як мій пан відбере від мене управу? Копати не здужаю, просити — соромлюсь. ⁴ Знаю,

що зроблю, щоб, як буду відставлений від управи, приняли мене до своїх домів.⁵ І, покликавши довжників свого пана, кожного осібно, сказав першому: Скільки ти винен мому панові?⁶ Він же сказав: сто мір оливи. І сказав йому, візьми свою розписку, швидко сідай та й пиши п'ятдесят.⁷ Потім другому сказав: А ти скільки винен? Той же сказав: Сто мір пшениці. Каже йому: Візьми свою

розписку і напиши вісімдесят.⁸ І похвалив пан неправедного управителя, що обачно поступив; бо сини віку цього проворніші у своїм роді над синів світла.

⁹ А я вам кажу: Робіть собі приятелів з багацтва неправедного, щоб, як проминуться, прийняли вас до вічних осель.¹⁰ Хто вірний у найменшому, й у великому вірний; а несправедливий у найменшому, той і у великому

⁴⁻⁸ Управитель поступив очевидно несправедливо. Та своїм способом показав не абияку проворність у рятуванні себе, так що сам власник похвалив його хитріці. Коли ж діти віку цього так хитро вміють забезпечувати себе, часто неморальними засобами; тим паче діти світла повинні добрими ділами, головно ділами милосердя, задоситьчинити за свої провини й переблагати Бога.

неправедливий.¹¹ Коли ж ви в неправедливім багатті не були вірні, то справедливе хто вам повірить?¹² І коли в чужому не були вірні, то каше, хто вам дасть?

74. Не можна двом панам служити.

¹³ Жален слуга не може служити двом панам: бо або одного винанидіть, а другого любити-ме; або триматиметься одного, а другого знех-

тує. Не можете Богові служити й мамоні“.

¹⁴ Чули ж це все і фарисеї, що були грошо-любами, та й насміхались з нього.¹⁵ І сказав їм: „Ви оправдуєте себе перед людьми, Бог же знає ваші серця, бо що високе в людей, те перед Богом гидота.

¹⁶ Закон і Пророки – до Івана. Від тоді царство Боже благоністується, і кожний силою здобуває його.¹⁷ Легше

¹² Хто не вміє добре заряджувати земними добрами, спомагаючи ними близькіх, то як зможе такий бути добрим і праведним управителем небесних скарбів Божого царства. – „Чужі“ називаються добра земні, бо вони істотно не належать до нас, ми з ними не прийшли на світ, ані, вмираючи, не заберемо їх з собою (Йов 1,21; 27, 19; Псал 47, 17). Христос і його царство – це наші правдиві добра, наше життя, побіда й прославлення (св. Амвросій).

небу й землі минутись, ніж з Закону одній титлі пропасти.

¹⁸ Кожен, хто розводиться з жінкою своєю і одружиться з іншою, чужоложить; а хто жениться з розведеню з чоловіком, робить перелюб.

75. Притча про багача й Лазаря.

¹⁹ Один чоловік був багатий, і зодягався у кармазин та вісон і щоденно розкішно бенкетував. ²⁰ А був один убогий, на імя Лазар, що

лежав у його воріт, весь у струпах; ²¹ і бажав поживитись окрушинами, що спадали зі столу багатого, та й пси приходили й лизали його рани. ²² І сталось, що той убогий помер і ангели понесли його на лоно Авраамове. Умер же й багатир і похоронили його. ²³ І в пеклі, терплячи муки, звів свої очі та й побачив іздалека Авраама й Лазара на його лоні. ²⁴ І заголосивши, він сказав: Отче Аврааме, помилуй мене та пішли Лазара,

²² Авраам, отець віруючих (Рим. 4, 16 і прч.). Тому він приймає на місці вічного спокою тих, що вірою у близьке спасіння стали його дітьми й наслідниками йому даних обітниць. Ангели супроводжують душі померших у Бозі до раю.

нехай умочить кінець свого пальця у воді та прохолодить мій язик, бо я мучусь у полумі цім.²⁵ Сказав же Авраам: Сину, згадай, що ти прийняв ужс за життя свого добро своє, — а Лазар так само лихо ; тепер він тут тішиться, а ти мучишся.²⁶ А крім того всього між нами й вами велика пропасть утвердилась, щоб ті, що хотять перейти ізвідси до вас, не могли, ані ізвідти до нас.

²⁷ А він сказав: Тож

прошу тебе, Отче, пішли його до дому мого батька:²⁸ маю бо п'ять братів ; нехай засвідчить він, щоб і вони не прийшли на це місце муки.²⁹ Каже ж йому Авраам: Мають Мойсея і пророків, нехай їх слухають.³⁰ Він же сказав: Ні, Отче Аврааме, а коли прийде хто з мертвих до них, покаються.³¹ Сказав до нього: Коли Мойсея і пророків не слухають, то хоч би й хто з мертвих воскрес, не повірять“.

³¹ Хто внерто не приймає правд Божого обявлення та й науки Церкви, той певно не прийме свідоцтва чоловіка, хоч той прийшов би з того світу. Ісус Христос воскресив Лазара у Витанії (Ів. 11, 47) і сам воскрес славно з гробу, а фарисеї не повірили (Мат. 28, 11; Діян. 4, 10).

76. Пересторога перед згіршенням і про братнє напімання.

17. — ¹ І сказав до своїх учнів: „Неможливо, щоб не прийшли згіршення; та горе тому, через кого вони приходять. ² Краще було б йому, коли б почепили йому млиновий камінь на шию й вкинули в

море, ніж щоб згіршив одного з малих цих. ³ Уважайте на себе! Коли твій браг згрішить супроти тебе, скартай його, а як покається, прости йому. ⁴ А коли б провинився супроти тебе сім разів на день, і сім разів на день звернеться до тебе, кажучи: каюся, — прости йому“.

¹⁻⁴ Від коли гріх прийшов на землю і триває між людьми, то послідовно за тим ідуть згіршення, т. є лихий примір і вплив грішного життя людей на невинні душі. Та мимо того ця обставина не усуває ані не зменшує відповідальності людини, що добровільно й свідомо дає згіршення; та краще було б такому чоловікові не існувати або не жити. — Правдивий учень Христовий не тільки пильно вважає на себе, щоб не дати ніякого згіршення (І Кор. 8, 9-13), но навпаки вживає усіх засобів, щоб упавшого брата рятувати. Як Бог не хоче смерті грішника, а розкаянного приймає (Єзикійл, 18, 21-23); так і віруючий чоловік має упімнути грішучого брата, а розкаянному простити.

77. Вірність у сповнюванні обовязків.

⁵ І сказали апостоли Господеві: „Додай нам віри“.⁶ А Господь сказав: „Коли б ви мали віру як зерно гірчичне й сказали б морві цій: Вирвись і пересадись у море, то й послухала б вас.“

⁷ Хто з вас, маючи слугу, що оре або пасе, як тільки верне з поля, скаже йому: Йди негайно й сідай за стіл?⁸ Ал-

чи не скаже йому: Наготов мені що повечеряти та, підперезавшись, послугуй мені, поки їстиму й питиму, а потімти сам будеш їсти й пити? ⁹ Чи ж стане він дякувати тому слузі, що зробив йому те, що було приказане? (Не думаю). ¹⁰ Так і ви, коли зробите все, що вам накаване, кажіть: Ми слуги непотрібні, бо зробили те, що повинні зробити“.

⁵ Апостоли відчули, як великої досягнення вимагає від них їхнє призвання. Свідомі той відповідальності її своєї немочі просить о помноженні віри, щоб, покріплених вірою і ласкою, могли поконати всі трудності й готові були на все для Божої слави й спасіння душ.

¹⁰ Бог, коли навіть вживає людини до сповнювання своєї волі, то це для неї і обовязок і велика ласка. Тож коли чоловік усе сповнить, що від нього домагається Божа воля, він таки лишається непотрібний слуга,

78. Десять прокажених.

¹¹ І сталось, як він ішов до Єрусалиму, проходив між Самарією і Галилеєю. ¹² І коли входив до одного села, зустріли його десять прокажених людей, що стояли oddалеки; ¹³ й піднесеним голосом заголосили, кажучи: „Ісусе Наставнику, помилуй нас!“ ¹⁴ А він побачивши сказав їм: „Підіть, показав

жіться священикам“¹⁵. І сталось, як вони йшли, очистились. ¹⁵ Один же з них, побачивши, що він одужав, вернувшись, великим голосом прославляючи Бога; ¹⁶ і припав лицем до його ніг, дякуючи Йому. А той був Самарянин.¹⁷ Озвавшись же, Ісус сказав: „Чи не десять очистились? — а дев'ять де?¹⁸ Чому не вернулись вони дати хвалу Богові, тільки чужозе-

бо Бог не потребує до сповнення своїх замірів помочі від чоловіка.

¹⁴ У часі, коли на приказ Ісуса йшли вони показались священикам, уступила проказа.

¹⁶ Невдяка й тверде серце Жидів за всі діла Божого милосердя, що їх дізнали, очевидно виявились у цих дев'ятьох, чудесно уздоровлених з прокази. Тим у яснішім світлі показується вдячність того чужоземця, що пробразував поган, які скорше зрозуміли й оцінили велике діло відкуплення і спасіння людей, ніж Жиди.

мець цей?“¹⁹ І сказав йому: „Устань, іди, віра твоя спасла тебе“.

79. Царство Боже є прихід Сина чоловічого.

²⁰ Як же спигали його фарисеї, коли прийде Боже царство, – відповів їм і сказав: „Не прийде царство Боже помітно; ²¹ ані не скажуть: Ось тут воно .або там, бо царство Боже посеред вас“.

²² І сказав він до учнів: „Прийдуть дні, коли бажатимете побачити хоч день оден Сина чоловічого, – та не побачите.

²³ І казатимуть вам: Ось тут воно, або: он там; не йдіть і не ганяйтесь.

²⁴ Бо як близька, близнувши від одного краю під небом, світить до другого краю під небом; так буде й Син чоловічий у свій день.²⁵ Та перше треба йому бага-

^{20_21} Початки Божого царства з приходом Ісуса Христа не прийшли „помітно“, значить: з виявом зовнішньої могутності, блеску та й світової величині. Воно є посеред людей, бо воплощене Боже Слово в унизенні, убожестві прийшло на землю, щоб довершити відкуплення людей і оснувати своє царство – святу Церкву.

^{22_24} Зате другий прихід Господа Ісуса станеться серед таких величних обявів, що не треба буде питати, де він, ані шукати. Той прихід буде несподіваний і рішаючий для кожного.

²⁵ Перед тим треба, щоб Ісус багато страждав (Євр.

то перетерпіти, й відцу-
рається рід цей від ньо-
го.²⁶ І як було за днів
Ноя, так буде й за днів
Сина чоловічого:²⁷ їли,
чили, женились, виходи-
ли заміж аж до дня, коли
Ной увійшов у ков-
чег, і прийшов потоп
та й вигубив усіх.²⁸ Так
само, як було за днів
Лотових: їли, чили, тор-
гували, продавали, са-
дили, будували;²⁹ а то-
го дня, коли Лот вийшов
зі Содоми, — огонь зо-
сіркою линув з неба та
й вигубив усіх.³⁰ Так

буде й того дня, коли
зявиться Син чоловічий.
³¹ Того дня, хто буде
на покрівлі, а знаряддя
його в хаті, не влазь
узяти його; і хто буде
на полі, теж не вертай-
ся назад.³² Спогадайте
Лотову жінку.³³ Хто
схоче зберегти свою ду-
шу, погубить її; а хто
її погубить, — оживить
її.³⁴ Кажу вам: У ту
ніч двоє будуть на одній
постелі: один візьметься,
а другий залишиться.
³⁵ Дві молотимуть у
куні: одна візьметься,

7, 26). Так як тепер ще він страждає у членах свого мі-
стичного тіла, — у святих і праведних кожної доби і на
кожнім місці.

³⁴⁻³⁶ Один увійде до небесного царства, — а другий
залишиться. У тім не будуть рішати ніякі земські згля-
ди, а тільки Божа справедливість.

а друга зоставиться.
³⁶ Двоє будуть на полі: один візьметься, а другий полишиться“³⁷ І, озвавшись, кажуть йому: „Де Господи?“ Він же відповів їм: „Де труп, там зберуться орли“.

80. Притча про несправедливого суддю.

18. – ¹ Сказав же їм і притчу, як завжди треба молитись, а не падати на духу; ² кажучи: „У якомусь місті був такий суддя, що Бога

не боявся і людей не соромився. ³ А була в тім місті й удова, що приходила до нього, кажучи: Оборони мене від моого супротивника. ⁴ Але він довгий час не хотів. А згодом сказав собі: Хоч і Бога я не боюся та й людей не соромлюся, ⁵ але, що та вдова докучає мені, обороню її, щоб вона не приходила більше докучати мені“. ⁶ Сказав же Господь: „Слухайте, що каже слуга неправедний!

¹ „Завжди молити́сь“ – не тільки часто памятати на Бога й у всяких потребах просити його; але робити це з великим упованням постійно й витривало й не впадати на духу, коли б видалось, що наша молитва не находить вислухання.

^{2–7} Ця притча потверджує попередню науку. Суддя лихий і несправедливий, че хоче помогти, але незломною терпеливістю вдови та її безнастаними проханнями

⁷ Хіба ж Бог не оборонить вибраних своїх, що голосягь до нього день і ніч, хоч і довго терпить про них? ⁸ Кажу вам, що оборонить не забаром. Тільки ж Син чоловічий, як прийде, чи знайде віру на землі?"

81. Притча про молитву фарисея й митара.

⁹ Сказав же Й до деяких, що впокали на себе, що вони праведні та й гордували другими, таку притчу : ¹⁰ „Два чоловіки ввійшли в храм помолитись, —

спонуканий, уступає і проти своєї волі, і таки боронить Й. Бог святий і справедливий, ласкавий і милосердний ; він хоче й може помогти й певно поможе. — Судя, це ворожий для християнства світ, що тільки шукає свого, а зовсім не даеться порушити недолею убогих і покривдженіх. Вдова, це Церква, що нераз тільки терпить гонень і переслідувань у теперішнім віку. Та прийде час, коли Бог оборонить своїх вибраних.

⁸ Віру тих вибраних, що просвічені Духом святим та покрілені його ласкою, не тільки опираються усім оманам розбавленого світу, але серед убожества, понижень та гонень терпеливо та з непохитною вірою очікують другого славного приходу Ісуса Христа.

⁹ Розуміється тих, що не годували на Ісуса за його ласкавість та вирозумілість для грішників, тих фарисеїв, що в гордій свідомості своєї позірної праведності, осужували інших.

один фарисей, а другий митар.¹¹ Фарисей, ставши, так про себе молився: Боже, дякую тобі, що я не такий, як інші люди: грабіжники, несправедливі, чужоложники, або як цей митар.

¹² Пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що придано.

¹³ А митар, стоячи здалека, й не смів і очей звести на небо, але бив себе в груди, кажучи: Боже, милостивий будь мені грішному!¹⁴ Кажу вам, що цей пішов до свого дому більш оправ-

даний, ніж той; бо кожен, хто виносить себе, буде понижений; хто ж понижав себе — буде вивищений¹⁵.

82. Ієус благословить діток.

¹⁵ Приносили до нього й дітей, щоб доторкнувшись до них, а учні, бачивши, збороняли їм.

¹⁶ Ієус же покликавши їх, каже: „Дозвольте дітям приходити до мене й не збороняйте їм; таких бо царство небесне.

¹⁷ Поправді кажу вам: Хто не прийме царства

¹⁴ Цей, що сам себе проголосив „праведником“ відійшов осуджений від Бога; цей знову, що визнав себе грішником перед Богом, відійшов оправданий (св. Евтилій).

¹⁵⁻¹⁷ Дивись: Мат. 18, 2-10.

Божого, як дитина, той не ввійде до нього“.

В3. Ісус і багатий юнак.

¹⁸ I питав його один старшина, кажучи: „Учителю добрий, що робити мені, щоб унаслідити життя вічне?“¹⁹ Сказав йому Ісус: „Чого звеш мене добрим? Ніхто не добрий, – тільки сам Бог.²⁰ Заповіді знаєш? Не чужолож, не вбивай, не кради, не снідчи ложно, шануй свого батька й матір“.²¹ А він сказав: „Усе це я хоронив з мого малку“.²² Почувши це, Ісус сказав йому: „Ще одного

не достає тобі: Усе, що маєш, продай та й роздай убогим, і матимеш скарб на небі; та й приходь, іди слідом за мною“

²³ Він же почувши це, засумував, бо дуже був багатий.²⁴ Побачивши Ісус, (що він так засумувався), сказав: „Як тяжко тим, що мають багатства, увійти до царства Божого.²⁵ Бо легше верблюдові перейти через ушко голки, ніж багатому ввійти в царство Боже“.²⁶ I говорили ті, що чули: „То хто може счастися?“²⁷ А він відповів: „Неможливе в людей, — можливе у Бога“.

¹⁸⁻²⁷ Дивись: Мат. 19, 17-23.

84. Нагорода апостолів.

²⁸ Сказав же Петро: „От ми все покинули, та й пішли за тобою слідом“.²⁹ А він сказав їм: „Поправді кажу вам: Нема такого, хто б по-

кинув дім, або батьків, або братів, або сестер, або жінку ради царства Божого,³⁰ та й не прийняв би багато більше цього часу, а в майбутнім віку — життя вічне“.

У Юдеї і Єрусалимі (18, 31-21, 38)

85 Ісус передсказує свою смерть і воскресення.

³¹ Узвівши ж дванадцятьох, сказав до них: „Оце йдемо в Єрусалим,

і станеться усе, що писали пророки про Сина чоловічого:³² Видадуть бо його поганам і глузуватимуть з нього

²⁸⁻³⁰ Дивись: Мат. 19, 30.

³¹⁻³⁴ Апостоли, що так часто бачили великі діла й чуда Христові, ніяк не могли зрозуміти тайнства його страждань і смерти. Надто осліплені надією славного й могутнього месіянського царства, закрито було перед ними, що дорога до прославлення Месії та його царства йшла через терпіння, жертву й смерть (Лука 24, 26).

й плюватимуть на нього,
³³ і збичувавши, уб'ють його, — але третього дня він воскресне". ³⁴ А вони нічого не зрозуміли; і було слово це закрите перед ними й не розуміли сказаного.

§6. Ерихонський сліпець

³⁵ І сталося, як наблизився до Ерихону, один сліпець сидів край дороги й просив. ³⁶ А коли прочув, що проходить народ, запитав: „Що це таке?“ ³⁷ І сказали йому, що це проходить Ісус Назарянин. ³⁸ І він закричав, кажучи: „Ісусе, сину Давидів, помилуй мене!“ ³⁹ А ті, що йшли навпреду, сварили на нього, щоб мовчав. А

він ще більше кричав: „Сину Давидів, помилуй мене!“ ⁴⁰ Ставши же Ісус, велів привести його до себе; як же наблизився він, спитав його, ⁴¹ (кажучи): „Що хочеш, щоб я зробив тобі?“ Він сказав: „Господи, нехай прозрю!“ ⁴² А Ісус сказав йому: „Прозри, твоя віра спасла тебе“. ⁴³ І зараз прозрів і йшов за ним, прославляючи Бога. І ввесь народ, бачивши це, віддав слану Богові.

87. Ісус у гостині в Закхея митаря.

19. — ¹ І вийшовши проходив через Ерихон. ² І ось чоловік, на ім'я Закхей, — а був він

старший над митарями
й багатий — ³ і бажав
бачити Ісуса, хто він,
та через народ він не
міг, бо був малого зро-
сту. ⁴ І, побігши напе-
ред, виліз на морву, щоб
побачити його; бо туди
мав переходити. ⁵ А коли
Ісус прийшов на це
місце, споглянувши в
гору, сказав до нього:
„Закхею, поквапся злі-
сти, бо сьогодні треба
мені бути в твоїм домі!“.
⁶ Він зліз поспішно та
й прийняв його радіючи.

⁷ І, бачивши всі, не го-
дували, кажучи: що зай-
шов у гостину до гріш-
ного мужа. ⁸ Закхей же
ставши, сказав до Госпо-
да: „Ось половину моого
майна, Господи, даю вбо-
гим; а як кого скривдив,
верну вчетверо“.⁹ Ісус
сказав до нього: „Сьо-
годні спасіння прийшло
на цей дім, бо він син
Авраамів;¹⁰ прийшов бо
Син чоловічий, спасти
й знайти, що загину-
ло“.

⁴ Закхей бажав тільки побачити Ісуса, а Ісус наго-
родив його за це так, що Закхей і не міг мріяти. Він
не тільки принимав у себе вдома Спасителя, але сам
і його рідня стали учасниками спасіння (Св. Евтимій).
Закхей приймає Ісуса в своїм домі земними дарами —
а Спаситель подає йому небесні (Св. Петро Хризолог).
Чим же мусить бути для душі побожне й з глибокою
вірою прийняття св. Причастя!

88. Притча
про десять мін.

¹¹ Коли ж вони слухали це, додавши, сказав притчу; бо був він недалеко Єрусалиму, й думали, що незабаром обявиться царство Боже.

¹² Отож сказав: „Один чоловік, знатного роду, вибрався у далеку країну, прийняти собі царство та й вернутись.” ¹³ I

призвавши десять слуг своїх, дав їм десять мін срібла і сказав їм: Торгуйте, поки вернусь.

¹⁴ А його горожани не навиділи його, й післали вслід за ним послів, кажучи: Не хочемо, щоб він царював над нами.

¹⁵ I коли він вернувся, принявши царство, звелів приклікати до себе тих слуг, що дав їм срібло, щоб довідатись,

¹³ Міна, грецький гріш вартості приблизно сто гриєнь.

¹⁴ Дуже високого роду, бо від віків роджений від Отця, Син чоловічий був управнений, як син Давидів по тілу (Рим. 1, 3), жадати наслідства царства Ізраїльського – св. Церкви. Він іде дорогою страждань і хреста аж до смерти, а славою воскресення і вознесення до свого Отця Небесного, щоб унаслідити належне йому царство. У тому часі настав між підданими його розділ. – Одні, віддані йому слуги, тимчасом завідують його скарбами. – Другі противники, уживають усіх засобів, щоб не допустити або здергати здійснення Божого цар-

скільки хто надбав.¹⁶ І прийшов перший і сказав: Пане, твоя міна приробила десять мін.

¹⁷ І сказав йому: Гаразд слуго добрий! За те, що у малому ти був вірний, май владу над десятьма містами.¹⁸ І приступив другий, кажучи: Пане, твоя міна приробила п'ять мін.¹⁹ Сказав же й цьому: Ти будь над п'ятьма містами.²⁰ Ще інший прийшов, кажучи: Ось твоя міна, що її мав я сковану в хустці;²¹ я бо боявся тебе, що ти жорстокий чоловік: береш, чого не положив, і жнеш

чого не посіяв.²² Каже йому: Твоїми устами судитиму тебе, слуго лукавий! Ти знат, що я жорстокий чоловік, беру, чого не поклав, і жну, чого не посіяв.²³ Чому ж не віддав мо-го срібла на торг, щоб я вернувшись, узяв його з відсотками.²⁴ І сказав до тих, що стояли:

Візьміть від нього міну й дайте тому, що має десять мін.²⁵ І казали йому: Пане, має десять мін.²⁶ Кажу ж бо вам, що кожному, що має, тому дається; а хто не має, забереться від нього та, що має.

ства. Та прийде Цар слави, видати осуд на своїх ворогів, а нагородити вірних слуг (Св. Евтимій, Св. Василій В.).

²⁷ А тих моїх ворогів, що не хотіли, щоб я царював над ними, при nedіть сюди, — та й повбивайте передо мною“.

²⁸ I сказавши це, пішов далі, йдучи до Єрусалиму.

89. Вїзд до Єрусалому.

²⁹ I сталося, як наблизився до Вифагії і Витанії, до гори, що звуться Олівною, післав двох учнів своїх, ³⁰ кажучи: „Ідіть у село, що перед вами; увійшовши до нього, знайдете осля привязане, що на нього ніколи ніхто з людей не сідав. Відвяжіть його і приведіть. ³¹ I коли хто вас запитає: Нащо від-

вязуєте? — так скажіть йому: Господеві його треба“. ³² Післані пішли й знайшли, як він їм сказав. ³³ Як же відвяzuвали вони осля, хазяї його запитали їх: „Нащо відвяуєте осля?“ ³⁴ Вони ж сказали: „Господеві його треба“.

³⁵ I привели його до Ісуса, й накинувши свої одежі на осля, посадили Ісуса. ³⁶ I як він іхав, то простилили свої одечі по дорозі. ³⁷ А коли вже він наблизився до збочу Олівної гори, то все множество учнів, радіючи, почали великим голосом хвалити Господа за всі чуда, що бачили, ³⁸ кажучи: „Благо-

словенний Цар, що йде в імя Господне! Мир на

небі і слава на висотах!“³⁸

³⁹ А деякі з фарисеїв

з поміж народу кавали

до нього: „Учителю, —

заборони своїм учням“. ⁴⁰ І, відповідаючи, скав

ав їм: „Кажу вам: що

коли ці замовкнуть, то

каміння заголосить“.

90 Ісус плаче над Єрусалимом.

⁴¹ І як наблизився, то

побачивши місто, запла

кав над ним,⁴² кажучи:

,Коли б зрозумів і ти,

хоч у цей день твій, що

для впокою твого! Тепер

же воно закрито перед

твоїми очима.⁴³ Бо прий-

дуть на тебе дні, що

вороги твої окопами об-

ложать тебе й обсту-

плять тебе навколо й

стиснуть тебе звідусю-

ди.⁴⁴ І зрівняють з зем-

лею тебе, й діти твої в

тобі й не віставлють

³⁸⁻³⁹ Нераз передтим Ісус усувався перед окликами народу на славу його месіянського й царського достоїнства (Ів. 6, 15), бо тоді ані не був на це час відповідний ані умовини. Тепер у передодні своїх страждань помимо обурення і спротиву фарисеїв, приймає ці оклики. Єрусалим і Жиди мусять вислухати цей оклик, що заразом був останнім нашімненнем: Зрозуміти день посічення свого.

⁴⁰ Коли при смерті Ісуса його залякані учні замовкли, тоді задрожала земля, розпадались скелі й померкло сонце; — так заговорило сотворіння — (Св. Амвросій).

каменя на камені у тобі
за те, бо не зрозумів
ти часу відвідин твоїх“.

91. Очищення храму.

⁴⁵ І увійшовши в храм, почав виганяти тих, що продавали в ньому й купували, ⁴⁶ кажучи: „Написано: Дім мій — дім молитви; а ви зробили його вертепом роабійників“.⁴⁷ І навчав щодня в храмі. Первосвященики ж і книжники та й старшина народу, шукали, як погубити б його. ⁴⁸ Та не знаходили, що зробити, бо ввесь народ горнувсь до нього й слухав його.

92 Звідки влада Ісусова.

^{20.–1} І сталося одно-го в тих днів, як він навчав народ у храмі й проповідував євангелію, прийшли первосвя-щеники й книжники [з старшинами² й промо-вили до нього, кажучи: „Скажи нам, якою вла-дою це робиш? або хто хто дав тобі цю владу?“³ Відповідаючи ж, він сказав до них: „Запи-таю і я вас про одну річ, і скажіть мені: ⁴ Хрищення Іванове з неба було, чи від людей?“⁵ Вони ж міркували собі, кажучи: „Коли скажемо з неба, то скаже: Чому

^{4–7} Дивись: Мат. 21, 24–25.

ж ви йому не повірили?
⁶ А коли скажемо: від людей, то всі люди побояють нас камінням, певні бо були, що Іван — пророк⁷. ⁷ I відповіли, що не знають звідки. ⁸ А Ісус сказав до них: „То й я не скажу вам, якою владою я це роблю“.

93. Притча про злочинних виноградарів

⁹ I почав говорити до народу о цю притчу: „Один чоловік насадив виноградник, і віддав його виноградарям та й відіхав на довгий час.
¹⁰ I в пору післав до виноградарів слугу, щоб дали йому з плодів ви-

ноградника ; виноградарі ж, побивши його, відіслали ні з чим. ¹¹ Він ще післав другого слугу; вони ж і того, побили й зневажили, тай відіслали ні з чим. ¹² I ще третього післав; вони ж і цього поранивши, вигнали. ¹³ Сказав же пан виноградника: Що робити маю? пішли сина моого любого? може (побачивши його), посоромлятися його. ¹⁴ А виноградарі, побачивши його, міркували між собою, кажучи: Це наслідник ; ходім убемо його, щоб наше було насліддя. ¹⁵ I викинувши його геть з виноградника, вбили. Цо

⁹⁻¹⁸ Дивись: Мат. 21, 33-43.

ж зробить з ними пан виноградника? ¹⁶ Прийде й вигубить цих виноградар, а виноградник дасть іншим“. Вони ж почувши це, сказали: „Нехай так не станеться!“

¹⁷ А він, поглянувши на них, сказав: „Що ж взначить оце написане: Камінь, що його відкинули будівничі, цей став наріжним каменем. ¹⁸ Ко-жний; хто впаде на той камінь, розіб'ється; а на кого він упаде, того роздавить“. ¹⁹ І хотіли книжники та й первосвященики наложить на нього руки в той час, та побоялись народу.

Зровуміли бо, що про них сказав цю притчу.

94. Податковий гріш.

²⁰ І назираючи, післали чигунів, що вдавали себе за праведних, щоб піймати його на слові та видати його начальству й владі намісника.

²¹ І вони, спитали його, кажучи: „Учителю, знаємо, що ти справедливо говориш і навчаєш, і не дивишся на лице, але поправді наставляєш на Божу путь; ²² чи годиться нам давати податок кесареві, чи ні?“ ²³ Прозрівши же їх лукавство, сказав до них: „Чого мене спокушуєте?“ ²⁴ По-

^{21–26} Дивись: Мат. 22, 17–21.

кажіть мені динарій; Чи є на ньому обличчя і напис?“ Вони (відповідаючи), сказали: „Кесаря“. ²⁵ А він сказав до них: „Тож віддайте, що кесареве — кесареві ; а Богу, — що Боже“.

²⁶ І не могли піймати його на слові перед народом, і, дивуючись його відповіді, замовкли.

95. Воскресення мертвих.

²⁷ Приступивши деякі зі садукеїв, що кажуть, ніби нема воскресення, запитали його, ²⁸ кажучи : „Учителю, Мойсей написав нам : Коли у кого вмре брат, що мав жінку, й умре бездітний, то нехай його брат

вів'ме жінку й відродить потомство свому братові. ²⁹ Сім оце було братів. І перший, узяв жінку й бездітний умер; ³⁰ і взяв ту жінку другий, та й той умер бездітний. ³¹ І третій узяв її; так само й усі семеро, і не зіставивши дітей, повмиралі. ³² Після ж усіх померла й жінка. ³³ А в воскресенні кому вона буде жінкою? бо семеро мали її за жінку“.

³⁴ І, (відповідаючи), сказав їм Ісус : „Сини віку цього женяться і віddaються. ³⁵ А ті, що будуть достойні того віку й воскресення з мертвих, — ті ні женяться, ні віddaються, ³⁶ ні вмерти вже не можуть ; бо

рівні ангелам і сини во-
ни Божі, ставши синами
воскресення.³⁷ А що мер-
тві встають, то й Мой-
сей показав при кущі,
коли Господа називає
Богом Авраама і Богом
Ісаака й Богом Якова.
³⁸ Бог же не мертвих,
а живих ; бо йому жи-
вуть“. ³⁹ Озвавшись, де-
які з книжників сказали:
„Учителю, ти добре ска-
зував“. ⁴⁰ І більш не сміли
питати його ні про що.

96. Як Христос сином Давида.

Він же сказав до них:
⁴¹ „Як це кажуть, що
Христос Син Давидів ?

⁴² Тож Давид сам каже
в книзі Псалмів : Каже
Господь Господеві моє-
му: Сиди праворуч мене,
⁴³ доки положу твоїх
ворогів підніжком ніг
твоїх. ⁴⁴ Ото ж, Давид
його звє Господом, і як
же він йому син?“

97. Осторога перед книжниками.

⁴⁵ Коли ж слухав увесь
народ, сказав до своїх
учнів : ⁴⁶ „Стережіться
книжників, що радо хо-
дять у довгих одежах
й люблять привіти на
базарах та перші си-
дження в божницях і
перші місця на бенке-

^{37_38} Дивись: Мат. 22, 32.

^{41_44} Дивись: Марко, 12, 37.

тах;⁴⁷ що поїдають, до-
ми вдовиць і навбач
довго моляться. Вони
приймуть вельми тяж-
кий суд“.

98. Вдовині гріш.

21. – ¹ Поглянувши,
побачив він, як багаті
кидали свої дари в скар-
бону. ² Побачив же й
одну вбогу вдовицю, що
туди вкинула дві лепти.
³ I сказав: „Поправді
кажу вам, що ця вбога
вдовиця вкинула більш
усіх; ⁴ бо всі з достатку
свого кидали в дар Бо-
гові, а вона з недостат-
ку свого увесь прожиток
свій, що мала, вкинула“.

⁷⁻⁸ Дивись: Мат. 24,1.

99 Доля Єрусалимського храму й ознаки кінця світу.

а) Доля храму

⁵ I коли деякі гово-
рили про храм, що до-
рохоцінним камінням та
дарами прикрашений,
сказав: ⁶ „Прийдуть дні,
коли із цього, що бачи-
те, не вістанеться камінь
на камені, щоб не зруй-
новано“.

⁷ I запитали його ка-
жуучи: „Учителю, коли це
станеться? і яка ознака,
коли воно має статись?“

б) Ознаки наближен- ня кінця світу

⁸ Він же сказав: „Сте-
режіться, щоб вас не об-

манули: Багато бо прийде в мое ім'я, кажучи: Це — я, і: Час наблизився. Не йдіть за ними. ⁹ І коли почуєте про війни і розрухи, не жахайтесь, бо це мусить перш бути, але не зараз іще кінець“.

¹⁰ Тоді сказав їм: „Повстане народ на народ, і царство проти царства. ¹¹ Будуть же великі землетруси по місцях і голод і чомір і зявляться страховища й великі ознаки з неба. ¹² А перед тим усім наложать на вас руки й переслідуватимуть вас і видаватимуть у божниці й

вязниці; й поведуть вас перед царів і намісників, за мое ім'я. ¹³ І станеться це вам на свідчення. ¹⁴ Тож постановіть собі в серці, не думати наперед, що відповідати. ¹⁵ Я бо дам вам уста й мудрість, що їй не зможуть противитись ані відповісти усі ваші противники. ¹⁶ Видаватимуть вас батьки й брати та й рідня; і приятелі і декому з вас смерть заподіють. ¹⁷ І зненавидять вас усі за мое ім'я; ¹⁸ та й волос з голови вашої вам не загине. ¹⁹ У терпеливості вашій здобудете ви свої душі.

¹²⁻¹⁷ Дивись: Мар. 13, 11-13.

в) *Спustoшення
Єрусалиму*

20 Коли ж побачите Єрусалим окружений військом, то знайте, що наблизилось його запустіння. 21 Тоді ті, що в Юдеї, нехай утікають в гори; хто ж у середині його, нехай виходить; а ті, що по селах, нехай не входять до нього, 22 бо то дні пімсти, щоб сповнилось усе написане. 23 Горе ж вагітним і годуючим у ті дні! Бо велика буде недоля на землі й гнів над цим народом. 24 I поляжуть від гострого меча й у полон попадуть між усі народи; і невірні топтатимуть Єрусалим, поки

скінчаться часи невірних.

г) *Поява Сина чоловічого*

25 I будуть ознаки на сонці, й місяці, й зорях, і переполох між народами у заколоті, як зареве море та хвилі. 26 Омертвіють люди від жаху й дожидання того, що прийде на вселенну; бо сили небесні захищаються. I тоді побачать Сина чоловічого, як ітиме на хмарах небесних з силою і славою великою. 28 Коли ж почне це діятися, то ви випростуйтесь і підніміть голови, — бо зближається визволення ваше“.

29 I розповів їм при-

тчу: Гляньте на смоківницю і всякі дерева.³⁰ Як вони розпускаються уже, то бачивши, самі розумієте, що вже літо близько.³¹ Так і ви, коли побачите, що діється, то знайте, що царство Боже близько.³² Поправді кажу вам: не перейде цей рід, як усете станеться.³³ Небо й земля проминуть, а мої слова не минуться.

³⁴ Ви ж уважайте на себе, щоб ваші серця не обтяжились обжирством і піянством та

журбами, і щоб несподівано не настиг вас день той.³⁵ Немов сітка, впаде на всіх, що живуть на лиці всієї землі.³⁶ Тож пильнуйтесь, по всяк час молячись, щоб змогли ви уникнути всього того, що має бути і станути перед Сином чоловічим“.

³⁷ За дні він навчав у храмі, а на ніч виходив і ночував на горі, що зветься Оливна.³⁸ Усі ж люди сходились рано до нього в храм, щоб послухати його.

³² Теперішне покоління Жидів бачитиме збурення Єрусалиму; а ввесь жидівський народ зістане аж по країні світу, як свідок правдивости його слів та його побіди.

Страждання, смерть і прославлення Ісуса Христа (22, 1 - 24, 53)

100. Зрада Юди.

22. — ¹ Наблизилось свято опрісноків, що зветься Пасха. ² І шукали первосвященики й книжники, як погубити його, та боялись народу. ³ Ввійшов же сатана в Юду, званого Іскарийотським, що був з числа дванадцяти. ⁴ І він пішов і умовився з архієреями й воєводами, як видати їм його. ⁵ І зраділи вони й згодились дати йому

грошей. ⁶ А він обіцяв і шукав нагоди, щоб видати його їм не при народі.

101. Свята Тайна Вечеря

⁷ Прийшов же день опрісноків, коли треба було принести в жертву пасху; ⁸ і післав Петра і Івана, кажучи: „Підіть і пригответте нам їсти пасху“⁹. Вони же сказали йому: „Де хочеш, щоб приготовити?“ ¹⁰ А

³ Значить, що сатана мав над Юдою великий вплив. Він бо рік тому стратив віру, як уже тоді назвав його Ісус сатаною (Ів. 6, 71-72).

⁷ „Приносити в жертву пасху“, значить: зіколоти в храмі пасхальне ягня.

він сказав їм: „Ось, як увійдете в місто, зустріне вас чоловік, що нестиме збанок води. Йдіть слідом за ним до того дому, де він увійде, ¹¹ й скажіть господареві дому: Учитель мовить тобі: Де світлиця, де спожижу пасху з моїми учнями? ¹² І він покаже вам горницю велику і прибрану, там приготуйте“. ¹³ Вони, пішовши, знайшли, як він казав їм, та й приготували пасху.

¹⁴ І коли настав час, він сів за стіл і двадцять апостолів з ним. ¹⁵ І промовив до них: „Бажанням забажав я істи з вами цю пасху, перш нім прийму муки, ¹⁶ кажу бо вам: що від тепер не буду споживати її, поки не сповниться в царстві Божім“. ¹⁷ І ввявиши чашу, віддав хвалу й сказав: „Прийміть її та й розділіть поміж собою; ¹⁸ кажу бо вам: що не питиму від плоду виноградного, аж

¹⁶⁻¹⁷ Звершене сповнення Божого царства настанить у вічності; тепер воно здійснюється через страсті, смерть, воскресення і вознесення Ісуса Христа та й продовжується у св. Церкві, поки прийде новне його звершення у тім віку. — Чаша, що Її дає Ісус учням, це не Евхаристийна чаша його Крові, але звичайна чаша вина, що принадежала до обрядів пасхальної веселії.

прийде царство Боже“.

¹⁹ І, взявши хліб, та віддавши хвалу, переломив і подав їм, кажучи: „Це тіло мое, що за вас дається. Це чиніть на спомин про мене“.²⁰ Так само й чашу по вечері, кажучи: „Оця чаша — Новий Завіт — у моїй крові, що за вас проливається.²¹ Та ось рука моого зрадника зомною на столі.²² Але Син чоловічий іде, як призначено, однаке горе тому чоловікові, що йо-

го видає!“²³ А вони почали перепитуватись між собою, хто б з них був, що це має зробити.

102. Хто більший у Божім царстві?

²⁴ І повстала між ними суперечка, хто з них має вважатись за старшого.²⁵ Він же сказав їм: „Царі у народів над ними панують, й ті, що мають владу над ними, добродіями звуться.²⁶ Але не так ви: Но більший між вами, нехай бу-

¹⁹⁻²⁰ Установлення Пресв. Тайни Євхаристії й безкровної жертви Н. З. Та жертва безустанно приноситься і приноситиметься у св. Церкві — це безкровне відновлення, під видами хліба й вина, кровавої жертви Ісуса на хресті, щоб усі люди всіх часів могли мати примінення овочів Христової жертви, то є: прощення гріхів і вічного життя в небі (І Кор. 11, 26).

²⁶ У Божім царстві не будуть усі рівні; та достой-

де найменший; і хто старший — як слуга.²⁷ Хто бо більший: Хто за столом сидить, чи хто послугує? Чи не той, хто сидить? Я ж посеред вас, як той, що служить.²⁸ Ви ж оті, що перетривали зо мною у напастех моїх;²⁹ і я заповітую вам царство, як заповів мені Отець мій,³⁰ щоб ви їли й пили за столом моїм у царстві моїм, і сиділи

на престолах судити дванадцять племен Ізраїлевих“.

103. Молитва Ісуса за Симона Петра.

³¹ Сказав же Господь: „Симоне, Симоне! ось сатана жадав вас, щоб пересіяти як пшеницю.³² Та я молився за тебе, щоб не зваліла віра твоя; і ти колись, навернувшись, утверджай братів

ність чи уряд у Церкві, це не панування, — а служення потребам Божих дітей.

³¹ Колись так жадав спокушувати праведного Йова (Йов 1, 10, 11); так тепер хоче спокушувати апостолів, а головно апостола Петра, щоб довести до упадку в вірі. — Хоч ця небезпека грозить усім апостолам, однак Христос називає тільки Симона-Петра; молиться до свого Отця тільки за Симона-Петра, бо постійність у вірі Петра, — це сила віри усіх (Св. Лев Вел.). Це друге місце по Мат. 16, 18-19, на якому основується правда католицької віри про первенство й непомильність Христового Намісника на землі й вселенського Архієрея, Папи Римського.

своїх“.³³ А той сказав йому: „Господи, з тобою готов я і в темницю і на смерть іти!“³⁴ Він же сказав: „Кажу тобі Петре, — півень не заспіває сьогодні, як ти тричі відречешся мене: що не знаєш мене“.

104. Передсказання про переслідування.

³⁵ І сказав їм: „Коли висилає я вас без калитки, без торби й обуви, чи чого вам недоставало?“ Вони ж сказали: „Нічого“.³⁶ Тоді сказав їм: „А тепер хто має калитку, нехай бе-

ре також і торбу; а хто не має, нехай продастъ свою одежду й купить меч.³⁷ Бо кажу вам: що на мені має сповниться і це написане: І до злочинців причислено його; бо те, що про мене, доходить до кінця“.³⁸ Вони ж сказали: „Господи, ось тут два мечі“.

105. У Гетсиманському городі.

³⁹ І вийшовши, пішов по звичаю на гору Оливну; за ним пішли й учні його.⁴⁰ А прийшовши на місце, сказав

³⁶ Прийдуть такі тяжкі часи й такі спокуси, що прийдеться їм так боронитись, як воїк борониться мечем.

³⁷ Ісаї 53, 12.

їм: „Молітися, щоб не ввійти у спокусу“.⁴¹ А сам відстунив від них, як докинути каменем і, припав на коліна, молився,⁴² кажучи: „Отче, коли хочеш, мимо неси чашу сю від мене; тільки ж не моя воля а твоя нехай буде“. ⁴³ Явився ж йому ангел з неба, покріпляючи його.⁴⁴ А як був у смертельній боротьбі, ще ревніше молився; і був під його, як каплі крові, що ка-

пають на землю.⁴⁵ І вставши від молитви, прийшов до учнів та й застав, що вони спали від смутку.⁴⁶ І сказав їм: „Чого спите? Встаньте, молітися, щоб не впасти у спокусу“.

106. Схилення Ісуса.

⁴⁷ Як ще він говорив, ось юрба і один з дванадцяти, що звавсь Юда, йшов поперед них і приступив до Ісуса, щоб

⁴² Майже в усіх великих і важких хвилинах життя Ісуса Христа виступають ангели, як це сказав був Ісус апостолам (Іван 1, 51). — Ісус не знайшов покріплення від найближчих апостолів, тому небесний Отець посилає йому ангела.

⁴⁴ У конанні в Гетсиманії Ісус перебув таку тяжку душевну боротьбу, що кров його передіставалась назоверх, мішалась з потом і густими каплюнами спадала на землю.

поцілувати його. Такий бо знак дав їм він: Кого поцілую я, той є.⁴⁸ Ісус же сказав йому: „Юдо, чи поцілунком зраджуєш Сина чоловічого?“⁴⁹ Ті ж, що з ним були, як побачили, до чого доходить, сказали йому: „Господи, чи вдарити нам мечем?“⁵⁰ І один з них вдарив слугу первосвященика і відтяг йому праве ухо.⁵¹ Та Ісус, озвавшись, сказав: „Лиштіть, — досить“. І, приторкнувшись до його вуха, сцілив його.⁵² А до первосвящеників і начальників святині та старшин, що прийшли до нього, сказав Ісус: „Немов на розбійника вийшли ви з мечами та

дрючками, (щоб мене спіймати);⁵³ щоденno був я з вами в храмі, й ви не піднесли на мене рук. Та це тепер ваша година й влада темряви“.⁵⁴ І взявши його, повели й привели його у дім первосвященика.

107. Петро тричі відрікався Ісуса.

Петро же йшов слідом іздалека.⁵⁵ Як же розклали вогонь серед подвір'я й укупі сиділи, і Петро сидів між ними.⁵⁶ Одна служниця, побачивши його, як він сидів коло вогню, й, придивившись йому, сказала: „І цей був з ним“.⁵⁷ Та відрікся його Петро, кажучи: „Жінко, я

не знаю його".⁵⁸ Трохи згодом другий, побачивши його, сказав: „І ти з них“. Петро же сказав: „Ні, чоловіче“.⁵⁹ І як минула з одна година, хтось інший упевняв, кажучи: „Воістину й цей був з ним, бо й він Галилеєць“.⁶⁰ Петро же сказав: „Не знаю, що ти говориш, чоловіче“. І зараз, як він ще говорив, заспівав півень.

⁶¹ І Господь, обернувшись, поглянув на Петра. І згадав Петро слово Господнє, як сказав йому: Перше ніж заспіваєш півень, — тричі відречешся мене.⁶² І, вийшовши геть, заплакав гірко.

108. Ісус перед юдівською Радою.

⁶³ А люди, що держали Ісуса, знущались над ним та й били його.⁶⁴ І закривши його, били його в лиці й питали його, кажучи: „Пророкуй, хто вдарив тебе“.⁶⁵ І багато іншого, глувуючи, говорили на нього.

⁶⁶ І як настав день, зібралась старшина народу, первосвященики й книжники, й повели його у свій синедріон,⁶⁷ і казали: „Як ти Христос, то скажи нам“⁶⁸. А він сказав до них: „Як скажу вам, — не повірете; коли ж я вас питатиму, — не відповісте мені (і не відпустите).⁶⁹ Та

від нині Син чоловічий сидітиме праворуч сили Божої".⁷⁰ Сказали ж усі: „То ти Син Божий?“ А він сказав до них: „Самі ж кажете, що це я“.⁷¹ А вони сказали: „Якого ж ще свідоцтва нам треба? самі бо ми чули з його уст“.

23. – ¹І вставши все множество їх, повели його до Пилата.

109 Ісус перед Пилатом.

²І почали винувати

його, кажучи: „Того ми найшли, що він ворохобить наш народ, забороняє давати податок кесареві й говорить, що він Христос Цар“.

³Пилат же запитав його, кажучи: „Чи ти цар Юдейський?“ А він у відповідь сказав йому: „Ти кажеш“. ⁴Пилат сказав до первосвящеників та до народу: „Ніякої вини не знаходжу в чоловіці цьому“. ⁵Але вони настоювали, кажу-

² На допити Пилата (Ів. 18, 29–32) Жиди обвинувачують Ісуса за три провини: що бунтує народ, забороняє платити кесареві данину, та що зве себе – Христос цар. Пилат відразу видів, що два перші оскарження безпідставні; а про третє, по виясненню, що воно не має у собі ніякої небеспеки, – бо це царство чисто духовне і не цього світу –, тому узняв Ісуса цілковито невинним.

чи, що він бунтує народ, навчаючи по всій Юдеї, почавши від Галилеї аж досіль.⁶ Пилат почувши про Галилею, запитав: „Хіба він Галилеець?“⁷ І довідавшись, що він з області Іродової, відіслав його до Ірода, що тими днями теж пробував у Єрусалимі.

110. Ісус перед Іродом.

⁸ Коли ж Ірод побачив

Ісуса, то дуже зрадів, бо давно вже бажав бачити його, — багато бочував за нього, й сподінався побачити чудо, що він зділає.⁹ І розпитував його багато, та він не відповідав йому нічого.

¹⁰ І стояли первосвященики й книжники, та й оскаржували його завзято.¹¹ Ірод же з вожками своїми зневажав його та й на глум зодягнув в ясну одежду й відіслав

⁸⁻¹⁰ Це Ірод Антипа, син Ірода Вел., четвертовласник Галилеї, що то казав відняти голову св. Івана Предтечі Й жив незаконно з жінкою свого брата Филипа. Він також прибув на свято пасхи до Єрусалиму й замешкав у палаті свого батька в західній часті міста. — Досить часто повтаряється у житті Христової Церкви, що між собою розсварені або й ворожі сторонництва скоро еднаються, коли ходить о поборювання християнства.

¹¹ Щоб висміяти й виставити на глум царську достойність Ісуса Христа.

назад до Пилата.¹² І стали собі того ж дня приятелями Ірод та Пилат, бо перше ворогували між собою.

111. Ісус другий раз перед Пилатом.

¹³ А Пилат скликав первосвящеників і старшин та нарід¹⁴ і промовив до них: „Ви привели до мене цього чоловіка, що ніби бунтує народ; ось я при вас розпитував його, — й не найшов у цьому чоловікові ні однієї провини такої, про що ви оскаржуєте.¹⁵ Також Ірод ні, бо він відіслав його нам; й ось нічого достойного смерти він не вчинив.¹⁶ Ото ж я

покараю, й відпущу його“.¹⁷ Треба ж було йому празника ради відпустити їм одного.¹⁸ Та вся товпа закричала, кажучи: „Геть з тим, а відпусти нам Варавву“.¹⁹ А цей за бунт якийсь у місті й за душегубство посаджений був у вязницю.²⁰ І знову промовив до них, бажаючи відпустити Ісуса.²¹ Та вони кричали, кажучи: „Розпни, розпни його!“²² Він же втретє промовив до них: „Яке ж зло вчинив їм? Я нічого гідного смерти найшов у нього. Ото ж покаравши, відпущу його“.²³ Вони ж сильним криком налягали на нього й домагались, щоб розпяти його,

та й перемогли крики їх і первосвящеників.²⁴ I Пилат присудив, щоб сталося по їхньому жаданню:²⁵ відпустив їм посадженого за бунт і душегубство у вязницю, що за нього просили; а Ісуса віддав на їх волю.

112. Хрестна дорога.

²⁶ I як повели його, то схопили якогось Симона Киринейського, що не ртався з поля, і похвалили на нього хреста, щоб ніс за Ісусом.²⁷ I йшов за ним великий

натовп людей і жінок, що плакали й голосили за ним.²⁸ Ісус же, обернувшись до них, промовив: „Дочки Єрусалимські не ридайте надо мною, — а радше ридайте над собою і над вашими дітьми.²⁹ Бо ось надходять дні, коли скажуть: Блаженні неплідні, й лона, що не родили, й груди, що не кормили.³⁰ Тоді стануть казати горам: „Упадьте на нас — і узгірям: Покрійте нас.³¹ Бо коли таке роблять в зеленим деревом, то що станеться з

³¹ „Зелене дерево“ у св. Письмі С. З. означає праведного чоловіка (Пс. 1, 3). Коли небесний Отець не відняв чащу терпіння від уст свого любого Сина; й велів йому випити до останньої краплинини, як задосить учинення за гріхи людей; то певно не відійме чаши

сухим?“³² І вели і інших двох злочинців з ним на смерть.

. 113. Розняття Ісуса.

³³ А коли прибули на місце, що звється лобне, там розняли його і алочинців, одного з правого, а другого з лівого боку.³⁴ Ісус же говорив: „Отче, прости їм, — бо не знають, що роблять“. Коли ж ділили його одежду, то кидали жереб.

³⁵ А люди стояли й дивилися. Насміхались (з ними) і старшина, кажучи: „Інших спасав, нехай спасе й себе, ко-

ли він Христос, вибраний Божий!“³⁶ І вояки глузували з нього, приступаючи, підносили йому оцет,³⁷ кажучи: „Коли ти цар Юдейський, спаси себе сам!“

³⁸ Був же й напис над ним, написаний письмом: грецьким, римським і єврейським: „Це — цар Юдейський“.

³⁹ А один з повішених злочинців хулив його, кажучи: „Чи ти не Христос? То спаси себе й нас!“⁴⁰ Другий же обізвавшись, скартав його, кажучи: „Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на

справедливого гніву й кари від тих, що не тільки не користують з заслуг Ісуса Христа, але легковажуть та ногорджують ними (Жил. 10, 28–28).

те засуджений? ⁴¹ Та ми справедливо, бо приймаємо достойне за наші діла; цей же ніякого зла не вчинив“. ⁴² І сказав (Ісусові): „Помяни мене Господи, коли прийдеш у царство своє!“ ⁴³ І сказав йому Ісус: „По-правді кажу тобі: Ти будеш сьогодні зо мною у раю“.

114. Смерть Ісуся на хресті.

⁴⁴ А було вже коло шостої години, — й темрява стала по цілій землі аж до години девятої. ⁴⁵ І сонце затмилось, і храмова завіса роздерлась посередині (на двоє). ⁴⁶ І скрикнувши голосом сильним Ісус, ска-

зав: „Отче, у твої руки віддаю духа моого!“ Сказавши це, віддав духа. ⁴⁷ Сотник же, бачивши, що сталося, прославив Бога, кажучи: „Істинно, цей чоловік був праведний!“ ⁴⁸ І вся товпа, що зійшлася на це видовище, як побачила, що сталося, билася у груди та верталась. ⁴⁹ Усі ж його знайомі й жінки, що прийшли з ним в Галилеї, стояли здалека й дивились на це.

115. Похорон Ісуся.

⁵⁰ І ось чоловік, на ім'я Йосиф, радник, — муж добрий і праведний; — ⁵¹ він не пристав до ради й діла їх, з Арима-

тєї, Юдейського міста, що й сам очікував Божого царства;⁵² він прийшов до Пилата й просив тіла Ісусового.⁵³ І знявши його, обгорнув плащеницею і положив його в гріб, висічений у скелі, де ще ніколи ніхто не лежав.⁵⁴ День той був пятниця, і наставала субота.

⁵⁵ А жінки, що прийшли були з ним з Галілеї, йшли слідом і ділись на гріб, і як положили його тіло.⁵⁶ Вернувшись же, наготовували пахощів та міра; але в

суботу спочивали по заповіді.

**116. Жінки при гробі —
Ангели звіщають
воскресення Іеса.**

24. — ¹ А першого дня тижня рано вранці прийшли вони до гробу, несучи пахощі, що наготовили, (й з ними інші); ² та й застали, що камінь був відвалений від гробу. ³ А ввійшовши, не знайшли тіла Господа Ісуса. ⁴ І сталося, як вони стояли безрадні, ось два мужі в близкучих одежах стали перед

⁵⁶ Похорон Ісуса відбувся яку годину перед заходом сонця, бо тільки до заходу сонця жінки могли приготувати пахощі (Вторзак. 5, 14).

¹ Розуміється перший день по суботі, себ-то наша неділя.

ними.⁵ Коли ж вони налякались і посхилили обличчя до долу, сказали до них: „Чого шукаєте живого між мертвими?⁶ Нема тут, — він воскрес. Пригадайте собі, як він вам говорив, коли був ще в Галилії,⁷ кажучи: Що Син чоловічий мусить бути виданий у руки людей грішників, і бути розп'ятим, і третього дня воскреснути“.⁸ І згадали вони його слова.⁹ А вернувшись від гробу, сповістили про це все одинадцятьох і всіх ін-

ших.¹⁰ Ті були: Марія Магдалина, й Іванна, й Марія, мати Якова, і інші з ними, — і вони розказали це апостолам.¹¹ Та слова їх здавались їм неначе видумкою, — й не повірили їм.¹² Петро же, вставши, побіг до гробу; і нахилившись побачив одні тільки покривала. І вернувшись до себе й дивувався, що сталося.

117 Ісус з учнями в дорозі до Емауса.

¹³ І ось того ж дня двох з них ішли в село,

¹¹ Апостоли не повірили мироносицям ; та Петро з Іваном (Ів. 20, 6) побігли до гробу, щоб на місці розглянути все подрібно, й прийшли до переконання, що вістъ, яку принесли мироносиці — зовсім правдива.

¹³ Два учні Христові, що не були апостолами. Їх

віддалене від Єрусалиму на шістдесят стадій, на ім'я Емаус.¹⁴ Та й розмовляли вони між собою про все те, що сталося.¹⁵ І як вони розмовляли й розпитували один одного; сам Ісус приблизився і йшов разом з ними.¹⁶ Але очі їх були здержані, щоб його вони не пізнали.¹⁷ Він же озвався до них: „Що це за бесіда така, що ви йдучи між собою ведете (й чого ви сумні?)?“¹⁸ І один з них, на ім'я Клеопа, відповідаючи, ска-

зав до нього: „Невже ж ти одинокий прихожий у Єрусалимі не знаєш про те, що сталося там тими днями“.¹⁹ А він спитав їх: „Про що?“ Вони ж відповіли йому: „Про Ісуса Назарянина, що був пророк, могутній у ділі й у слові перед Богом і всіми людьми;²⁰ як видали первосвященики й старшина наша на нього засуд смерти й розпяли його.²¹ А ми сподівались, що це той, що має спасти Ізраїля; та до того всьо-

смуток показує на любов та вповання на Ісуса, але й на засліплення серця, бо очікували воскресення земського Ізраїльського царства. Тому й заслонені були їх очі, що не пізнали Ісуса.

¹⁴ Стадій = 195 м.; Емаус був отже віддалений від Єрусалиму яких 12 км.

го, оце третій день тепер, як це сталось.²² Що-правда, здивували нас і деякі жінки з наших, що були рано коло гробу,²³ та й не знайшовши його тіла, прийшли і сповістили, що бачили навіть явлення ангелів, і ті казали, що він живий.²⁴ I ходили деякі з наших до гробу й знайшли так, як жінки казали. але його не бачили“.

²⁵ А він сказав до них: „О нерозумні й тяжкі серцем, щоб повірити всьому, про що сповіщали пророки! ²⁶ Чи ж не треба було Христові отак страждати та й увійти в свою славу?“
²⁷ I почавши від Мойсея

і від усіх пророків, вияснив їм з усього Писання, що було про нього.

²⁸ I наблизились до того села, куди йшли; а він так робив, ніби йде далі.²⁹ Та вони не пускали його, кажучи: „Зістанься з нами, бо вже йде до вечора й клониться день“. I він увійшов, щоб остатись з ними.³⁰ I сталось, як був він з ними за столом, узяв хліб, поблагословив і розломивши, подав їм.³¹ А у них відкрились очі й пізнали його; і став їм невидимий.³² I говорили вони один до одного: „Чи не горіло наше серце, як він розмовляв з нами в

дорозі і як вияснював нам Писання?“³³ І вставши в ту годину, вернувшись у Єрусалим, і застали зібраних однадцятьох і тих, що були з ними,³⁴ які розказували, що воістину воскрес Господь і зявився Симонові.³⁵ А ці розповіли, що було в дорозі, і як пізнали його в ломанні хліба.

118. Ісус являється апостолам.

³⁶ Як же вони про це

говорили, сам Ісус став між ними й сказав їм: „Мир вам!“³⁷ А вони налякались і перестрашiliсь та думали, що бачать духа.³⁸ І сказав їм: „Чого ви стривожились? і нашо такі думки входять у ваші серця?³⁹ Гляньте на мої руки й на мої ноги, — це ж я сам! Доторкніться до мене й переконайтесь, що дух тіла й костей не має, як бачите, що я маю.⁴⁰ І сказавши це, показав їм руки й ноги.

³⁴ Так само св. апостол Павло у посланні до Коринтян (15, 5) засвідчає, що воскресший Спаситель осібно явився Петрові.

⁴⁰ Бо зістали на них сліди ран від цвяхів. Христос зволив задержати на своїм прославленім тілі п'ять ран: дві на руках, дві на ногах і рану Пресв. свого Серця; на спомин своїх безмірних страдань з любові до людей, дарело ласк для праведних і каючихся, блеск слави й

⁴¹ І як ще в радості не вірили й чудувались, він сказав їм: „Чи не маєте тут чого зісти?“ ⁴² Вони подали йому кусник печеної риби й крижку меду. ⁴³ І взявши їв перед ними.

119 Ісус подає поучення учням.

⁴⁴ Сказав же їм: „Це слова, що я говорив до вас, коли ще був з ва-

ми: Що має сповнитись усе, що написане про мене в законі Мойсейовім, у пророків і в псальмах? ⁴⁵ Тоді розкрив їм розум, розвімти писання, — ⁴⁶ і сказав їм: „Так написано і так буде треба постраждати Христові і воскреснути з мертвих у третій день; ⁴⁷ та що б у його імені проповідувалось покаяння і прощення гріхів

радості для святих у небі, знак побіди й прокляття для нерозкаяних грішників.

⁴¹ Це був наслідок не впругого невірства, але як це буває у хвилинах надмірної радості й невисказаного щастя.

⁴² Іщоб основніше переконати апостолів про дійсне своє воскресення, Христос Ів перед апостолами, хоч прославлене воскресше тіло не потребує поживи (Діян. Апост. 10, 40-41).

⁴⁴ Порів. Мат. 28, 18-19. — У книгах пророків, головно у пророка Ісаї і у Псалмах багато находитися місць, де виразно кажеться про страсті й смерть Месії.

між усіма народами, почавши від Єрусалиму.
⁴⁸ А ви свідки того.⁴⁹ І ось я зішлю на вас обітницю моого Отця; ви ж позіставайте в місті, поки зодягнетесь силою з висоти“.

120. Вознесення Ісуса на небо.

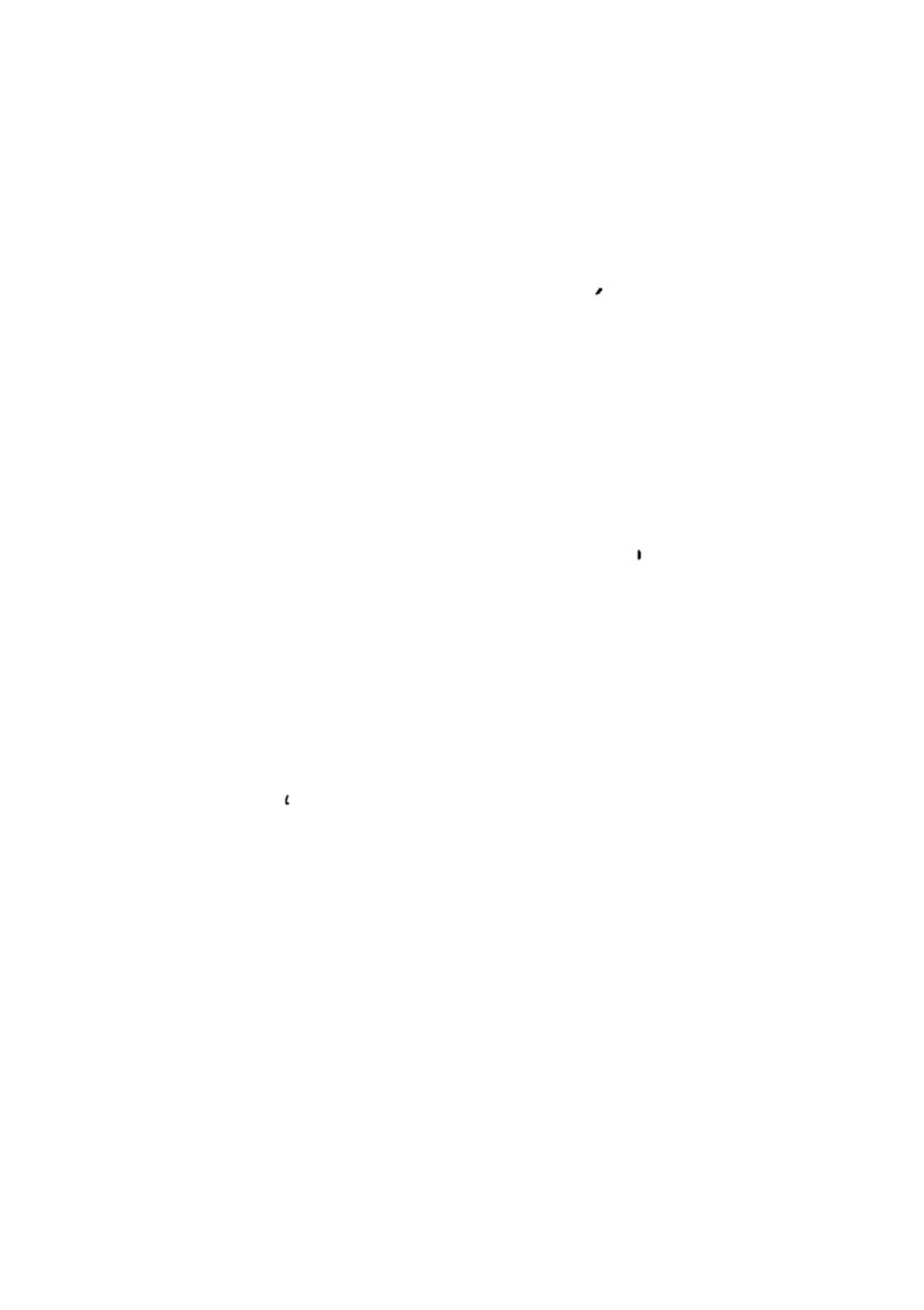
⁵⁰ І вивів їх аж до

Витанії, і, знявши руки свої, благословив їх.⁵¹ І сталось, як благословив їх, відступив від них та й вовнісся на небо.⁵² А вони поклонились йому і повернулись до Єрусалиму з великою радістю.
⁵³ І пробували завжди в храмі, прославляючи й благословляючи Бога.
— (Амінь)

⁴⁹ Святого Духа.

ВІДІВАНА
СВЯТЕ БЛАГОВІСТВОВАННЯ

Б О Г С Л О В О

(І, 1, 1-8)

¹ Споконвіку було Слово, і Слово було в Бога і Слово було Бог. — ² Воно було споконвіку в Бога; ³ Усе через нього повстало, і без

¹ Матей (І, 1-17); Лука (З, 23-38) подали людський, родослів Божого Слова — так називає євангеліст Іван другу Особу Пресвятої Трійці, — св. Іван, цей орел між євангелістами, возноситься до небесних висот та подає нам відвічне Боже походження Слова. — Споконвіку, коли ще ніщо не існувало „Слово було вже в Бога“. Так це Слово — вічне, бо було в Бога. Він споконвіку зроджений від Отця, як слово родиться з думки. Слово — це Божа Премудрість і безконечний вислів та звершений образ Божої істоти (Жид. І, З), маючи спільну з Богом Отцем і Святым Духом природу, а окрему особовість, — сам він Бог. У цім першім стиху євангеліст, вдухновений Святым Духом, відкриваючи нам, особовість, вічність та божественність другої Божої особи — єдинородного Божого Сина — Слова, впроваджує до пізнання найосновнішої правди віри, а заразом незглибимої таємниці — Пресвятої Трійці.

³ Без Божого Слова ніщо не сталося, — бо Слово посідає безконечну творчу силу як і Отець; тож сотво-

нього ніщо не сталося,
що лише повстало. —

⁴ В ньому було життя,
а життя було світлом
людей. ⁵ І світло в тем-
ряві світиться і темрява
не обгорнула його. —

⁶ Був чоловік, післан-
ний від Бога, — йому
ім'я Іван; ⁷ він прийшов

на свідчення, щоб засвід-
чити про Світло, щоб
усі вірували через нього.

⁸ Не був він світлом,
а щоб посвідчити про
Світло; був Світло прав-
диве той, що просвічує
кожну людину, що при-
ходить у той світ. —

¹⁰ На світі був, і світ

ріння на небі й на землі, видимі й невидимі, усі вони
не могли повстати без Ісуса Христа.

⁴ Боже життя основане на взаємнім пізнанні й любові
трьох Осіб Пресвятої Трійці. Це Боже життя Слова ста-
ло джерелом усякого життя, так у області природи як
і ласки. Життя, що походить від Слова, — рівнож світло
людей: бо життя людини з природи має світло розуму
й пізнання, що його відріжнює від усіх інших видимих
соторінь; його життя ласки родиться зі світла надпри-
родної віри й звершується світлом слави в небі.

⁵ Це світло просвічає усіх людей і хто допускає це
світло, неходить у темряві. Зате грішні й злочинні
люди, що не тільки не хотять допустити до себе це сві-
тло, але намагаються прислонити, — вони темрява; та
темрява не обняла його.

⁶⁻⁹ Іван Хреститель не був Месія, як деякі можна
про нього думали (Лук. 3, 15), він тільки мав засвідчити
про прихід і особу Месії, що й зробив (ст. 51).

повстав через нього, та світ його не пізнав. —

¹¹ До своїх прийшов, і свої не прийняли його;

¹² а всім, що прийняли його, дав силу їм дітьми Божими стати, тим, що вірують в ім'я його. —

¹³ Ті, що не з крові

й ні від хотіння тіла, ні від хотіння чоловічого, але від Бога родились. —

¹⁴ I Слово сталось тілом і поселилось поміж нами, і бачили ми славу його, славу як Единородного від Отця,

^{10_11} Христос, — воображене Слово, — прийшов на цей світ; та світ затуманений земними пожаданнями, був глухий на голос природи й ласки, не пізнав свого Бога Й Спасителя. Це тяжче невірство знайшов він у своїм народі, що помимо виразних пророцтв таких численних чудес і діял, які ділав Ісус, не пізнав і не прийняв свого Месію: завсіди противився йому й насильною смертю на хресті намагався знищити його діло.

¹² Усі, що ввірили, що друга Особа Божа — Слово Боже — став чоловіком і за нас умер на хресті, воскрес, вознісся на небо, сидить праворуч Отця і знову прийде в славі судити, та й його царству не буде кінця; усім тим дав він силу стати Божими дітьми, відродженими Святым Духом у св. Таїні хрищення.

¹³ Слово Боже, діланням Святого Духа прийняло тіло з Пречистої Діви Богородиці. Слава й блеск його Божества проявились у житті Спасителя на землі, головно його науковою, чудами, смертю, а особливо воскресенням і вознесенням, а чого свідками були апостоли й учні Христові.

повне благодати і істини. —

¹⁵ Іван свідчить про нього й кликав, говорячи: Це той, що про нього я говорив: Той що після мене йде, поперед мене був, бо був перше ніж я. —

¹⁶ І з повноти його

ми всі прийняли — і то благодать за благодаттю.

¹⁷ Закон бо Мойсеєм був даний, а благодать і істинна через Ісуса Христа сталася. *

¹⁸ Бога ніхто не бачив ніколи; Единородний Син, що в лоні Отця, цей сповістив.

¹⁵ Ісус, як предвічний Бог, був перш ніж Іван Хреститель; однаке як чоловік народився після Івана; та й свій виступ розпочав тоді, як Іван приготував йому дорогу.

¹⁶ Ісус, невичерпане джерело ласк і небесних дарів для всіх людей по кінець віку.

¹⁷ Євангеліст у коротких а змістових словах подає, особливо для Жидів, величезну різницю між Мойсеєм а Ісусом Христом. Мойсей, це тільки пророк, що в імені Божім звінчає свому народові Божий закон; Ісус сам своєю Божою повагою учить Божу правду й подає ласку. Закон Мойселя має тимчасову вартість і мусів уступити — а Новий Завіт, що є завітом правди й ласки, триватиме во віки.

¹⁸ Людина сама зі себе не всилі впovні пізнати Бога. Доперва прихід і наука Ісуса Христа дала людям піznати Бога, як через віру можливо пізнати його тут на землі.

* Досі читається Євангеліє на Воскресення Христове.

Початкова діяльність Ісуса в Йudeї (1, 19-4, 54)

1. Іван Предтеча свідчить про Ісуса.

¹⁹ А це ось свідчення Іванове, як післиали Жиди з Єрусалиму священиків і левітів, щоб спитали його: „Хто ти?“

²⁰ І він визнав і не відперся; а визнав: „Я — не Христос.“ ²¹ І казали йому: „То що ж? ти Ілля?“ І каже: „Ні“.

— „То пророк ти?“ І

відповів: „Ні“. ²² Сказали ж йому: „Хто ж ти такий, щоб ми дали відповідь тим, що післиали нас. Що кажеш про себе самого?“. ²³ Сказав: „Я голос покликуючого в пустині: Простуйте дорогу Господню, як сказав пророк Ісая“. ²⁴ А післані були зпоміж фарисеїв. ²⁵ І вони питали його

¹⁹ Не тільки загал простолюдя думав, що Іван Хреститель — це Месія, але також висока Рада Жидівська брала це під увагу й для упевнення вислава посольство до Івана з запитом: Чи він не Месія?

²³ Ісая 40, 3.

²⁵ Іван дає вияснення, що його хрещення, це лиш

і казали йому: „Чого ж хрестиш, коли ти ні Христос, ні Ілля, ні пророк?“ ²⁶ Відповів їм Іван, кажучи: „Я водою хрещу, а між вами стоїть, що ви не знаєте його: ²⁷ Він той, що по мені йде, а поперед мене був, що йому я негіден розвязати ремінця обувя його“. ²⁸ Це сталося у Витанії (Витаварі), по той бік Йордану, де хрестив Іван.

²⁹ Другого дня бачить Іван Ісуса, що йде до нього, і каже: „Це Ягня Боже, що бере гріх світу. ³⁰ Це той, що про нього казав я: За мною йде муж, що передо мною був, бо був перше ніж я. ³¹ Його я не зінав, та на це я прийшов хрестити водою, щоб він явився Ізраїлеві“.

³² I свідчив Іван промовляючи: „Я видів Духа, що голубом злинув

хрищення покаяння, що не дає прощення гріхів, а лише розположує душу до прощення від Месії, що хоч іде після Івана, був уже перед ним і такої достойності, що сам Іван негіден робити йому найнищі послуги. Тим за свідчаче Предтеча Божество Ісуса Христа.

²⁸ Витанія — інша від Витанії біля Єрусалиму, де мешкав Лазар і його сестри Марта й Марія — находилась при Йордані на яких 8 км.

²⁹ „Ягня Боже“, що його вибрав Бог на жертву за гріхи світу (Ісаї 53, 6-7).

з неба і пробував на ньому.³³ І я не вінав його; та той, що післав мене христити водою, сказав мені: Над ким побачиш Духа, що сходить і зостається на ньому, — це той, що хріститиме Духом Святым.³⁴ І я бачив і засвідчив, що це Син Божий.

2. Перші учні.

³⁵ Другого дня знову стояв Іван і двох з його учнів.³⁶ І споглянувши на Ісуса, що проходив, каже: „Це Ягня Боже!“³⁷ І почули обидва учні, пішли

слідом за Ісусом.³⁸ А Ісус обернувся і побачив, що вони йдуть слідом за ним, каже до них: „Чого шукаєте?“ Вони ж сказали йому: „Равві, — перекладене значить: Учителю — де живеш?“³⁹ Каже їм: „Ходіть і побачите“. Пішли вони й побачили, де проживав; і пробули в нього той день. А було це коло десятої години.

⁴⁰ Один з тих двох, що чули від Івана та й пішли вслід за ним, був Андрей, брат Симона Петра.⁴¹ Він перший знаходить брата свого Симона, й каже йому:

³⁹ Коло четвертої год. після полудня.

⁴¹ Месія, слово єврейське — по грецьки: Хριστός — Намазанець. У Старім Завіті намазували пахучою оли-

„Ми знайшли Месію,
що означає: Христос“.
⁴² І привів його до Ісу-
са. Поглянувши на ньо-
го Ісус, сказав: „Ти
Симон, син Йони. Ти
назвешся Кифа“ — що
означає: Петро (скеля).
⁴³ Другого дня хотів ві-
дійти у Галилею; і стрі-
нув Филипа та й каже
йому: „Йди за мною“.
⁴⁴ А Филип був з Вит-
саїди, в міста Андрея і
Петра. ⁴⁵ Знаходить Фи-
лип Натанаїла тай каже

йому: „Той, що про-
нього писав Мойсей у
Законі і пророки, ми
знайшли Ісуса, сина Йо-
сифового з Назарету“.
⁴⁶ І сказав йому Ната-
наїл: „З Назарету хіба
що може добре бути?“
Каже йому Филип: „При-
йди та подивись!“ ⁴⁷ По-
бачив Ісус, що йде до
нього Натанаїл, і каже
про нього: „Ото справді
Ізраїльтянин, що в нім
нема облуди“.
⁴⁸ Каже
йому Натанаїл: „Звідкі-

вою первосвящеників і царів. Христос — це найвищий
і одинокий та вічний первосвященик Нового Завіту,
відвічний цар і учитель-пророк.

⁴² Ки ф а, слово арамейське, по грецьки: πέτρος —
камінь, скеля. Звідси українська назва Петро. Цією змі-
ною імені Ісус заздалегідь визначує особливше стано-
вище Симона посеред його учнів. Він дійсно став скел-
лею, що на ній Ісус збудував свою Церкву (Мат. 16, 18).

⁴⁵ Натанаїл — інакше Вартоломей.

ля знаєш мене?“ Відповів Ісус і сказав йому: „Перш, ніж Филип по кликав тебе, я тебе бачив, як ти був під смоківницею“. ⁴⁹ Озвавсь Натанаїл і каже йому: „Равві, ти Син Божий, — ти цар Ізраїля“. ⁵⁰ У відповідь сказав до нього Ісус: „Тому, що я сказав тобі: Я бачив тебе під смоківницею, то й віруєш? Більш від цього побачиш“ ⁵¹ І каже йому: „Істинно, істинно кажу вам: від цього

часу побачите відкрите небо й Божих ангелів, що входять і сходять на Сина чоловічого“.

3. Весілля в Кані Галілейській.

2. — ¹ А третього дня було весілля в Кані Галілейській; і мати Ісусова була там. ² Запрошено теж на весілля Ісуса й учнів його. ³ Як же забракло вина, каже мати Ісусова до нього: „Не мають вина!“ ⁴ Каже й Ісус: „Що мені

¹ Весілля у Кані мабуть відбулось у близьких знакомих або й у рідні Пресвятої Богородиці. Там зділав Ісус перше своє чудо; тут заразом св. Письмо показує нам на могуче й успішне посередництво Преч. Діви Марії.

⁴ Відповідь Ісуса Христа спокійна й поважна, не буде відмовою, бо Преч. Діва негайно звертається до слуг, щоб зробили це, що скаже Христос.

й тобі, жінко? Це не прийшов мій час".⁵ Каже його мати слугам: „Ішо скаже вам, зробіть"⁶ Було ж там шість кам'яних посудин на воду для очищення Жидівського, що в них вміщалось по дві або три міри.⁷ Каже їм Ісус: „Наповніть посудини водою". І наповнили їх поверх.⁸ І каже їм: „Зачерпніть тепер і несіть до весільного ста-рості". І понесли.⁹ Як же, покуштував староста воду, що стала виною, а він не знов ізвідки воно, — знали ж слуги, що набирали

води, — закликав молодого¹⁰ та й каже йому: „Кожен чоловік перш подає добре вино, а коли підопуть, тоді гірше, а ти досі зберіг добре вино".

¹¹ Такий початок чудес положив Ісус в Кані Галилейській і показав славу свою і ввірвали в нього його учні.

4. Очищення святині.

¹² Після цього пішов у Капернаум, сам і мати його, й учні його; і там пробули небагато днів.
¹³ А близько була пасха Жидівська, і Ісус пішов

¹³ Перше свято Пасхи у прилюдному житті Ісуса Христа.

до Єрусалиму.¹⁴ І застав, що у храмі продавали воли й вівці і голуби, й сиділи міняйли грошей.¹⁵ І, зробивши бича з мотузків, усіх вигнав з храму, — вівці й воли, а міняльникам гроші розсипав і ніперевертав столи.¹⁶ А до продавців голубів сказав: „Заберіть оце звідси, й не робіть дому Отця моого домом торговим“.¹⁷ Згадали ж учні його, що написано:

Ревність дому твого зїла мене.¹⁸ Озвались тоді Жидівські старшини й казали йому: „Яку ознаку покажеш нам, що таке робиш?“¹⁹ Відповів Ісус і сказав їм: „Зруйнуйте цей храм, а в три дні поставлю його“.²⁰ Сказали ж Юдеї: „Сорок і шість літ будували цей храм, а ти за три дні поставиш його?“²¹ А він говорив про храм свого тіла.²² Коли ж він воскрес в мертвих,

¹⁴ Хоч це була зневага храму й багато побожних Жидів гіршилось, то Жидівська старшина дозволила на торг у притворі, з огляду на користі, що їм припадали.

¹⁷ Псалом 89, 10.

¹⁹ Цими таємничими словами Ісус передсказав свою смерть і славне воскресення своє.

²⁰ Єрусалимський храм зачав відбудовувати Зоровавель по повороті Жидів з Вавилонської неволі; Цар Ірод знову 21/22 р. перед Хр. зачав розбудовувати й украсити храм. Праці ті тривали до 64 р. після Хр.

згадали його учні, що він це сказав, і ввірували Писанню і слову, що сказав був Ісус.

²³ Як же був він у Єрусалимі на свято пасхи, то багато, побачивши чуда його, які він творив, увірували в його ім'я. ²⁴ Та сам Ісус не звірявся їм, бо ж знов усіх; ²⁵ і не треба було йому, щоб хто свідчив про чоловіка, — бо знов сам, що було в людині.

5. Розмова з Никодимом

3. - ¹ Був чоловік з

фарисеїв, Никодим ім'я йому, князь Жидівський.

² Цей прийшов до нього вночі й сказав йому: „Равві, ми знаємо, що ти прийшов від Бога, як учитель, бо ніхто не може таких чудес творити, які чиниш, коли Бог не буде в тобі“.

³ Відповів йому Ісус і сказав: „Істинно, істинно кажу тобі: Коли хто не народиться звиш, не може побачити царства Божого“. ⁴ Каже до нього Никодим: „Як може людина родитись у старості? Хіба може вона

³ Ісус відкриває Никодимові це, про що ніхто це ніколи не говорив, а саме: конечність духового відродження, щоб увійти в царство Боже. — Відродитись значить, зискати друге нове життя, не тіла, — це перше рождення; а душі — це друге рождення.

вдруге ввійти в лоно своєї матері й родитися?“⁵ Ісус відповів: „Істинно, істинно кажу тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, не може ввійти в царство Боже. ⁶ Роджене а тіла — тіло; а рожене з Духа — дух. ⁷ Не дивуйся, що сказав я тобі: Треба вам народитись звиш. ⁸ Дух дише, де хоче й чуеш його голос,

та не знаєш звідкіля виходить, і куди йде; так усякий народжений з Духа. ⁹ Озвався Никодим і сказав Йому: „Як це може статись?“ ¹⁰ Ісус у відповідь сказав Йому: „Ти учитель Ізраїлів, та й цього не знаєш? ¹¹ Істинно, істинно кажу тобі: Говоримо про те, що знаємо, а скідчимо про те, що бачили, та свідоцтва нашого ви не

⁵ Св. Тайна Хрищення, де водою і силою св. Духа людина, очищена з гріха первородного, дістає світлу одежду ласки освячаючої і так стає дитиною Божою і учасницею Божого царства.

⁸ Ділання і життя ласки можна відчути внутріннім діланням св. Духа, та істоти духового відродження ніхто не може поняти.

¹⁰ Ісус жаде з повним підчиненням розуму й серцем прийняти ті правди, які він учить своєю Божою показовою. Це діється через надприродне візнання віри: приймати за правду все те, що Бог обявив, а Церква свята подає до вірування.

приймаєте.¹² Коли про земне я сказав вам і ви не вірите, то як повірите, коли казатиму вам про небесне?“¹³ І ніхто не ввійшов на небо, тільки той, що зійшов з неба, Син чоловічий, (що на небі).

¹⁴ І як Мойсей підняв змія у пустині, так має бути піднятий Син чоловічий,¹⁵ щоб кожен, що вірує в нього (не загинув), а мав життя вічне.¹⁶ Так бо Бог полюбив світ, що Й Сина свого єдинородного дав,

¹³ Тільки Син чоловічий – це одинокий достовірний свідок небесних правд і таємниць, бо він у своєму Божестві постійно перебуває на небі. Тут Ісус стверджує, що має в одній Божій особі дві природи: людську й Божу.

¹⁴⁻¹⁶ Христос прийшов сповнити два завдання: обявити Божі таїнственні правди (ст. 1-13) і снасти світ (14-21). Відкуплення і спасіння світа довершить смертью на хресті. Як Жиди на пустині, коли проневірились Богою й за кару гинули вкушені Ідовитими гадюками, могли ратуватись поглядаючи з вірою на мідяного вужа, що його підняв Мойсей; – так і Син чоловічий має бути піднесений на хресті, щоб укусеним через пеколного вужа, подати життя вічне тим усім, що з вірою та розкайним серцем глядітимуть на нього, – на розпятого Богочоловіка. Так то зі зарядження Божого, передсказаного і предображеного, спасіння людей мусіло довершитися стражданнями й смертю Ісуса, це заразом ознака безконечної Божої любові до людей.

щоб кожен, що вірує в нього не загинув, а мав життя вічне.¹⁷ Не післав бо Бог Сина (сво-го) на світ, щоб він осудив світ, але щоб світ спаси через нього.

¹⁸ Хто вірує в нього, не буде осуждений, а хто не вірує, той уже осу-джений, за те, що не ввірував у ім'я єдино-родного Сина Божого.

¹⁹ А присуд у тому, що Світло прийшло на світ; та люди більш полюбили темряву ніж Світло, бо діла їх були лихі.

²⁰ Кожен бо, хто чинить

лихе, ненавидить світло й не йде до світла, щоб не осуджено його вчин-ків (бо вони лихі).²¹ А хто чинить правду, йде до світла, щоб виявились його діла, бо зроблені вони в Богі.

6. Свідоцтво Івана Хрестителя.

²² Після цього прий-шов Ісус і учні його в землю Юдейську, й там пробував з ними й хри-стив.²³ А Іван теж хри-стив у Еноні поблизу Салиму, бо було там ба-гато води; й приходили .

¹⁸⁻¹⁹ Ноправді сам чоловік носить у собі засуд або вічного іщає і життя, як рішиться прийняти світло—правду Богом обявлену та його заповіді; або вічного відкинення, як відверне очі від світла й більше полю-бить темряву — лож і гріх.

²³ Енон лежав на межі Самарії і Галилеї, недалеко

і хрестились; ²⁴ ще бо не вкинули були Івана в темницю.

²⁵ І повстала суперечка між Івановими учнями з Жидами про очищення. ²⁶ І прийшли вони до Івана й скавали йому: „Учителю, той що був в тобою за Йорданом і ти свідчив про нього, ото і він хрестить і всі йдуть до нього“.

²⁷ Відповів Іван і сказав: „Не може чоловік прий-

мати нічого, коли не буде дано йому з неба.

²⁸ Ви самі свідчите мені, що я казав: я – не Христос, а тільки післаний перед ним. ²⁹ Хто має заручену, той молодий; а дружба молодого, що стоїть та, ѹ слухає його, радісно радіє в голосу молодого: така ѹ моя радість сповнилась. ³⁰ Йому треба рости, а мені маліти. ³¹ Хто з висоти приходить, той над усі-

місточка Салиму, до трьох годин ходу на захід від Йордану.

²⁹ Молодий жених – це Христос, а заручена його – це вірні йому душі. Іван Предтеча мов дружба приводить йому заручену, цебто приєднює йому вірні душі. Тим сповняє він своє покликання Предтечі й це наповняє його великою радістю.

³¹⁻³⁶ Ісус – тільки він одинокий — приходить з висоти – відвічним родженням від Отця та божественністю своєї особи й свого післанництва. Усі інші приходять

ма ; а хто з землі, той земний й говорить по земному; хто приходить з висоти, – той над усіма. ³² Він, що бачив і чув, про те й свідчить, — та його свідчення ніхто не приймає; ³³ хто прийняв його свідчення, ствердив, що Бог правдивий. ³⁴ Кого бо післав Бог, той проголошує слова Божі, бо не мірою Бог дає Духа. ³⁵ Отець любить Сина й усе дав у його руки. ³⁶ Хто вірує в Сина, той має

життя вічне ; а хто не вірує в Сина, той не побачить життя, а Божий гнів пробуває на ньому“.

7. Ровмова Ісуса з Самарянкою.

4.–¹ Коли ж довідався Господь (Ісус), що почули фарисеї, що Ісус більше збирає учнів і хрестить, ніж Іван, — ² хоч не хрестив сам Ісус а учні його, — ³ то покинув Юдею та знов пішов у Галилею. ⁴ А

від землі й, як мають цісланництво від Бога, то воно обмежене до часу й місця. Христос Божі слова говорить — Божі правди обявляє, тому кожний чоловік обовязаний у совіті вірити йому.

^{3–4} З Юдеї до Галилеї ведуть два шляхи: довший по за Йордан через Перею; й коротший, що тривав три дні ходу, через Самарію. Тим разом Ісус вибрав цей другий.

треба було йому про-
ходити Самарію.⁵ Отож
прибув він до Самарян-
ського міста, що звється
Сіхар, близько поля, із
Яків дав був своєму
синові Йосифові.⁶ Була
ж там Яковова криниця.
Отож Ісус, утомившись
з дороги, сів край кри-
ниці, а було коло шо-
стої години.

⁷ Приходить жінка зі
Самарії набрати води.
Каже до неї Ісус: „Дай

мені напитись!“⁸ Учні бо
його пішли в місто, щоб
купити поживи.⁹ Каже
йому жінка Самарянка:
„Як же ти, сам Жидовин,
а просиш напитися від
мене жінки Самарянки?“
— Бо Жиди не приста-
ють із Самарянами. —
¹⁰ Відповів Ісус і сказав
їй: „Коли б знала ти
Божий дар, і хто це то-
бі каже: дай мені напи-
тись, то сама попроси-
ла б у нього, і дав би

⁵ Битія 48, 22.

⁶ Коло дванадцятої години в полуудне.

⁹ Між Жидами й Самарянами, що були мішанцями
Жидів та всяких племен, переселених з Асирії, — пану-
вала велика ненависть і нетерпимість.

¹⁰⁻¹⁴ Ісус повчає, що любов Бога вирівнює усі різ-
ниці й перепони між людьми. Дар Божої любові — його
единородний Син — це правдива жива вода, що не лише
заспокоює спрагу, а також стає в людині джерелом у
життя вічне.

тобі води живої“.¹¹ Каже йому жінка: „Господи, у черпака нема в тебе й криниця глибока, — відкіля ж маєш воду живу?“¹² Чайже ти не більший за нашого батька Якова, що дав нам ту криницю, і сам з неї пив і його сини й скоти його?“¹³ Відповів Ісус і сказав їй: „Кожен, хто п'є цю воду, знову матиме спрагу;“¹⁴ а хто напеться води, що я дам йому, прагнути не буде во вік; бо вода, що я дам йому, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне“.

¹⁵ Каже до нього жінка: „Дай мені, Господи, тієї води, щоб я більше не прагнула і не приходила сюди брати“.¹⁶ Каже до неї (Ісус): „Іди, по-клич свого чоловіка й приходь сюди“.¹⁷ Відповіла жінка й сказала йому: „Не маю чоловіка“.¹⁸ Каже їй Ісус: „Це добре ти сказала: Не маю чоловіка;“¹⁹ п'ять бомала ти чоловіків, і той, що тепер маєш, він не чоловік тобі; це ти правду сказала.“²⁰ Каже до нього жінка: „Господи, бачу, що пророк ти. Батьки наші на цій

²⁰ На горі Гарізім, святій горі Самарян, на захід від Яковової криниці. — У Старім Завіті сам Господь вибрав гору Морія, що злучена була зо Сіоном камяним мос-

горі покланялися; а ви | кажете, що в Єрусалимі місце, де належить кланятися“. ²¹ Каже до неї Ісус: „Вір мені жінко, що надходить година, коли ні на цій горі, ні в Єрусалимі кланятиметься Господеві. ²² Ви кланяєтесь тому, чого не

знаєте; ми кланяємося тому, що знаємо, бо спасіння — від Юдеїв. ²³ Але настає час, і тепер є, коли правдиві поклонники кланятимуться Отцеві в дусі й правді, бо й Отець шукає таких поклонників. ²⁴ Бог-Дух і ті, що кланяються йо-

том, як місце його вселюдного почитання для вибраного народу (Второз. 12, 5).

²¹ Ісус заявляє, що ті народні почитання мусять уступити, бо ось надходить доба, де не на горі Гарізім, ані в Єрусалимі, але на кожному місці кланятимуться Господеві, де лиш приноситиметься одна й та сама жертва, т. є св. Літургія.

²³⁻²⁴ Жиди покланялися правдивому Богові, та не в дусі й істині, але в прообразах й здебільша зовнішними обрядами, що обмежувались на строгім збереженні законних обрядових приписів. На місці того почитання, Ісус установить правдиве почитання Бога „в дусі й істині“, що звертається передусім у серцях правдивих богопочитателів за діянням св. Духа. А завершенням цього правдивого почитання — це св. Служба Божа, де в жертві приноситься правдиве Тіло й Кров Господа Ісуса під видами хліба й вина, як безкровне пов-

му, в дусі й правді кланяєтись повинні²⁵. Каже йому жінка: „Знаю, що прийде Месія, що зветься Христос; як він прийде, то звістить нам усе“.²⁶ Каже їй Ісус: „Це я, що розмовляю з тобою“.

²⁷ І тоді надійшли його учні й дивувались, що з жінкою він розмовляє; та ні один з них не спитав: Чого хочеш? або: про що розмовляєш з нею?²⁸ Покинула же свій водонос жінка та й пішла в місто й казала людям: Ходіть но-

й погляньте на чоловіка, що сказав мені про все, що я вчинила; чи він не Христос?³⁰ І вийшли з міста і пішли до нього.

³¹ А тим часом учні просили його й казали: „Учителю, їж!“³² Він же сказав їм: „Я маю їсти страву, що ви про неї не знаєте“.³³ Учні ж його говорили між собою: „Хіба хто приніс йому їсти?“³⁴ Каже їм Ісус: „Моя страва — чинити волю того, що післав мене, й довершити його діло.³⁵ Чи не

торення його кровавої жертви на хресті (Мат. 26, 26-28; Мар. 14, 22-24; Лук. 19, 19-20).

²⁷ Законовчитеї Жидівські ніколи прилюдно на розправляли з жінками про релігійні справи.

³⁵ Це Самаряни, що були розположені приняти благувість, що незабаром доспіє до жнів.

кажете ми: іце чотири місяці й настанутъ жнива? А от кажу вам: Піддіміть свої очі та гляньте на ниви, як доспіли вони до жнив! ³⁶ Хто жне, заплату приймає і збирає плоди на життя вічне; щоб спільно радувались і хто сіє і хто жне. ³⁷ Бо правдива про це пословиця: Хто інший сіє, а хто інший жне. ³⁸ Я вас післав жати, де ви не трудились: трудилися інші, — а ви ввійшли в їхню працю“.

³⁹ З міста ж того багато Самарян увірило в нього через слово жінки,

що засвідчила, що скавав їй він усе, що була вчинила. ⁴⁰ А як прийшли до нього Самаряни то просили його, щоб пробув у них. І він перебув там два дні. ⁴¹ Значно ж більше ввірвали в нього через слово його. ⁴² А до тої жінки казали: „Вже не за твою бесіду віруємо, самі бо ми чули й знаємо, що він воїстину Спаситель світу“ — (Христос).

8. Уздоровлення сина царського дворяніна.

⁴³ Після днох днів вийшов автілія і пішов

³⁷⁻³⁸ Сіяч — Ісус; женці — його учні, що з великом успіхом проповідати мають у Самарії після вознесення Ісуса (Діян. Ап. 8, 4-25).

у Галилею;⁴⁴ сам бо свідчив Ісус, що пошани не має пророк у своїй батьківщині.⁴⁵ Як же прийшов він у Галилею, приняли його Галилейці, бачивши все, що вчинив у Єрусалимі на свято, бо й вони ходили на свято.

⁴⁶ Знову прийшов Ісус у Кану Галилейську, де перетворив був воду в вино. І був один дворянин, що його син нездужав у Капернаумі.⁴⁷ Той, почувши, що Ісус прийшов з Юдеї в Галилею, прийшов до нього й благав (його), щоб пішов і сцілив йо-

го сина; мав бо вмерти.

⁴⁸ Сказав же Ісус до нього: „Як не побачите ознак та чудів, — не ввірюєте!“⁴⁹ Каже до нього дворянин: „Піди, Господи, поки не вмерла моя дитина“.⁵⁰ Каже йому Ісус: „Іди, одужав твій син“.⁵¹ І повірив чоловік слову, що сказав йому Ісус, і пішов.⁵² Як тільки входив, (це) слуги його стрінули його (й сповістили його), кажучи: „Син твій живе“.⁵³ Він же спитав їх про годину, коли шолекшало йому; а вони сказали йому: „Вчора в сьомій годині покинула його

⁴⁶ Дворянин Ірода Антипи, мабуть його начальник в Капернаумі.

гарячка.⁵³ Зровумів по-
тім батько, що те ста-
лось, коли сказав йому
Ісус: одужав син твій;
і ввірував сам і ввесь

його дім.⁵⁴ Це знову
друге чудо учинив Ісус,
як вернувся з Юдеї в
Галилею.

Обявлення Божества перед ворогами (5, 1-12, 50)

9. Уздоровлення неду- жого при Вitezаді.

5. – ¹ Після цього бу-
ло жidівське свято, і
прийшов Ісус у Єрусалим.² А в Єрусалимі,
біля овечої брами, є сад-
жавка, що по єврейськи

зветься Вitezада й має
п'ять притворів.³ У них
лежало багато недужих:
сліпих, кривих, сухих,
що дожидали порушен-
ня води.⁴ Час бо до ча-
су сходив ангел Госпо-
дній у саджавку й по-
рушав воду, й хто пер-

² Брама, що її в північно-східній частині муру збу-
дував Еліашів (Неемії 3, 1) по повороті з Вавилону, зва-
лась „овечя“, бо близько неї була торговиця овець.
Вitezада, значить: дім ласки або спасіння, з огляду на
чудесні лічення у тій саджавці.

іший увійшов після по-
рушення води, той оду-
жував, яку б і не мав
він хворобу.

⁵ А був там один чо-
ловік, що тридцять вісім
років був у своїй неду-
зі. ⁶ Цього Ісус, поба-
чивши, що лежить, та
відаючи, що багато літ
уже нездужає, каже йо-
му: „Хочеш бути здо-
ровий?“ ⁷ Відповів йому
недужий: (Так) Господи,
та не маю чоловіка, хто
б вкинув мене в саджав-
ку, як вода порушиться;
бо коли я приходжу,
інший улазить передо
меною“. ⁸ Каже йому Ісус:
„Устань, візьми свою
постіль і ходи!“ ⁹ I за-
раз одужав той чоловік,

увів свою постіль і ві-
шов. ¹⁰ Того ж дня була
субота; Жиди казали
тому, що одужав: „Te-
пер субота, тож не го-
диться тобі брати свою
постіль“. ¹¹ Він же від-
повів їм: „Той, що уздо-
ровив мене, казав мені:
Візьми свою постіль та
й ходи“. ¹² I питали йо-
го: „Що то за чоловік
сказав тобі: Візьми свою
постіль та й ходи?“ ¹³ А
уздоровлений не знав,
хто він, бо Ісус ухи-
лився від народу, що
був на тім місці. ¹⁴ Пі-
сля того находити його
Ісус у храмі й сказав
йому: „Ось ти подужав,
не гріши ж більше, щоб
не стало тобі чого гір-
ше“.

шого“¹⁵ Пішов же той чоловік і сказав Жидам, що це Ісус уздоровив його.

10. Ісус виявляє себе, що він — Божий Син.

¹⁶ І за те Жиди переслідували Ісуса, (і шукали вбити його), що таке чинив у суботу.

¹⁷ Ісус же відповів їм: „Отець мій чинить досі — і я чиню“.¹⁸ І ще більш Жиди шукали

вбити його за це, що не тільки зневажав суботу, але ще й Бога звав своїм Отцем, роблячи себе рівним Богом.¹⁹ Відповів же Ісус і сказав: „Істинно, істинно кажу вам: Не може Син робити сам від себе нічого, коли не бачить, як Отець робить; що бо він творить, те й Син творить.²⁰ Отець бо любить Сина й усе показує йому, що сам тво-

¹⁵ У храмі дізнався цей чоловік про ім'я Ісус. Він сейчас звіщає це Жидам, не знаючи нічого про ненависть жidівської старшини до Ісуса. Він бажав іншим подати ім'я того, що на нім зділав таке велике чудо.

¹⁷ Субота зображувала супочинок Божий по сотворенні світа, та й вічний супочинок людини у другому віці по добре переведенім житті. Та Бог ділає дальше, удержуючи сотворений світ і подаючи сотворінням дарий ласки своєї любові. Це саме ділає також Син Божий силою односущності з Отцем.

рить; і більші від цих покаже йому діла, щоб ви дивувались.²¹ Бо як Отець воскрешає мертвих і оживлює, так і Син кого хоче оживлює.²² Отець бо не судить нікого, а ввесь суд віддав Синові,²³ щоб усі шанували Сина, як шанують Отця. Хто не ша-

нує Сина, — не шанує Отця, що післав його.²⁴ Істинно, істинно кажу вам: Хто слухає моє слова, й вірує у того, що післан мене, той має життя вічне. Й на суд не приходить, а перейде від смерти в життя.²⁵ Істинно, істинно кажу вам, що настає

²¹ Перше велике діло, що творить Отець і Син, — це воскресення мертвих душою грішників, до життя у Божій ласці; а мертвих тілом, до повстання з гробів.

^{22_23} Друге діло, що вказує на особлившу величність Богочоловіка, — це суд, т. є відлучення людей, що з власної вини не прийняли Спасителя, так тепер у цім віку, як тих і при кінці світу, на страшнім загальнім суді. Оба ці діла: воскресення з мертвих і суду передав Отець Синові, щоб Син, односудцій Отцю, посадав рівну з ним славу й поклон (Филип. 2, 10).

²⁴ Словеса, що говорить Ісус в ім'я і з поручення Отця та й діла, що так могучо свідчать про його месіянське післанництво, — це основа й спонуки віри. А ця надприродна віра знову стає у людини джерелом нового життя, що звільняє від гріхової смерті та остаточного осуждення, а провадить до життя ласки у цім житті, і життя вічної слави у другім.

година й тепер уже є, коли померші почують голос Божого Сина й, почувши, оживуть;²⁶ як бо Отець має життя сам у собі, так і Синові дав життя мати у самому собі;²⁷ і дав йому владу і суд чинити, бо він — Син чоловічий.²⁸ Не дивуйтесь цьому, надходить бо година, коли всі, що в гробах, почують

його голос,²⁹ і вийдуть ті, що чинили добро, у воскресення життя; а ті, що зло чинили, у нос- кресення суда.³⁰ Я не можу нічого творити сам від себе. Як чую — суджу, й суд мій справедливий; не шукаю бо своєї волі, а волі Отця, що післав мене.

³¹ Коли я свідчу сам про себе, то свідчення

²⁶ Бог має життя сам у собі. А що Син відвічно рожений від Отця, поєдає цю саму Божу природу, має також у собі це саме життя; а воплощення у нічім не змінило цю властивість другої Особи Божої.

²⁷ Суд віddaє Отець Синові саме тому, що він Богочоловік, як послідовність його месіянського післанництва.

²⁸⁻²⁹ Воскресення до життя в Божій ласці завершене буде воскресенням мертвих до вічного життя. Тоді то наступить остаточний розділ між тими, що воскреснуть до життя в славі, а тими, що воскреснуть на вічне осудження.

³¹⁻⁴⁰ Ісус упереджує закид Жидів, що це свідчення його про себе, — безвартісне. Тому покликується на свідоцтва інших. Крім засвідчення Івана Хрестителя, що

моє неправдиве.³² Це інший, що свідчить про мене, та й знаю, що правдиве це свідчення, що ним свідчить про мене.³³ Ви посылали до Івана, й той дав свідоцтво правді.³⁴ Та не від чоловіка я приймаю свідчення, але говорю це, щоб ви спаслись.³⁵ Він був світильником, що горів і світив; а ви хотіли потішитись на хвилю його світлом.

³⁶ Я маю свідчення

більше жіж Іванове: діла бо, що дав мені Отець, щоб я виконав їх, ці самі діла, що їх чиню, свідчать про мене, що Отець мене післав.³⁷ Та й Отець, що післав мене сам висвідчив про мене; а ви ані голосу його не чули ніколи, ні виду його не бачили;³⁸ та й слова його не маєте щоб пробувало в вас, бо кого він післав, йому ви не вірите.³⁹ Розслідуйте Писання, бо ду-

до нього сама жидівська старшина висилала в цій важній справі послів (1, 19), та й з його уст одержала основну й вистарчаючу відповідь про месіянське достоїнство Ісуса (1, 26-27); Ісус посидає без порівнання важніші і сильні свідоцтва. На першім місці діла, т. є його наука, життя й чуда, що він творить з волі Отця; друге — це свідоцтво самого Отця під час хрещення в Йордані та в пророчих книгах Старого Завіту, т. н. Месіянські пророцтва.

маєте, що в них маєте життя вічне, — і вони свідчать про мене.⁴⁰ Та до мене прийти ви не хочете, щоб мати життя.⁴¹ Слави від людей не приймаю; ⁴² та нас я пізнат, що любови до Бога ви не маєте в собі.⁴³ Я прийшов у ім'я Отця моого й ви не приймаєте мене; коли ж інший прийде в ім'я своє, того приймете ви.⁴⁴ Як ви можете вірувати, коли приймаєте славу один від одного, а про ту славу, що від єдиного

га, ви не дбаєте.⁴⁵ Не думайте, що я винуватиму вас перед Отцем, — є той, хто винуватить вас, — Мойсей, що надієтесь ви на нього;⁴⁶ бо коли б ви вірували Мойсеєві, то повірили б мені, бо ж він писав про мене.⁴⁷ А коли не вірите його Писанням, то як повірите моїм словам?“

11. Чудесне накормлення п'яти тисяч народу.

6. —¹ Після того перейшов Ісус на той бік

^{41–47} Ісус слави не приймає від людей; а пізнає, що люди не мають любови до Бога. Тому не хотять прийняти післанного Месії, ані вірувати в нього, бо Й Боге слово не пробуває у них. Вони вправді на Мойсея покликаються, та не вірють йому, бо були б увіріли в Ісуса, що про нього Мойсей писав. Тож Мойсей, що на нього так вповають, буде йм суддя.

Галилейського моря, Тиверіядського.² А пішла за ним сила народу, бо бачили чуда (його), що йх творив над недужими.³ Ісус же вийшов на гору й сидів там зо своїми учнями.⁴ Була ж близько пасха, жидівське свято.

⁵ Ісус, звівши очі й побачивши, що сила народу йде до нього, каже до Филипа: „Де купимо хліба, щоб вони поживились?“⁶ Це ж сказав він, щоб випробувати його, бо знов сам, що має учинити.⁷ Відповів

Йому Филип: „І за двісті динаріїв не стане їм хліба, щоб кожному хоч трохи дісталось“.⁸ Говорить до нього один з його учнів, Андрій, брат Симона Петра:⁹ „Тут один хлопець, що має п'ять ячмінних хлібів та дві риби, але що то на таку силу?“¹⁰ Сказав Ісус: „Скажіть людям сідати“. А було на тім місці багато трави.¹¹ Ісус узяв хліби, та, віддавши хвалу, роздав тим що сиділи; так само й риби, скільки хотів.¹² А як наситилися, ка-

¹⁰⁻¹³ Це одиноке чудо, де Ісус уживає як посередників – апостолів. Ісус сам творить чудо, але дає апостолам, щоб вони розділяли народові; та й у їх руках множиться хліб, скільки потрібно було, щоб усі насититися. У цім очевидне примінення цього чуда до Євхаристії.

же своїм учням: „Позбирайте новосталі куски, щоб ніщо не загинуло“.¹³ І позбирали й наклали повних дванадцятого кошів кусків з пяти ячмінних хлібів, що повісталось у тих, що їли.

¹⁴ А люди, побачивши, яке чудо сотворив Ісус, сказали: Це поправді той пророк, що має прийти на світ.¹⁵ Ісус, зрозумівши, що мають намір прийти й ухопити його, щоб настановити (його) царем, знову відійшов сам один на гору.

12. Ісус іде по воді.

¹⁶ Як же настав вечір, то учні його спустились до моря,¹⁷ та й сівши в човен, поплили на той бік моря до Капернаума. Була вже темрява, й Ісус ще не прийшов до них.¹⁸ А море від великого вітру хвилювалось.¹⁹ Відпливши ж стадій на двадцять пять або тридцять, бачать, що Ісус іде по морю, і наблизився до човна; та й налякались.²⁰ Він же каже їм: „Це — я, не бійтесь!“.²¹ І хотіли

ристийного хліба життя: Ісус перетворює хліб у своє Пресв. Тіло, а руками священиків роздає у такій скількості, у якій потрібно всім тим, що з вірою приступають до Господньої трапези.

номи взяти його у човен; та човен зарав причалив до землі, куди вони плили.

13. Обітниця Євхаристії

²² Другого дня той народ, що стояв на тім боці моря, побачив, що іншого човна там не було, тільки той один, що до нього ввійшли його учні; та що Ісус не входив зо своїми учнями в човен, але самі учні відчалили. ²³ А тимчасом інші човни прибули з Тиверіяди

блізько того місця, де їли хліб, коли Господь хвалу віддав; ²⁴ отож коли побачив народ, що не було там ні Ісуса, ні його учнів, самі увійшли в човни й прибули до Капернаума, шукаючи Ісуса. ²⁵ І знайшовши його по тім боці моря, сказали йому: „Равві, коли ти прибув сюда?“

²⁶ Відповів їм Ісус і сказав: „Істинно, істинно кажу вам: Шукаєте мене не тому, що бачили чуда, а що їли хліб

²⁰⁻²¹ Це чудо зділав Ісус Христос, щоб приготувати апостолів і улекшити їм віру в Пресв. Євхаристію.

²⁶⁻²⁷ Ісуса належить шукати не задля низьких земських спонук, але задля небесних надприродних. Він боїтися, що його Отець небесний обявив світові як свого

і наситились.²⁷ Дбайте не про ту поживу, що гине, а про ту, що вістається на життя вічне, а яку дасть вам Син чоловічий, його бо назнаменував Бог Отець“.

²⁸ Сказали ж вони йому: „Що нам робити, щоб чинити діла Божі?“²⁹ Відповів Ісус і сказав їм: „Оце діло Боже, — щоб увірили ви в того, кого він післав“.³⁰ Казали ж йому: „Яку ж чиниш ознаку, щоб ми побачи-

ли та й вірували тобі? Що чиниш?³¹ Батьки наші їли манну в пустині, як написано: Хліб з неба дав їм їсти“.

³² Сказав їм Ісус: „Істинно, істинно кажу вам: Не Мойсей дав вам хліб з неба, а Отець мій дає вам хліб з неба правдивий.³³ Бо хліб Божій — той, що сходить з неба й дає життя світові“. ³⁴ Казали ж до нього: „Господи, завжди давай нам такого хліба!“

Єдинородного й односущного Сина; тому й дари, що він їх подає, остануть на життя вічне.

²⁸⁻²⁹ Діло Боже й основа дальших Божих діл, — вірити, що друга Особа Божа, Син Божий, став чоловіком для нашого спасіння.

³¹ Псалтира 77, 24.

³²⁻³⁵ Поправді манна не була „хлібом з неба“, лише чудесною поживою, що її давав Бог Жидам на пустині (Ісход 16, 4). Та вона прообразувала цей „правдивий

³⁵ Сказав їм Ісус: „Я – хліб життя. Хто приходить до мене, не голодуватиме; і хто вірує в мене, не прагнудиме ніколи.³⁶ Та сказав я вам: що ви бачили мене, і не віруєте.³⁷ Усе, що дає мені Отець, прийде до мене, а того, хто приходить до мене, не вижену геть;³⁸ бо я зійшов з неба не на те, щоб чинити волю мою, а волю, що мене післав (Отця).³⁹ Оце ж воля, що мене післав (Отця), – щоб з усього, що він дав мені, я не стратив

нічого, а воскресив його в останній день.⁴⁰ Оце ж воля (піславшого) моєго Отця, – щоб кожен, хто бачить Сина й вірує в нього, мав життя вічне, і я воскрешу його в останній день“.

⁴¹ Негодували тоді на нього Жиди за те, що сказав: Я хліб, що зійшов з неба⁴² й казали: „Хіба він не Ісус, син Йосифів, що його батька знаємо й матір?⁴³ Як же він повідає: Я зійшов з неба?“⁴³ Озвався Ісус і сказав їм: „Не негодуйте між со-

хліб з неба“, що тепер дає Жидам і цілому світові. т. є' Сина свого Єдинородного. Манна бо не „давала життя світові“, лиш Христос дає вічне життя усім тим, що з живою вірою приходять до нього.

бою. ⁴⁴ Ніхто не може прийти до мене, коли Отець, що післав мене, не притягне його, і я воскрешу його в останній день. ⁴⁵ Написано у пророків: І будуть усі навчені від Бога. Тим кожен, хто чув від Отця і навчився, приходить до мене. ⁴⁶ Не так, наче б хто бачив Отця; тільки той, хто від Бога, той бачив Отця. ⁴⁷ Істинно, істин-

но кажу вам: Хто вірує в мене, той має життя вічне. ⁴⁸ Я – хліб життя. ⁴⁹ Батьки ваші їли манну в пустині та й померли. ⁵⁰ Цей хліб, що сходить з неба, такий, щоб, хто їсть його, не вмер. ⁵¹ Я – хліб життій, що зійшов з неба; ⁵² коли хто споживатиме цього хліба, житиме по вік; а хліб, що я дам, це моє тіло, що я дам

⁴⁴ Від Отця, як з джерела всякого Божого ділання, походить всяка ласка, що освічує надприродним світлом розум чоловіка й потягає його волю (св. Августин). Бог кожному чоловікові дає ласки потрібні до спасіння, але не змушує нікого, шануючи свободу його волі.

⁴⁵ Ісаї 54, 13.

^{48–59} Це превелика й найцінніша обітниця Спасителя нашого, що здійснилась в установленні Пресвятої Євхаристії, т. є св. Тайни Тіла й Крови під видами хліба й вина (Мат. 26, 26–28; Марко 14, 22–24; Лук. 22, 19–20). Це правдива небесна пожива для людей, щоб могли у цім житті удержати в собі життя ласки, а в другім до-

ва життя світу“⁵³ Спорили між собою Жиди, кажучи: „Як може він дати нам (своє) тіло їсти?“⁵⁴ Сказав же йм Ісус: „Істинно, істинно кажу вам: Як не спожиете тіла Сина чоловічого й не п'єте крові його, життя не маєте в собі.⁵⁵ Хто споживає моє тіло і п'є мою кров, має життя вічне, і я воскрешу його останнього дня.⁵⁶ Тіло бо моє — правдива пожива; і кров моя — правдивий напітковий.⁵⁷ Хто споживає

моє тіло й п'є мою кров, той у мені пробуває, а я у ньому.⁵⁸ Як післав мене живий Отець, і живу Отця ради, так і той, хто мене споживає і він житиме мене ради.⁵⁹ Оце хліб, що зійшов з неба; не як ваші батьки їли манну й померли, — хто цей хліб споживає, житиме по вік“.

⁶⁰ Оце він говорив у божниці, навчаючи в Капернаумі.

⁶¹ Багато ж із учнів його (почувши це), сказали: „Жорстоке це сло-

ступити славного воскресення і життя вічново. Чоловік, що достойно споживає цей хліб з неба, ніколи не відлучається від життя, що дає йому Христос. Тілесна смерть не розриває цеї сполучки благодатної з Христом, а дає йому певну запоруку воскресення до життя вічного в небі (І Кор. 11, 28-27).

во, хто може його слухати?“⁶² Знаючи ж Ісус сам у собі, що його учні негодують на це, сказав їм: „Це вас гіршить?“⁶³ Що ж, коли побачите Сина чоловічого, як входить туди, де був перше? ⁶⁴ Це дух, що оживляє, тіло ж не помагає нічого. Слова, що я сказав вам, — це дух і життя.⁶⁵ Та є між вами деякі, що не вірують“. Ісус бо знов спочатку, хто ті що, не вірують,

і хто той, що зрадить його.⁶⁶ І сказав: „Я тому й говорив вам, що ніхто не може прийти до мене, як не буде йому дане від моого Отця“.

⁶⁷ Від того часу багато з його учнів відійшло й уже більше не ходили з ним.⁶⁸ Сказав же Ісус дванадцятьом: „Чи не хочете й ви відійти?“⁶⁹ Відповів йому Симон Петро: „Господи, до кого підемо? Ти маєш слога життя вічного;“⁷⁰ ми

⁶³ Пресвята Євхаристія, це духовна пожива, що дає надприродне життя душі, а не тілові; цей хліб не для земського життя, але для небесного й вічного.

⁶⁸ Ісус знов добре про віру й любов апостолів до нього, крім одного Юди (ст. 71). Ісус однак питає їх, щоб освідчити їх про велику важливість цього їх рішення, та й дати їм нагоду визнання віри. Саме їм повірена буде ця Таємниця пресв. Євхаристії, щоб цей хліб життя освячували й роздавали його вірним.

ж увірували і пізвали, що ти Христос, Син Бога живого“.⁷¹ Відповів їм Ісус: „Чи не двадцятьох вибрав я вас? Та один з вас диявол“.⁷² Це сказав про Юду Симонового Іскаріота, бо цей мав його врадити, хоч був один з двадцятьох.

14. Іесус іде потай на Свято Кучок.

7. –¹ Після цього ходив Ісус по Галилеї, не

хотів бо ходити по Юдеї, бо бажали вбити його.

² А було близько Жидівське свято кучок.

³ Сказали ж до нього брати його: „Йди звідси, та й іди в Юдею, щоб і учні твої побачили діла твої, що ти робиш.⁴ Ніхто бо не робить чогонебудь тайкома, але сам прагне бути відомий: Коли ти таке твориш, то яви себе світові“.⁵ Бо брати його не вірували в нього.

² Трете велике свято жидівське Кучок або Наметів, установлене Мойсеєм на памятку перебування на пустині після виходу з Єгипту (Ісх. 23, 14–17), припадало по Зелених святах на місяць жовтень і тривало 8 днів.

³ „Брати“ – рідня Ісуса. Як загал Жидів, так і вони, не зрозуміли правдивого післанництва Ісуса, як Спасителя світу, але з особою Месії вязали свої земні очікування і надії про віднову земного Ізраїльського царства.

⁶ Каже їм Ісус: „Пора моя ще не прийшла: а ваша пора завжди готова. ⁷ Вас не може ненавидіти світ, а мене не навидить, бо я свідчу про нього, що його діла лихі. ⁸ Ви йдіть на це свято, пора бо моя не сповнилася“. ⁹ Це сказавши до них, зістанся у Галилеї. ¹⁰ А як брати його пішли на свято, то й сам він прийшов (на свято) не явно, а ніби тайкома. ¹¹ Жиди ж шукали його в свято й ка-

зали: „Де він?“ ¹² І було багато про нього говорики в народі: Одні кавали, що він добрий; а інші кавали: Ні, а туманить народ. ¹³ Та задля страху перед Жидами, явно ніхто не говорив про нього.

15. Ісус у храмі під час свят Кучок.

¹⁴ Уже в половині свята ввійшов Ісус у храм і навчав. ¹⁵ І дивувались Жиди, кажучи: „Як він знає Писання, не вчив-

⁶⁻⁸ Година Ісуса, – це час смерти, воскресення та й вознесення, що назначив сам небесний Отець. Христос, його життя і nauка; так само св. Церква, його Обручниця, світлом Божої правди й приміром чеснот християнського життя, безпощадно відкривають злобу світу (Посл. Івана I, 15-16). Звідси така ненависть світа до Ісуса Христа та його Церкви.

шись?“¹⁶ Відповів їм Ісус і сказав: „Моя наука — не моя, а того, що післав мене. Коли хто хоче чинити волю його, знагтиме про науку: чи від Бога вона, чи говорю сам від себе.¹⁸ Хто сам від себе говорить, той власної шукає слави; а хто — шукає слави того, що післав його, той правди-

вий і неправди нема в ньому.¹⁹ Чи ж не Мойсей дав вам закон? а ніхто з вас не чинить закону. Чого шукаєте мене вбити?“²⁰ Товпа відшовіла (й сказала): „Біса маєш; хто шукає тебе вбити?“²¹ Відшовів Ісус і сказав їм: „Одно діло зробив я, і всі дивується.²² Тим то Мойсей дав вам обрідання, — не тому, що

¹⁶⁻¹⁸ Наука Ісуа не була нивчена зовні. Богочоловік силою односущності з Отцем посадав безконечну Божу мудрість; а його наука, — це проблески цеї Божої мудrosti. Дорога ж до прийняття цеї божественної науки Ісуа Христа, — сповнювання Божої волі з любови до Бога. Любов до Бога є світло ласки, що йде за тим, розположують душу й серце людини радо приймати її одушевленість Божою правдою. Хто свідомо живе у грісі й тільки шукає заспокоїння своїх пожадань, зараз у такого зникає змисл до пізнання обявленої Божої правди.

¹⁹ Тому й Жиди, коли б заховували були вірно Мойсей Закон, за Богою ласкою були б прийшли до пізнання Мессії.

— вони від Мойсея, але від батьків, — і ви в суботу обрізуєте чоловіка; ²³ коли ж чоловік у суботу приймає обрізання, щоб не нарушувати Мойсеевого закону, чого ж обурюєтесь на мене, що я всього чоловіка уздоровив у суботу? ²⁴ Не судіть по виду, а судіть справедливим судом“.

²⁵ Говорили деякі з Єрусалимлян: „Чи ж це

не той, що його хотять вбити? ²⁶ I ось говорить явно, і нічого не кажуть йому; чи ж поправді не дізналася старшина, що він Христос? ²⁷ Але ми цього знаємо, звідки він; а як Христос прийде, ніхто не знатиме, відкіля він“. ²⁸ Ісус же голосно закликав у храмі, навчаючи й кажучи: „І мене знаєте й знаєте відкіля я! А від себе я не прийшов; правдивий же той,

²⁵ Єрусалимляни в протиславленні до паломників з інших земель. Вони знали вже про заміри старшини, вбити Ісуса Христа. Звідси це здивування, як бачили, з якою свободою та рішучістю говорить Спаситель.

²⁷ Жиди вірили, що прихід Месії мав би бути укритий та й несподіваний. Про Ісуса же знали, що походить з Назарета.

²⁸ Крім земного походження, про яке знали деяшо Жиди, Ісус має відвічне походження від Отця, про яке він знову тільки сам.

що післав мене, а того ви не знаєте.²⁹ Я знаю його, — я бо від нього; і він післав мене“.³⁰ Тож шукали спіймати його, та ніхто не наложив на нього руки, бо ще не прийшла його година.

³¹ Багато з народу ввірвали в нього й говорили: „Коли прийде Христос, чи ж більші чинитиме чуда, ніж цей творить?“³² Почули фарисеї, що народ про нього таке говорить, та й післиали первосвященики

й фарисеї слуг, схопити його.³³ Сказав же Ісус: „Ще недовгий час я з вами, і піду до того, що післав мене.³⁴ Шукатимете мене та не знайдете; бо де я буду, ви не зможете прийти“.³⁵ Говорили тоді Жиди між собою: „Куди він хоче йти, що не знайдемо його? Чи не хоче йти між виселенців між Греки, та й Греків навчати?³⁶ Що це за слово, що сказав: Будете шукати мене та й не знайдете,

³³ З подиву гідною лагідністю перестерігає Ісус своїх завзятих ворогів, що хочуть його вбити, що й донершили, віддаючи його на смерть на хресті. Для Ісуса, це поворот до Небесного Отця; а для Жидів утрата свого Месії.

³⁵ „Розсіяння“ — розуміється Жидів переселенців, що ще перед приходом Ісуса Христа осіли в великім числі по різних землях та краях тодішнього світу.

і де я, ви не зможете прийти?“

³⁷ А в останній великий день свята Ісус стояв і кликав, кажучи: „Хто жажде, нехай прийде до мене й пе! ³⁸ Хто вірує в мене, як каже Писання, ріки живої води потечуть з його нутра“. ³⁹ Це ж сказав він про Духа, що мали прийняти віруючі в нього; ще бо не було Духа

(Святого); бо не був ще прославлений Ісус.⁴⁰ Багато ж з народу, почувши те слово, говорили: „Цей справді пророк!“ Інші казали: „Це Христос!“ ⁴¹ а другі говорили: „Хіба ж з Галилеї прийде Христос? ⁴² Чи ж не каже Писання, що з Давидового роду й з Вифлеєма села, відкіля був Давид, прийде Христос?“ ⁴³ Так повстав роздор

³⁷ Прагнути, значить: Свідомими бути конечності відкуплення та й з тогою очікувати спасіння (Св. Іван Золотоуст).

³⁸ Ісус тут не покликується на якесь одно місце, але загально на Священописання Ст. Завіту, де часто під образом живої, пливучої води розуміється дари й ласки св. Духа. „Жива це вода, бо безнастінно творить і ділає. Гляди на мудрість Стефана, на проповідь Петра, на силу слова апостола народів. Ніщо не могло йм опертись...“ (Св. Іван Золотоуст).

⁴² Жиди або забули, або й свідомо затаювали, що Ісус походив з роду Давида царя і народився у Вифлеємі.

у народі через нього.

⁴⁴ Деякі ж з них хотіли схопити його; та ніхто не наложив на нього рук. ⁴⁵ Прийшли отже слуги до первосвящеників і фарисеїв, а ті сказали їм: „Чому не привели його?“ ⁴⁶ Відповіли слуги: „Ніколи так не говорив чоловік, як цей чоловік!“ ⁴⁷ А фарисеї відповіли їм: „Чи й вас затуманено? ⁴⁸ Хіба хто з старшин увірував у нього, або хто з фа-

рисеїв? ⁴⁹ Але цей народ, що не знає закону, — проклятий він“. ⁵⁰ Ка же один з них до них, Никодим, той, що в но чі приходив до нього: ⁵¹ „Хіба судить Закон наш чоловіка, поки ви слухаєте його перше й дізнаєтесь, що він робить?“ ⁵² Відповіли вони й сказали: „Чи й ти з Галилеї? І просліди й побач, що не буває пророк з Галилеї“. ⁵³ І кожен пішов до свого дому.

⁵⁰ Перші овочі, що зродилися у Никодима внаслідок нічної розмови з Ісусом (Гл. 3). Він вправді ще не має відваги визнати Ісуса отверто за Месію і Божого Сина, але пригадує Жидам, особливо членам Ради, на приписи Закона, що не позволяє осуджувати чоловіка перед пе реслуханням його (Ісхолд 23, 1; Второзак. 19, 15).

16. Ісус прощає явногрішниці.

8. - ¹ Ісус же пішов на гору Олівну. ² А вранці знову прийшов у храм, — й увесь народ ішов до нього. А він сів і навчав.

³ Приводять книжники й фарисеї до нього жінку, скоплену на чужоложстві, й поставили її по середині, ⁴ кажуть йому: „Учителю, цю жін-

ку скоплено саме в чужоложстві. ⁵ А Мойсей у Законі звелів таких каменувати. Ти ж що, кажеш?“ ⁶ Це вони так говорили, спокушуючи його, щоб мали за що винуватити його. А Ісус, нахилившись до долу, писав пальцем по землі, (не зважаючи на них). ⁷ Як же не переставали допитуватись його, він підвівся і сказав до них:

⁵ Второзак. 22, 22-24.

⁶⁻⁷ Фарисеї знали милосердя Спасителя до грішників, знали також, що кара смерти за перелюб уже давно не була примінювана, головно по повороті з вавилонської неволі. Очевидно Ісус відразу пізнав, що це оскарження жінки перед ним публично в притворі храму не походило з почуття справедливости, ні з ревности для Закону, але зі злоби й облуди. В нічім не оправдуючи явногрішниці, але порушений милосердям, не хотів віддати її на безоглядну кару. Тому скилившись писав пальцем по землі. Це писав той, що колись на кам'яних таблицях написав Закон (Ісх. 31, 18). Св. Еронім думає

⁸ „Хто з вас без гріха, нехай перший кине на неї каменем“ — і, знову нахилившись, писав по землі. ⁹ А вони, почувши це й докорені сумлінням, стали один по одному виходити, почавши від старшин аж до останніх; і зіставсь один Ісус та жінка, що стояла всередині. ¹⁰ Підвівши же Ісус, і нікого

крім жінки не бачивши, сказав їй: „Жінко, де ж ті, що тебе винуватили? Ніхто тебе не осудив?“ ¹¹ Вона сказала: „Ніхто Господи!“ І сказав їй Ісус: „І я тебе не осуджу; іди й більш не гріши“.

17. Ієус світло для світу.

¹² І знову промовляв до них Ісус, кажучи:

що Христос писав імена обвинуватців та їх гріхи. Вкінці дав Ісус відповідь, примінюючи припис того ж Закону (Второзак. 17, 7): безвинна рука має перша кинути камінь на засудженого. Тим не тільки змусив обвинуватців до мовчанки, але й до соромної втечі.

⁸⁻¹¹ Коли Господь суворою повагою праведного судії завстидав неправедних обвинуватців, тоді він одинокий безгрішний і найсвятіший осуждує гріх, а рятує і милосердиться над грішницею, щоб вона покаянням і задовільненням направила згіршення. Людська недоля і упадок стрінулися з безконечним милосердям, що скорше підносить з упадку, як кара (Св. Августин).

¹² Ісая 9, 2; 42, 6-7; Даниїл 2, 22. На свято Кучок Жиди вечером освічували храм великими золотими свіч-

„І світло для світу. Хто йде слідом за мною, не ходитиме в темряві, а матиме світло життя“.

¹³ Казали йому тоді фарисеї: „Ти сам свідчиш про себе, — твоє свідоцтво неправдиве“.¹⁴ Відповів Ісус і сказав їм: „Хоч я свідчу сам про себе, то свідчення моє правдиве, бо знаю, відкіля я прийшов і куди йду; а ви не знаєте, відкіля я приходжу і куди йду.“¹⁵ Ви судите по

тілу, — я не суджу нікого.¹⁶ А коли я суджу, то мій суд правдивий, бо я не сам, але я, і Отець, що післав мене.

¹⁷ Та й у вашім Законі написано, що двох людей свідчення — правдиве.¹⁸ Я той, що свідчу про себе, й свідчить про мене Отець, що післав мене“.¹⁹ Казали тоді йому: „Де твій Отець?“ Ісус відповів: „Ви ні мене не знаєте, ні моєго Отця; коли б

никими так, що світло падало на ціле місто. Цей проріз примінює Ісус до дійсності. Він — правдиве світло для світу.

¹⁴⁻¹⁸ Світло само собою дає про себе знати й пропонує інших. Свідоцтво Христове, це свідоцтво самого Бога, бо тільки Бог може дати правдиве свідоцтво про себе. У цім випадку свідоцтво Ісуса тим паче правдиве, що Отець, що його післав, свідчить про нього (Давись: 5, 31-47).

ни знали мене, то й знали б моєго Отця“.

²⁰ Ці слова говорив він при скарбниці, навчаючи в храмі; і ніхто не спіймав його, бо не настала його година.

18. Ісус — предвічний Божий Син.

²¹ І знову промовив до них (Ісус): „Я відходжу, й шукатимете мене, й у грісі вашім помрете. Куди я йду, ви прий-

ти не можете.“ ²² Казали тоді Жиди: „Чи не вбе він себе, що каже: Куди я йду, ви прийти не можете“.

²³ І сказав їм: „Ви з низів; а я — з висоти; ви з цього світу, — я не з цього світу. ²⁴ Тому сказав я вам: Ви помрете в гріхах ваших; бо коли не ввірюете, що це я, то помрете в гріхах ваших“. ²⁵ Казали тоді Йому: „Хто ж ти?“ І

²¹ Помрутъ в нерозклянні, бо свідомо замикали очі, щоб не видіти світла Божого обявлення. Ісус іде через страдання і хресну смерть у славу Отця, де можуть прийти тільки ті, що в нього ввірили й прийняли як Спасителя.

‘ Злобна наруга невіруючих.

²³ Ісус відкриває джерело їхньої злоби. „Низи“ — це ворожий Богові світ, що лежить у злобі й неволі диявола. „Висота“ — це небесний надприродний порядок ласки й слави.

сказав їм Ісус: „Той, що спочатку, як і я говорю вам.²⁶ Багато маю говорити про вас і судити; правдивий же той, що післав мене; і я, що чув від нього, це говорю у світі“.²⁷ Не розуміли вони, що про Отця говорив їм.²⁸ І говорив їм Ісус: „Коли підіймете Сина чоловічого, тоді зрозумієте, що це я, і що від себе не роблю нічого, але як навчив мене Отець,

те говорю.²⁹ А той, що післав мене — зо мною; не оставив мене одного (Отець), бо я завжди чиню, що йому до вподоби“.³⁰ Коли він говорив це, багато ввірвало в нього.

³¹ Тоді промовив Ісус до Жидів, що ввірили в нього: „Коли ви перебуватимете в моїм слові, воїстину будете моїми учнями;³² і зрозумієте правду, та й правда виволить вас“.³³ Відпо-

²⁸ Ісус говорить тут про свою смерть на хресті (Філ. 2, 6-10). Пізнання її любов до розпятого Спасителя триумфуватиме над невірством Жидів; заразом кине ясне світло на життя, науку й превеликі діла Богочоловіка.

³² Прийняття за правду через віру вічних Божих правд, очищає волю й серце і дає місце для діяння ласки св. Духа, що послідовно визволює людину з ярма гріха й неволі диявола.

³³⁻³⁶ Ісус говорить про свободу Божих дітей, визволених з неволі гріха й диявола. Жиди знову вважали

віли йому: „Ми рід Авраамів і в нікого не були в неволі ; як же ти говориш: свободні будете?“³⁴ Відповів їм Ісус: „Істинно, істинно кажу вам, що кожен, що чинить гріх, той невільник гріха.³⁵ Невільник же не зістається в домі повік, син зістається повік.³⁶ Так, коли Син визволить вас, справді будете вільні.³⁷ Знаю, що ви рід Авраамів, та

шукаєте вбити мене, бо моє слово не міститься у вас.³⁸ Я, що видів у моого Отця, те говорю ; а ви, що бачили у отця вашого, те робите“.³⁹ Відповіли й сказали йому : „Батько наш — Авраам“.⁴⁰ Каже їм Ісус: „Коли б ви були Авраамові діти, то робили б діла Авраамові.⁴⁰ А тепер ось хочете вбити мене, чоловіка, що сказав вам правду, яку чув

рабами тільки нащадків Хамових і Ісавових, себе ж як дітей Авраамових свободідним народом, звідси їх обурення на слова Спасителя. Та хто словняє гріх, хоч по тілу був би сином Авраама, стає невільником гріха й рабом диявола, а такий не має права оставати повік у Божім домі. Тільки один ніколи не стратив, ані стратити не міг Божого синівства, Єдинородний Син Божий, а по тілу нащадок Авраама й Давида (Мат. 1, 1). Тим то і він один з всіх Отця має силу звільнити рабів гріха з Їхньої неволі і зробити їх прибраними дітьми Божими і співжителями святих (Єфес. 2, 5-49; Колос. 1, 21-22).

від Бога; цього Авраам не робив.⁴¹ Ви робите діла отця вашого“. Казали йому: „Ми не народилися з чужоложства, одного Отця маємо — Бога“.⁴² Сказав їм Ісус: „Коли б Бог був ваш отець, ви любили б мене, бо від Бога я вийшов і приходжу; бо не від себе я прийшов, а він шіслав мене.⁴³ Чому не розумієте моєї бесіди? Бо не можете ви слухати моого слова.⁴⁴ Ви від батька вашого — диявола, й хотіння бать-

ка вашого хочете чинити. Він був душогуб зночатку й у правді не встояв, бо правди нема в нім. Коли говорить брехню, говорить зо свого, бо він брехун і отець (ложи).⁴⁵ А я, що говорю правду, то ви не вірите мені.⁴⁶ Хто з вас докаже мені гріха? Коли ж я кажу правду, чому не вірите мені?⁴⁷ Хто від Бога, той слухає Божі слова; ви через те не слухаєте, бо ви не від Бога“.⁴⁸ Відповіли тоді Жи-

⁴³ Уперте противлення Божій ласці відбирає людині спромогу прийняти й вірити в Божі слова.

⁴⁴ Диявол — це душегубець і брехун (Бітія 2, 47; Рим. 5, 12; Івана 3, 15). Він бо всіми засобами зміріє віддати людей на вічну смерть; а всі його підстуни покуси, — це омана й лож.

ди й сказали йому: „Чи не добре кажемо, що ти Самарянин і біса маєш?“

⁴⁹ Ісус відповів: „Я біса не маю, але я шаную моого Отця; ви ж мене зневажаєте. ⁵⁰ Я ж не шукаю моєї слави; — є такий, хто шукає і судить. ⁵¹ Істинно, істинно кажу вам: Хто хоронитиме мое слово, смерти не побачить по вік“.

⁵² Сказали йому Жиди: „Тепер дізнались ми, що біса маєш. Авраам умер і пророки, а ти кажеш: Хто хоронитиме мое слово, той не зазнає смерти по вік. ⁵³ Невже ж ти

більший, ніж наш отець Авраам, що вмер? І пророки повмирали. Ким ти самого себе робиш?“

⁵⁴ Відновів Ісус: „Коли я прославляю самого себе, то ніщо моя слава. О Отець мій, що прославляє мене, той, про кого ви кажете, що він ваш Бог. ⁵⁵ І ви не пізнали його, а я знаю його. А коли я скажу, що не знаю його, то буду подібний до вас, — неправдомовець. Та я знаю його й хороню його слово. ⁵⁶ Батько ваш Авраам рад був видіти мій день; та він

⁵⁶ Авраам через обітниці дані Богом (Бит. 12, 1–3; 17, 1–8; 22, 16–18), та й у пророчім видінні (Бит. 15, 12–18) бачив день Месії і радів щастям.

увидів і врадів“.⁵⁷ А Жиди сказали до нього: „П'ятдесят літ ще не мавши, і ти бачив Авраама?“⁵⁸ Сказав їм Ісус: „Істинно, істинно кажу вам: Перш ніж Авраам був, — я є“.

⁵⁹ Брали тоді каміння, щоб кидати на нього. Ісус же скрився і вийшов з храму, пройшовши посеред них, і так

пішов (мимо) zo святині.

19. Уздоровлення сліпородженого.

^{9.} — ¹ А як переходив, побачив чоловіка, сліпого від народження.² I учні його считали його, кажучи: „Учителю, хто згрішив: він, чи його батьки, що сліпий він родився?“³ Відповів Ісус: „Ні він не згрішив,

⁵⁸ Супроти негідної та низької наруги Жидів, Ісус проголошує з маєстатичним спокоєм велику правду. Видів бо Авраама той, що як односущний Отцю враз з ним давав месіянські обітниці праотцеві вибраного народу й отцеві усіх віруючих у Христа Ісуса.

²⁻³ Учні висказують жидівські погляди, що причина недолі чоловіка лежить або в його грішному житті (Лук. 13, 1-2); або в гріхах батьків (Ісх. 20,5); Второзак. 5, 9). Ісус же повчає про глибоку основу терпіння людини: Бог часто у своїм наймудрішім і батьківськім провидінні допускає або навіщає людей досвідами та хрестами, „щоб явилися діла Божі“: його премудрість, любов безконечна й могучість.

ні його батьки, а щоб явились на ньому Божі діла.⁴ Мені треба робити діла того, що післав мене, поки день; надходить ніч, коли ніхто не зможе робити.⁵ Поки я в світі, — я світло світові⁶. Промовивши це, плюнув на землю і зробив грязиво з сини і помазав грязивом очі сліпому;⁷ і сказав Йому: „Піди й вмийся в ставку

Сілоамськім — цо значить: Посланий⁸. — Він пішов і вмивсь та й вернувсь видючий.

⁸ А сусіди й ті, що бачили його перше, що був сліпий, казали: Чи це не той, що сидів та просив?⁹ Інші казали: що це той; а другі: що похожий на нього. Він же сказав: „Це я“.¹⁰ Казали тоді Йому: „Як же відкрилися тобі очі?“

⁴ І наше життя, це день праці на славу Божу та й сповнення його святої та соверенної волі, по взору нашого Спасителя. Коли наше земне життя й ділання скінчиться, настає ніч-смерть. День для нас — час ласки; смерть — час суду.

⁷ „Сілое“, що євангеліст сам для зрозуміння перевідає: „Посланий“, це джерело на південний схід від Єрусалиму (Ісая 8, 6; Неемія 3, 15). Назва ця зображувала післанного Богом Месію, на що пригадував Жидам обряд на святі Кучок, як у святочнім поході нести в золотій чаші воду з Сілое й виливали біля жертівника всепалення (Ісая 12, 3).

¹¹ Відповів він (і каже): „Чоловік, що його звуть Ісус, зробив грязиво й помазав мої очі, і сказав мені: піди в Сілоам тай умийся. Я пішов, умився, — і прозрів“

¹² Сказали тоді йому: „Де він?“; каже: „Не знаю“.

¹³ Приводять його до фарисеїв, колись сліпого. ¹⁴ Була ж субота, коли Ісус зробив грязиво й відкрив йому очі.

¹⁵ I знову питали його фарисеї; якто він прозрів. Він же сказав їм: „Грязиво положив він

мені на очі й я омився і бачу“. ¹⁶ Говорили тоді деякі з фарисеїв: „Не від Бога цей чоловік, бо не шанує суботи“. Інші казали: „Як може грішний чоловік творити такі чуда?“ I незгода була між ними. ¹⁷ I знову кажуть сліпому: „Що ти кажеш про нього, що відкрив він твої очі?“ А той відказав: „Він пророк“. ¹⁸ Не повірили тоді Жиди про нього, що був сліпий та й прозрів, аж поки покликали батьків того прозрілого. ¹⁹ I запита-

¹³ Цоб Жидівська Рада ствердила це чудесне уздовження сліпого від уродження.

¹⁶ Облюдні ревнителі Закона бачили тільки нарушення суботи; коли розумніші і розважніші звертали увагу, що тут у першій мірі розходиться про велике чудо.

ли їх, кажучи: „Чи ваш це син, що про нього кажете, що сліпий родився? якже тепер видить?“²⁰ Відповіли їм батьки його й сказали: „Знаємо, що це наш син і що сліпий родився; ²¹ як же він тепер бачить, — не знаємо; або хто відкрив йому очі, — не знаємо. Його питайте, має літа, нехай говорить сам про себе“.²² Таке говорили його батьки, бо боялись Жидів; бо Жиди вже змовились, щоб того, що визнає його за Христа,

вилучити його з божниці.²³ Тому то говорили батьки його: Має літа, самого питайте.

²⁴ Покликали тоді в друге чоловіка, що був сліпий, і сказали йому: „Віддай хвалу Богові. Ми знаємо, що цей чоловік грішний“.²⁵ Відповів він (і сказав): „Чи грішний чоловік він, — не знаю; одне знаю, що я був сліпий, а тепер бачу“.²⁶ І знову сказали йому: „Що зробив тобі? Як відкрив тобі очі?“²⁷ Відповів їм: „Я сказав вам уже й хіба

²⁴ Засліплення і ненависть довели до того, що торжественною заявкою, якої вживали при складанні свідоцтва (Ісус Навин 7, 10; Римл. 4, 20), силують чудесно-уздорожленого чоловіка проти його переконання до кривоприсяги й богозневаги.

ви не чули; що ви знаю-
ву хочете чути? Може
хочете стати його учня-
ми?“²⁸ Вони вилаяли
його і сказали: „Ти йо-
го учень, ми ж Мойсе-
єві учні.²⁹ Ми знаємо,
що Бог говорив до Мой-
сея; цього ж не знаємо,
звідкіля він“.³⁰ Відповів
той чоловік і сказав їм:
„То ж то й дивно, що
не знаєте, звідкіля він,
а він відкрив мені очі.³¹
Ми ж знаємо, що грі-
шників Бог не слухає;“

а хто побожний і Божу
волю чинить, того слу-
хає.³² Відвіку не чува-
но, щоб хто відкрив очі
сліпому від народження;
³³ коли б він не був від
Бога, нічого б не міг
зробити“.³⁴ Відповіли
й сказали йому: „У грі-
хах ти ввесь народився
і ти навчаєш нас?“ І
прогнали його геть.
³⁵ Почув Ісус, що про-
гнали його геть, і знай-
шовши його, сказав йо-
му: „Чи віруеш ти в

³⁴⁻³⁵ Коли ж уздоровлений не дався звести, і не вагиняся проти свого сумління і переконання зацеречити правду, тоді несправедливі судді прогнали його геть. — У нагороду за цю вірність і мужність після повороту йому зору очей, дав йому Ісус надприродне світло віри, обявляючись йому, як Божий Син. „Жили викинули йо-
го геть з храму, а він находити Господа храму, що приймає його, як нагороджуючий суддя мужного борця, подаючи вінець побіди вірному ісповідникові (Св. Іван Золотоуст).

Сина Божого?“³⁶ Він відповів і сказав: „Хто він, Господи, щоб я вірував в нього?“³⁷ І сказав йому Ісус: „Ти бачив його, і хто говорить з тобою — це він“.³⁸ А він відповів: „Вірюю, Господи“, та й поклонився йому.³⁹ І сказав Ісус: „На суд я прийшов у цей світ, щоб невидючі бачили, а видючі стали сліпі!“⁴⁰ Понули це деякі з фарисе-

їв, що були в ним, і сказали йому: „Чи ж і ми сліпі?“⁴¹ Сказав їм Ісус: „Коли б ви були сліпі, то не мали б гріха; а тепер говорите: що бачите, — то й останеться ваш гріх“.

20. Добрий Пастир.

10.-1 „Істинно, істинно кажу вам: Хто не входить дверима в овечу кошару, але перелазить деінде, — цей злодій і

⁴¹ Як фарисеї поправді були б незрячі, та й без власної провини не пізнали правди, а навпаки шукали б її, тоді не мали б гріха, а зате Божа любов дала б їм можність і ласку знайти правду. Коли ж тепер вони як „видючі“ проганяють віруючого і засліплени думають, що тільки вони можуть рішати про правду, якраз тим допускаються гріха невірства й тратять ласку відкуплення (Дависі, 15, 22).

1-5 Фарисеї у своїм засліпленні вважали себе провідниками й пастирями вибраного народу (Дав. Мат. 29,3). Ось тепер прогнавши з храму чудесно уздоровленого

розвбійник.² А хто входить дверима, — той пастир вівцям.³ Йому воротар відчиняє, і вівці слухають його голосу, і своїх овець кличе по імені й виводить їх.⁴ А як виведе свої вівці, по перед них іде, а вівці ідуть слідом за ним, бо знають його голос.⁵ За

чужим же не підуть, а втікатимуть від нього, бо не знають чужого голосу“.

⁶ О цю притчу сказав їм Ісус, та вони не зrozуміли, про що він говорив їм.⁷ Тоді знову говорив їм Ісус: „Істинно, істинно кажу вам: Я двері вівцям.⁸ Усі, скіль-

тільки за те, що ввірив в Месію, наглядно доказали, що вони не пастирі, а розвбійники і злодії. Тому Христос подає прикмети правдивого пастиря. Він входить до копшари дверми; дверник отирає йому ворота; вівці пізнають його голос; він їх кличе, а вони йдуть за ним. Розвбійник чи злодій входять куди-ніде й то тільки тому, щоб красти й вбивати.

⁷ Ісус — двері до отарі, бо тільки через нього можна дійти до пізнання Отця. Через віру в нього входиться до правдивої Церкви — участи в усіх ласках і дарах, що він роздає своїм вірним. І він одинокий правосильний пастир, що знає і впускає ласкою покликання дійсних пастирів до своєї отарі. Тому фарисеї, що не входять цими дверми т. є вірою в Ісуса Христа, Божого Сина, а входять куди-ніде, вони злодії і розвбійники. Так то лише післані Христом або його Намісником на землі, Вселенським Архієреєм Папою Римським, мо-

ки їх прийшло передо мною, — це злодії і розбійники, але не послухали їх вівці.⁹ Я — двері; хто через мене ввійде, спасеться, і входитиме, й виходить, і знайде пашу.¹⁰ Злодій не приходить, як тільки на те, щоб украсти, і вбивати, і погубити. Я прийшов, щоб ви мали життя, і подостатком мали.¹¹ Я

— пастир добрий: пастир добрий душу свою кладе за вівці.¹² А наймит, як він не пастир вівцям і йому вівці не свої, бачить, що вовк наближається, тай кидає вівці й утікає; а вовк хапає їх і розпуджує (вівці);¹³ наймит же втікає, бо він наймит і не дбає про вівці.¹⁴ Я — пастир добрий, і знаю

жуть бути правдивими пастирями в Христовій Церкві. А ті, що їх висилають всякі можновладці або провідники сект, це не пастирі, а злодії і розбійники, бо не дверми входять, а кудінде.

¹¹ Христос не тільки двері, що ними входять до його отарі правдиві пастирі, але заразом він образ і взір „доброго пастиря“. Добрий пастир з любови до своїх овець радо дає своє життя, щоб рятувати їх; наймит, що тільки служить для зиску, і любови до овець не має, як побачить небезпеку, втікає, а вівці оставляє на поталу ворогові.

¹⁴⁻¹⁵ Отець знає Сина й Син Отця найдосконалішим і повним знанням, бо його основа та сама Божа природа в Отця і Сина. А це знання, то первовзір знання

своїх, і мої знають мене;¹⁵ як знає мене Отець і я знаю Отця, і душу свою кладу я за вівці.¹⁶ Та й інші маю вівці, що не з цієї отари, й ті маю привести, і почувають мій голос, і буде одна отара й один пастир.¹⁷ За це Отець любить мене, що я кладу свою душу, щоб знову взяти її.¹⁸ Ніхто не бе-

ре її від мене, але я сам від себе кладу її; владу маю положити її, і владу маю знову прийняти її.¹⁹ Цю заповідь прийняв я від моого Отця“.

²⁰ Знову повстала сперечка між Жидами за ці слова. Багато з них говорили: „Біса має і несамовитий; чого слухаєте його?“²¹ Інші казали: „Це не слова біс-

і злукі між Ісусом, як пастирем і його вірними (До Галат. посл. 2, 20). Як довго триває ця таємна злuka між Христом, а його вірними, так довго триває взаємне пізнання і любов. Коли ж смертельний гріх розірве ту надприродну злuku, то у людини слідує жахливе відчуження від Христа-Доброго Пастиря.

¹⁶ Тут розуміється нesвіруючий поганський світ.

¹⁷⁻¹⁸ Відкуплення, це овоч подвійної любови: любови Ісуса до Отця і любови до людей. Так Христос умирає з послуху для волі Отця, щоб своєю смертю привести людей до Бога. Він зовсім добровільно кладе своє життя і посідає повну владу над можливістю і годиною своєї смерті; тому й має владу назал взяти своє життя, що й сталося через славне воскресення.

нуватого; хіба біс може відкривати очі сліпим?“

21. Ісус на святі Обновленому храму.

22 Було тоді Обновлення в Єрусалимі. Була зима. 23 І ходив Ісус по храмі в Соломоновім притворі. 24 Обступили його тоді Жиди та й казали Йому: „Доки держатимеш душу нашу? Коли ти Христос, то скажи нам отверто“. 25 Відповів їм Ісус: „Я вам сказав, — та ви не

віруєте. Діла, що я чиню в ім'я моого Отця, вони свідчать про мене.

26 Та ви не віруєте, бо ви не з моїх овець, (як це сказав вам). 27 Вівці мої слухають мою голосу, і я знаю їх, і вони йдуть слідом за мною. 28 І я життя вічне даю їм, і не згинуть новік, і ніхто не вирве їх з моїх рук. 29 Отець мій, що дав мені, більший над усіх; і ніхто не зможе вихопити їх з руки моего Отця. 30 Я і Отець-одно“.

²² Свято Обнови Храму святкували Жиди від 165 р. перед Хр. при кінці грудня на спомин очищення Єрусалимської святині від поганських ідолів введених безбожним, сирийським володарем Антіохом. Це очищення зробив великий Жидівський вождь і герой Юда Макавей (ІІ кн. Макавей 10, 5-8).

²³ Соломоновий притвір, це колоннада збудована на східній стороні притвору поган.

³⁰ У цім вислові находитися обявлення найвищої та-

³¹ Узяли тоді Жиди знову за каміння, щоб укаменувати його. ³² Ісус відповів їм: „Багато добрих діл я показав від (мого) Отця, за котре в тих діл каменуєте мене?“ ³³ Відповіли йому Жиди, (кажучи): „За добре діло не каменуємо тебе, а за хулу, що ти людина, твориш себе Богом“. ³⁴ Відповів їм

Ісус: „Хіба не написано в вашім Законі: Я сказав, — ви боги? ³⁵ Коли назвав богами тих, що до них було Боже слово, — а Писання не може бути нарушене; — ³⁶ то як же тому, що його Отець освятив і післав у світ, ви кажете, що хулиш, бо я сказав: Я Син Божий. ³⁷ Ко ли я не творю діл моего

смінці нашої святої віри: відрубність Божих Осіб, Отця і Сина, а одність природи й прикмет Божих (св. Евтимій). Це рівно ж найвиразніща відповідь Ісуса на запит Жидів (стих 24).

³¹⁻³³ Жиди добре зрозуміли змісслів слів Ісуза Христа, як це сами вони заявляють.

³⁴⁻³⁸ Христос покликується на Псалтьм 81,6, де богами називається земних мажновладців, хоч неправедних, бо вони судять і приказують у Божім імені (Чисел 11, 15 - 25). Христос без порівнання вищий і походженням і покликанням. Він не тільки слушно називається „Син Божий“ (Филип. 2, 6), але своїми ділами виказав, що він односущний Отцю.

Отця, не віруйте мені ;
 38 коли ж творю, а ви
 мені не вірюєте, то ві-
 руйте ділам, щоб пізна-
 ли й повірили ви, що
 Отець у мні, — а я в
 Отці“.³⁹ Шукали тоді
 знову схопити його, та
 він ухилився від їх рук.

⁴⁰ І знову пішов на
 той бік Йордану на те-
 місце, де передше хри-
 стив Іван, та й пробував
 там.⁴¹ А багато прихо-
 дили до нього й говори-
 ли : Що Іван ні одного
 не вчинив чуда; а все,
 що Іван сказав про ньо-
 го, була правда.⁴² І ба-
 гато там увірили в ньо-
 го.

22. Ісус воскрешає Лазаря.

11. — ¹ Був же один
 недужий, Лазар в Вита-
 нії, з села Марії та Мар-
 ти, сестри її.² А Марія,
 що її брат Лазар зане-
 дужав, була та, що на-
 мізала Господа миром
 й ноги його обтерла
 своїм волоссям.³ Післал-
 и тоді до нього сестри,
 сказати: „Господи, ось
 той, кого ти любиш,
 нездужає“.⁴ Ісус же по-
 чувши, сказав. „Ця не-
 дуга не на смерть, а на
 Божу славу, щоб через
 неї прославився Божий
 Син“.⁵ А Ісус любив
 Марту, й сестру її, й

⁴ Ісус передає слова потіхи, але так таємничо, як
 таємні дороги наймудрішого Божого провидіння.

Лазаря.⁶ Як же почув, що нездужає, тоді зістався у тому місці, де був, два дні.⁷ Після того каже до учнів: „Ходім знову в Юдею“.⁸ Кажуть учні Йому: „Равві, тільки що хотіли Жиди побити тебе камінням, й ти знов ідеш туди?“⁹ Ісус відповів: „Хіба не дванадцять годин у дні; коли ходить за дня не спіткнеться, бо бачить світло цього світу.¹⁰ Коли ж ходить у ночі, той спіткнеться, бо нема світла

в ньому“.¹¹ Це промовив, і після цього каже: „Лазар, наш друг, заснув, та піду розбудити його“.¹² А його учні сказали: „Коли заснув, Господи, то й одужає“.¹³ Ісус говорив про його смерть; вони ж думали, що про сонний спочинок говорить.¹⁴ Тоді сказав їм Ісус отверто: „Лазар умер;¹⁵ і я радуюсь задля вас, що там я не був, щоб ви повірили. Та ходім до нього“.¹⁶ Сказав тоді Тома, названий близнюк, до спін-

⁹⁻¹⁰ Божим своїм знанням бачив Ісус пору і умовини свого діяння. Ще година його смерти не настала. Для Ісуса настане година терпіння і смерти, так як назначив Отець, і тоді прийде „година й владати темряви“ (Лук. 22, 53).

¹³ Для Господа Ісуса Лазар тільки „уснув“; для людей він уже помер (Св. Августин).

учнів: „Ходімо й ми, щоб умерти з ним!“

¹⁷ А як Ісус прибув, застав, що він уже чотири дні був у гробі.

¹⁸ Була ж Витанія поблизу Єрусалиму, яких пятнадцять стадій,¹⁹ і багато Жидів приходили до Марти й Марії, розважати їх по їх братові.²⁰ Тоді Марта, почувши, що надходить Ісус, вибігла на зустріч йому; а Марія сиділа в хаті.²¹ Сказала тоді

Марта до Ісуса: „Господи, коли б ти був тут, не вмер би був мій брат.²² Та й тепер знаю, що чого тільки попросиш у Бога, дастъ тебе Бог!“²³ Каже до неї Ісус: „Воскресне твій брат!“²⁴ Каже йому Марта: „Знаю, що він воскресне в воскресіння в останній день!“²⁵ Сказав їй Ісус: „Я воскресення і життя; хто вірує в мене, хоч би вмер, житиме.²⁶ І кожен,

¹⁸ Стадія рівнялась 200 м., тож віддалення виносило яких 3 км.

¹⁹ Жалоба у Жидів тривала 7 днів.

²⁴ Усі Жиди, крім секти Садукеїв, вірили в воскресіння мертвих.

²⁵⁻²⁶ Ісус називає себе: „воскресення і життя“, бо він джерело життя дочасного й вічного, природного й надприродного. Віра в Ісуса Христа, Сина Божого, це конечна умовина, щоб доступити життя вічного.

хто живе й вірує в мене, не вмре повік. Чи віруєш цьому?“²⁷ Так, Господи, я ввірила, що ти Христос, Син Божий, що приходить на цей світ“.

²⁸ Промовивши це, пішла й нишком покликала Марію, свою сестру, кажучи: „Учитель тут і кличе тебе“.²⁹ Вона ж як почула, встає хутко і йде до нього.³⁰ А Ісус ще не ввійшов був у село, а був на місці, де

зустріла його Марта.

³¹ Тоді Жиди, що були з нею в хаті та й розважали її, як побачили, що Марія хутко встала і вийшла, пішли за нею, кажучи: що вона йде до гробу плакати там.³² Та як Марія прийшла на місце, де був Ісус, то побачивши його, впала йому до ніг, кажучи до нього: „Господи, колиби ти був тут, не вмер би мій брат“.³³ Ісус, як побачив, що вона плаче,

²⁷ Марта визнає не тільки месіянське достоїнство Ісуса, але також його Божество.

³³ У Пресвятім Христовім Серці будились усі людські почування і порушення, бо він посадав правдиву людську природу. Та ці порушення душі і Серця були в Ісуса без тіни грішної недосконалості. — Скорб його духа походила з свідомості, що це превелике чудо, що він замірює створити, стане безпосередньою причиною і вступом до його страждань і смерти.

і ті Жиди, що приходили з нею, плачуть, за скорбів духом і стривожився,³⁴ і сказав: „Деви положили його?“ Кажуть йому: „Іди, Господи, та подивись“.³⁵ I заплакав Ісус.³⁶ А Жиди говорили: „Дивись, як він любив його“.³⁷ Деякі ж з них казали: „Чи не міг цей, що відкрив очі сліпому, зробити, щоб і той не вмер?“

³⁸ Тоді Ісус знову за скорбівши в собі, приходить до гробу. Була

це печера й камінь, що лежав на ній.³⁹ Каже Ісус: „Візьміть камінь“. Каже йому сестра вмершого, Марта: „Господи, вже чути, бо чотири дні йому“.⁴⁰ Каже їй Ісус: „Чи не сказав я тобі, що як віруватимеш, побачиш славу Божу?“⁴¹ Зняли тоді каменя, де лежав вмерлий. Ісус же звів очі вгору й промовив: „Отче, дякую тобі, що ти вислухав мене.⁴² Я знат, що ти завжди вислухуєш мене, тільки

³⁵ Цінні й дорогі ці слізози Спасителя не тільки для Лазаря і його рідні, але й для нас усіх людей. Це правило людське співчуття його Пресв. Серця над недолею і болем людини.

⁴¹⁻⁴² Ісус дякує своїому Отцю, що дає йому нагоду зробити це превелике чудо на його славу та й для спасіння Жидів. Дякує, що це чудо може зділати з посвятою та жертвою свого життя. Він дякує як Богочоловік

задля народу, що стоїть навколо, сказав я, щоб увірили, що ти післав мене".⁴³ І це промовивши, покликнув сильним голосом: „Лазаре, — вийди сюди!“⁴⁴ І вийшов умерлий, обвязаний крайкою по руках і ногах, а обличчя у нього перевязане було хусткою. Каже до них Ісус: „Розв'яжіть його та й пустіть, нехай іде“.

23. Жидівська Рада рішає вбти Іесуса.

45 Тоді багато Жидів,

що поприходили до Марії і виділи, що зробив Ісус, увірували в нього.⁴⁶ А деякі з них пішли до фарисеїв, та й сказали їм, що зробив Ісус.⁴⁷ Тоді первосвященики й фарисеї зібрали Раду й говорили: „Цо чинити нам, бо цей чоловік багато робить чудес?“⁴⁸ Як оставимо його так, усі ввірюють у нього й прийдуть Гімляни й заберуть нам край і народ“.⁴⁹ Один же з них, Каяфа, що був первосвящеником того року,

і з огляду на свою чоловічу природу, що все має від Отця і в усьому піддається його святій волі. Спаситель у цій молитві висказує також призначення цього чуда, щоб люди ввірили, що його післав Отець; тому він молиться голосно, що приявні могли й повинні бути чути.

49-52 Те, що сказав Каяфа, первосвященик, зі злоп-

сказав їм: „Ви не знаєте нічого,⁵⁰ й не міркуєте, що краще нам, щоб один чоловік умер за людей, а не внесъ народ загинув“.⁵¹ Це ж він не сказав сам від себе, а бувши первосвящеником того року, пророкував, що Ісус має умерти за людей;⁵² і не тільки за людей, але щоб розсипаних Божих дітей

вібрati в одно.⁵³ Ото ж з того дня вони змовились, щоб убити Його.

⁵⁴ Тому Ісус уже більше не ходив явно між Жидами, а пішов звідтіля в землю близько пустині, у місто, що зветься Єфраїм; і там пробував зо своїми учнями.

⁵⁵ Була ж близько Жидівська пасха; і багато з краю прийшло в Єрусалим

би й ненависти до Ісуса, мало таке далекосягле й таємниче значіння, що його Каяфа не знат, ані відчув. Як основу свого несправедливого й злочинного рішення подав ніби добро й рятунок народа Жидівського; по правді він приспішив і запечатав погибель Єрусалиму, святині й народа. Тільки віра в Месію Ісуса могла їх спасти. Саме ці слова призначив Бог, щоб звістити світові найглибшу таємницю безконечного Божого милосердя. І це висказав первосвященик Жидівський словами, що не могли лішше і основніше віддати заміри Божі у відкупленні людського роду. Так — він, як первосвященик пророкував: Цілому світові звістив спасіння, а свому народові — загибель. Так став він другим Валаамом у протилежнім значінні (Чисел 24, 14-25).

салим, щоб очищати себе.⁵⁶ Тоді шукали Ісуса, ѹ у храмі стоячи, говорили між собою: „Як вам здається? Чи не прийде на свято?“⁵⁷ А первосвященики і фарисеї дали наказ, що як хто довідається, де він, нехай донесе, щоб схопити його.

24. Ієус у Витанії.

12. – ¹ Тоді Ісус шість день перед пасхою прибув до Витанії, де був Лазар (що був умер), що його Ісус воскресив був

з мертвих.² І зробили йому тоді вечерю там, і Марта послуговала, ѹ Лазар був один з тих, що сиділи з ним за столом.³ А Марія взяла літру міра нардового чистого дуже дорогого, ѹ намостила Ісусові ноги й волоссям своїм обтерла його ноги; ѹ хата наповнилась паощами міра.⁴ Каже тоді Юда (Симонів) Іскаріотський, один з його учнів, що мав його зрадити:⁵ „Чому міра цього не продаю за триста денаріїв та ѹ не роздано вбогим?⁶

³ У Жидів був звичай гостям умивати ноги (Лк. 7,44); та мазати ноги дорогоцінним нардовим олійком, а до того отирати волоссям голови, було ознакою надзвичайної пошани й почитання, що саме Марія бажала віддати Ісусові, Синові Божому.

⁶ Сказав же це не тому, що дбав про вбогих, але тому, що був злодій і мав скарбонку й крав, що вкидали.

⁷ Сказав тоді Ісус: „Остав її; на день мого похорону заховала вона мені це, ⁸ бо вбогих завжди маєте між собою, а мене не завжди маєте“.⁹ А натовп великий Жидів донідався, що він там, і поприходили не тільки задля Ісуза самого, але щоб і Лазаря побачити, що його він воскресив з мертвих.¹⁰ А первосвященики змовились, щоб і Лазаря вбити,

¹¹ багато бо з Жидів приходили задля нього та й увірували в Ісуса.

25. Святочний віздр Ісуза до Єрусалиму.

¹² На другий день сила народу, що прийшли на свята, почувши, що Ісус іде в Єрусалим, ¹³ взяли пальмове гілля тай вийшли назустріч йому, покликаючи: „Осанна! Благословенний, хто йде в імя Господне, цар Ізраїлів!“¹⁴ Ісус же знайшовши осля, сів на нього, як написано:¹⁵ Не лякайся, дочка Сіонська; це йде твій Цар, сидя-

⁷ Ісус свідомий був, що його смерть уже дуже близька, й прийняв прислугоу Марії як похоронне помазання (Мат. 26, 12; Марко 14, 8).

¹⁵ Захарія 9, 9; Мат. 21, 3.

чи на молодому осляті.

¹⁶ Цього ж не зрозуміли спершу його учні, але коли прославивсь Ісус, тоді згадали, що це було написане про нього, ѹ що це зробили йому.

¹⁷ Народ, що був з ним, свідчив, що він викликав Лазаря з гробу і воскресив його з мертвих. ¹⁸ Через це й зустрів його народ, бо почув, що він зробив це чудо. ¹⁹ А фарисеї говорили між собою: „Бачите, що не вдіете нічого. Ось увесь світ пішов за ним“.

26. Ісус у храмі.

²⁰ А між тими, що поприходили поклонитися у свято, були деякі Греки. ²¹ І вони приступили до Филипа, що був з Ветсаїди Галилейської, кажучи: „Пане, ми хочемо бачити Ісуса“.²² Йде Филип і каже Андреєві, а знов Андрей і Филип кажуть Ісусові. ²³ Ісус же відповідає їм, кажучи: „Прийшла година, щоб прославився Син чловічий. Істинно, істинно кажу вам: коли зерно пшеничне, впав-

^{20–23} Були це правдоподібно „прозеліти“ т. є до жіздвства навернені Греки з Малої Азії. Чуючи про великих чуда, що їх творив Ісус, бажали бачити його. Це для Ісуса був певний знак близької його смерті й прославлення.

ши в землю, не вмре, то зістається одне; а коли вмре, багато приносить овочу.²⁵ Хто любить свою душу, той погубить її, а хто не навидить свою душу, той збереже її на вічне життя.²⁶ Коли хто служить мені, нехай той іде за мною; і де я, там буде мій слуга. І коли хто мені служить, пошанує його мій Отець.

²⁷ Тенер же душа моя стрівожилася; і що скажу я? Отче, спаси мене від цієї години; тільки ж для цього я прийшов на годину цю.²⁸ Прослав, Отче своє імя!²⁹ Прийшов тоді голос з неба: „І прославив, — і внову прославлю!“²⁹ А народ, що стояв і почув, говорив: „Грім загремів“; інші ж казали: „Ангел заговорив до нього“.

²⁷⁻²⁸ Думка про близьку страдальну смерть, скорботою наповнила душу Ісуса, що знову вказує на правдиву людську природу Спасителя. Та Христос свідомий був, що та його смерть з волі Отця має на меті передовсім прославлення його імені. Во відкуплені його найсвятішою Кровю люди прославлятимуть Бога й любити його. Отець, голосом могутнім немов грім, потверджує цю готовість Ісуса дати своє життя за спасіння світа. Життя, наука, діла й чуда Ісуса прославили вже імя Отця, а ще більшу славу принесуть страждання, смерть, славне воскресіння, вознесіння, зіслання св. Духа й всесвітна проповідь апостолів.

³⁰ Відповів Ісус і сказав:
„Не задля мене залунав
цей голос, а задля вас.
³¹ Тепер суд цьому сві-
тові; тепер князь світу
циого вигнаний буде
геть; ³² і я як буду під-
несений в землі, всіх
приятину до себе“. ³³ Це
він сказав, щоб відзна-
чити, якою умре смертю.
³⁴ Відновів йому народ:

„Ми чули з Закону, що
Христос перебуває по-
вік; як же ти кажеш, що
має бути піднесений Син
чоловічий? Хто це такий
Син чоловічий?“ ³⁵ А І-
сус сказав до них: „Це
короткий час світло з
вами. Ходіть, поки має-
те світло, щоб не об-
горнула вас темрява; а
хто ходить у темряві, не

³⁰ Як на початку месіянського виступу Ісуса, так і
при кінці, голос Отця з неба засвідчив його Божество.

³¹⁻³² Смерть Ісуса на хресті, це заразом осудження
і присуд духа світу та його царства. На місці тиран-
ської влади диявола і світу прийде очищаюча й потяга-
юча всіх сила розпятого Спасителя. Все більше й більше
потягатиме він душі силою ласки й любови до джерела
спасіння. Усі народи усіх часів та країв злучаться у
царстві ласки й правди — у св. Церкві, що й головою
Христос — Цар. Саме його смерть і хрест стане цією
зворотною точкою, що потягне душі до його любови.

³⁴⁻³⁶ Вискази св. Письма Ст. З. говорять про вічне
царство Мессії (Ісаї 88, 30; Міхея 5, 2; Ісаї 9, 6; Еремія
тл. 31). Жиди ж ложно брали це в змислі дочасно-зем-
ським. Ісус лишає на боці теоритичне пояснення, а пов-

знає, куди йде. Поки маєте світло, віруйте в світло, щоб ви стали синами світла“.

³⁶ Промовивши це Ісус відійшов і скрився від них.

27. Причини невірства Жидів.

³⁷ Та хоч Христос зділав стільки чудес перед ними, вони не ввірвали в нього, ³⁸ щоб спрацювало слово пророка Ісаї, що сказав:

Господи, хто повірив тому, що ми чули, ї рука Господня кому відкрилася? ³⁹ Через те не могли вони вірити, бо знову сказав Ісаї: ⁴⁰ Засліпив їхні очі й закаменів їх серце, щоб очима не бачили, ані серцем не розуміли й не навернулись, щоб я сцилив їх. ⁴¹ Це сказав Ісаї, коли бачив його славу й говорив про нього. ⁴² Проте чимало

таряє, що його земське перебування серед вибраного народу кінчиться уже. Тому й напоминає, щоб використали це поки час.

³⁷⁻⁴⁰ Євангеліст на основі передсказань пророка Ісаї подає головну причину невірства Жидівського народу: Упертий спротив ласці св. Духа й затим закамнілість серця. Замість світла, вибрали темряву; замість правди — лож; замість життя — смерть.

⁴¹ Ісаї у видінні, що бачив у храмі Єрусалимськім, видів славу Месії (6, 1-4).

⁴² Старшини — це члени високої Жидівської Ради.

зі старшин увірили в нього, та задля фарисеїв не признавались, щоб не вилучено їх з божниці; ⁴³ любили бо людську славу більше, ніж славу Божу.

⁴⁴ Ісус же підняв голос і сказав: „Хто вірує в мене, не в мене вірує, а в того, хто післав мене; ⁴⁵ і хто бачить мене, той бачить того, що післав мене. ⁴⁶ Я світло, прийшов у світ, щоб кожен, що вірує в мене, не пробував у темряві. ⁴⁷ І коли хто слухає моїх слів, та

не вірює, — я того не суджу, бо я прийшов, не щоб судити світ, а щоб спасті світ. ⁴⁸ Хто цурається мене й не приймає моїх слів, той має для себе суддю; слово, що я казав — воно судитиме його в останній день. ⁴⁹ Я бо говорив не від себе, а Отець, що післав мене, дав мені заповідь, що мені казати й що говорити. ⁵⁰ І я знаю, що його заповідь, — життя вічне; тож те, що я говорю, так говорю, як Отець казав мені“.

⁴⁹⁻⁵⁰ „Заповідь“ Отця була, щоб Ісус передав світові правдиву Божу науку. А коли Ісус говорить як Божий Син, то його слова — слова Отця. Тому й ця наука не тільки засіб і дорога до осягнення вічного життя, але само життя. Вічна Божа правда сотворчу душу чоловіка оживляє і живить.

Ісус між своїми учнями (13, 1-17, 21)

28. Ісус умиває учням ноги.

13. — ¹ Перед святою пасхи Ісус, знаючи, що прийшла його година, перейти з цього світу до Отця, полюбивши своїх тих, що в світі, полюбив їх до кінця. ² І в час вечері, коли вже диявол вложив у серце Юди Симона Іскаріота, щоб його зрадив; ³ Ісус знаючи, що все дав йо-

му Отець у руки, і що він від Бога вийшов і до Бога відходить; ⁴ устає від вечері й скидає одежду і, узявши рушник, підперезався. ⁵ Потому наливає води в умивальницю, та й зачав обмивати ноги учням і обтирати рушником, що ним був підперезаний.

⁶ І приходить до Симона Петра, а той каже йому: „Господи, ти об-

¹⁻⁵ Ця покірна й услужна любов Спасителя в умиванні ніг своїм учням, виступає тим ясніше, що це ділає Ісус не тільки у повній свідомості своєї Божої сили, величности й післанництва, але в часі, коли вже Юда рішив зрадити його.

⁶⁻¹⁰ Належить з покірним підданням приймати таємній для нас часто незрозумілі зарядження Божої ласкаво-

миваєш мої ноги?“⁷ Відповів Ісус і сказав йому: „Що я роблю, ти не знаєш тепер, зрозумієш же опісля“.⁸ Говорить до нього Петро: „Не митимеш ніг моїх повік“. Відповів йому Ісус: „Як не обмию тебе, не матимеш частини зо мною“.⁹ Каже йому Симон Петро: „Господи, не тільки ноги мої, але і руки й голову“.¹⁰ Каже йому Ісус: „Умитому не треба, хіба тільки обмити ноги, бо ввесь

чистий. І ви чисті, — та не всі“.¹¹ Він бо знов, хто його зрадить, томуто сказав: не всі ви чисті.

¹² Коли ж обмив їх ноги й надів свою одежду, знову засів за стіл і промовив до них: „Чи знаєте, що зробив я вам?“¹³ Ви звete мене: Учитель і Господь, і добре кажете, бо я той і є.¹⁴ То ж коли я, Господь і Учитель, умив вам ноги, то й ви повинні один одному вмивати ноги.¹⁵ Приклад бо дав

сти їй доброти. Спротив зі сторони людини, навіть на позір з оправданих мотивів, може потягнути дуже небезпечні для спасіння душі послідовності: „Не матимеш частини зо мною“.

¹⁵ По взору Спасителя у Христовій Церкві ні достоїнство, ні становище не звільняє від покірної і услужної любові.

я вам, щоб як я зробив і ви так творіть.¹⁶ Істинно, істинно кажу вам: Слуга не більший від свого пана, ані післанець не більший від того, хто його післав.¹⁷ Як це знаєте, то блаженні ви, якщо таке чините“.

29. Ісус виявляє зраду Юди.

¹⁸ „Не про всіх вас кажу: Я знаю, кого вибрали; та щоб справдилось Писання: Хто єсть во мною хліб, підняв на мене свою пяту.¹⁹ Тепер кажу вам, перш ніжстанеться, щоб, як станеться, ви ввірили, що це я.²⁰ Істинно, істинно

кажу вам: Хто приймає того, кого я пішлю, той приймає мене; а хто приймає мене, приймає і того, що післав мене“.

²¹ Промовивши це, затривожився Ісус духом і засвідчив і сказав: „Істинно, істинно кажу вам, що один з вас зрадить мене“.²² Позирали тоді учні один на одного, не знаючи, про кого говорить.²³ Був же за столом при Ісусовім лоні, один з його учнів, той що його любив Ісус.²⁴ Цьому кивнув Симон Петро, і каже йому: „Спитайся, хто той, про кого він говорить?“²⁵ А той, припавши до грудей

¹⁸ Псалтьма 41, 10.

Ісусових, каже йому: „Господи, хто це?“²⁶ А Ісус відновідає: „Це той, кому я, вмочивши кусок, подам“; і, вмочивши кусок, бере й подає Юді Симоновому Іскаріоті.²⁷ І за куском увійшов тоді у нього сатана. Каже ж йому Ісус: „Що робиш, роби швидше!“²⁸ Та ніхто з тих, що були за столом, не зрозумів, до чого це він сказав

йому.²⁹ Деякі бо думали, — тому, що Юда мав скарбонку, — то Ісус сказав йому: Купи, що потрібно нам на свято, або щоб роздав де-що вбогим.³⁰ А той, узявши кусок, зараз увійшов, — а була ніч.

30. Нова заповідь.

³¹ Як же він вийшов, каже Ісус: „Тепер прославився Син чоловічий,

²⁷ Коли хто свідомо відкидає Божу ласку й рішається на злочин, зараз підпадає під вплив і владу сатани.

³⁰ Глибока ніч панувала на вулицях Єрусалиму, коли Юда вийшов з горниці, щоб зрадити свого Господа; але ще жахливіща темрява гріха й злоби обгорнула душу цього нещасного апостола — відступника (І до Коринтян 11, 23).

³¹⁻³² Юда й Жиди, передаючи Ісуса на смерть, задумували знищити його діло. Та у відвічних Божих замірах, цей крок Юди став початком подій, що провадили до прославлення Сина чоловічого. Він бо саме тепер у

і Бог прославився в ньому; ³² коли ж Бог прославився в ньому, то його прославить у собі й скоро прославить його. ³³ Дітоньки, ще короткий час я з вами: шукатимете мене, та — як сказав я Жидам: Куда я йду, ви не можетейти, — те й вам говорю тепер. ³⁴ Нову заповідь я даю вам, щоб любили ви один одного. Як я полюбив вас, щоб і ви любили один одного. ³⁵ Потому й знатимуть

усі, що ви мої учні, як матимете любов між собою“.

31. Ісус передеказує Петрові його упадок.

³⁶ Каже йому Симон Петро: „Господи, куди йдеш?“ Відповів йому Ісус: „Куди я йду, не можеш тепер іти за мною; згодом же підеш замною“ ³⁷ Каже йому Петро: „Господи, чому не можу тепер піти за тобою? Я мою душу положу за тебе!“ ³⁸ Відповідає йо-

послусі для свого небесного Отця довершує велике діло спасіння людей на славу Отця.

³⁴ Ісус називає цю заповідь „нову“ не так, неначе б перший раз про неї говорив (Дивись: Мат. 19,19; 22,37); але що тепер учні бачать ту заповідь братньої любови у новому світлі. Та бо заповідь у любові Спасителя до своїх учнів має нову основу, міру, прообраз та життєву силу.

му Ісус: „Душу свою положиш за мене? Істинно, істинно кажу тобі: Поки півень заспіває, ти тричі відречешся мене“.

32. Іранцальна бесіда Ісуса.

а) *Ісус потішає учнів*

14. – ¹„Нехай не три-
вожиться ваше серце; віруйте в Бога і в мене віруйте. ² У домі моого
Отця осель багато. Ко-

ли б ці, сказав би вам; бо йду наготовити місце вам. ³ І коли відійду і приготовлю вам місце, знову прийду та й заберу вас до себе, щоб де я, і ви там були. ⁴ А куди я іду (знаєте), і дорогу знаєте“.

5 Каже йому Тома: „Господи, не знаємо, куди йдеш; як же можемо знати дорогу?“ ⁶ Каже йому Ісус: „Я добра й правда і життя.

¹⁻³ Ісус потішаючи учнів у їхнім смутку, подає їм непохитні основи надії і уповання, а саме: Віру в Бога, що заразом є вірою в Ісуса Христа, Сина Божого; й обітницю пробувати враз зо своїм Спасителем у небеснім царстві.

⁶ Ісус — дорога до Отця і до небесної батьківщини. Тим самим Ісус — правда й життя, бо в нім відвічна Божа правда й правдиве життя, — це джерело надприродного світла нашої віри й життя насхи, що має завершитись огляданням Бога, нествореної правди, у світлі слави в небесній батьківщині.

Ніхто не приходить до Отця, як тільки через мене.⁷ Коли б ви знали мене, то знали б і моого Отця; і від нині знаєте його і бачили його“.

⁸ Каже йому Филип: „Господи, покажи нам Отця, — то й досить нам“.⁹ Говорить йому Ісус: „Стільки часу я з вами й не пізнав ти мене, Филипі? Хто бачив мене, той бачив і Отця. Як же ти кажеш: Покажи нам Отця?¹⁰ Хі-

ба не віруєш, що я в Отці, — а Отець — у мені? Слова, що кажу вам, не від себе кажу; а Отець, що пробуває в мені, той творить діла.

¹¹ Вірте мені, що я в Отці, — а Отець у мені; коли ж ні, задля самих діл вірте мені.¹² Істинно, істинно кажу вам: хто вірує в мене, діла, що я творю, і він творитиме; й більше від цих творитиме, бо я йду до Огця.¹³ І чого б не про-

⁷⁻¹¹ Отець і Син Божий, Ісус Христос, посідають одну й ту саму природу Божу; тож хто глядить на Сина, той також бачить Отця. Ісус — це живий образ Огця, блеск його слави. Филип, маючи занадто земське поняття про Божество, думав, що можна бачити Бога земними очима. Саме тому, що ніхто не може бачити Отця земними очима, він обявив себе в Сині: словом, бо Син промовляє слова Отця; і ділами, що Отець звершує через Сина. Це дуже глибока таємниця нашої святої віри, що тут проголошує Господь, Ісус Христос.

сили ви в Отця в імя мое, то сотворю, щоб Отепь прославився в Сині.¹⁴ Коли чого проситимете в імя моє, я зроблю“.

6) *Обітниця Утішителя*

¹⁵, „Коли любите мене, — то зберігайте мої заповіді.¹⁶ І я проситиму Отця і дасть вам іншого Утішителя, щоб пробував з вами повік, —

¹⁷ Духа правди, що його світ прийняти не може, бо не бачить його й не знає його; ви ж знаєте його, бо він з вами пробуває й у вас буде.

¹⁸ Не заставлю вас сиротами; прийду до вас.

¹⁹ Це не довго й світ мене не побачить, а ви побачити мене; бо я живу й ви житимете.²⁰ У той день пізнаєте, що я у моїм Отці, і ви в мені, і я в нас.²¹ Хто

¹⁸⁻¹⁷ Найбільшу потіху подав Ісус апостолам через обітницю зіслання Святого Духа, Утішителя, що має йм заступити місце Ісуса. Він заразом Дух правди, що впровадить їх у всю правду, та й зробить їх мужними й непохитними посеред гонень і переслідувань. Дух світа знову — це дух ложі й обману. Тому світ не знає Духа Святого й прийняти його не може.

¹⁸⁻²⁴ Дальша потіха для учнів, то містична єдність з Ісусом, що її ні розлука розірвати не може, ні смерть; вона бо основується на участі чоловіка в Божій природі через надприродну любов Бога й освячаючу ласку (ІІ Петр. 1, 3-4).

мої заповіді має та й їх зберігає, той любить мене; а хто мене любить, того полюбить мій Отець і я полюблю його й обявлюсь йому“.

²² Каже йому Юда не Іскаріотський: „Господи, що це, що ти маєш обявитись нам, а не світові?“ ²³ Відповів Ісус і сказав йому: „Як хто любить мене, слово моє береггиме; і мій Отець полюбить його, і прийдемо до нього й оселю сотворимо в нього. ²⁴ А хто не любить мене, той не береже моїх слів; а слово, що ви чуєте, не

моє, а Отця, що післав мене.²⁵ Це я вам сказав, пробуваючи між вами. ²⁶ Утішитель же, Дух Святий, що його пішле Отець у моє імя, той навчить вас усього, що я говорив вам“.

в) *Ісус оставляє учням свій спокій*

²⁷ „Спокій оставляю вам, спокій мій даю вам. Не так, як світ, даю вам. Нехай не тривожиться ваше серце, ані лякається. ²⁸ Ви чули, що я сказав вам: Відходжу й прийду до вас. Коли б

²⁷ Новий цінний дар подишає Ісус своїм учням: свій мир — глибокий і радісний душевний спокій у Бозі, що його жадна сила світа, ні ніяке терпіння забрати не може.

любили ви мене, зраділи б, що я сказав: Іду до Отця, бо Отець більший від мене.²⁹ І тепер я сказав вам, перше, ніж станеться, щоб, коли станеться, ви повірили.³⁰ Вже не багато говоритиму з вами, йде бо князь світу цього, а в мені він не має нічого;³¹ та щоб світ знов, що я люблю Отця, і як за-

повів мені Отець, так роблю. Устаньте, — ходім звідсіля“.

г) *Ісус правдива виноградина.*

15. – ¹ „І правдива виноградина, а мій Отець — виноградар.² Усяку парость на мені, що не приносить овочу, відтинає її, а всяку, що ро-

³¹ По цих словах Ісус враз з учнями встали від стола й перейшли до іншої кімнати або на подвір'я дому, де Ісус продовжав свою пращальну розмову.

¹ Ісус „правдива виноградина“ у цім значенні, що як конечна злуха паростів з виноградною лозою, щоб вони родили, так необхідна життєва злуха через ласку між Ісусом а Церквою, т. є вірними його (до Колосян 2, 19; до Єфесян 5, 23). — Небесний Отець, як виноградар, дав у воплощенні Слові землі новий життєвий корінь, що його сам зasadив (до Рим. 11, 16), та й сам бере його під своє старання і опіку.

² Неплідна парость означає марнування або злобне зловживання ласки Божої, а передовсім ласки апостольського покликання (Юда Іскаріот).

дить овоч, очищає, щоб більше приносила овочу.

³ Ви вже чисті через слова, що я говорив вам.

⁴ Пробуйте в мені, і я в вас. Як парость не може приносити овочу сама з себе, коли не пробуватиме на виноградині, так і ви, коли не пробуватимете в мені.

⁵ Я виноградина, а ви парость. Хто в мені пробуває, а я в ньому, той приносить багато овочу, бо без мене не можете робити нічого.

⁶ Коли хто не пробуває в мені, того відкинуть геть, як парость, і всохне; і громадять їх, і кидають в огонь, і згорить.

⁷ Коли пробуватимете в мені й мої слова позостануться у вас, то просіті, чого хочете, і станеться вам. ⁸ Тим прославиться мій Отець, щоб багато принесли ви овочу, й були моїми учнями.

⁹ Як полюбив мене Отець, і я полюбив вас; пробуйте ж у моїй

³⁻⁸ „Чисті“ значить: освячені й вилучені зі світу словом обявлення і св. Тайною священства, як Христові апостоли. Та це нове життя ласки покликання і апостольства може остоятись і принести овочі тільки в життєвій злуці з Христом, А їх апостольські труди й праці стануть прославленням Отця.

⁹⁻¹⁰ Любов Ісуса до учнів безграниця й без застережень. Він бо з любови передає Їм усе, що людина зможе

любові.¹⁰ Якщо мої заповіді хоронитимете, то пробуватимете в любові моїй; як і я зберіг заповіді моого Отця й пробуваю в його любові.¹¹ Це я сказав вам, щоб радість моя була в вас, та й щоб ваша радість сповнилась“.

д) *Заповідь любови*

¹² „Це моя заповідь, щоб любили ви один одного, як я полюбив

vas.¹³ Більшої від цієї любови ніхто не має, як хто душу свою кладе за своїх друзів.¹⁴ Ви друзі мої, коли робите все, що заповідаю вам.¹⁵ Я уже не зву вас рабами, бо раб не знає, що робить його пан; а вас я називав друзьями, бо, все, що чув від моего Отця, обявив я вам.¹⁶ Не ви вибрали мене, а я вибрав вас, щоб ви йшли і овоч приносили,

же прийняти на достоїнстві післанництва та повновластях у Б'їжому царстві. Завдання апостолів — оставати в любові Христа, значить: сповняти волю Отця, по приміру й взору Ісуса, Сина Божого.

¹⁸ З установою апостольства приходить для Церкви необхідність молитви. Овочі бо апостольської праці можуть зростати й дозрівати тільки силою і благодаттю молитви (до Рим. 1, 8-9; I до Кор. 1, 5-8; II Кор. 1, 11; до Філ. 1, 3-4). Знову ж кожний усніх Церкви, чи в поширенні границь Й діяння, чи то в умноженні Й дітей, збільшає силу молитви.

і овоч ваш зістався ; щоб чого тільки просити-мете в Отця в ім'я моє, дав вам.¹⁷ Це заповідую вам, щоб любили ви один одного“.

с) Ненависть світа до Ісуса та його учнів

¹⁸ „Коли ненавидить вас світ, знайте, що мене зневидів першє ніж вас.¹⁹ Коли б ви були зі світу, то світ своє любив би; а що ви не зі світу, але я вибрав

vas зі світу, тому ненавидить вас світ.²⁰ Памятайте те слово, що я сказав вам: Не більший слуга над свого пана ; коли мене переслідували — переслідуватимуть й вас; коли зберігали моє слово, — зберігатимуть й ваше.²¹ Та все це чинитимуть за ім'я моє, бо не знають того, що післав мене.²² Коли б я не прийшов був та й не говорив їм, гріха не мали б вони, та тепер вимівки не мають за свій

¹⁹⁻²¹ З Ісусом Христом, головою Церкви, й ми, члени його містичного тіла, мусимо переносити ненависть світу. Світ бо природною конечністю ненавидить і поборює тих, що маловажать і відкидають це, що він цінить і любить (св. Августин). У цім також наша слава й радість, що можемо ділити долю Ісуса Христа в його страданнях, боротьбі й побіді.

гріх.²³ Хто мене ненавидить, — ненавидить і мого, Отця.²⁴ Коли б я не творив серед них діл, що їх не творив ніхто інший, не мали б гріха; тепер же виділи й внее-
навиділи мене й мого Отця.²⁵ Та щоб справ-
дилось слово, написане в їхнім Законі: Що зне-
навиділи мене даремнс.²⁶ Як же прийде Утіши-
тель, що я пішлю вам від Отця, — Дух правди,
що проходить від Отця, він васвідчить про мене.

²⁷ Та ви свідчитимете, бо ви від початку зо мною“.

ж) *Святий Дух
і його діло*

16. — ¹ „Оце я сказав вам, щоб ви не собла-
знились: ² Вилучать вас з божниць, та настає година, коли кожен, хто вбє вас, думатиме, що службу приносить Богу.
³ І так робитимуть вам, бо не пізнали ні Отця, ні мене.⁴ Та це розка-
зав я вам, щоб, коли

^{21–25} Слава й достойність мученика саме в тім, що терпить за Христа й тим самим за справу Отця. Так знову й ненависть світа проти Христа тим тяжча, що ненавидячи Христа, він ненавидить самого Бога.

⁴ Про переслідування апостолів Ісус уже згадував передтим (Мат. 5, 11; 24, 9). Та найбільш болючі будуть для них гонення від власних земляків. Крім того вони,

настане час, ви вгадали, що я сказав вам; бо цього з початку я не говорив вам, бо з вами був.⁵ Тепер же йду до того, що післав мене, й ніхто з вас не питав мене: Куди йдеш?⁶ А від того, що сказав я вам, серце ваше наповнилось смутком.

⁷ Та я правду кажу вам: Краще для вас, щоб

я пішов; бо як не піду, Утішитель не прийде до вас.⁸ І він, як прийде, переконає світ за гріх, за правду й за суд:⁹ За гріх, бо не вірують у мене;¹⁰ за правду, бо я іду до моого Отця і більш не побачите мене;¹¹ за суд, бо засуджений князь цього світу.¹² Ще багато маю говорити вам, та тепер ви не можете зне-

вбиваючи апостолів, будуть думати, що робить богоугодне діло (Второз. 13, 8-9).

⁸⁻¹¹ Святий Дух переконає світ проти його волі: „про гріх“, що його світ перечить, а невірством, відкидуванням Євангелії та ненавистю Ісуса, будить свідомість гріха; – „про суд“, проти ложі, насильств і богозневаг світу, бо прихід Святого Духа виявить величність Христового діла й покаже Ісуса найсвятішого, безвинного (І Петра 3, 18), праведного й святого (Діян. апост. 3, 14; Івана 2, 1). Вкінці прихід Святого Духа та його діяння в Церкві переконає світ, що зі смертю Ісуса зачався суд над дияволом, князем світу того, та що зломана його сила й знівечена влада.

сті. ¹³ Як же прийде той Дух правди, наставить вас на всю правду: бо не від себе говоритиме, а що тільки почує, — казатиме, і що настане, —звістить вам. ¹⁴ Він прославить мене, бо в моєго прийме, і звістить вам. ¹⁵ Усе, що має Отець, — мое; тим то я сказав, що з моєго прийме, і звістить вам“.

з) Смуток з короткої розлуки обернеться у тривалу радість

¹⁶ „Ще трохи й не будете бачити мене; і знову трохи, і побачите мене, бо я йду до Отця“. ¹⁷ А деякі з його учнів кавали один до одного: „Що це, що він каже нам: Ще трохи й не будете бачити мене; і знову трохи, і побачите

¹³⁻¹⁵ На цих висказах основується глибока таємниця нашої святої віри, що Дух Святий, маючи одну й ту саму природу Божу з Отцем і Сином, походить від Отця і Сина, або, як висловлюються деякі Отці східної Церкви: від Отця через Сина. — Дух Святий не тільки навчить апостолів усієї правди, але також для добра і поширення Церкви розділятиме дарування (харизмати), між ними дар пророцтв (Обявлення св. Івана, Діянн. апост. 11, 28; 21, 11; I Кор. 11, 24; Ефес. 4, 11; II Солунян 2, 3; I Тимотея 4, 1).

¹⁶⁻²⁰ Тут Ісус говорить про близьку свою появу апостолам по своєму воскресенні та перебуванні через сорок днів на землі (Св. Кирил, Іван Золотоуст, Евтимій).

мене, та що я йду до Отця?“¹⁸ Говорили та-
кож: „Що це таке, що він каже: Трохи? Не
знаємо, що він каже“.¹⁹ Знав же Ісус, що хотіли спитати його, та й сказав їм: „Чи про це розвинутуєтесь між собою, що я сказав: Трохи й не будете бачити мене; і знову трохи, і побачите мене?“²⁰ Істинно, істинно кажу вам: Що плакати будете й ридати, а світ радітиме, ви ж сумні будете, але ваш сум обернеться у радість.²¹ Жінка, коли родить,

печаль має, що надійшла її година; скоро ж породить дитя, вже не памятає терпіння з-за радищів, що людина народилась на світ.²² І ви оце тепер маєте печаль, але я знову побачу вас, і радітиме ваше серце й ніхто не відійме вам вашої радости.²³ І в той день ні про що не будьте питати мене. Істинно, істинно кажу вам: Чого тільки попросите ви від моего Отця у імя моє, дастъ вам.²⁴ Досі не просили ви нічого у моє імя. Просіть і отримаєтс

²¹ Ісус з болів смерти „перводужений з мертвих“ (Колосян 1, 18) увійшов до царства й небесної слави (св. Кирил і Евтимій). І Церква народилася з страждань і смерти свого Орученника й Господя.

щоб повна була ваша радість“.

i) *Віра, мир і побіда над світом*

²⁵ „Це я говорив вам у притчах, та надходить час, коли не в притчах промовлятиму до вас, а явно звіщу вам про Отця. ²⁶ У той день прослухите в моє імя, і не кажу вам, що я благатиму Отця за вас, ²⁷ бо сам Отець любить вас за те, що мене ви полюбили йувірували, що я вийшов від Бога. ²⁸ Я вийшов від Отця і прийшов у світ, і знову по-

кидаю світ і йду до Отця“.

²⁹ Кажуть йому учні його: „Ось тепер відкрито говориш і притчі ніякої не говориш; ³⁰ тепер знаємо, що знаєш все й не потребуєш, щоб хто питав тебе; тому й віруємо, що ти вийшов від Бога“. ³¹ Відповів їм Ісус: „Тепер віруєте? ³² Ото надходить година та й уже прийшла, що ви розбігнетесь кожен до своєго, а покинете мене самого; та я не сам бо зомною Отець. ³³ Це сказав я вам, щоб ви мали

³³ Це передсказує Ісус не для себе, а для добра апостолів, щоб їх повчити. Ісус не потребує ані помочі від людей, ані охорони, бо він у безнастаний злуці з От-

спокій у мені. У світі скорб матимете, та бодріться, я бо переміг світ“.

33. Архієрейська молитва Ісуса.

17. — ¹ По цій мові Ісус, звів свої очі до неба й сказав: „Отче,

прийшла година: Проплати славу свого Сина, щоб і твій Син прославив Тебе; ² як ти дав йому владу над усіким тілом цього усьому, що ти дав йому, він дав життя вічне. ³ Це ж вічне життя, щоб пізнали тебе, єдиного істинного Бога, і

цем. Саме апостоли у цій тяжкій хвилі потребуватимуть спокою, цеї надприродної життєвої злукі з Христом, що її не можуть відобрести ні терпіння, ні ненависть світу. Надто цей Божий супокій дає повну запоруку побіди й триумфу над ворогами спасіння.

¹ Отець прославить Сина, коли з уніження і виду слуги піднесе його до величності Божої (Филип 2, 7), і засяде на престолі слави праворуч Отця (до Жидів 1, 3) як Богочоловік і голова Церкви (до Колос. 1, 18). Знову Син прославить Отця через Церкву, бо передавши їй скарби обявленої правди й ласки відкуплення та, показавши безмірну любов Бога, спонукує вірних своєї Церкви до безнастанного величання, подяки й любові Бога.

² Життя вічне основується на пізнанні Бога Отця і Сина в цім житті через віру, оживлену любовлю (Івана 2, 5); а в тім через оглядання Бога в світлі небесної слави.

того, що ти післав, Ісуса Христа.⁴ Я прославив тебе на землі, — довершив я діло, що ти дав мені виконати;⁵ і тепер прослав мене ти, Отче, у себе тісю славою, що я мав у тебе, перш ніж настав світ.

⁶ Я обявив імя твоє людям, що ти дав їх мені зі світу; твої вони були, а ти дав їх мені, і вони зберегли твоє слово.⁷ Тепер зрозуміли вони, що все, що тільки ти дав мені, походить

від тебе;⁸ бо слова, що ти дав мені, я передав їм, і вони прийняли й зрозуміли дійсно, що я вийшов від тебе, і у说服али, що ти післав мене.⁹ Я за них молю, не молю за світ, а за тих, що ти дав мені, — твої бо вони.¹⁰ І все мое — твоє; і твоє — мое, і прославися я в них.¹¹ І я вже не на світі, а вони на світі, і я йду до тебе. Отче святий, збережи їх у твоє імя, тих, що дав

⁶ Апостолам і учням, що їх з світу призначив Бог у відвічних своїх замірах і вибрав ласкою поєднання.

^{7–8} Джерело і основа віри апостолів, — це слова і nauка Ісуса, відвічної Божої правди, що апостоли прийняли з любовлю та повним підчиненням розуму під обявлену і правду.

¹¹ Про єдність між вірними, дивись: ст. 21.

ти мені їх, щоб вони були одно, — як і ми.
¹² Коли я був з ними на світі, то зберігав їх у твоє ім'я; тих що давти мені, я зберіг, і ніхто з них не загинув, тільки син погибелі, щоб сповнилось Писання.
 Тепер же до тебе я іду, й говорю це в світі, щоб мали в собі радість мою повну.
¹⁴ Я дав їм твоє слово, і світ зневидів їх, бо вони не

з світу.
¹⁵ Не молю, щоб ти узяв їх з світу, але щоб зберіг їх від лука-вого.
¹⁶ Не з світу вони, як і я не з світу.
¹⁷ Освяти їх для правди: Твоє слово — правда.
¹⁸ Як ти післав мене в світ, і я післав їх у світ; і за них я посвячує себе, щоб і вони посвячені були правдою.

²⁰ Та не тільки за цих прошу, але й за тих, що ввірують в мене через

¹³ Ісус як вічний первосвященик і жертва молить за охорону, святість і єдність Церкви, щоб радість, що Її дізнає він — голова тіла Церкви, — у свідомості своєї єдності й любові з Отцем, спливала також на членів його містичного тіла — на св. Церкву.

¹⁸⁻¹⁹ Як Ісус післаний від Отця у світ посвятив і віддав себе на смерть, так просить, щоб і апостоли, що їх тепер посилає у світ, свячені були правою на проповідь евангелія, та готові були й своє життя віддати на свідоцтво правді.

їх слово; ²¹ щоб усі були одно: яко ти, Отче, в мені і я в тобі, щоб і вони в нас одно були, щоб увірував світ, що ти післав мене. ²² А ту славу, що ти дав мені, я дав їм, щоб були одно, яко ж ми одно. ²³ Я — в них, а ти — в мені, щоб вони були звершені в одно, і щоб арозумів світ, що ти післав мене, і що ти полюбив їх, як мене полюбив.

²⁴ Отче, хочу, щоб ті, що ти дав їх мені, там зо мною були, де я, щоб виділи славу мою, що ти дав мені, бо ти полюбив мене перш сотворення світу. ²⁵ Отче праведний! і світ не пізнав тебе; я ж пізнав тебе, і ці пізнали, що ти післав мене. ²⁶ І я обявив їм імя твоє і обявлятиму, щоб любов, що ти нею полюбив мене, в них була, а я в них“.

²¹ Єдність Божого життя Отця і Сина в единстві Божої природи, у повнім пізнанні її особової любови в Святім Дусі, — це первоквір єдності вірних у Церкві: „Один Господь, одна віра, одно хрещення, один Бог і Отець усіх“ і любов у Святім Дусі (Єфесян 4,4-8, 13, I Коринтян 10, 17; I Івана 4, 16).

²⁴ Для всіх членів свого містичного тіла молить Ісус у Отця, щоб удостоїв їх мати участь у його небесній славі й царстві.

Страждання, смерть і воскресіння Ісуса. (18, 1-21, 25)

34. Схоплення Ісуса в Гетейманськім городі.

18. — ¹ Промонивши це, Ісус вийшов з своїми учнями на той бік потока Кедрона, де був сад, куди ввійшов він і його учні. ² Знав же це місце і Юда, що зрадив його, бо часто там збирались Ісус і його учні. ³ Тоді Юда, взявши відділ війська та сто-

рожу від цервосвяцеників та фарисеїв, приходить туди з ліхтарнями і смолоскипами та з збросю.

⁴ Ісус же, знаючи все, що мало з ним статись, виступив і каже їм: „Кого шукаєте?“ ⁵ Відповіли йому: „Ісуса Назарянина“. Каже їм Ісус: „Це я!“ А стояв з ними Юда, що зрадив його.

¹ Кедрон, по українськи: чорний потік, пливє на схід від Єрусалиму в долині між містом а горою Оливною.

³ Крім відділу Римського війська в схопленні Ісуса брала також участь узброєна сторожа храму, що стояла під приказами високої Жидівської Ради.

⁵ Могутнє Боже слово Ісуса ділає на узброєну товбу мов грім з неба (св. Лев Вел.). — Заким Ягня Боже віддається вовкам, — звуком і силою свого голосу дає пізнати, що він лев з покоління Юди (св. Авг.).

⁶ Як тільки сказав їм: Це я, — вони подались назад та й повпадали на землю. ⁷ Знову спитав їх: „Кого шукаєте?“ Вони ж сказали: „Ісуса Наварянина“. ⁸ Відповів Ісус: „Я сказав вам, що це я ; коли ж шукаєте мене, то дайте оцим відійти, ⁹ щоб сповнилось слово, що він був сказав: З тих, що ти мені дав, не втратив я нікого“.¹⁰ Тоді Симон Петро, маючи меч, витягнув його й ударив слугу первосвященика та й відтяг йому вухо ; а слузі на

ім'я було Малх. Сказав тоді Ісус Петрові: „Вложи меч у піхву: чашу, що дав мені Отець, не мав би я пити?“

35. Ісус перед Анною і Каяфою. — Відречення Петра.

¹² Тоді відділ війська й тисяцький і жидівська сторожа скопили Ісуса й звязали його, ¹³ й повели його перше до Анни, був бо тестем Каяфі, що то був первосвящеником того року.¹⁴ Це ж був той Каяфа, що порадив Жидам, що краще

¹³ Каяфа, поручаючи впровадити вперед Ісуса до Анни, свого тестя, хотів відай показати йому особливе признання і вдоволити його злорадість. Та й у міжчасі могли зібратись члени високої Ради.

¹⁴ Знову тут згадує евангеліст про пророцтво Каяфи,

нсхай один чоловік вмирає за народ.

¹⁵ А слідом за Ісусом ішов Симон Петро й інший учень. Той же учень знаний був первосвященикові й увійшов з Ісусом у двір первосвященника. ¹⁶ А Петро стояв за ворітами за дверору. Тоді вийшов той інший учень, що знаний був первосвященикові й сказав дверниці, й вирозвадив Петра. ¹⁷ Каже тоді служниця—дверниця Петрові: „Чи й ти з учнів того чоловіка?“ Каже він: „Ні!“ ¹⁸ Стояли ж

раби й слуги, розклавши вогонь, бо було холодно й грілись; і Петро стояв між ними й грівся.

¹⁹ А первосвященик спитав Ісуса про учнів його і про його науку.

²⁰ Відповів йому Ісус: „Я явно говорив світові; я постійно навчав у божницях і в храмі, куди (завіди) сходяться Жиди, а потай не говорив я нічого. ²¹ Чого питаети мене? Поспитай тих, що чули, що я говорив їм. Вони ж знають, що я говорив“. ²² А як він це сказав, один із

щоб піднести, що Ісус умирає за гріхи й спасіння світу (Св. Іван Золотоуст).

²² Провина за злочин несправедливого удару в лицо спадає на Анну, бо це діється на суді в приянності судді.

слуг, що там стояли, ударив Ісуса в лице, кашучи: „Так ти відповідаєш первосвященикові?“²³ Відповів йому Ісус: „Коли я сказав зле, так свідчи, що зло; а коли добре, — за що мене беш?“²⁴ Тоді Анна післав його звязаного до Каяфи первосвященика.

25 Симон же Петро стояв та грівся. І сказали йому: „Чи ти не з його учнів?“ Він відрікся і сказав: „Ні“.

26 Каже один зі слуг первосвященика, свояк

того, що йому відтяв Петро вухо: „Чи ж не я бачив тебе в ним у саду?“²⁷ Знову тоді відрікся Петро, і зараз запіяв півень.

36. Ісус на суді перед Пилатом.

28 Ведуть тоді Ісуса від Каяфи в преторію. Був ранок. Та вони не ввійшли до преторії, щоб не осквернитись, та щоб їсти пасху.²⁹ Тоді вийшов Пилат до них і каже: „Яку вину приносити на цього чоловіка?“

²⁸ Преторія, це палата Пилата, знана Антонія, де він, пробуваючи в Єрусалимі як претор – суддя, переводив судейські розправи. — О, беззаконне лицемірство! — кличе св. Августин — то вступлення до преторії мало б осквернити їх, а не злочин несправедливого ібивстна, іщо саме сповнюють.

³⁰ Вони відшовіли й сказали йому: „Як він не був би лиходій, не видавали б ми його тобі“.

³¹ Каже тоді їм Пилат: „Візьміть його ви та й судіть по вашому Закону“. Сказали йому Жиди: „Нам не дозволено вбивати нікого“, ³² щоб сповнилось слово, що сказав Ісус, сповіщаючи, якою смертю мав умерти.

³³ Тоді знову Пилат увійшов у преторію і покликав Ісуса і сказав

йому: „Чи ти цар жидівський?“ ³⁴ Відповів (йому) Ісус: „Від себе ти це говориш, чи інші тобі сказали про мене?“

³⁵ Пилат відповів: „Хіба я Жидовин?“ Нарід твій і первосвященики видали тебе мені; що ти вчинив?“ ³⁶ Відповів Ісус: „Царство моє не від цього світу; коли б від цього світу було моє царство, мої слуги воювали б, щоб не видано мене Жидам; тільки ж моє царство не звідсіля“.

³⁶ З цілковитим спокоєм та рівновагою духа Ісус відкидає злобне й підступне оскарження Жидів, про його ніби земське царство. А відкриває високу й дійсну правду, що він — цар; та його царство не цього світу. Во походженням, істотою, засобами й призначенням воно надземське, надприродне і небесне. Це не царство земне, що держиться силою зброї, насильства і війн, але царство правди, ласки, життя вічного й небесної слави.

³⁷ Сказав тоді йому Пилат: „Так ти цар?“ Ісус відповів: „Сам ти кажеш що я цар. Я на це родився і на це прийшов на світ, щоб засвідчити про правду; кожен хто від правди, слухає моого голосу“. ³⁸ Каже йому Пилат: „Що то правда! І це сказавши, знову вийшов до Жидів і каже їм: „Ніякої вини я не нахожу в ньому“.³⁹ Та є у вас звичай, щоб одного я відпустив на

пасху; як хочете, то відпущу вам царя Жидівського“.⁴⁰ Та вони знову закричали всі, кажучи: „Не цього, но Вараву!“ А Варава був розбійник.

37. Бичування Ісуса й терпіння увінчання.

19. – ¹ Тоді взяв Пилат Ісуса й велів бичувати його. ² А вояки, сплівши вінець з терни, наложили йому на голову, й у багряницю

³⁸ „Цо то правда“, — каже Пилат. Для нього „правда“, це сила Римської імперії, славні побіди Риму, слава, блеск, і багатство вічного міста, та й володіючий над світом Римський меч. А правда надприродного порядку, відвічна Божа правда, це для тодішнього Римського намісника, мрій, — що не мають ні фізичної сили, ні вартости. Та Пилат не зізнав, що незабаром непобідимі Римські легіони та його блискучі пропори вгнутуться перед небесним Царем, що тепер стойти перед ним, засуджений

одягли його; ³ і приступаючи до нього, казали: „Радуйся, царю Жидівський!“ I били його по лиці.

38. Друге переслухання перед Пилатом. —

Це чоловік.

⁴ Вийшов тоді знону Пилат, і каже їм: „Ось я виводжу назовні його вам, щоб ви знали, що я не нахожду в ньому ніякої вини“. ⁵ Вийшов тоді Ісус навовні, ма-

ючи на собі терновий вінець і багряницю. каже їм: „Це чоловік!“ ⁶ Як же побачили його первосвященики слуги, то закричали, кажучи: „Розпни, розпни (його)“ Каже їм Пилат: „Візьміть ви його та й розпніть; я бо не нахожжу в ньому вини“. ⁷ Відновіли йому Жиди: „Ми маємо Закон і по (нашому) Закону він повинен умерти, бо зробив себе Сином Божим“. ⁸ Як

і відкинений своїм народом, та й приготовляють дорогу до поширення його царства, що обійме всі народи й усі краї.

⁵ В устах Пилата слова: „Це чоловік“ були виразом співчуття, щоб спонукати Жидів не жадати засуду смерті. Та Жиди на вид скатованого і терпім увінчаного Спасителя навіть стільки не мали милосердя, що поганин.

⁷⁻⁸ Як Ісуса обвинувачували за мнимі політичні пропаганди, Пилат виступав як судя. Коли ж тепер Жиди,

же почув це слово Пилат, налякався ще більш;⁹ і знову ввійшов у преторію а каже до Ісуса: „Звідкіля ти?“ Та Ісус не дав йому відповіді.¹⁰ Каже тоді йому Пилат: „До мене не говориш? Хіба не знаєш, що маю владу розпяти тебе, і владу маю відпустити тебе?“¹¹ Відповів Ісус: „Нс мав би ти ніякої влади надо мною, коли б

не дано тобі звиш; тим то, хто видав мене тобі, більший гріх має“.¹² Після цього Пилат намагався відпустити його. Та Жиди кричали, кажучи: „Коли його відпустиш, то ти не друг кесарені: всякий, хто себе робить царем, противиться кесареві“.

¹³ Пилат же, почувши таке слово, вивів Ісуса і сів на судиці, що

бачачи, що Пилат по дослідженні впевнився про невинність Ісуса, переносять оскарження на релігійне поле, Пилатові зовсім незнане їй чуже. У цім випадку він міг тільки виконати засуд Жидів, а не судити.

¹¹ Ісус терпить і вмирає, бо такі були Божі заміри. Тільки тому й так далеко Пилат має владу розпяти Ісуса або відпустити, оскільки це дано йому звиш. Та саме тому він бере відповідальність, бо ділає тут у повній свідомості сного судейського уряду. Та більша відповідальність Жидів, бо вони мали можність і ласку пізнати правду про месіянське пістанництво й Божу достойність Ісуса Христа.

зветься літостротон, а по єврейськи: гаввата.

¹⁴ А була це п'ятниця перед пасхою, коло шостої години; і каже Жидам: „Це ваш цар!“ ¹⁵ Вони ж закричали: „Геть, геть з ним! Розпни його“. Каже їм Пилат: „Царя вашого розпну?“ Відповіли первосвященики: „Ми не маємо царя, тільки кесаря“. ¹⁶ Тоді то видав його, щоб розпяли його.

39. Розняття.

Узяли тоді Ісуса і понали. ¹⁷ І, несучи свій хрест, вийшов він на місце, зване Лобне, що по єврейськи кажеться: Голгота ¹⁸ Там розпяли його, а з ним інших двох, з одного й другого боку, а Ісуса посередині. ¹⁹ А Пилат написав і напис, і вмістив на хресті. Було ж написано: Ісус Назарянин

¹³ „Літостротон“ – це мозаїкова долівка, що на ній стояло судейське крісло.

¹⁵ Словами: „Не маємо царя тільки кесаря“ Жиди явно відкинули свого правдивого Царя, що мав відновити упавший престіл Давида (Єремія 23,5), а своєму народові дати правдиве життя і царство мира; а на це місце вибрали собі поганського цісаря, що кількадесять літ після того прийде, щоб мечем і огнем знищити Єрусалим і храм, а вибраний народ поневолити.

цар Жидівський.²⁰ Цей напис багато читали з Жидів, бо місце, де розпяли Ісуса, близько було від міста; та й було написано по єврейськи, по грецьки й по римськи.

²¹ Кавали тоді Пилатові Жидівські первосвященники: „Не пиши: Цар Жидівський, але що він сам кавав: Я цар Жидівський“.²² Пилат відповів: „Що я написав — написав“.

²³ Тоді вояки, розпявивши Ісуса, взяли його одежду та й розділили на чотири часті, кожному

воякові часті, і хітон. А хітон не був шитий, а весь від верху тканий.²⁴ І сказали один до одного: „Не будемо дерти його, а киньмо жереб на нього, кому припаде“; щоб справдилось Писання, що каже: Розділили між себе мою одежду, а за плаття моє — кидали жереб. Вояки ж це й зробили.

40. Страдальна Мати під хрестом.

²⁵ А стояли коло хреста Ісусового його мати, й сестра матері його

²⁴ Псалм 21,19 – Один незшитий і нерозділений хітон Спасителя таємничо зображував одність його святої Церкви. Ніхто не може одягнутись у Христа, хто заміряє розділити його Церкву (Св. Кипріян).

Марія Клеопова, і Марія Магдалина. ²⁶ Ісус же, побачивши матір і учня, що стояв тут, якого він любив, каже до матері: „Жено, це Син твій!“

²⁷ Потім каже до учня: „Це твоя мати!“ І від того часу взяв її учень до себе.

²⁸ Після цього Ісус, знаючи, що все вже довершилось, щоб справдилось Писання, каже: „Жажду“. ²⁹ А стояла посудина повна оцту. Вояки, наповнивши губку в оцет і настромив-

ши на тростину, подали йому до уст. ³⁰ А коли Ісус прийняв оцет, промовив: „Звершилось“; і, схиливши голову, віддав духа.

41. Проколення Христового боку.

³¹ А що тоді була пятниця, то Жиди, щоб не застались на хрестах тіла в суботу, — був бо великдень тої суботи, — просили Пилата, щоб поламати їм голінки і зняти їх. ³² Прийшли тоді воїни, і

²⁶⁻²⁷ Ісус ув останньому завіщанні віddaє свою Пресвяту Матір свому улюбленному й дієственному учневі, поміч і прибіжнице для всіх апостолів та вірних. „Як це блаженно — кличе св. Теофілакт — стояти під хрестом, та можна видержати зо страждань Спасителем!“

³¹ Так вимагав старозавітний Закон: Второз. 21, 22-23.

першому поламали голінки й другому, розвягтому з ним.³³ Коли ж підійшли до Ісуса й побачили, що він уже вмер, не ломали йому голінок;³⁴ але один з вояків списом проколон йому бік, і зараз витекла кров і вода.³⁵ І той, що бачив це, васвідчив і його свідчення правдиве; і він знає, що говорить правду, щоб повірили й ви.³⁶ Бо це сталося, щоб справдилось Писання:

Кісті його не буде переломана;³⁷ і внову друге писання: Споглянуть на гого, кого прокололи.

42. Похорон Ісуса.

³⁸ Після цього Йосиф з Аrimатеї, що був учень Ісусів, але нотайний зі страху перед Жидами, просив Пилата, щоб узяти тіло Ісусове; і дозволив Пилат. Прийшов він тоді і взяв тіло (Ісусове).³⁹ Прийшов і Нікодим, що приходив

³⁴ Ударом списа отворилася остання найцінніша рана Пресв. Христового Серця. Відти виплила „кров“ за наше примирення з Богом; і „вода“ для нашого очищення і освячення (св. Августин). — Отворилася у рані Пресв. Серця брама життя, що з неї виплили св. Тайни св. Церкви. А й сама вона, св. Церква — Обручниця нового Адама — вийшла з Христового боку, як колись Єва з боку спіччого Адама в раї (Свв. Августин і Єронім).

³⁷ Ісход 12,46; Захарій 12,10; Обявлення св.Івана 1,7.

перше до Ісуса нночі, припіс смирни, змішаної з алоєм, — літрів з сотню.⁴⁰ Взяли ж тіло Ісусове, обгорнули його покрівцями з пахощами, як це звичай у Жидів ховати.

⁴¹ Був же на тому місці, де його розпяли, сада в саду новий гріб, де ніхто ще не лежав.⁴² Там то ради пятниці Жидівської поклали Ісуса, бо близько був гріб.

43. Марія Магдалина й два учні при гробі.

20. –¹ Першого ж дня тижня приходить Марія

Магдалина іранці, як ще було темно, до гробу й бачить, що камінь відвалений від гробу.² Біжить тоді і приходить до Симона Петра та до другого учня, що його любив Ісус, і каже їм: „Узяли Господа з гробу, й не знаємо, де поклали його.

³ Вийшов тоді Петро й другий учень, і прийшли до гробу.⁴ А бігли обидва разом, та другий побіг скоріше Петра й перший прийшов до гробу.⁵ І нахилившись, бачить, що лежать покрівці, однаке не ввійшов.

⁴¹ По Жидівському похоронному звичаю: умивали тіло (Діяння Апост. 9,37); намазували пахощами, обгортали плащаницею і обвязували покрівцями, а голову прикривали хусткою.

⁶ Приходить тоді Симон Петро, слідом за ним, і ввійшов у гріб. І бачить, лежать покрінці, ⁷ а хустка, що була в нього на голові, не лежить з покрівцями, а осібно звита на одному місці.
⁸ Тоді ввійшов і другий учень, що перший прийшов до гробу, і побачив і ввірував. ⁹ Бо не знали ще Писання, що має він воскреснути з мертвих. ¹⁰ Тоді учні вернулись знову до себе.

14. Ісус являється Марії Магдалині.

¹¹ А Марія стояла при

гробі знадвору, і плакала. Як же плакала нахилилась до гробу, ¹² і бачить двох ангелів у білому (одінню); сидять собі, один у головах, а один у ногах, де лежало тіло Ісусове. ¹³ І кажуть вони їй: „Жінко, чого плачеш?“ Каже їм: „Вяли Господа мою, я не знаю, де положили його. ¹⁴ Та це сказавши, обернулася назад і бачить Ісуса, що там був, та й не знала, що то Ісус. ¹⁵ Каже їй Ісус: „Жінко, чого плачеш? Кого шукаєш?“ Вона ж думуючи, що це садівник,

⁸ Старанно зложені й упорядковані покрівці, що ними враз з пащами обвязане було тіло Христове, передкоюло апостолів, що тут не могло бути мови про насильне або потайне забрання Христового тіла; тому й ввірили, що він сам устрав з мертвих.

каже йому: „Пане, коли ти виніс його, скажи мені, де ти його положив, і я візьму його“.

¹⁶ Каже їй Ісус: „Маріє!“ Вона, обернувшись, каже йому: „Раввуні!“ — тобто сказати: Учителю.

¹⁷ Каже їй Ісус: „Не задержуй мене, — я ще не відійшов до (мого) Отця — а йди до братів моїх і скажи їм: Іду до Отця моого й Отця нашого, Бога моого й Бога вашого“. ¹⁸ Приходить Марія Магдалина, спо-

віщаючи учнів, що бачила Господа, та що він це сказав їй.

45. Ісус являється апостолам у Єрусалимі.

¹⁹ Коли ж настав вечір того дня, першого в тижні, — а двері, де зібрались учні, були замкнені зі страху перед Жидами, — прийшов Ісус, став посередині та й каже їм: „Мир вам!“ ²⁰ І це сказавши, показав їм і руки й бік (свій). Зраділи тоді учні,

¹⁷ Ісус напоминає Марію Магдалину, що не пора тепер здергувати його, бо ще не відходить зараз до свого Отця, а за те поручає їй чим скоріше занести апостолам радісну вістку про його воскресення.

¹⁹ Того ж дня, т. е. в неділю вечером. — „Мир вам“ — це не звичайне поздоровлення, але наділення апостолам того миру, що Христос вислужив людям своєю помиренною смертю на хресті.

побачивши Господя.²¹ Та й промовив до них Ісус знову: „Мир вам! Як післав мене Отець, так і я посилаю вас“.²² И сказалавши це, дихнув та й каже їм: „Прийміть Духа Святого: ²³ Кому відпустите гріхи, тим відпустяться; а кому задержите, задержаться“.

²¹ Так то післанництво апостолів, і тим самим апостольство св. Церкви, має свій початок безпосередньо від Бога. Тому ніяка земна влада не має права збороняти Церкві або перепинювати це спасительне й новне благодаті післанництво.

²²⁻²³ Уділяючи подихом апостолам св. Духа, дав їм та й їх наслідникам владу відпускати або задержувати гріхи. Так того прощанняного дня установив Ісус св. Тайну покаяння, цю неоцінену для нас пам'ятку милосердя свого Пресв. Серця. А що не тільки відпускати мають владу апостоли, але й задержувати гріхи, залежно від розташування совісти та готовності каянників достойно задосить учинити за свої провини, тож у словах уstanовлення св. сповіді конечно включена виява совісти зі сторони каянників. Бо тільки один Бог може безпосередньо глядіти в душу й серце людини, а перед чоловіком, що в сповіді заступає місце Бога, треба визнанням тяжких гріхів та їх числа відслонити свою совість.

46. Ісус являється учням у прямійності Томи.

²⁴ Тома, один з двадцяти, званий Близнюк, не був з ними, коли прийшов Ісус. ²⁵ Говорили йому інші учні: „Ми бачити Господа“. А він сказав їм: „Як не побачу на руках його знаків від цвяхів, і не

вложу пальця моого в рани від цвяхів, і не вложу моєї руки в його бік, не понірою“.

²⁶ А по восьми днях знову були вдома його учні та й Тома з ними. Приходить Ісус, — а двері були замкнені, — став по середині та й промовив: „Мир вам!“

²⁷ Потім каже Томі: „Подай сюди свій палець, і подивись на мої руки; і подай руку свою, і вложи в мій бік, і не будь невірний, а вірний“.

²⁸ Тома відповів і сказав йому: „Господь мій Бог мій!“ ²⁹ Каже йому Ісус: „Увірував ти,

бо побачив мене; бла-
женні ті, що не бачили,
а ввірували“.

³⁰ Багато ж і інших чудес зробив Ісус перед (своїми) учнями, що не записані в цій книзі.

³¹ А це написано, щоб вірували, що Ісус — Христос, Син Божий, і щоб, віруючи, життя мали в ім'я його.

47. Чудесна ловля риб.

21. — ¹ Після цього явився знову Ісус учням над морем Тиверіадським. А явився так: ² Були в купі Симон Петро і Тома, званій Близнюк, і Натанал з Кані Гали-

³⁰⁻³¹ Тим зазначує Іван ціль і призначення його Євангелій.

лайської, і сини Заведеєві і інших два з його учнів.³ Каже їм Симон Петро: „Іду рибу ловити“. Кажуть йому: „Ідемо й ми з тобою“. Вийшли і всіли в човен; тай не піймали тої ночі нічого.

⁴ А як уже наставав ранок, стояв Ісус на березі; та не знали учні, що то Ісус, ⁵ Каже тоді їм Ісус: „Хлопці, не маєте чого їсти?“ Відповіли йому: „Ні“.⁶ А він сказав їм: „Закиньте невода з правого боку човна, то знайдете“. І от вони закинули й вже не могли витягти його:

така сила була риби.

⁷ Каже тоді учень той, що його любив Ісус, Петрові: „Це Господь“. Симон же Петро, як почув, що це Господь, накинув на себе одежду, — бо був нагий, — та й кинувся у море.

⁸ А інші учні пришили човном, тягнучи невода з рибою, — бо не були далеко від землі, а так ліктів з двісті.

⁹ А коли вийшли на землю, бачать розложеній вогонь, а на ньому рибу й хліб. ¹⁰ Каже їм Ісус: „Принесіть тієї риби, що піймали тепер“. ¹¹ Уліз ж Симон Петро,

⁹⁻¹³ Апостоли, працюючи через цілу ніч перемокли були й зголодніли. Ісус у предивній своїй доброті чу-

та й витяг невода на землю, повного великих риб, сто п'ятдесять й три; і хоч стільки їх було, не прорвався невід.¹² Каже їм Ісус: „Ходіть, снідайте“. І ніхто з учнів не важився запитати його: Хто ти? бо знали, що то Господь.¹³ Приступає тоді Ісус, бере хліб тай дає їм, і рибу так- само.¹⁴ Це вже втретє явився Ісус (своїм) учням, як устав із мертвих.

48. Петро, найвищий пастир Христового стада

¹⁵ Коли ж посідали, каже до Симона Петра Ісус: „Симоне Йонин, любиш мене більше, ніж ці?“ Каже йому: „Так, Господи, ти знаєш, що люблю тебе“. Каже йому: „Паси ягнята мої“.

¹⁶ Знову каже йому друге: „Симоне Йонин, любиш мене?“ Каже йому: „Так, Господи, ти знаєш, що люблю тебе“.

десно приготовив їм огонь і страву. Це й сам особисто розділив їм хліб і рибу. Це зображувало, що по трудах апостольства чекає їх у небесній батьківщині великий та багатий пир вічної радості й щастя (Лука 22.30).

¹⁵⁻¹⁷ Трикратно ставить Ісус Петрові запит про любов до нього і так дає йому нагоду направити трикратне відречення. Трикратно також дає йому пастирську владу над цілим своїм стадом; і так з первенством влади злучив Христос первенство любови. Тим Христос в особі Петра тай його наслідників, Вселенських Архиерей

Каже йому: „Паси вівці мої“.¹⁷ Каже йому втретє: „Симоне Йонин, любиш мене?“ Засмутився Петро, що втретє питав його: Чи любиш мене; і каже йому: „Господи, ти все знаєш, ти знаєш що люблю тебе“. Каже йому Ісус: „Паси вівці мої“.¹⁸ Істинно, істинно кажу тобі: Коли ти був молодший, підперізувався сам і ходив, куди хотів; а як постарівся, простягнеш свої

руки й другий підперіже тебе й поведе, куди не хочеш“.¹⁹ А це сказав, означуючи, якою смертю прославить Бога. І сказавши це, говоритьъ йому: „Іди за мною“²⁰

Петро ж обернувшись, бачить, що йде за ним той учень, що його любив Ісус, що то на вечорі, припавши йому на груди, сказав був: Господи, хто той, що видастъ тебе?²¹ Цього побачивши, каже Пе-

Папів Римських, установив у своїй Церкві найвищий пастирський уряд — примат —, вручаючи під його найвищу владу усіх вірних своєї Церкви без виїмку й різниці (Вселенський Ватиканський Собор IV, Засідання гл. 1). Хто не приймає Петра за свого пастыря, тим самим вичлючає себе від отари Христової.

¹⁸⁻¹⁹ Ісус передсказує Петрові, що вмре мученичою смертю на хресті (ІІ Петра 1, 14), що й сталося у Римі на Ватиканськім узгіріо 67 р. після Хр. 29 червня.

тво Ісусові: „Господи, а цей що?“²² Каже Йоанн Ісус: „Коли б я хотів, щоб він позістався, оки я прийду, що тобі до того? Ти йди за мною“.

²³ І пішло це слово зміж братів, що учень Гої не вмре; та не сказав йому Ісус, що не вмре, тільки: Коли б я хотів, щоб він позістав-

ся, поки прийду, що тобі до того?

²⁴ Це той учень, що свідчить про це, і що написав це, і ми знаємо, що правдиве свідчення його.²⁵ Є ж багато й іншого, що зробив Ісус: що як би посписувати одне за одним, то думаю, що й сам світ не помістив би написаних книг.

С Л А Н Г Е Л І Ї

о:

I

На неділі її подвижні свята

У святу неділю Великодня:

На Літургії: Іван I 1-17

На Вечірні: Іван 20 19-25

Світлий понеділок: Іван I 18-28

Світлий вівторок: Лука 24 12-35

Неділя Томина: Іван 20 19-31

Неділя мироносиць: Марко 15 43-16 8

Неділя розслабленого: Іван 5 1-15

Неділя Самарянки: Іван 4 5-42

Неділя сліпого: Іван 9 1-38

Асцензія Г. Н. І. Х.: Лука 24 36-53

Неділя Святих Отців: Іван 17 1-3

Неділя Святого Духа: Іван 7 37-52; 8 12

Неділок Пресв. Трійці: Мат. 18 10-20; 28 18-20

ЕВАНГЕЛІЙ

1-ша Неділя – Всіх Святих: Мат. 10³²⁻³⁷; 19²⁷⁻³⁰

Празник Пресв. Євхаристії: Іван 6⁴⁸⁻⁵⁴

Нід час обходу: 1. Матей 26¹⁷⁻²⁹

2. Марко 14¹²⁻²⁵

3. Лука 22⁷⁻²²

4. Іван 6⁴⁸⁻⁵⁸

2-га Неділя: Матей: 4¹⁸⁻²³

Празник Пресв. Христового Серця: Іван 3¹³⁻¹⁷

3-тя Неділя: Матей 6²²⁻³³

4-та Неділя: Матей 8⁵⁻¹³

5-та Неділя: Матей 8²⁸⁻⁹ 1

6-та Неділя: Матей 9¹⁻⁸

7-ма Неділя: Матей 9²⁷⁻³⁵

8-ма Неділя: Матей 14¹⁴⁻²²

9-та Неділя: Матей 14²²⁻³⁴

10-та Неділя: Матей 17¹⁴⁻²³

11-та Неділя: Матей 18²³⁻³⁵

12-та Неділя: Матей 19¹⁶⁻²⁶

13-та Неділя: Матей 21³³⁻⁴²

14-та Неділя: Матей 22¹⁻¹⁴

15-та Неділя: Матей 22³⁵⁻⁴⁶

16-та Неділя: Матей 25¹⁴⁻³⁰

17-та Неділя: Матей 15²¹⁻²⁸

18-та Неділя: Лука 5¹⁻¹¹

ЄВАНГЕЛІЙ

- 19-та Неділя: Лука 6 ³¹⁻³⁶
20-та Неділя: Лука 7 ¹¹⁻¹⁶
21-ша Неділя: Лука 8 ⁵⁻¹⁵
22-га Неділя: Лука 16 ¹⁹⁻³¹
23-тя Неділя: Лука 8 ²⁶⁻³⁹
24-та Неділя: Лука 8 ⁴¹⁻⁵⁶
25-та Неділя: Лука 10 ²⁵⁻³⁷
26-та Неділя: Лука 12 ¹⁶⁻²¹
27-ма Неділя: Лука 13 ¹⁰⁻¹⁸
28-ма Неділя: Лука 14 ¹⁶⁻²⁴
29-та Неділя: Лука 17 ¹²⁻¹⁹
30-та Неділя: Лука 18 ¹⁸⁻²⁷
31-ша Неділя: Лука 18 ³⁵⁻⁴³
32-га Неділя: Лука 19 ¹⁻¹⁰
33-тя Митаря і фарисея: Лука 18 ¹⁰⁻¹⁴
34-та Блудного сина: Лука 15 ¹¹⁻³²
Неділя мясопустна: Матей 25 ³¹⁻⁴⁶
Неділя сиропустна: Матей 6 ¹⁴⁻²¹
1-ша Неділя посту: Іван 1 ⁴³⁻⁵¹
2-га Неділя посту: Марко 7 ¹⁻¹²
3-тя Неділя посту: Марко 8 ^{34-9 1}
4-та Неділя посту: Марко 9 ¹⁷⁻³¹
5-та Неділя посту: Марко 10 ³²⁻⁴⁵

СВАНГЕЛІЙ

Лазарева субота: Іван 11¹⁻⁴⁵

Неділя цвітна: Іван 12¹⁻¹⁸

Великий четвер: Матей 26¹⁻²⁰; Іван 13³⁻¹⁷; —
Мат. 26²¹⁻³⁹; Лука 22⁴³⁻⁴⁵; Мат. 26⁴⁰⁻²⁷ 2

Страстні Євангелії: 1. Іван 13³¹⁻¹⁸ 1

2. Іван 18¹⁻²⁸;

3. Матей 26⁵⁷⁻⁷⁵

4. Іван 18²⁸⁻¹⁹ 16

5. Матей 27³⁻³²

6. Марко 15¹⁶⁻³²

7. Матей 27³⁸⁻⁵⁴

8. Лука 23,³³⁻⁴⁹

9. Іван 19²⁵⁻³⁷

10. Марко 15⁴³⁻⁴⁷

11. Іван 19³⁸⁻⁴²

12. Матей 27⁶²⁻⁶⁶

Велика П'ятниця на Вечірні: Матей 27¹⁻³⁸; —

Лука 23³⁹⁻⁴³

Мат. 27³⁹⁻⁵⁴

Іван 19³¹⁻³⁷

Матей 27⁵⁵⁻⁶¹

Велика Субота: Матей 28¹⁻²⁰

ЕВАНГЕЛІЙ

II

На празники Господні, Богородичні й Святих.

В е р е с е н ь :

8. Різдво Пресв. Богородиці й Приснодіви Марії: ·
Лука 10³⁸⁻⁴²; 11²⁷⁻²⁸

Неділя перед Воздвиженням: Іван 3¹³⁻¹⁷.

14. Воздвиження чесного й животворящого Хре-
ста: Іван 19⁶⁻¹¹; 13-20; 25-35

Неділя по Воздвиженні: Марко 8³⁴⁻⁹¹.

Ж о в т е н ь :

I. Покров Пресв. Богородиці: Лука 10³⁸⁻⁴²; 11²⁷⁻²⁸

26. Святого й славного великомученика Димитрія:
Іван 15¹⁷⁻¹⁶²

Найсолідшого Г.Н.Ісуса Христа-Царя: Іван 18³³⁻³⁷

Л и с т о н а д :

8. Собор Архистратига Михаїла і інших беатіле-
сніх Сил: Мат. 13³⁶⁻⁴³ або Луки 10¹⁶⁻²¹

12. Святого священомученика Йосафата, архиєп.
Полоцького: Іван 10⁹⁻¹⁶

ЄВАНГЕЛІЙ

21. Введення у храм Пресвятої Владичиці на Богородиці й приснодіви Марії: Лука 10³⁸ або 11²⁷⁻²⁸.

Грудень:

6. Святого Отця нашого Миколая, архієпископа Мир Ликійських, чудотворця: Лука

9. Зачаття святої Анни, коли зачала Пресвяту Богородицю – Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії: Лука 8¹⁶⁻²¹; або 1²⁶⁻³⁹

Неділя Святих Праотців: Лука 14¹⁶⁻²⁴

Неділя перед Різдвом Христовим – Святих Отець Матей 1¹⁻²⁵

24. Навечеря Різдва Христового: Лука 2¹⁻² коли припаде в суботу або неділю: Мат. 13³⁻⁸

25. Різдво Господа нашого Ісуса Христа: Матей 2¹⁻¹²

26. Собор Пресвятої Богородиці і св. її Оселадника Йосифа: Матей 2¹³⁻²³

27. Св. первомученика й архидіакона Стефана: Матей 21³³⁻⁴³

Неділя по Різдві: Матей 2¹³⁻²³

ч е м ь :

обрізання Господа нашого Ісуса Христа й св.

Отця нашого Василія Великого: Лука 2²⁰⁻²¹;
40-52, і Святому: Лука 6¹³⁻²³

іля перед Богоявленням: Марко 1¹⁻⁸

ки ієря Богоявлення: Лука 3¹⁻¹⁸

Ки с Богоявлення Господа нашого Ісуса
Христа: Матей 3¹³⁻¹⁷; На освяченні води:
Марко 1⁹⁻¹¹

ля по Богоявленні: Матей 4¹²⁻¹⁷

Святих Отців наших Василія Великого, Гри-
горія Богослова і Івана Золотоуст.: Мат. 5¹⁴⁻¹⁹.

т и й :

срітення Господа Бога й Спаса нашого Ісуса
Христа: Лука 2²²⁻⁴⁰.

с е з е н ь :

Улаговіщення Пресвятої Богородиці нашої і
Приснодіви Марії: Лука 1²⁴⁻³⁸.

Ф е с и н ь :

вятого великомученика, побідоносця і чудо-
ворця Георгія: Іван 15¹⁷⁻¹⁶ 2.

ЕВАНГЕЛІЙ

Травень:

8. Св. славного й всехвального апостола й евангелиста Івана: Іван 19²⁵⁻²⁷; 21²⁴⁻²⁵
9. Перенесення мощів св. Отця нашого Миколая, чудотворця з Мир у Бар: Лука 6¹⁷⁻²³.

Червень:

24. Різдво чесного й славного пророка, Предтечі й Хрестителя Івана: Лука 1⁵⁻²⁵; 57-68; 76-80
29. Святих славних, всехвальних і верховних апостолів Петра й Павла: Матей 16¹³⁻¹⁹.

Липень:

20. Св. славного пророка Іллі: Лука 4²²⁻³⁰.

Серпень:

6. Святе Преображення Господа нашого Ісуса Христа: Матей 17¹⁻⁹
15. Успення Пресвятої Богородиці і Приснодіви Марії: Лука 10,³⁸⁻⁴²; 11,²⁷⁻²⁸.
29. Усікновення чесної голови св. пророка Предтечі й Хрестителя Івана: Марко 6¹⁴⁻³⁰.

ЕВАНГЕЛІЙ

III

Воскресні утренні Євангелій.

1. Матея 28 16-20;	6. Луки 24 36-53;
2. Марка 16 1-8;	7. Івана 20 1-10;
3. Марка 16 9-20;	8. Івана 20 11-18;
4. Луки 24 1-12;	9. Івана 20 19-31;
5. Луки 24 12-35;	10. Івана 25 1-14;
	11. Івана 21 15-21.

IV

Євангелій заупокійні.

- У понеділок: Іван 5 17-24;
у вівторок: Іван 5 24-30;
у середу: Іван 6 35-39;
у четвер: Іван 6 40-44;
у п'ятницю: Іван 6 48-54;
у суботу: Іван 5 24-30.

К И Н Е И Ц Б

Б О Г У С Л А В А

ПОКАЗЧИК ЗМІСТУ

	стор.
Передмова	VII
Вступ	XI
Молитва перед читанням і по читанні св. Євангелій XXIV	
Від Матея Святе Благовіствовання	
Народження і дитячі літа	3
Над Йорданом і в Галилії	10
В Юдеї і Єрусалимі	88
Ісуса Христа страждання, смерть і прославлення	123
Від Марка Святе Благовіствовання	
Над Йорданом і в Галилії	147
У Переї, Юдеї і Єрусалимі	190
Муки, смерть і прославлення Ісуса Христа	210
Від Луки Святе Благовіствовання	
Передмова	229
Події перед всеслюднім виступом Ісуса Христа .	230
Над Йорданом і в Галилії	235
Страждання, смерть і прославлення Ісуса Христа	356
Від Івана Святе Благовістновання	
Бог Слово	379
Ночаткова діяльність Ісуса в Юдеї	383
Обявлення Божества перед ворогами	402
Ісус між своїми учнями	457
Страждання, смерть і воскресення Ісуса	479
Євангелії на неділі й свята; воскресні й заупокійні	501 509

4

ДРУКАРНЯ ОО. ВАСИЛІЯН — ГРОТТАФЕРРАТА (РИМ)

